

หากต้องการดูรายละเอียดเพิ่มเติม ยังมีโรงแรมเก่าแก่อีกเช่น โรงแรมศรีหาดใหญ่ (แมนดาริน)⁶⁶ สุนนาคัย⁶⁷ คาเธ่ย์

ในปี พ.ศ. 2505 รัฐบาลเริ่มมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งเสริมการลงทุน โรงแรมยุคนี้ก้าวเข้าสู่การเป็นโรงแรมทันสมัย อาทิ โรงแรมคิงส์ เมโทร แพลมทอง ยงดี เปรสิเดนท์ หาดใหญ่โมเต็ล

ก้าวใหม่ของการพัฒนาโรงแรมในเมืองหาดใหญ่ นับได้ตั้งแต่ภายหลังปี พ.ศ.2514 เป็นต้นมา คือ โรงแรมสุคนธา มีห้องพัก 180 ห้อง ไนต์คลับ ห้องอาหาร อาบอบนวด โรงแรมในยุคเดียวกันที่มีชื่อเสียง ได้แก่ โรงแรมนิมิต โนรา เอเชียน อินทรา ลีการ์เดนท์ เอ็มบาสเดอร์ สกาล่า รีเจนท์⁶⁸

จากวิวัฒนาการโรงแรมที่ได้ให้ภาพมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเจริญของเมืองหาดใหญ่ เนื่องจากมีผู้คนมาติดต่อค้าขาย ท่องเที่ยว ตั้งถิ่นฐานหางานทำเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงหลังปี พ.ศ.2504 ซึ่งมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) เป็นต้นมา สงขลา หาดใหญ่จึงได้พัฒนาด้านต่าง ๆ ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ให้ความสนใจไปที่เมืองหาดใหญ่ คนจีนร่วมสร้างในช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 คือก่อนปี พ.ศ. 2504 ที่ให้ความสนใจการสร้างเมือง (town) ของคนจีนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งรกรากในหาดใหญ่ ข้อมูลอาจมีการคาบเกี่ยว ต่อเนื่องกันอยู่บ้าง เนื่องจากเราไม่สามารถแบ่งช่วงเวลาออกจากกันโดยเด็ดขาด จากการใช้แผนฯเป็นตัวแบ่ง หาดใหญ่เปลี่ยนโฉม และเปิดพื้นที่ให้ทุนคนจีน ทุนอื่นจากส่วนกลาง ที่ไม่ใช่เส้นสายสัมพันธ์เดิมที่ต่อมาจากปีนัง สิงคโปร์ หรือคนจีนที่ลำบากมาด้วยกันในยุคสร้างทางรถไฟ อพยพ หรือเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ การโยกย้ายอพยพของเงินหาดใหญ่ไปอยู่ที่กรุงเทพ ปีนัง หรืออื่น ๆ มีพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจาก คนจีนบางกลุ่มทำมาหา

กิน จ น ฐ า น ะ ดี มี ความ สัม พันธ์ ทาง กรุง เทพ หรือ ปีนัง อพยพ ไปทำงาน หรือ แต่งงาน นอกจากนี้ ปัจจัย สำคัญ อีก ประการ หนึ่ง

ภาพที่ 67 ภาพไฟไหม้เมือง หาดใหญ่

คือ ในอดีตคนต่างด้าวสามารถซื้อที่ดินไว้ได้ เช่นกรณีที่คุณ ชาญ ลีลาภรณ์หยิบ โฉนดที่ดินสายหนึ่งให้ดู พบว่าเจ้าของเดิมเป็นคนอีโป และเป็นของเจ้าที่ดินใหญ่ ตระกูลเก่าของหาดใหญ่ ไม่ว่าสายคนจีนหรือคนไทยดังได้กล่าวไว้ตอนต้นแล้ว ยังมีเจ้าของที่ดินรายสำคัญอีกคือ **คนสงขลา** เป็นเจ้าของที่ดินจำนวนมาก จนมีคำกล่าวทั่วไปว่า “คนหาดใหญ่นั่งแท็กซี่ไปจ่ายเบี้ยคนสงขลา คนสงขลา นั่งรถไฟ หรือรถเมล์ มาเก็บเบี้ยคนหาดใหญ่” สายสัมพันธ์จากการเป็นผู้เช่า และผู้ให้เช่ามีมานานแล้วและยังดำรงอยู่จนปัจจุบัน **การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของเมืองหาดใหญ่จึงออกมาในรูปการให้เช่าที่** การปลูกห้องแถวให้เช่า เมื่อประชากรอยู่หนาแน่นและใช้เป็นที่ทำกินมากกว่าที่อยู่ คนจึงไม่ผูกติดกับที่ ไม่มีการดูแลแต่งภูมิทัศน์ ทำให้หาดใหญ่ในอดีตเป็นเมืองสกปรก ไม่น่าอยู่ และมีไฟฟ้าไหม้บ่อยจนเป็นที่กล่าวขาน หรือคำกล่าวที่ว่า “หาดใหญ่ไฟฟ้าไหม้ทีไร สวยขึ้นทุกที”⁶⁹

ปัจจัยการคมนาคมที่ทันสมัยของเมืองหาดใหญ่ เป็นประตูสู่เมืองการค้าชายแดน เนื่องจาก การขนส่งสินค้าผ่านทางรถไฟดังที่ได้กล่าวมา นอกจากนั้น การเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ ก็ทำให้การค้าและการบริการในเมืองหาดใหญ่คึกคักเช่นเดียวกัน เชื่อกันว่า การติดต่อสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศของเมืองหาดใหญ่มีมานานแล้ว เพราะในยุคก่อนปี 2500 ชาวต่างชาติสามารถเป็นเจ้าของที่ดิน (กรณีของชาวจีนจากเมืองอีโปเป็นเจ้าของโฉนดที่ดินซึ่งนายชาญแสดงให้ดู) หรือกรณีของชาวกวางสีที่ถือต่างด้าวสามารถรับราชการในกรมรถไฟได้ (คำยืนยันของนายกสิณ) ดังปรากฏว่า ชาวจีนในหาดใหญ่รุ่นอายุ 80 ปีขึ้นไป หรือบางราย 70 กว่าปี เช่นนางอึ้งสี ก็ถือต่างด้าว คือ มีสถานะเป็นคนจีน ไม่ใช่คนไทย ดังนั้น คำว่า หาดใหญ่เป็นเมืองคนจีน จึงมีนัยที่คิดคำนึงถึงยุคก่อนที่ชาวจีนในหาดใหญ่หลายคนไม่ได้แปลงสัญชาติ และอาศัยอยู่ในเมืองหาดใหญ่ในสถานะของคนต่างด้าว แต่ต่อมาเมื่อลูกหลานเกิดเมืองไทย พวกเขามีสถานะเป็นคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งระดับความเป็นคนจีนในตัวของพวกเขาขึ้นอยู่กับครอบครัว และกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์สนิมด้วยเป็นคนกลุ่มใด

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหาดใหญ่ จากหมู่บ้านชนบทมาเป็นชุมทางการค้าชายแดนภาคใต้ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยพบว่า การมาถึงของทางรถไฟสายใต้ อันนำมาซึ่งการอพยพย้ายถิ่นของคนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยในเขตเมืองหาดใหญ่ และรอบนอก โดยมีอาชีพให้เลือกทำหลากหลายมากขึ้น อาทิ เหมืองแร่ การทำสวนยางพารา การค้าขายต่าง ๆ ทำให้เมืองหาดใหญ่พัฒนาอย่างรวดเร็ว จนมีความเจริญเหนือกว่าจังหวัดอื่น หรือกระทั่งอำเภออื่น ๆ ภายในจังหวัดเดียวกัน เมื่อมาผนวกกับนโยบายการเร่งรัดพัฒนาการคมนาคมสื่อสาร การส่งเสริมอาชีพของชาวบ้าน หาดใหญ่จึงพัฒนามาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้

นอกจากการเกิดขึ้นของชุมชนคนจีนที่จะกล่าวโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 7 แล้ว ในบทต่อไปเป็นการมองไปที่ภาพชุมชนชาวจีนของเมืองหาดใหญ่ โดยศึกษาจากรูปแบบการรวมกลุ่มทางสังคม โดยเฉพาะที่เป็นรูปธรรมเช่น มูลนิธิต่าง ๆ สมาคมตามกลุ่มภาษา โดยทั่วไปสังเกตได้ว่า รูปแบบเช่นที่ว่านี้จะเป็นทางการซึ่งพัฒนามาจากฐานความสัมพันธ์ ความกลมเกลียวเหนียวแน่นไปตามกลุ่มเครือญาติ เพื่อบ้านความเป็นคนตระกูลแซ่เดียวกัน

¹ นายอุดม แก้วสุข ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 8 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา ให้สัมภาษณ์คณะสำรวจชมรมเล่าเรื่องเมืองหาดใหญ่ เมื่อ ปี พ.ศ.2542.

² ข้อมูลการสัมภาษณ์ เรื่อง “คลองอู่ตะเภา” ข้อมูลการสัมภาษณ์เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม 2543 และการเปิดเวทีผู้เฒ่าเล่าเรื่องครั้งที่สาม

³ ข้อมูลการสัมภาษณ์ “ประวัติความเป็นมาของอำเภอหาดใหญ่และร้านถ่ายรูปโป๊จีน” ข้อมูลการสัมภาษณ์ในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2544

⁴ บิดาอดีตเทศมนตรีเมืองหาดใหญ่ นายเวียง ณ พัทลุง

⁵ ข้อมูลการสัมภาษณ์ “ประวัติความเป็นมาของอำเภอหาดใหญ่และร้านถ่ายรูปโป๊จีน” ข้อมูลการสัมภาษณ์ในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2544 “อ่าแล้ว”

⁶ ปก แก้วกาญจน์ (2539-40) “การค้าทางเรือบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา “ หน้า 84.

⁷ ปก แก้วกาญจน์ (2539-40: 85)

⁸ ปก แก้วกาญจน์ (2539-40:98)

⁹ สัมภาษณ์ จ.ส.อ.บุญล มุนีสิทธิ์ รองประธานหอการค้าจังหวัดสงขลา และอดีตสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2545.

¹⁰ ปก แก้วกาญจน์ (2539-40) “การค้าทางเรือบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา “ หน้า 84.

¹¹ ภรรยาของคุณพระเสน่หามนตรี นายอำเภอคนแรกของอำเภอเหนือหรืออำเภอหาดใหญ่ เป็นผู้สร้างตลาดแห่งนี้ขึ้นมา .

¹² มลิวรรณ รักษ์วงศ์ กำเนิดและพัฒนากิจการของเมืองหาดใหญ่ พ.ศ.2458-2484. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543, หน้า 99.

¹³ มลิวรรณ (2543:100) อ้างจาก ลักขมี จิระนคร ,”นิพัทธ์จินนคร(เจียกซี่) ขุน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529 เล่ม 5.(กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์,2529) หน้า 1785-1786.

¹⁴ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ,ร.7 ม.26.5 ก/10 เอกสารกรมราชเลขาธิการ กระทรวงมหาดไทย ข้าราชการสงขลา “เรื่องชุมชนทางหาดใหญ่ “ เดลิเมล์. วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2471.

¹⁵ มลิวรรณ (2543:115-116) อ้างจาก กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ,ร.7 ม.26.5ก/21 เอกสารกรมราชเลขาธิการ กระทรวงมหาดไทย “เรื่องเก็บตกอีกชิ้นความเป็นเอกชน”. เดลิเมล์ วันที่ 30 กรกฎาคม 2472.

¹⁶ มลิวรรณ (2543:116-117) อ้างจาก กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, ร.7 ม.5.13/75 เอกสารกรมราชเลขาธิการ กระทรวงมหาดไทย เรื่อง สภาพหาดใหญ่ กรุงเทพวารศัพท์. วันที่ 1 ตุลาคม 2479.

¹⁷ สัมภาษณ์ จ.ส.อ.นุกูล มณีสิทธิ์ รองประธานหอการค้าจังหวัดสงขลา และอดีตสมาชิกสภาเทศบาลเมืองหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2545.

¹⁸ สัมภาษณ์หญิง ขอไม้ระบุนาม ผู้ซึ่งอพยพเข้ามาทำมาหากิน หาเช้ากินค่ำในตัวเมืองหาดใหญ่ และที่สำคัญคนจนเช่นเธอ เธอบอกว่า คือที่สล้มรถไฟแห่งนี้

¹⁹ รายละเอียดเพิ่มเติม จากการศึกษา เรื่อง **สำนักงานเทศบาลหาดใหญ่**

*ย้ายสำนักงาน ครั้งที่ 1 ทางอำเภอหาดใหญ่ได้ติดต่อกับตรวจคนเข้าเมือง จ.สงขลา ขอใช้สถานที่บางส่วนของที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองเป็นที่ทำงานของเทศบาลเป็นการชั่วคราว สูงประมาณ 3 เมตร หลังคามุงกระเบื้อง สถานที่ตั้งของตัวอาคารอยู่ด้านตะวันตกของทางรถไฟ ปัจจุบันเป็นบริเวณที่ตั้งของตรวจคนเข้าเมืองสงขลา และสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ และบ้านพักของข้าราชการตำรวจ อยู่บริเวณเชิงสะพานลอย ด้านตะวันตก ทางทิศใต้ของริมถนนเพชรเกษม

*ย้ายสำนักงาน ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2480 เทศบาลได้ทำการก่อสร้างที่ทำการสุขศาลาขึ้นในที่ดินของเทศบาล ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับที่ทำการตรวจคนเข้าเมือง ลักษณะตัวอาคารเป็นเรือนไม้สองชั้น มีขนาดกว้าง 16 เมตร ยาว 24 เมตร หลังคามุงกระเบื้อง เมื่อสร้างเสร็จแล้วได้ย้ายมาทำงานที่สุขศาลาเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2481 โดยใช้สถานที่ชั้นล่างเป็นที่ทำงานของเทศบาล ส่วนชั้นบนเป็นที่ทำงานของสุขศาลา และต่อมาทางจังหวัดสงขลา โดยการพิจารณาของ สนง.แพทยสาธารณสุข ภาค 9(สงขลา) ได้ทำหนังสือแจ้งให้เทศบาลทำการดัดแปลงแก้ไขสถานที่สุขศาลาเดิม สร้างเป็นสถานีอนามัยชั้น 1 ของเทศบาล

*ย้ายสำนักงาน ครั้งที่ 3 อาคารเทศบาลหลังปัจจุบัน ได้เปิดทำงานเมื่อ 13 สิงหาคม 2511 เป็นต้นมา

²⁰ จิตรลดา เจริญพิริยะ และคณะ “เทศบาลนครหาดใหญ่” รายงานวิชาสังคมและมานุษยวิทยา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ภาควิชาการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543.

²¹ ภูวดล ทรงประเสริฐ ทุนสิงคโปร์:การผูกขาดตลาดยางพาราและดินบุกไทย. 2535 อ้างจาก Smyth,H. Warrington .Five Years in Siam .2 volumes .London : 1898, p.110)

²² พรณี อวนสกุล .กิจการเหมืองแร่ดินบุกกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจภาคใต้ประเทศไทย พ.ศ.2411-2474. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2521 หน้า 169-171.

²³ มลิวรรณ(2543: 146) อ้างจาก สุรีย์ เลียงแสงทอง , การศึกษาวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจเมืองภูเก็ตระหว่าง พ.ศ.2396-2475(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2524)หน้า 116.

²⁴ มลิวรรณ(2543:146)

²⁵ ปัจจุบันคือ สำนักงานทรัพยากรธรณี จังหวัดสงขลา

²⁶ ในสมัยนั้นยังใช้คำว่า ยี่หื้อ แทนคำว่า ร้าน ในหมู่คนจีน

²⁷ ภูวดล (2535:31) อ้างจาก ผาณิต รวมศิลป์ ,”นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ตั้งแต่ พ.ศ.2481-2487” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521, น.119-120.

²⁸ ภูวดล (2535:30)

²⁹ รายละเอียดจาก มลิวรรณ รักยวงศ์ กำเนิดและการพัฒนาการเมืองหาดใหญ่ พ.ศ.2458-2484.วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543, หน้า145.

³⁰ วิจิต กาพกาญจน์ “นโยบายการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ พ.ศ.2444-2503” ,2528 หน้า 49-50 กล่าวอธิบายว่า อ่องเตียวหุย เป็นคนสนิทของพระยารัษฎาฯ และพระยารัษฎาฯ ได้ตั้งให้เป็นนายภาษีอากรท่าเรือกันตังในสมัยที่ท่านเป็น

ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง ต่อมาอ้อยเตียวหุ่ยได้รับบรรดาศักดิ์เป็นหลวงโสมณพลารักษ์ ต้นสกุลอู่สาหะ และได้ตั้งบริษัทเดินเรือชื่อ บริษัทบันเซ่งหิ้น รับส่งสินค้าระหว่างกันตั้งกับปีนัง และดำเนินกิจการค้าอย่างพาราด้วย .

³¹ วิจิต กาพกาญจน์ .”นโยบายการผลิตและการค้าอย่างพาราในภาคใต้ พ.ศ.2444-2503”.,2528 หน้า 69-70 อ้างจาก พรเพ็ญ อันตระกูล “การใช้จ่ายเงินแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ.2453-68”วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, หน้า 40-41.

³² มลิวรรณ (2543:144) อ้างจาก ภูวดล ทรงประเสริฐ ,ทุนจีนภาคใต้ :บทวิเคราะห์เฉพาะยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เศรษฐศาสตร์การเมือง6 (ตุลาคม 2529-มีนาคม 2530),หน้า 100.

³³ มลิวรรณ(2543:144) อ้างจาก เขาวลี จงประเสริฐ ,บทบาทชาวจีนทางเศรษฐกิจสมัยต้นรัตนโกสินทร์ , มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน 6(กุมภาพันธ์ 2524),หน้า 103.

³⁴ วิจิต กาพกาญจน์ (2528:70) อ้างจาก James C.Ingram , Economic Change in Thailand 1850-1970, p.103.

³⁵ วิจิต (2528) อ้างจาก มัลลิกา เรืองระพี .บทบาทของชาวจีนในด้านเศรษฐกิจสังคมและศิลปกรรมในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 , 2518.

³⁶ วิจิต (2528: 76-78)

³⁷ ครุณี บุญภิบาล .พัฒนาการทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ถึง พ.ศ.2530. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2532 หน้า 30 อ้างจาก “รายงานการดำเนินงานด้านพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดภาคใต้ ของนักศึกษาวิชาการ พัฒนาเศรษฐกิจรุ่น 5” ,2507 หน้า 3

³⁸ ครุณี (2532: 30) อ้างจาก วิจิต 2528: 238

³⁹ ครุณี(2532:31)

⁴⁰ ครุณี (2532:32)

⁴¹ สัมภาษณ์พระพร้อม รพจิตรรรโม อายุ 62 ปี สัมภาษณ์ที่วัดคลองแห อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2544.

⁴² วิจิต กาพกาญจน์ (2528:344) สัมภาษณ์นายพิน เมืองชู อายุ 68 ปี สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 333 หมู่ 5 ตำบลพรุพล อำเภอยะหริ่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี , เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2527.

⁴³ วิจิต กาพกาญจน์(2528:344)

⁴⁴ วิจิต กาพกาญจน์(2528:352)

⁴⁵ ดูรายละเอียดจาก มลิวรรณ 2543: 143-145.

⁴⁶ มลิวรรณ (2543:160) สัมภาษณ์เอี่ยม ทวีรัตน์,อายุ 76 ปี ,สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 109 ถนนกาญจนวนิช อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2543.

⁴⁷ มลิวรรณ(2543:132) อธิบายคำว่า สินค้าหีบห่อว่า หมายถึง สินค้าบางชนิดซึ่งสามารถขนส่งได้ทั้งในลักษณะการบรรจุหีบห่อ และไม่บรรจุหีบห่อ เช่น กรณียางพาราถ้าหากขนส่งในรูปของยางแท่งต้องขนส่งในรูปของการบรรจุหีบห่อ เหล่านี้เป็นต้น

⁴⁸ มลิวรรณ (2543:132)

⁴⁹ สัมภาษณ์นิยม แก้วพรหมทอง ,อายุ 63 ปี ,อดีตพนักงานรถไฟประจำสถานีรถไฟหาดใหญ่ สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 99/3 ซอยแก้วพรหมทอง ถนนอนุสรณ์อาจารย์ทอง อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2543 อ้างใน . มลิวรรณ(2543: 143)

⁵⁰ มลิวรรณ(2543: 143) อ้างจาก เกษม ศรีพยัคฆ์ , งานในชีวิตรถไฟ.(พระนคร :การรถไฟแห่งประเทศไทย,2508),หน้า 23, (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายเกษม ศรีพยัคฆ์ 28 พฤศจิกายน 2508)

⁵¹ สัมภาษณ์ กิ จิระนคร ,อายุ 78 ปี ,อดีตประธานสภาเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ,สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 79/17 ถนนธรรมบุญวิถี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2538.อ้างใน มลิวรรณ(2543:143)

⁵² มลิวรรณ(2543:144) อ้างจาก พิชมัย นันทแสง ระบบเทศบาลกับผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจมณฑลนครศรีธรรมราช พ.ศ.2439-2479, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ,2536), หน้า 135.

⁵³ สัมภาษณ์นายอาภรณ์ สุทธกรณ์ อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสมานคุณวิทยา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2544.

⁵⁴ ดุราละเอียดจาก ฉินเช่าห่วน ณ ทับกบ ป่านหลู่เตียม. 2541 ,หน้า 150-151.

⁵⁵ ครุณี(2532) อ้างจาก เขียว เจริญวัฒนา “ระโนดในอดีต” ใน ระโนดสังสรรค์ครั้งที่ 19. 2529 ,หน้า 97.

⁵⁶ ครุณี (2532) อ้างจาก สำนักงานสภาพัฒนาการศรษฐกิจแห่งชาติ (ช) .แผนพัฒนาภาคใต้ พ.ศ.2507-2509. 2506.หน้า 48.

⁵⁷ มลิวรรณ (2543: 166-168) และ จากการสัมภาษณ์ นายกสสิน จิโรจน์สินธุ์ เลขาธิการคณะกรรมการบริหารโรงเรียนศรีนคร สัมภาษณ์ที่ร้านจันทน์ท่า ถนนชู้ทิส อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2545.

⁵⁸ จากการสัมภาษณ์ นายคล้าย ชอบแต่ง เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2544 และนายกสสิน จิโรจน์สินธุ์ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2545.

⁵⁹ ดุราละเอียดจาก มลิวรรณ (2543:124-125)

⁶⁰ “ ข้อมูลการสัมภาษณ์ ช่วงเดือน กันยายน 2544และ เมษายน 2545, และ ประชาคมทักษิณออนไลน์ 14 กุมภาพันธ์ 2545 .

⁶¹ “ ข้อมูลการสัมภาษณ์ ช่วงเดือน กันยายน 2544และ เมษายน 2545, “อ้างแล้ว”

⁶² “ ข้อมูลการสัมภาษณ์ ช่วงเดือน กันยายน 2544และ เมษายน 2545, “อ้างแล้ว”.

⁶³ “ ข้อมูลการสัมภาษณ์ ช่วงเดือน กันยายน 2544และ เมษายน 2545, “อ้างแล้ว”

⁶⁴ “ ข้อมูลการสัมภาษณ์ ช่วงเดือน กันยายน 2544และ เมษายน 2545, “อ้างแล้ว”

⁶⁵ โรงแรมอานอาน ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 96 ซ.เสนหา 1 ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1 ซึ่งเดิมบริเวณนี้เป็นชุมชนชาวจีน ส่วนใหญ่เป็นห้องแถวไม้ บริเวณที่อยู่ถัดจากสี่แยกนี้ไปจนถึงสถานีรถไฟเป็นป่าที่เต็มไปด้วยต้นมะหาด ซึ่งมีขนาดใหญ่มาก ลักษณะของโรงแรมนี้จะเป็นบ้านไม้ยกพื้น เมื่อเริ่มก่อตั้งโรงแรมยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ต้องใช้ตะเกียงเจ้าพายุ แลในสมัยนั้นหาซื้อได้ยากมาก ส่วนใหญ่จึงใช้หลอดไฟกลม ๆ สีส้มแทน มีห้องให้บริการทั้งหมด 15 ห้องด้วยกัน ภายในห้องประกอบด้วยเตียง โต๊ะ เก้าอี้ กระโถนอย่างละหนึ่งอย่าง ของใช้ส่วนใหญ่ทำด้วยไม้ ห้องน้ำห้องส้วมใช้รวมกัน ห้องน้ำมี 3 ห้อง

แต่เดิมถือว่า โรงแรมอานอานคือ โรงแรมชั้นหนึ่ง เพราะเป็นโรงแรมครั้งแรกครั้งไม้แห่งเดียวในย่านนี้

ปัจจุบันโรงแรมแห่งนี้ได้เลิกกิจการไปแล้ว โดยไปเปิดเป็นโรงแรมมณเฑียร ในส่วนของโรงแรมอานอานได้เปิดให้พนักงานของโรงแรมมณเฑียรเข้าพัก แต่ป้ายชื่อของโรงแรมยังไม่เอาลงเท่านั้น โรงแรมอานอาน (เก่า) เป็นอาคารไม้สองชั้นมุงกระเบื้อง ด้านข้างเป็นคิวดรแท็กซี่ ซึ่งคิวดรแท็กซี่นี้รู้จักกันดีในนามของ “คิวดรแท็กซี่โรงแรมอานอาน”, จากการศึกษาและสัมภาษณ์ เดือนกันยายน ถึง ธันวาคม 2544

“ ข้อมูลการสัมภาษณ์ ช่วงเดือน กันยายน 2544และ เมษายน 2545ประวัติความเป็นมาของโรงแรมอาน อาน จากเจ้าของโรงแรมเอง คือคุณป้าสาวคนซ์ ผู้วิจัยเห็นว่ามิประโยชน์สำหรับคนที่ต้องการศึกษาต่อไป จึงนำมาใส่ไว้ ท่านให้สัมภาษณ์ว่า เริ่มตั้งแต่บิดาของคุณป้าสาวคนซ์เป็นคนจีนไหหลำ มาที่ประเทศไทยเพื่อตามหาภัก เพราะได้ข่าวว่าภัก

เดินทางมาประเทศไทย ดังนั้น บิดาของคุณป้าจึงเดินทางมาประเทศไทย โดยเริ่มแรกท่านได้มาอยู่ที่ อำเภอทุ่งสง จังหวัด สุราษฎร์ธานี มีอาชีพขายโอเลี้ยง ต่อมาได้ทราบข่าวว่ากิ่งอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ จึงเดินทางมาหา แต่พอมาถึงก็มีคนบอกว่ากิ่ง ไปอยู่ที่สิงคโปร์เสียแล้ว

บิดาของคุณป้าจึงได้ตัดสินใจตั้งถิ่นฐานทำงานอยู่ที่เมืองหาดใหญ่ และมีเพื่อนมาชวนไปร่วมหุ้นทำงานที่สยาม ปักยได้ ปรากฏว่าท่านทำงานได้ดี ทำให้หลายคนต่างไม่พอใจ ดังนั้นท่านก็เลยลาออกจากงานและเดินทางกลับไปยัง ประเทศจีนอีกครั้ง

เมื่อกลับไปถึงประเทศจีนท่านได้แต่งงานกับมารดาของคุณป้าสาวคนซึ่งเป็นคนจีนไหหลำเช่นกัน และท่านก็ได้เจอกับท่านนั้น เมื่อกิ่งได้ทราบว่าท่านแต่งงานแล้วและกิ่งก็ไม่พอใจในสละภรรยาของตนเองเนื่องจากไม่ใช่คนที่กิ่งเลือกให้ จึงเกิดการทะเลาะกัน ถึงขั้นตัดออกจากกองมรดก ทำให้ท่านตัดสินใจพารภรรยากลับมาประเทศไทย เพื่อมาตั้งถิ่นฐานที่เมือง หาดใหญ่และค้าขายของเล็กๆน้อยๆในช่วงเริ่มแรก

ต่อมามีโรงแรมประกาศจะแข่งร้าน ท่านก็เลยขอยืมเงินจากเพื่อนเพื่อมาลงทุน เพื่อนๆทุกคนและคนรู้จักต่างพากันทักท้วงเพราะเกรงว่าจะดำเนินกิจการไปไม่ได้นานเช่นเดียวกันกับเจ้าของคนก่อนๆ แต่ท่านก็ไม่ได้เชื่อฟัง ได้แข่ง โรงแรมนี้มา และได้เปลี่ยนชื่อโรงแรมจากที่เคยเป็นชื่อเขียนด้วยภาษาจีนมาเป็น “โรงแรมอาน อาน” ซึ่งคำว่า “ อาน ” แปลว่า อยู่เย็นเป็นสุข ท่านจึงได้นำมาตั้งชื่อร้าน

จากนั้นท่านก็ได้จ้างช่างมาทำป้ายโรงแรมใหม่ โดยบอกช่างว่าให้ทำป้ายออกมาแล้วดี ดูหรูหราเหมาะสมที่จะเป็น ป้ายโรงแรม แต่ช่างก็ทำป้ายโรงแรมที่ทำจากสังกะสีมาให้ และบอกท่านว่าไม่ต้องทำป้ายให้ดินัก เพราะคงจะดำเนินกิจการ ได้ไม่นาน ท่านโกรธช่างคนนั้นมากแต่โรงแรมก็ยังคงดำเนินกิจการมาได้จนถึงปี พ.ศ.2543 หลังจากเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ ขึ้นที่เมืองหาดใหญ่ จึงได้ปิดกิจการ และยังคงมีป้ายโรงแรมสังกะสีนั้นจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งรวมอายุการดำเนินกิจการได้ ประมาณ 60 กว่าปีแล้ว

คุณป้าสาวคนนี้ได้เล่าให้ฟังว่าโรงแรมแห่งนี้เดิมมีอยู่ก่อนแล้วประมาณร้อยกว่าปี และมีการเปลี่ยนเจ้าของเรื่อยมา จนกระทั่งเป็นของบิดาของคุณป้าจนตกทอดเป็นมรดกของคุณป้าต่อมา

โรงแรมอาน อาน แห่งนี้ไม่มีการจ้างคนมาทำงาน เพราะกิจการของโรงแรมนี้จะทำกันภายในครอบครัว ซึ่งมีบิดา เป็นเจ้าของกิจการ มารดาและอาของคุณป้าเป็นคนช่วยดูแลกิจการ

เนื่องจากในช่วงเริ่มแรกเป็นช่วงก่อสร้างตัว ความเป็นอยู่ภายในบ้านจึงเป็นไปแบบเรียบง่าย ทุกคนมีความ ขยัน อดทนและมีความประหยัดที่สุดเท่าที่จะทำได้ มารดาของคุณป้าจะเป็นผู้ดูแลเรื่องอาหาร โดยหุงข้าวหม้อใหญ่ไว้หนึ่ง หม้อ และต้มแกงไว้อีกหนึ่งหม้อ เมื่อใครหิวก็ไปรับประทานได้เลย และอาหารที่ท่านทำไว้สามารถรับประทานได้ตลอดทั้ง วันโดยไม่ต้องเสียเวลาทำอาหารใหม่ทุกมื้อ นอกจากนั้นท่านยังเป็นคนซักผ้าของทุกคนในครอบครัวและรับผ้าจาก ภายนอกมาซักอีกเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง

ชาวจีนส่วนใหญ่ที่อยู่บริเวณนี้เป็นจีนแต้จิ๋วและจีนแคะ มีการใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารกัน คุณป้าสาวคนนี้ได้เล่าอีกว่า ท่านพูดภาษาไทยเป็นเมื่อตอนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะอาจารย์บังคับให้พูดภาษาไทย หากพูดภาษาจีนจะ ถูกปรับค่าละ หนึ่งสลึง

อาชีพของคนจีนส่วนใหญ่จะทำการค้าขาย ทำธุรกิจเกี่ยวกับโรงแรม แต่มีบางอาชีพที่คนไทยสงวนไว้เพื่อคนไทย ด้วยกันคนจีนไม่สามารถทำการประกอบอาชีพได้ ก็คือ **ช่างตัดผม**

⁶⁶ โรงแรมศรีหาดใหญ่ แมนดาริน เจ้าของคือ นายสงวน ปราณีจิตร เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นเจ้าของกิจการและดำเนินการด้วยตนเอง สภาพเป็นเรือนไม้มุงหลังคาชั้นเดียวหรือสองชั้น มีห้องพักประมาณ 8-9 ห้อง อัตราค่าห้องพักประมาณคืนละ 50 สตางค์ ต่อมาคุณเต็งจี แซ่ลือ ได้เข้ามาเช่ากิจการและได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงแรมแมนดาริน, จากการศึกษาและสัมภาษณ์ เดือนกันยายน ถึง ธันวาคม 2544.

⁶⁷ โรงแรมสุนาใต้ เจ้าของกิจการเป็นชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นโรงแรมไม้ 3 ชั้น มุงกระเบื้องมีห้องพักประมาณ 20 ห้อง ห้องน้ำเป็นห้องน้ำรวม ผู้เข้าพักส่วนใหญ่เป็นพ่อค้า แม่ค้า หรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการห้องพักราคาถูกอัตราค่าห้องพักคิดเป็นคืน คืนละ 90 บาทต่อคน ทางด้านหน้าของโรงแรมดัดแปลงเป็นร้านตัดผมชาย, จากการศึกษาและสัมภาษณ์ เดือนกันยายน ถึง ธันวาคม 2544.

⁶⁸ ชาญ ลีลาภรณ์ “ธุรกิจโรงแรมในหาดใหญ่” ใน ที่ระลึกพิธีสถาปนาคณะกรรมการบริหารปี พ.ศ.2529-2531. สมาคมโรงแรมหาดใหญ่สงขลา 18 กรกฎาคม 2529.

⁶⁹ “ข้อมูลการสัมภาษณ์ ช่วงเดือน กันยายน 2544 และ เมษายน 2545.

บทที่ 7

คนจีน และ แนวคิดสวัสดิการสังคมของคนจีนขนาดใหญ่ยุคหลังการสร้างทางรถไฟ

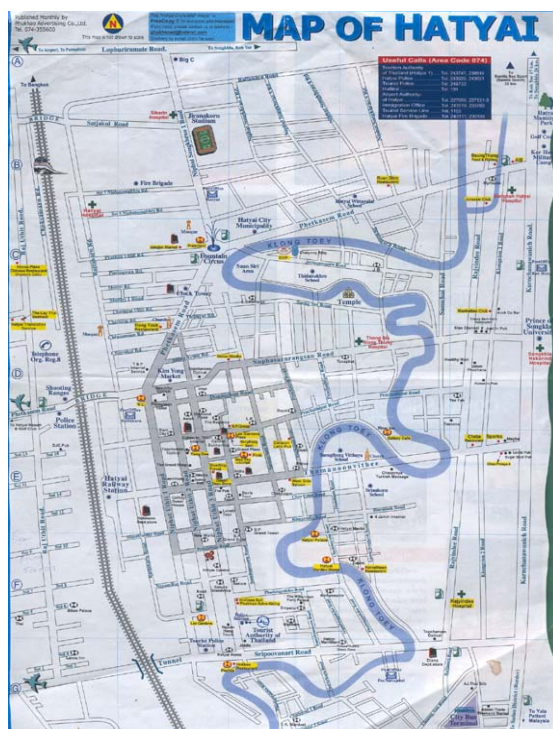
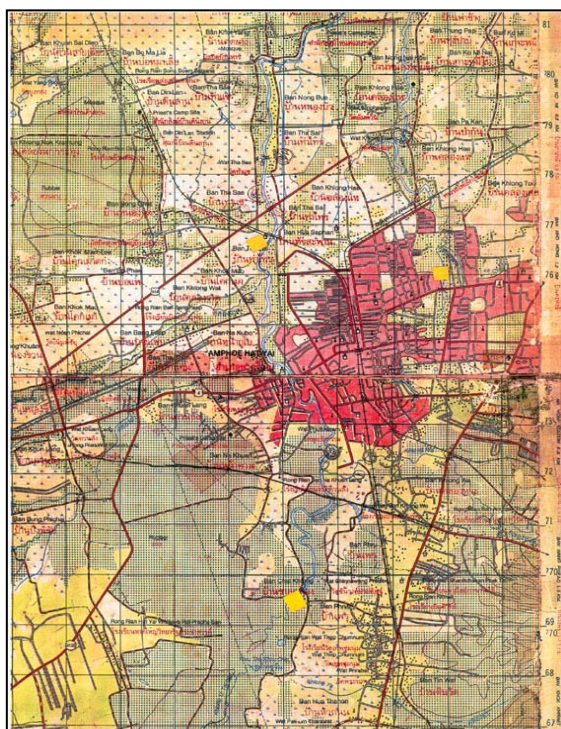
7.1 ผู้คน กลุ่มชาติพันธุ์จีน : รอยต่อของจีนหลายสายรากบนแผ่นดินขนาดใหญ่

ในบทที่ผ่านมา มีการปูภาพเบื้องต้นของชุมชน วิถีชีวิตผู้คนในเมืองขนาดใหญ่ทั้งก่อนและหลังการมาถึงของทางรถไฟสายใต้ว่า มีชีวิตของชุมชนอย่างไร บทนี้จะเป็นการกล่าวถึงกลุ่มคนจีนต่างๆในเมืองขนาดใหญ่ เมื่อมีทางรถไฟสายใต้แล้ว โดยมองผ่านการก่อตัวของกลุ่มองค์กรคนจีน และสมาคมคนจีนในขนาดใหญ่

หากเรามองคนจีนด้วยแว่นตาของความแตกต่างทางชาติพันธุ์ในหมู่คนจีน เราพบว่ามีความแตกต่างหลายประการ ซึ่งมีผลต่อการรวมกลุ่มองค์กร ความเหนียวแน่นเข้มแข็ง วัฒนธรรมของกลุ่มงานของสกินเนอร์ช่วยชี้ช่องทางให้เรามองคนจีนอย่างแยกแยะขึ้น เขาพบว่า หากแยกแยะความชำนาญและลักษณะนิสัยของกลุ่มคนจีนแต่ละภาษาที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตามที่ สกินเนอร์ จี. วิลเลียม ได้วิจัยไว้ เราจะเห็นความแตกต่างโดยเปรียบเทียบได้ดังตารางที่สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 68 ภาพความร่วมมือของสมาคมคนจีนทั้ง ห้ากลุ่มสมาคม สมาคมแต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน กวางสี ไหล่หล้า และฮากกา ในการเสด็จเยี่ยมประชาชนในอำเภอหาดใหญ่ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เมื่อ 19 มีนาคม 2502

ภาพที่ 69-70 แสดงแผนที่เมืองหาดใหญ่ และเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ จากแผนที่กรมทหาร และภาพ แผนที่หาดใหญ่เพื่อการท่องเที่ยว คลองที่เห็นในแผนที่ คือ คลองเตย กว้างนานกับคลองอุตตะเกาทางด้านซ้ายมือ

ตารางที่ 10 แสดงสรุปประเด็นความแตกต่างของคนจีนกลุ่มภาษา กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

แต้จิ๋ว	ฮกเกี้ยน	ไหหลำ	แตะ	กวางตุ้ง
*ฐานะดีที่สุด	*ฐานะดีที่สุด	*คนงานเลื่อยไม้	*พ่อค้าย่อย	*เจ้าของโรงเลื่อย
*เจ้าภานายอากร	*คุมการค้าใบชา	*คนทำสวนผัก	*ค้าขายเบ็ดเตล็ด	*โรงสี
*เจ้าของโรงสี	*กรรมกรเหมือง	*ชาวประมง	*ช่างฝีมือชั้นสอง	*วิศวกรและช่าง
*คุมกิจการที่มีกำไร	ดิบุกในภาคใต้	*คนใช้/คนเดิน	*ช่างเงิน	กล
สูง อาทิ การค้าข้าว	*นับถือเทพเจ้า	โต๊ะ	*ช่างตัดเย็บหนัง	*เปิดร้านเครื่อง
ผลผลิตท้องถิ่น สิ่ง	เทียน โฮ้ว เซ่งหมู่	*เจ้าของร้านน้ำ	*ช่างตัดเย็บ	โลหะและโรงกลึง
ทอที่มาจาก		ชา	เสื้อผ้า	*คุมกิจการ
ต่างประเทศ และ		*คนงานเหมือง	*นับถือเทพเจ้า	ก่อสร้าง
ผลิตภัณฑ์อาหารจาก		แร่	เป็น โถว กง	*คุมกิจการค้าผ้า
ตะวันตก		*พ่อค้าหาบเร่	*บทบาทสำคัญ	ไหม

*กรรมกรทำเรือ *คนงานขุดคลอง และสร้างทางรถไฟ *นับถือเทพเจ้าเป็น โถว กง		*ยากจนที่สุด *นับถือเทพเจ้า สุย-เหว่ย เหนียง	ในการสร้างวัด นิกายมหายาน แบบจีนขึ้นใน ประเทศไทย	*ดำเนินกิจการ โรงแรมและ ภัตตาคาร *คนงานกิจการ ก่อสร้าง *นับถือเรื่องโชค ลางน้อยที่สุด
---	--	--	---	---

ที่มา: เก็บรายละเอียดจาก สกินเนอร์ จี.วิลเลียม สังคมจีนในประเทศไทย:ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์.
พรณี นัตรพลรักษ์ และคณะ(แปล) มุลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กรุงเทพฯ
2529.

เมื่อชาวจีนกลุ่มภาษาต่าง ๆ ได้ทยอยกันมาใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ และท้องถิ่นต่าง ๆ แล้ว จึงมี
การจัดตั้งสมาคมของกลุ่มภาษา และสมาคมท้องถิ่นขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสมาชิก อาทิเช่น
เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์พิเศษในการประกอบอาชีพของสมาชิก ช่วยเหลือผู้อพยพมาใหม่จากถิ่นฐาน
บ้านเกิดเดียวกัน หางานให้สมาชิกทำ สร้างและบำรุงรักษาสถาบันเจ้าประจำท้องถิ่นบ้านเกิด และสร้าง
สุสานสำหรับคนที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการนำศพกลับไปเมืองจีน จัดหาสถานที่และจัดงานเทศกาล
สำหรับการพบปะสังสรรค์ของคนที่มาจากหมู่บ้านหรือย่านตำบลเดียวกัน โดยมีรายละเอียดการก่อตั้ง
สมาคมที่กรุงเทพฯ ดังนี้ คือ

สมาคมกวางตุ้ง ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2420

สมาคมไหหลำตั้งเมื่อราว พ.ศ.2443

สมาคมฮกเกี้ยน ตั้งประมาณปี พ.ศ.2445-6

และสมาคมแคะตั้งขึ้นประมาณปี พ.ศ.2452

ประเด็นการวิเคราะห์ของสกินเนอร์เรื่อง กลุ่มภาษา มีความน่าสนใจทีเดียว ในการมอง
ปรากฏการณ์คนจีนในหาดใหญ่ สกินเนอร์วิเคราะห์ว่า กลุ่มภาษาที่มีคนจำนวนน้อยที่สุดมักตั้ง
สมาคมได้รวดเร็วกว่า เนื่องจากชาวแต้จิ๋วซึ่งมีอำนาจสูงสุดกลับไม่เห็นความจำเป็นในการก่อตั้ง
สมาคมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในขณะที่กลุ่มภาษาที่มีอำนาจและทรัพยากรน้อยกว่า รู้สึกถึงความ
จำเป็นที่จะต้องตั้งองค์กรขึ้นมาปกป้องพรรคพวกของตน เนื่องจากหาดใหญ่มีหลายกลุ่มภาษา ดูได้

จากการมีสมาคมคนจีนถึง 22 สมาคมเป็นอย่าต่ำ ในยุคแรกของการเข้ามาตั้งหลักแหล่ง ทำมาหากิน แต่ละกลุ่มมีความถนัดเฉพาะด้าน และเสมือนมีการแบ่งงาน แบ่งพื้นที่การตั้งถิ่นของตนเอง ในช่วงที่ยากลำบาก เส้นแบ่งกลุ่มภาษาอาจไม่ชัดเจนนัก มีการข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรมไปมา ในกลุ่มภาษาอื่น รวมทั้งชาติพันธุ์อื่น เมื่อมีฐานะขึ้น เริ่มมีกิดกา มีการเลือกนับถือเทพเจ้า พิธีกรรม อาหาร ในพิธีกรรม และธรรมเนียม ตามความเชื่อของกลุ่มภาษา ตามลำดับ

ดังนั้น รูปแบบการพัฒนาองค์กรครอบคลุมทั้งชุมชน ไปเป็นลักษณะแนวนอน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การตั้งโรงพยาบาลเทียนหวา(เทียนฟ้า) และหอการค้าจีน โรงพยาบาลแห่งนี้ตั้งขึ้นในราวปี พ.ศ.2447-2449¹ โดยตัวแทนของกลุ่มห้าภาษาด้วยเงินทุนจำนวน 115,000 บาท ซึ่งได้รับการบริจาคจากพ่อค้าชั้นนำในกรุงเทพฯ เพื่อทำการก่อสร้างโรงพยาบาลที่ดีที่สุดในกรุงเทพฯ ยุคนั้น โดยสามารถรับคนไข้ได้ถึง 200 คน ดำเนินกิจการอยู่ได้ด้วยเงินบริจาคเป็นรายเดือนจากสมาชิก

ข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มคนห้าภาษา ๑ คือ บริษัทห้างร้านที่เป็นสมาชิก โดยเจ้าของหรือผู้จัดการเป็นตัวแทนจะเลือกคณะกรรมการบริหารทุก ๆ ปี คณะกรรมการประกอบด้วยประธานและเหรัญญิกอย่างละหนึ่งคน และกรรมการทั่วไปอีก 10 คน ตามกฎบัตรตำแหน่งประธานจะต้องหมุนเวียนไประหว่างกลุ่มภาษาทั้งห้ากลุ่ม แต่ผู้เป็นเหรัญญิกนั้นจะต้องเป็นคนแต่จีนเท่านั้น หลักเกณฑ์นี้จึงเป็นการให้น้ำหนักเป็นพิเศษแก่กลุ่มภาษาที่สำคัญที่สุด แต่ในขณะเดียวกันได้หลีกเลี่ยงการแข่งขันระหว่างคนกลุ่มภาษาต่าง ๆ

หอการค้าจีนได้ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2451 และได้ลงทะเบียนกับรัฐบาลของพระจักรพรรดิที่ปักกิ่ง หอการค้าจีนได้ก่อตั้งขึ้นที่ เอ็มมิงและ ชั่วเถา เพื่อช่วยทางการเงินของท้องถิ่นในการจัดระเบียบการอพยพของชาวจีน และเพื่อส่งเสริมการค้าของคนจีนให้แข่งขันกับชาวตะวันตก ซึ่งในระยะหลายปีหลังการก่อตั้งหอการค้า ได้มีการก่อตั้งสมาคมธุรกิจของชาวจีนขึ้นอีกหลายสมาคมโดยผู้นำรุ่นใหม่ ที่ยังคงมีชื่อเสียงถึงในปัจจุบันคือ สมาคมธุรกิจประกันภัย สมาคมพ่อค้าข้าว

ในราวปลายสงครามโลกครั้งที่ 1 สังคมชาวจีนในกรุงเทพฯ และหลายเมืองในประเทศไทย มีลักษณะที่เรียกว่า ประชาคม คือ มีหนังสือพิมพ์ของตนเองที่คนทุกกลุ่มภาษาสามารถอ่านได้ มีสถาบันที่ทำให้การสงเคราะห์ต่อสมาชิก โดยกลุ่มคนทั้งห้ากลุ่มภาษาได้ร่วมกันดำเนินการอย่างได้ผล โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่หอการค้าซึ่งสามารถเจรจาแทนคนจีนทั้งหมดได้²

อำนาจและชื่อเสียงของคนจีนกลุ่มภาษาต่างๆ นับจากหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นต้นมา ชาวแต้จิ๋วยังคงเป็นพวกที่มีคนนับหน้าถือตาและมีอำนาจมากที่สุดในกรุงเทพฯ และในภาคเหนือของไทย ขณะที่ชาวแคะ หรือ ชาวฮากกา มีฐานะสูงสุดในภาคใต้ ส่วนฐานะของชาวกวางตุ้งทั้งในด้านสังคมทั่วไปและงานอาชีพเป็นที่สองรองจากชาวแต้จิ๋ว

ธรรมชาติประการหนึ่งของสังคมจีนในประเทศไทยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คนที่ยากจนมีความหวังที่จะได้เลื่อนฐานะในการประกอบอาชีพของตน โดยตัวนายจ้างมักจะถูกยึดเป็นแบบฉบับ และชนชั้นนำจะได้รับการยกย่องสรรเสริญอย่างเต็มที่เมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างคนใจกว้างมีใจบุญใจกุศล เป็นที่ทราบกันดีว่า สังคมจีนนิยมการไหว้พระ การกุศล ขณะเดียวกันมีความขบถเกี่ยวกับการค้า ดังจะเห็นได้จากความนิยมการสังคมสงเคราะห์อย่างกว้างขวางในหมู่ชาวจีน เช่นกรณีของสมาคมมูลนิธิร่วมกตัญญู ซึ่งทำหน้าที่เก็บศพที่พบตามท้องถนนและศพไม่มีญาติจากโรงพยาบาลเทียบฟ้าแล้วนำไปฝัง ให้โลงฟรี และช่วยฝังศพให้แก่ครอบครัวที่ยากไร้ หรือการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเพลิงไหม้และน้ำท่วม³

กลุ่มคนจีนขนาดใหญ่ก็เช่นกัน คนจีนกลุ่มใหญ่ที่สำคัญและมีบทบาทต่อเมืองขนาดใหญ่ในอดีตมีหลายกลุ่ม กลุ่มที่ศึกษา คือ กลุ่มชาวฮากกา กลุ่มชาวฮกเกี้ยน กลุ่มไหหลำ กลุ่มแต้จิ๋ว กลุ่มกวางตุ้ง และกลุ่มกวางสี

1. ชาวฮกเกี้ยน

ชาวฮกเกี้ยน ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณมณฑลฟูเจี้ยนทางตอนใต้ของถิ่นที่พูดภาษาหมินสำเนียงภาคเหนือ และทางตะวันออกของถิ่นที่พูดภาษาแคะ ชุมชนผู้อพยพชาวฮกเกี้ยนอยู่กันในพื้นที่เดิมของฉวน-โจว และ จาง-โจว⁴ เป็นกลุ่มชนภาษาที่มีฐานะดีที่สุด มีความถนัดในการคุมการค้าใบชา ทำสวนยางพารา และเป็นกรรมกรเหมืองแร่ดีบุกทางภาคใต้ของไทย นับถือเทพเจ้าเทียน ไสว เซ่งหมู่

แนวโน้มการอพยพของชาวฮกเกี้ยนมายังกรุงเทพฯ เป็นไปในทางที่ลดลงภายหลังปี พ.ศ.2418 แต่กลับมีการอพยพมายังภาคใต้ของประเทศไทยแทน โดยในช่วงย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 ก่อนที่จะมีการสร้างเส้นทางคมนาคมทางบกระหว่างกรุงเทพฯ กับภาคใต้ ผู้อพยพชาวฮกเกี้ยนเข้ามายังแหลมตอนล่างเพื่อมายังภาคใต้ โดยที่จังหวัดสงขลา ชาวจีนที่ได้ชื่อว่า เป็นราชาแห่งภาคใต้ เช่น หวู หยาง และลูกหลานของเขาที่สงขลา คือตัวอย่างของชาวฮกเกี้ยนที่ประสบความสำเร็จในภาคใต้ของไทย เป็นการส่งเสริมให้ชาวฮกเกี้ยนอพยพเข้ามาที่นี้มากกว่ากลุ่มภาษาพูดอื่น ๆ การเดินทางโดยตรงจาก

ประเทศจีนสู่ภาคใต้ของไทยนั้นอาศัยเรือสำเภาแล่นจากเมืองท่าฮกเกี้ยน เกาะไหหลำ และกวางตุ้งตามลำดับ⁵

ชาวฮกเกี้ยนเป็นกลุ่มภาษาแรก ๆ ที่เดินทางมุ่งตรงจากเมืองจินมายังตอนใต้ของประเทศไทยจากการศึกษาและสำรวจข้อมูลช่วงปลายปี พ.ศ.2544- ต้นปี 2545 พบว่า ชาวฮกเกี้ยนมีมากที่อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยเฉพาะชาวฮกเกี้ยนที่มาอาศัยอยู่หาดใหญ่หลายคนมีบรรพบุรุษอยู่ที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา⁶ แต่ก่อนหน้าที่จะกล่าวถึงชาวฮกเกี้ยนในเมืองหาดใหญ่ จะกล่าวถึงอิทธิพลของการพัฒนาเมืองสงขลาโดยขุนนางในตระกูล ณ สงขลา ซึ่งเป็นชาวจีนฮกเกี้ยนดังต่อไปนี้

พระยาสงขลา (เหยี่ยง) ต้นตระกูล ณ สงขลา เกิดที่เมืองแอมุย ประเทศจีน มีอาชีพค้าขายทางเรือมาก่อนที่จะนำลูกน้อง สมัครพรรคพวกมาตั้งบ้านเรือนในเขตเมืองสงขลา และได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายอากรรั้งนก ทำรั้งนกในทะเลสาบสงขลา ในปี พ.ศ.2312 เมืองสงขลาสมัยพระยาสงขลา(เหยี่ยง) เริ่มเจริญขึ้นจากการทำการค้าและผูกขาดทำภาษีรั้งนก ยุคนั้นสงขลาเริ่มเป็นอริกับนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหัวเมืองใหญ่ มีหน้าที่ปกครองดูแลเมืองสงขลามาก่อน จนรัฐบาลกลางต้องแยกเมืองสงขลาเป็นอิสระจากเมืองนครศรีธรรมราช ไปขึ้นกับกรุงธนบุรีโดยตรงชั่วระยะหนึ่ง คือ ระหว่างปี พ.ศ.2319-2327 จวนเจ้าเมืองสงขลาในระยะตั้งแต่ปี พ.ศ.2318-2385 ตั้งอยู่ที่บ้านแหลมสน ตำบลหัวเขา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งตั้งอยู่คนละฝั่งปากทะเลสาบสงขลา กับเมืองสงขลา⁷

ในปี พ.ศ.2327 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดฯให้ปลดพระยาสงขลา (เหยี่ยง) ออกจากตำแหน่งเจ้าเมือง โดยอ้างว่า มีอายุมาก และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระเจ้าตากสินมหาราช แล้วนำตัวไปกักบริเวณในกรุงเทพฯ พร้อมทั้งโปรดเกล้าฯให้ตั้งนายบุญหุย บุตรคนโตของพระยาสงขลา(เหยี่ยง)เป็นพระยาพิชัยคีรี (บุญหุย พ.ศ.2427-2455) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 ทรงโปรดฯ ให้ยกเมืองสงขลาไปขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราชชั่วคราว (พ.ศ.2427-2434) จนกระทั่งเป็นเมืองอริกันอีก จึงโปรดฯ ให้ขึ้นต่อกรุงเทพมหานครตามเดิมตั้งแต่ปี พ.ศ.2434 เป็นต้นมา โดยยกเมืองสงขลาขึ้นเป็นเมืองโท และเลื่อนบรรดาศักดิ์พระยาพิชัยคีรี(บุญหุย) เจ้าเมืองสงขลาเป็นเจ้าพระยา ให้เมืองสงขลาทำหน้าที่กำกับหัวเมืองมลายู ทางด้านชายฝั่งตะวันออก คือ เมืองปัตตานี และตรังกานู ในสมัยนี้รัฐบาลได้ปฏิรูปเมืองสงขลาขึ้นเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเมืองแห่งใหม่ แทนเมืองปัตตานี ตั้งแต่นั้นมาตระกูล ณ สงขลา ได้กลายเป็นตระกูลที่มีอิทธิพล มีอำนาจสูงสุดในเมืองสงขลา โดยปราศจากคู่แข่ง และสามารถสะสมความมั่งคั่งจากระบบกินเมือง การผูกขาดทำภาษีหลายชนิด ส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน รวมทั้งทำการค้ากับต่างประเทศ

ปี พ.ศ.2355 เจ้าพระยาพิชัยคีรี (บุญห่วย) ถึงแก่กรรมโดยไม่มีบุตรสืบตระกูล ทางรัฐบาลจึงแต่งตั้งนายเถียนจิ่ง บุตรพระอนันตสมบัติ(บุญเสียว) น้องแม่เดียวกันกับเจ้าพระยาพิชัยคีรี (บุญห่วย) ขึ้นเป็นพระยาวิเศษภักดี (เถียนจิ่ง พ.ศ.2355-2360) เจ้าเมืองสงขลาคนที่ 3 ในสมัยนี้เมืองสงขลาเข้มแข็งขึ้นพอที่จะเป็นศูนย์เศรษฐกิจและการเมืองแห่งใหม่แทนปัตตานีได้แล้ว รัฐบาลจึงถือโอกาสแยกสลายเมืองปัตตานีซึ่งเป็นเมืองขนาดใหญ่กว่าเมืองสงขลาออกเป็นเมืองเล็ก ๆ 7 เมืองคือ ปัตตานี หนองจิก ยะหริ่ง รามัน ยะลา ระแงะ และสายบุรี ตามหลักแบ่งแยกแล้วปกครอง ซึ่งเปิดโอกาสให้ตระกูลนี้เริ่มขยายอำนาจอิทธิพลและเข้าไปแสวงหาประโยชน์จากหัวเมืองทั้ง 7 อย่างกว้างขวางในระยะต่อมา⁸

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ตระกูล ณ สงขลา เริ่มมั่นคงนั่นเอง ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลวง และสภาพการณ์ที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปทางภาคใต้ ไม่เอื้ออำนวยให้ตระกูลนี้ได้แสดงบทบาทได้เด่นชัด ทัดเทียมกับเมืองนครศรีธรรมราช ในระยะที่เจ้าพระยานคร (น้อย พ.ศ.2354-2384) เป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช การขยายอิทธิพลของอังกฤษเข้ามายังบริเวณช่องแคบมะละกา และแหลมมลายู ในระยะเดียวกันนี้ เปิดโอกาสให้เมืองนครศรีธรรมราช ในฐานะผู้กำกับเมืองไทรบุรีมีบทบาทเด่นขึ้นในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างไทยกับอังกฤษและหัวเมืองมลายู เป็นต้นว่า ปัญหาภูกมูสลิม การทำสัญญาเบอร์นี และการขยายอิทธิพลไทยลงไปยังเมืองไทรบุรี จึงเป็นระยะที่ตระกูล ณ สงขลา มีความตกต่ำทั้งด้านอำนาจทางการเมืองและฐานะทางสังคมในเมืองหลวง เจ้าเมืองสงขลาคนต่อมา คือ พระยาวิเชียรคีรี (เถียนเส็ง พ.ศ.2361-2390) ถูกจับตัวไปจองจำในกรุงเทพฯ ช่วงระยะหนึ่งในข้อหาไม่สนับสนุนนโยบายขยายอำนาจลงใต้ของรัฐบาลกลาง เพิ่งได้รับการปลดปล่อยในสมัยรัชกาลที่ 3 เพราะเป็นสหายกับกษัตริย์องค์ใหม่ นอกจากนี้ยังถูกข้าหลวงจับไปทำสัตย์สาบานไม่ให้สนับสนุนการค้าฝิ่นเถื่อนในเขตเมืองสงขลาอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ภาพการณ์เช่นนี้กลับเป็นผลดีต่อตระกูล ณ สงขลา ที่จะขยายฐานอำนาจทางเศรษฐกิจออกไป จากการส่งเสริมชาวจีนอพยพ ซึ่งหลั่งไหลเข้ามาตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 24 ประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นต้นว่า เครื่องปั้นดินเผา ช่างทอง ช่างถม ช่างโลหะ ต่อเรือ ปลาแห้ง และการค้า ขณะเดียวกันตระกูลนี้เริ่มเข้าไปมีผลประโยชน์จากส่วยภาษี และการลงทุนทำเหมืองดีบุก ในบริเวณ 7 หัวเมือง การเก็บภาษีต่าง ๆ ในเมืองสงขลาที่ได้รับการปฏิรูปจากเจ้าเมืองเชื้อสายจีน จนเป็นเมืองที่สามารถเก็บภาษีส่งรัฐบาลกลางได้ในอันดับสูง แต่ภาษีเกือบทั้งหมดจะถูกขาดเก็บโดยคนในตระกูลนี้ ตั้งแต่อากรรังนก อากรสุรา อากรบ่อนเบี้ย ภาษีฝิ่น ภาษีร้อยชักสาม และภาษีอื่น ๆ

ความมั่งคั่งของตระกูล ณ สงขลา ในระยะนี้ขยายตัวออกไปพร้อมๆ กับการเป็นอริกันอย่างรุนแรงระหว่างตระกูล ณ สงขลา กับตระกูล ณ นคร จนกระทั่งหัวเมืองเหล่านี้แตกแยกอ่อนแอไม่สามารถที่จะร่วมมือกันปกป้องพระราชอาณาเขตทางภาคใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเห็นได้จากการเกิดกบฏสุลต่านขึ้น 2 ครั้ง ตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 24 รัฐบาลกลางต้องส่งกองทัพหลวงออกไปช่วยทุกครั้ง หลังจากเจ้าพระยาหนครฯ (น้อย) ถึงแก่อนิจกรรมในปี พ.ศ.2382 รัฐบาลกลางต้องส่งกองทัพหลวงออกไปช่วยทุกครั้ง หลังจากเจ้าพระยาหนครฯ (น้อย) ถึงแก่อนิจกรรมในปี พ.ศ.2382 รัฐบาลได้มีคำสั่งว่ากล่าวให้พระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) เลิกเป็นอริกับบุตรหลานของเจ้าพระยาหนคร (น้อย) แต่ให้ร่วมมือกับเมืองนครศรีธรรมราช และเมืองพัทลุง ต่อสู้ปราบปรามพวกแขกกบฏ

ในปี พ.ศ.2390 พระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) ถึงแก่อนิจกรรม รัฐบาลกลางแต่งตั้งพระสุนทรานุรักษ์ (บุญสังข์) ผู้ช่วยราชการเมืองสงขลา บุตรพระยาศรีสมบัติจางวาง(บุญขึ้น) ซึ่งเป็นคนในตระกูล ณ สงขลา ขึ้นเป็นเจ้าเมืองสงขลาคนที่ 5 การเป็นอริกันระหว่างเมืองสงขลาและเมืองนครศรีธรรมราชเริ่มหมดไป เพราะ เจ้าพระยาวิเชียรคีรี (บุญสังข์) เจ้าเมืองสงขลาคนใหม่ไม่เกี่ยวข้องกับการเป็นอริกับเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชมาก่อน ' ทำให้ปัจจัยที่จะผลักดันให้สงขลาต้องแข่งขันกับนครศรีธรรมราชหมดไป และเปิดโอกาสให้เมืองสงขลาพัฒนาตัวเองจนเข้าสู่ยุคเจริญถึงขีดสูงสุด ตั้งแต่สมัยเจ้าพระยาวิเชียรคีรีฯ (บุญสังข์ พ.ศ.2396-2407) มาจนถึงสมัยเจ้าพระยาวิเชียรคีรีฯ (เม่น พ.ศ.2417-2424) เจ้าเมืองสงขลาคนที่ 6 สายภรรยาคนที่ 1 เนื่องจากช่วงระยะนี้เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการต่อรองอำนาจทางการเมืองระหว่างเจ้าขุนนางศักดินาเก่ากับกลุ่มคณาธิปไตยใหม่ที่ต้องการปรับปรุงประเทศให้เป็นแบบตะวันตก

ส่วนกรณีของชาวจีนฮกเกี้ยนในหาดใหญ่ นั้น มีสายสัมพันธ์กับคนจีนฮกเกี้ยนภูเก็ต ทั้งด้านกลุ่มภาษา อาชีพ การทำมาค้าขายสวนยาง และนายเหมือง (ดู ศุภนิมาน นฤมล วงศ์สุภาพ:2542) มีกรณีของชาวจีนฮกเกี้ยนคนดังที่คนทั่วไปรู้จักกันดีคือ ลีอินต่อง ผู้เป็นเจ้าของบริษัทเต็กบีห้าง เป็นชาวจีนเกิดในสิงคโปร์ เข้ามาบุกเบิกบริษัทค้ายางที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ โดยปัจจุบันเป็นที่ทราบกันว่า เต็กบีห้าง มีสำนักงานถึง 12 สาขาทั่วประเทศ ¹⁰

บุคคลอีกผู้หนึ่งซึ่งรู้จักกันดีในนามของพ่อค้ายางผูกขาดคือ ตันกาก็ ซึ่งทำธุรกิจผูกขาดยางพาราในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2463 เขาเริ่มต้นด้วยการขายทุนเข้ามาครอบงำตลาดภายในและการส่งออกยางพาราด้วยการตั้งบริษัทยางพาราขึ้นมา 3 บริษัท ในเวลาใกล้เคียงกัน คือ บริษัทน้ำเชิยมจำกัด (บริษัทสยามปิภะไค จำกัด) บริษัท ไต้ตอง จำกัด และบริษัทน้ำไถ่ จำกัด (บริษัทไทยปิภะไค

จำกัด) ซึ่งต่อมาบริษัททั้งสามก็ถูกยุบรวมเข้าเป็นบริษัทเดียวกัน คือ บริษัทเต็กบีห้าง จำกัด โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่หาดใหญ่¹¹

สงวน โสพร ทายาทอดีตโรยงสินไทย เล่าถึงความสัมพันธ์ของชาวฮกเกี้ยนรุ่นเก่าซึ่งเป็นผู้บุกเบิกการค้าทางพาราของไทรว่า ต้นกาก็เกิดในประเทศจีน ณ หมู่บ้านจิกบี้ เมื่อโตเป็นหนุ่มเขาเห็นว่า ชาวบ้านมีฐานะยากจน จึงตัดสินใจไปหนานยาง(เอเชียตะวันออกเฉียงใต้) พร้อมกับเพื่อนบ้านจำนวนหนึ่ง มาเปิดโรงยางที่สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเมืองไทย ถือว่า โรงยางนี้เป็นโรงยางแห่งแรกของเมืองไทย คือ หน้าเสียม (ยางไทยปักษ์ใต้)

ต้นกาก็มีหลานชื่อ ต้นลักสาย ได้แยกตัวจากลุงของเขาไปเปิดโรงยางได้ตั้ง สาขาแรกที่จังหวัดยะลา ต่อมาขยายไปที่เบตง ตันหยงมัส หาดใหญ่ ตรัง พังง และกาญจนบุรี ซึ่งพ่อของสงวนเองก็เป็นลูกน้องคนหนึ่งของเขา ซึ่งเกิดเมืองจีน แต่นั่งเรือไปมาถึงสิงคโปร์เมื่ออายุ 17 ปี เมื่อได้เรียนรู้เรื่องการทำการค้าจากต้นลักสายพอสมควรแล้ว จึงได้แยกตัวออกมาตั้งโรงยางไทก้อก หรือมีชื่อเป็นภาษาไทยว่า **เหมืองยางสินไทย** โดยมีต้นลักสายเป็นเจ้าของผู้ถือหุ้น แต่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการบริหารแล้วให้พ่อของเขาบริหารงานเอง มีสาขาอยู่หาดใหญ่ ตรัง สุราษฎร์ธานี และกระบี่ ลักษณะของงานคือการรับซื้อยางขาวจากชาวสวน เมื่อชาวสวนนำยางมาขาย ทางโรงงานก็จะนำยางมาล้าง และนำเข้าเตาอบนานประมาณ 7-10 วัน ต่อจากนั้น ต้องรีดยางเป็นแผ่นบาง เพราะยังรีดได้สะอาดก็จะได้ยางเกรด 1 หรือเกรด 2 ซึ่งมีคุณภาพดี

ส่วนแร่ ทำในช่วงที่บริษัทไทยชาโก้ บริษัทถลุงแร่ของภูเก็ดยังไม่เปิด งานของเหมืองยางสินไทยคือ รับซื้อแร่จากภูเก็ท ไปถลุงที่ปีนัง แต่ก็ปิดตัวในส่วนของแร่ไปเมื่อบริษัทไทยชาโก้เปิด หลังจากนั้นจึงทำแต่ด้านยางเพียงอย่างเดียว และบริษัทเหมืองยางสินไทยก็ปิดตัวไปในปี พ.ศ.2539 เนื่องจากสถานการณ์ยางแผ่นรมควันของไทยทรุดตัวลงอย่างมาก¹²

อวิรุทธิ์ วัลลภาภิรมย์ ผู้จัดการสมาคมฮกเกี้ยน วิเคราะห์ถึงนิสัยของชาวจีนภาษาฮกเกี้ยนว่าเป็นคนที่มีอุปนิสัยที่ทำอะไรก่อนข้างจะมั่นคงแน่นอน ชอบสันโดษ คือ เอาตัวเองให้ดีกว่าคนอื่น แล้วค่อยออกไปสมาคมกับคนอื่น มีความอดทน และมีมรรยาทสูงมาก ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความถนัดในเรื่องยางพารา ซึ่งพระยารัษฎานุประดิษฐ์ ผู้นำพันธุ์ยางพารามาปลูกในประเทศไทยคนแรกก็เป็นชาวฮกเกี้ยน และที่หาดใหญ่เองคนที่อยู่ในธุรกิจยางพารา 99% เป็นชาวฮกเกี้ยน โดยเฉพาะโรงยางหาดใหญ่ที่เป็นของชาวฮกเกี้ยนแท้ ๆ ก็มีเต็กบีห้าง สินไทย ศรีตรังและเซาท์แลนด์รับเบอร์ แต่เมื่อพยายากรณถึงความเป็นไปในอนาคต ธุรกิจยางอาจเปลี่ยนมือไปอยู่ในกลุ่มอื่นแทน เนื่องจากโรงยางรุ่นเก่าที่เขาเอ่ยชื่อมา

ประสบมรสุมทางเศรษฐกิจขนาดหนัก ฉะนั้นอนาคตต่อไปภายภาคหน้า ใครมีทุนมาก มีความรู้เท่าทัน เรื่องข่าวสาร มีจังหวะก็มีโอกาสร่ำรวยได้¹³

2. ชาวจีนแคะ หรือชาวฮากกา

โดยทั่วไปเรามักคุ้นเคยกับจีนทางภาคใต้ ในฐานะนายเหมือง คหบดี นักธุรกิจ โดยเฉพาะแถบ ภูเก็ต ตรัง สงขลา เนื่องจากชนกลุ่มนี้มีความชำนาญในกิจการทะเล เพราะเป็นมณฑลที่ยากจนในอดีต และติดชายทะเล เส้นสายการอพยพมาหานานยังผ่านมาทางสายสิงคโปร์ มะละกา ปีนัง แต่ ณ พื้นที่ ชุมชนขนาดใหญ่นี้ส่วนมากในอดีตของชนยุคแรก คือชาวฮากกาที่มาปักปายสร้างพื้นที่เมืองให้คนอื่น อพยพมาอยู่ร่วมสร้างเมืองค้าขาย และเป็นกลุ่มคนแคะเรื่องราวของพวกเขาที่เราพบ คือ

ชาวจีนแคะ คำว่า แคะ เป็นสำเนียงแต้จิ๋ว หมายถึง อาคันตุกะ หรือแขกผู้มาเยือน ผู้มาคอยพัก พิงอยู่อาศัยมิใช่เจ้าของบ้าน ส่วนชาวจีนแคะจะเรียกตัวเองว่า “ฮากกา” ซึ่งมีความหมายว่า อาคันตุกะ เช่นกัน

ชาวแคะเป็นพวกชอบอพยพเป็นเวลานานหลายศตวรรษแล้ว เป็นพวกที่ชอบแยกกลุ่มอยู่ ต่างหากในกลุ่มแม่น้ำเหลืองมาแต่เดิม เมื่อคริสตศตวรรษที่ 5 ก็ได้เริ่มอพยพลงมาทางใต้หลายครั้ง ด้วยกัน ในคริสตศตวรรษที่ 13 ชาวจีนแคะกลุ่มใหญ่ได้มาตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่เรียกกันว่า เจีย-อิง-โจว ไปทางตะวันตกเฉียงเหนือของ เจา-โจว ในมณฑลกวางตุ้ง ต่อมาได้เข้าครอบครองอาณาบริเวณที่ ติดต่อกันไปทางด้านปลายตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลฟูเจี้ยน ผ่านมณฑลกวางตุ้งตอนเหนือ ซึ่งอยู่ ทางตะวันตกของถิ่นที่พูดภาษาแต้จิ๋ว ไปจนถึงมณฑลกวาสีตะวันออกและรวมถึงภาคใต้สุดของ มณฑลเกียงสีและมณฑลฮุนาน นอกจากนี้ พวกจีนแคะยังตั้ง “ดินแดน” ทั่วมณฑลกวางตุ้งและแผ่ไป ทางตะวันตกไกลถึงมณฑลเสฉวน ชาวจีนแคะครอบครองบริเวณท้องถื่น¹⁴ ที่ราบสูง เป็นผู้ที่อ่านออก เขียนได้ ส่วนผู้ไม่รู้หนังสือค่อนข้างไม่ได้รับเกียรติในหมู่ชนเผ่าเอง ต้องไปทำไร่ไถนา ปลูกสัตว์ และ ตัดไม้ในป่าชุมชนที่อยู่ห่างไปจากหมู่บ้าน

ก่อนยุคฉินชื้อองค์เจ้ารวมชาติ คือ รวมชนเผ่าต่างๆ ในประเทศมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มี ชนเผ่าใหญ่อยู่เกือบ 10 เผ่า ชนเผ่าที่แข็งแกร่งกว่าจะรุกรานและยึดครองทุกอย่างของชนเผ่าที่อ่อนแอ กว่า ด้วยความอ่อนแอชนเผ่าจีนแคะจึงถูกรุกรานอยู่เสมอ มีผลให้ต้องอพยพจากภาคกลางไปสู่ภาคใต้ ครั้งแล้วครั้งเล่า รวมแล้วต้องอพยพถึง 5 ครั้ง สุดท้ายไปหยุดอยู่ที่มณฑลใต้สุดของประเทศจีนคือ กวางตุ้งและกวาสีซึ่งอยู่ติดกับทะเลจีนใต้ และไปปักหลักอยู่ที่นี่อย่างค่อนข้างถาวร จวบจน

สงครามโลกครั้งที่สองเกิดขึ้น ญี่ปุ่นได้บุกโจมตีประเทศจีนมณฑลกลางตุงและกวางไสซึ่งถูกโจมตีทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ ทำให้ชาวจีนและที่อาศัยอยู่ในทั้งสองมณฑลกลายเป็นเหยื่อสงครามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้คนล้มตายทรัพย์สินเสียหาย ความหวาดกลัว ความอดอยากและความหนาวเหน็บได้เกิดขึ้นแก่ชาวจีนและ เกิดความทุกข์ยากอย่างสาหัสสากรรจ์

ชากศพเคลื่อนกลาไปทั่ว กลิ่นคาวกละคลุ้งฟุ้งตลบจนสัตว์ป่าได้กลิ่นและยกพวกออกมาแทะกัดกินซากศพ แต่เมื่อสงครามสงบลง ชาวแคะต่างเริ่มลงมือเพาะปลูกเพื่อให้ได้อาหารในฤดูกาลต่อไป แต่ฟ้าฝนก็ไม่เป็นใจทำให้ได้ผลผลิตน้อยมาก ไม่พอประทังชีวิตไปตลอดฤดูกาล ต้องออกไปในป่าเพื่อขุดหาผลหมากรากไม้มาประทังชีวิตไปวันๆ ทำให้ชาวจีนและต่างพอมร่างกายซูบซีดอ่อนแอ

ในสถานการณ์เช่นนี้ เปรียบไปเงินก็มีค่าเพียงกระดาษ ไม่สามารถกินอิ่มท้องประทังชีวิตได้ เหตุการณ์ดำเนินไปท่ามกลางความยากลำบากเช่นนี้ จวบจนหลังสงครามสงบ ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายอักษะยอมแพ้ เมื่อนั้นมีกลาสิเรือนายหนึ่งซึ่งเป็นชาวจีนแคะได้เดินทางกลับไปหมู่บ้านของเขา เรือสำเภาก็เขาทำงานเป็นกลาสิเรือเป็นเรือเดินทางระหว่างประเทศจีนและประเทศไทย เขาได้เล่าถึงความอุดมสมบูรณ์ของน้ำและพืชพรรณธัญญาหาร ความใจดีโอบอ้อมอารีของชาวสยาม และความมีน้ำใจของชาวแต้จิ๋วที่ไปอาศัยอยู่ก่อน ชาวนี้ได้แพร่สะพัดออกไปอย่างรวดเร็วและได้จุดประกายแห่งความหวังให้แก่ชาวจีนแคะและผู้เคราะห์ร้ายเหล่านั้น

พวกเขาชาวจีนแคะจึงต่างมีความหวังไว้ในใจว่า ขอให้เงินหมื่นหยวนหรือเก้าหมื่นหยวนก็พอ แม้จะต้องทนเมาคลื่นอยู่ในเรือถึง 7 วัน 7 คืน หรืออาจมากกว่านั้น ก็ทนได้ ขอเพียงไปถึงประเทศสยามก็พอแล้ว

ผลจากการคิดและความฝันที่สอดคล้องต้องตรงกันเช่นนี้ ทำให้เรือสำเภามีพื้นที่โดยสารจำกัดอยู่แล้วถูกอัดแน่นไปด้วยผู้โดยสารเหมือนไม้ปูสะพาน ยิ่งอัดได้แน่นเท่าไร เจ้าของเรือยิ่งมีกำไรมากขึ้น ทำให้ระหว่างทางไม่มีน้ำให้อาบเลย แต่พวกเขาถืออดทนได้ จนถึงเช้าวันหนึ่ง ที่พวกเขาได้เห็นบ้านคนและต้นไม้สีเขียว และมั่นใจว่า ไม่อดตายแล้ว

ก้าวแรกที่ก้าวขึ้นฝั่งที่ท่าเรือคลองเตย กรุงเทพฯ ชาวจีนแคะทุกคนได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากคณะมูลนิธิปอเต็กเซี่ยงตึ้ง ซึ่งจัดตั้งโดยชาวแต้จิ๋วซึ่งได้มาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ทุกคนจะได้รับแจกผ้าขาวม้า 1 ผืน และทานอาหารมื้อแรกด้วยข้าวต้มจนอิ่ม จากนั้นจัดทำหนังสือแจ้งเข้าเมืองตามกฎหมายประเทศไทย เสร็จแล้วต่างคนต่างแยกย้ายกันไป

ตามความประสงค์ของแต่ละคน แต่ในใจของชาวและทุกคนต่างก็นึกขอบคุณและสำนึกในบุญคุณ ความโอบอ้อมอารีของชาวจีนแต่จวบในนามของมูลนิธิปอเต็กตึ้งซึ่งตั้งตราบนทุกวันนี้

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสของสมาคม ท่านเล่าว่า สมาคมและของประเทศไทยได้ถูกสร้างขึ้นโดยการนำร่องของเจ้าสัวตระกูลล่าช้าและชีวี่เจียน (หรือที่ชาวแต้จิ๋วเรียกว่า กูส่วยเกียง) ได้รวบรวมสมาชิกชาวจีนและที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ช่วยกันก่อตั้งขึ้น¹⁵

ชุมชนของชาวจีนและรุ่นแรก เริ่มจากการกำเนิดของตลาดโคกเสม็ดชุนในปี พ.ศ.2459 ในยุคที่ขุนนิพัทธ์จินนคร ได้สร้างบ้านไม้ชั้นเดียวหลังคามุงจากไว้ห้าห้อง อยู่ด้านหลังของสถานีย่อยเสม็ดชุน (ปัจจุบันคือ สถานีรถไฟหาดใหญ่) พร้อมกับตัดถนนหลายสายเพื่อขยายบ้านเรือนเพิ่มต่อไป ซึ่งตลาดโคกเสม็ดชุนนี้ ต่อมาได้กลายมาเป็นตลาดหาดใหญ่ในเวลาต่อมา

ในช่วงเวลานั้นเอง มีเพื่อนบ้านสองครอบครัวย้ายตามบิดาของเขามาขอเช่าห้องแถวหลังที่ 1 และ 2 เพื่อเปิดโรงเตี๊ยมให้คนต่างถิ่นและชาวจีนที่เดินทางเข้ามาหางานทำที่เหมืองแร่ดีบุกและ วุลแฟรมที่เปิดกิจการอยู่หลายแห่งในละแวกใกล้เคียง ส่วนเจียกี้ชี (ขุนนิพัทธ์จินนคร) ได้พาครอบครัวย้ายเข้าไปอยู่ที่ห้องแถวอีกสามห้อง เปิดเป็นโรงเตี๊ยมและร้านขายของชำชื่อ **ชีพัด** อีกห้องเป็นที่พักอาศัย

สองปีต่อมา เจียกี้ชี (ขุนนิพัทธ์จินนคร) ได้ย้ายครอบครัวไปอยู่ที่บ้านไม้สองชั้นสร้างไว้ที่ฝั่งตรงข้ามกับบ้านเดิม เพื่อเปิดสำนักงานเจียกี้ชีหรือ **ยี่ซุ่นซง** ทำธุรกิจเกี่ยวกับการสร้างบ้านเรือนให้เช่าหรือขายส่วนชั้นบนของบ้านหลังที่สองเปิดเป็นโรงแรม **วันออนฝอ** ชั้นล่างเป็นร้านขายยาแผนโบราณ มีหมอ(แมะ) ซึ่งเป็นญาติของท่านมาประจำอยู่ที่ร้านด้วย ซึ่งนายกก็ได้อาศัยอยู่ที่บ้านซึ่งใช้เป็นสำนักงานเจียกี้ชีจนมีอายุได้ 13 ปี

ในช่วงเวลาเดียวกันกับที่เจียกี้ชี (ขุนนิพัทธ์จินนคร) ได้สร้างห้องแถวเพิ่มขึ้น พระยาอรุณกระวีสุนทร (อัยการมณฑลปัตตานี) และคุณพระเสน่หามนตรี (นายอำเภอเหนือในสมัยนั้น) ได้สร้างห้องแถวให้เช่าขึ้นมาอีกหลายห้องจนกลายเป็นชุมชนขนาดเล็ก ยถนนเจียกี้ชีเป็นถนนสายหลักสายแรกของตลาดหาดใหญ่¹⁶ มีถนนเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันอีกสามสายคือ ถนนสายหนึ่ง สองและสามตามลำดับ¹⁷ นับได้ว่า เป็นการเริ่มต้นของการวางผังเมืองหาดใหญ่

สำหรับร้านถ่ายรูป ของคนฮากกา แห่งแรกของหาดใหญ่ หลานของเจ้าแก๊ร้านโปจีน ร้านถ่ายรูปยุคแรกของหาดใหญ่เล่าว่า พ่อของเขาได้พาเขาไปไหว้ท่านขุนนิพัทธ์จินนทร เพื่อให้ลูกหลาน

ภาพที่ 71 -72 ภาพร้านถ่ายรูปโปจีนในสมัย ปีพ.ศ.2467 ใกล้ตลาดโคกเสม็ดขุน เปรียบเทียบกับร้านโปจีนในปัจจุบันยุครุ่นหลาน

รำลึกถึงคุณงามความดีที่ท่านตระหนักเห็นว่าพี่น้องคนจีนยังลำบากอยู่ ท่านได้ยกบ้านห้องแถวให้แก่เจ้าแก๊โปจีน จะด้วยเงื่อนไขอะไรก็ตาม ซึ่งต่อมาก็ได้กลายเป็นร้านถ่ายรูปโปจีนในปัจจุบัน บนถนนธรรมานุญาติและกลายเป็นเรื่องเล่าที่ไม่เคยจบของชาวหาดใหญ่ เราจะเห็นภาพที่โรงแรมปาร์คขยายไว้อยู่ที่โรงแรม เพื่อรำลึกถึงรากของคนจีนหาดใหญ่

เมื่อชุมชนของตลาดหาดใหญ่ขยายกว้างขึ้น ห้องแถวที่เคยสร้างไว้แต่แรกมีการขายไปบ้างให้เช่าบ้าง เจียกจี (ขุนนิพัทธ์จินนทร) จึงไปสร้างตึกหลังใหญ่บริเวณวงเวียนน้ำพุบนเนื้อที่กว่า 15 ไร่ ตึกหันหน้าไปทางถนนเพชรเกษม ชาวบ้านในสมัยนั้นเรียกบ้านของเจียกจี (ขุนนิพัทธ์จินนทร) ว่า “ตึกฝรั่ง” บริเวณโดยรอบของบ้านยังเป็นสวนยางซึ่งเป็นที่ดินรกร้างของท่านทั้งหมด มีบริเวณตั้งแต่ถนนนิพัทธ์สงเคราะห์(ทางไปโรงเรียนเอ็งเสียงสามัคคี) จนถึงริมทางรถไฟ ส่วนด้านถนนเพชรเกษมมีบริเวณไปจนถึงธนาคารชาตรวมเป็นเนื้อที่กว่า 300 ไร่ ซึ่งการขอตราจอง หรือ โฉนดในสมัยนั้นจะทำโดยวิธีขอใบเหยียบย่ำก่อน เพื่อแสดงอาณาบริเวณที่จับจอง หลังจากได้ใบเหยียบย่ำแล้วภายในสามปีจะต้องมีการลงทุนปลูกบ้าน เพื่อยืนยันขอทำประโยชน์ต่อที่ว่าการอำเภอเหนือ ทางอำเภอจะเสนอไปยัง

สำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา เพื่อส่งเจ้าหน้าที่ออกทำการสำรวจและรับรองว่า ได้ทำประโยชน์แล้วจึงจะออกตราจองให้

นายกี้ จิระนคร เล่าว่า ในช่วงเวลานั้นหาดใหญ่ยังไม่มีโรงเรียนสอนภาษาจีน เขาจึงได้เรียนรู้ภาษาจีนจากญาติผู้มาจากหมู่บ้านจุกไห อำเภอยะหริ่ง มณฑลกว่างตุง ประเทศจีน แต่ต่อมาพ่อค้าที่ทำมาค้าขายอยู่ที่หาดใหญ่ ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนจีน ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนจงฮวฮยวิน” ในปี พ.ศ.2467 โดยชีกิมหยงได้ยกที่ดินจำนวน 1 ไร่ ที่ถนนธรรมานุญูติดกับถนนเสน่หานุสรณ์ ตรงกันข้ามกับศูนย์การค้าโอเดียนให้เป็นที่ตั้งโรงเรียน และโรงเรียนนี้เป็นที่มาของโรงเรียนศรีนคร ซึ่งจะกล่าวไว้ในรายละเอียดตอนต่อไป¹⁸

ชาวจีนแคะหรือฮากกา รุ่นที่อพยพมาในช่วงเวลาใกล้เคียงกับขุนนิพัทธ์จินนทร และเจ้าแก๊ชชีกิมหยงซึ่งปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่อีกผู้หนึ่งคือ นางอิงสี่ แซ่เจีย ภรรยาของนายอิน สอนองคุณวรคุณ เจ้าของร้านเจียคัลเลอร์แลป ร้านถ่ายรูปรุ่นแรก ๆ ของเมืองหาดใหญ่¹⁹ นางอิงสี่ ได้เล่าชีวิตในเมืองจีนของเธอให้ฟังว่า เดิมเป็นชาวมณฑลฝงสุ่น (อยู่ทางตอนเหนือของฮั่วเถา) การเดินทางจากเมืองจีนมาเมืองไทย โดยลงเรือเล็กมาฮั่วเถา พักค้าง 1 คืน แล้วขึ้นเรือต่อที่ทำเรือคลองเตย กรุงเทพฯ มาพร้อมญาติ ๆ ในหมู่บ้านเดียวกัน การเดินทางใช้เวลา 7 วัน 7 คืน โดยเจ้าแก๊ชเดินทางมาเมืองไทยก่อนหน้าเธอ เขามาตั้งแต่อายุ 12 ปี เพราะต้องการหนีการเกณฑ์ทหารในเมืองจีน

ท่านเล่าว่า ช่วงเวลานั้น ใคร ๆ ที่เมืองจีนก็อยากมาเมืองไทย เพราะเมืองจีนแห้งแล้ง เพาะปลูกไม่ค่อยได้ผล บ้านของเธอยากจนขนาดไม่มีข้าวสารจะกิน จึงตัดสินใจมาเมืองไทยเมื่ออายุ 18 ปี สาเหตุที่เลือกเมืองไทย เพราะ ใคร ๆ ก็เข้ามาได้ ทำมาหากินง่าย ต่างกันมากกับยุคปัจจุบัน ขึ้นฝั่งที่เมืองไทยแล้วเลือกมาอยู่หาดใหญ่เลย เพราะเจ้าแก๊ชอยู่หาดใหญ่แล้ว²⁰ การทำต่างด้าว กระทำกันตั้งแต่ขึ้นเรือที่เมืองจีน เมื่อมีคนนำเอกสารมาให้คนในเรือกรอกข้อความว่า มาจากที่ไหน และจะไปที่ไหนต่อ เธอรักษาอาการตาเจ็บอยู่กรุงเทพฯ หลายวัน จึงเดินทางมาหาดใหญ่พร้อมกับน้องชายของเจ้าแก๊ช และหลานอีกคนหนึ่ง เมื่อแรกเธอมาถึงตรงกันกับยุคที่ญี่ปุ่นบุกหาดใหญ่ และมาตั้งเต็นท์พักอยู่บริเวณใกล้ทางรถไฟ เจ้าแก๊ชทำงานเป็นพ่อค้ายาเร่ ก่อนที่จะฝึกฝนการถ่ายรูปในเวลาต่อมา ส่วนตัวเธอเองทำงานเป็นลูกจ้างรายวันของโรงงานยางแห่งหนึ่งในตัวเมืองหาดใหญ่ โดยทำหน้าที่ล้างทำความสะอาดแผ่นยาง จนหนึ่งปีผ่านไป เจ้าแก๊ชกับเธอได้แต่งงานกัน ได้เปิดร้านยีนดีศิลป์ และเจียคัลเลอร์แลป ร้านถ่ายรูปยุคแรก ๆ ของหาดใหญ่ ในเวลาต่อมา²¹

สำหรับเมืองหาดใหญ่แล้ว ถือว่า ชาวจีนและมีปริมาณมากที่สุดเนื่องจากชาวจีนและเข้ามาเป็นกรรมกรสร้างทางรถไฟ ภายใต้การควบคุมงานก่อสร้างของเจียกี้ซี หรือขุนนิพัทธ์จีนนคร ซึ่งเรื่องเล่านี้แตกต่างกันไปบ้าง เมื่อชาวจีนกว๋องสิว ซึ่งเป็นลูกหลานของนายช่างกรรมกรรถไฟเซ่น กลิ่น จิโรจสินธุ์ เล่าเรื่องของชาวจีนกว๋องสิวในตอนต่อไป

3. ชาวไหหลำ

ชาวไหหลำ อาศัยอยู่ตามที่ราบและบริเวณชายฝั่งทะเลของเกาะไหหลำ ผู้อพยพชาวจีนได้ค่อย ๆ เข้ามาอยู่บนเกาะนี้ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซัน และในที่สุดชาวพื้นเมืองเดิมเผ่าต่าง ๆ จึงถูกขับไล่ให้เข้าไปอยู่ในบริเวณเทือกเขาตอนกลาง กลุ่มผู้ที่พูดภาษาไหหลำต้องเกิดมาจากลูกหลานของชุมชนที่พูดภาษาฮกเกี้ยนบนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งหมายความว่า ผู้อพยพเข้ารุ่นแรกสุดส่วนใหญ่มาจากมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ มากกว่ามาจากมณฑลกว่างตุงที่อยู่ใกล้เคียง ชาวไหหลำเองและกลุ่มที่พูดภาษาอื่น ๆ รู้จักชาวไหหลำว่าเป็น ไห่-หนาน-เหยิน²²

ชาวไหหลำถือว่าเป็นผู้บุกเบิกในสยามในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 สกินเนอร์เห็นว่า ชาวไหหลำโดยมากเป็นพ่อค้าและชาวประมงเสียเป็นส่วนใหญ่ เป็นพวกยากจน แต่ร่ำรวยที่สุด²³ ความยากจนและฐานะทางสังคมที่ต่ำทำให้เป็นการยากสำหรับพวกเขาที่จะแข่งขันกับชาวฮกเกี้ยน แต่จิตใจและกวางตุงในเมืองต่าง ๆ ความชำนาญเป็นพิเศษในด้านการประมงและการต่อเรือของชาวไหหลำดึงดูดพวกเขาไปอยู่ตามริมแม่น้ำสายต่าง ๆ และความถนัดในการทำโรงเลื่อยทำให้พวกเขาไปทำป่าไม้สักทางภาคเหนือ จึงได้เห็นการตั้งโรงเลื่อยของพวกพ่อค้าไม้แปรรูป ชาวไหหลำอยู่ทางเมืองเหนือ เช่น ลำปาง และอยู่ต่อเรือของชาวไหหลำที่ทำพ่อและปากน้ำโพ ขณะเดียวกันการขาดแคลนเงินทุนก็ทำให้ชาวไหหลำหมดโอกาสในการทำกิจการส่งสินค้าเข้าและส่งออก แต่กระนั้นชาวไหหลำก็กลายเป็นพ่อค้าพื้นเมืองเพื่อส่งสินค้าไปขายให้แก่ผู้ส่งออก เนื่องจากพวกเขาภูมิคุ้นานทางต่อไข้มาเลเรียและไข้เมืองร้อนอื่น ๆ เนื่องจากเกาะไหหลำตั้งอยู่บนเส้นรุ้งเขตร้อนมากกว่าเขตผู้อพยพออกเขตอื่น ๆ ในเมืองจีน และไข้มาเลเรียซึ่งเป็นโรคเรื้อรังก็ระบาดที่ในเขตนี้นอกจากเขตปากแม่น้ำที่พวกแต่จิ๋วและกวางตุงอาศัยอยู่²⁴

แม้ว่า ชาวไหหลำจะเป็นนักบุกเบิก แต่ก็สูญเสียบทบาทสำคัญไปเมื่อเมืองที่พวกเขาเข้าไปบุกเบิกนั้นมีเส้นทางรถไฟผ่าน ซึ่งสกินเนอร์ จี.วิลเลียมได้วิเคราะห์ไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

ประการแรก ได้มีการสร้างทางรถไฟไปจากกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเมืองที่ชาวแต่จิ๋วและชาวจีนและอาศัยอยู่มาก และด้วยเหตุจึงทำให้เจียกี้ซีต่อสายสัมพันธลงมาสู่เส้นทางสายใต้ได้

ประการที่สอง ชุมทางทั้งหมดเคยชุมแสง(นครสวรรค์) ขึ้นไป ผู้รับเหมาส่งหินสร้างแนวทางรถไฟ และวางรางเหล็กรถไฟล้วนเป็นชาวแต่จิว และ และกวางตุ้ง แต่ไม่ใช่ชาวไหหลำ เพราะชาวไหหลำไม่นิยมทำงานเป็นกรรมกร ดังนั้น ส่วนใหญ่ชาวไหหลำจึงละทิ้งงานกรรมกรซึ่งกลุ่มภาษาอื่นยินยอมทำไป เพื่อบุกเบิกเมืองใหม่อื่น ๆ

ประการที่สาม การที่เมืองใหญ่ ๆ ได้มีสัมปทานการค้ามากขึ้นพร้อมกับที่ทางรถไฟมาถึง ทำให้เมืองเหล่านั้นอยู่ในฐานะเหมือนเชียงใหม่และตาก ทำให้กลุ่มพ่อค้าแต่จิวให้ความสนใจไปตั้งถิ่นฐาน ชาวไหหลำจึงเป็นนักเผชิญโชค ซึ่งเมื่อพวกแต่จิวตามมาถึง ก็สามารถมีบทบาทเหนือกว่าชาวไหหลำได้ทั้งหมด²⁵

จีนไหหลำส่วนใหญ่ที่เข้ามาอยู่ที่หาดใหญ่มักจะทำการเปิดร้านขายกาแฟ และทำธุรกิจโรงแรม โดยธุรกิจโรงแรมส่วนใหญ่ข้างล่างมักเป็นร้านเสริมสวย ข้างบนจะเป็นโรงแรมที่พัก หรือไม่กี่ชั้นล่างเป็นร้านอาหารชั้นบนเป็นโรงแรม²⁶ นอกจากนั้นยังมีความชำนาญเรื่องของการหล่อทอง การทำทองรูปพรรณ²⁷ ลักษณะของกิจการทำตามแบบแผนของชาวจีนโพ้นทะเลแต่ดั้งเดิม โดยเป็นกิจการที่กระทำกันภายในครอบครัว ชาวจีนส่วนใหญ่ในบริเวณนี้เป็นจีนแต่จิวและจีนแคะ มีการใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารกัน อาชีพของชาวจีนส่วนใหญ่จะทำการค้าขาย ทำธุรกิจเกี่ยวกับโรงแรม แต่มีบางอาชีพที่คนไทยสงวนไว้ เพื่อคนไทยด้วยกัน ไม่อนุญาตให้ชาติอื่นมาทำคือ ช่างตัดผม²⁸

4. ชาวกว๋องสัว

ภาพที่ 73 สมาคมกว๋องสัวหาดใหญ่

ชาวกว๋องสัว เรื่องราวของชนกลุ่มกว๋องสัวซึ่งเป็นชนกลุ่มเล็กๆ ระหว่างมณฑลฮกเกี้ยนและมณฑลกวางตุ้ง มีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง น้อยคนมากที่จะรู้จักชนกลุ่มนี้ แต่พวกเขากลุ่มหนึ่งตั้งหลักปักฐานอยู่ที่เมืองหาดใหญ่ บนแผ่นดินสยาม ชาวกว๋องสัวมีบทบาทไม่น้อยในการสร้างชุมชนคนจีนหาดใหญ่ร่วมกับคนอื่น ปัจจุบันมีสมาคมของตนเองตรงข้ามกับประตูโรงเรียนศรีนคร ชาว กว๋องสัวเปิดร้านทอง ร้านน้ำชา ร้านขายนาฬิกา ช่อมานาฬิกา ทำมาค้าขายทั่วไป ส่วน

บทบาทในการทำทางรถไฟนั้น กลืน จิโรจน์รู้แล้วว่า ชาวท้วงสวก็มามีบทบาทในการทำทางรถไฟไม่น้อยไปกว่าชาวแคหรือฮากกา เพราะในยุคดั้งเดิมนั้น ชาวท้วงสวรุ่นที่มาร่วมกับการสร้างทางรถไฟได้เข้ามาเป็นข้าราชการฝ่ายช่างของกรมรถไฟในรุ่นตาและน้าของเขา เนื่องจากคนท้วงสวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนไม่มากนักในภาคใหญ่ จึงเป็นกลุ่มชาวจีนที่ค่อนข้างรวมกลุ่มกันอย่างเป็นปึกแผ่นแน่นหนามากกว่ากลุ่มภาษาอื่น เพราะ เป็นกรรมกรช่างไม้ ช่างปูนรับจ้างรายเดือนที่เข้างานออกงานตามเวลา และมีเวลาว่างช่วงเช้าและเย็นมานั่งรับประทานน้ำชากาแฟและเต้าเตี้ยมเพื่อพบปะสนทนากัน²⁹

5. ชาวแต้จิ๋ว

ชาวจีนแต้จิ๋ว

อาศัยอยู่ในตอนปากน้ำ หรือรอบ ๆ บริเวณปากแม่น้ำอันทันทาง ตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลกว่างตุง ชาวแต้จิ๋วย้ายมาจากฟูเกี้ยนตอนใต้หลายระลอก ในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 9 ถึง 15 ส่วนมากอาศัยอยู่ในเมือง เฉา-โจว³⁰ นับว่า เป็นชาวจีนกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดซึ่งอพยพเข้ามาตั้งแต่ไทยเราได้ชื่อว่า สยาม ดังนั้นในงานศึกษานี้จะกล่าวถึงกลุ่มจีนแต้จิ๋วเป็นกลุ่มแรก ซึ่งในงานศึกษาของ สุรางค์ จันทวนิช และคณะ³¹ ได้กล่าวถึงลักษณะการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของชาวจีนแต้จิ๋วว่า ชาวแต้จิ๋วอพยพลงเรือสำเภากว่าครึ่งจากท่าเรือจางหลินแล้วก็จะมาขึ้นเรือที่กรุงเทพฯ ที่ทำน้ำลำเพ็ง บางกลุ่มอาจจะไปขึ้นเรือที่ทะเลเชิงเทราหรือบางปลาสร้อย ชลบุรี หรือเมืองจันทบุรี³² การเดินทางเต็มไปด้วยความยากลำบากและอันตราย ทำให้ผู้คนไม่น้อยล้มตายลงระหว่างการเดินทาง ด้วยภาวะการขาดอาหารและน้ำ ส่วนใหญ่พวกเขาจะถูกจัดให้อยู่บนคาบฟ้าเรือ เพราะท้องเรือใช้บรรทุกสินค้าจนเต็ม ผู้อพยพจึงต้องทนร้อนตากแดดตากลมมาตลอดระยะทางหนึ่งเดือนในการเดินทางมาประเทศไทย

เหตุผลของความอดทนในการเดินทางอันยาวนานนี้มาจาก ความต้องการแรงงานสำหรับเกษตรกรรมและการก่อสร้างในประเทศไทย ผู้อพยพจึงเดินทางมาด้วยความหวังในการหางานทำหากรอดชีวิตมาจากการเดินทางครั้งสำคัญในชีวิตได้ ส่งผลให้ชาวจีนอพยพในไทยซึ่งเป็นชาวแต้จิ๋วส่วนใหญ่ในรัชกาลที่ 3 มีจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนคนในประเทศ³³ ชาวแต้จิ๋วได้ขยับขยายไปตั้งหลักแหล่งยังภาคเหนือของประเทศไทยในจังหวัดตากและเชียงใหม่ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เนื่องจากแรงดึงดูดทางการค้าที่สามารถเชื่อมโยงไปยังยูนนาน พม่าและลาว ถึงแม้ชาวจีนไหหลำจะเป็นกลุ่มแรกที่เสี่ยงภัยออกไปตั้งหลักแหล่งในหัวเมืองต่าง ๆ ก่อนชาวแต้จิ๋ว แต่เมื่อชาวแต้จิ๋วอพยพเข้าไปอยู่ในเมืองเหล่านั้นด้วย กลับช่วงชิงบทบาททางการค้าจากชาวไหหลำ ด้วยเหตุผลที่ชาวแต้จิ๋วมีความเฉลียวฉลาดในการค้า³⁴

หลังจากเดินทางมาถึงประเทศไทยแล้ว ชาวแต้จิ๋วต่างมีโชคชะตาที่แตกต่างกันไป บางคนประสบความสำเร็จในชีวิตได้กลายเป็นเจ้าสัวก็ฝังรกรากอยู่เมืองไทยตลอดมา บางคนหลังจากทำมาหากินอยู่ในเมืองไทยระยะหนึ่งก็กลับคืนสู่บ้านเกิดเมืองนอน และบางคนที่โชคร้าย มีชีวิตที่ลำบากยากแค้นและตายไปในเมืองไทยเสมือนไร้ญาติขาดมิตร ชาวจีนจึงมีคำเรียกขานที่รับรู้กันทั่วไปว่า ซาซัว หรือซัวสามประการ ประการแรก จ้อซัว หมายถึง การเป็นเจ้าสัว คือ คนกลุ่มแรก ประการที่สองคือ ต้งซัว หมายถึง การได้กลับไปเมืองจีน คือ คนกลุ่มที่สอง และประการสุดท้ายได้แก่ จั้งซัว หมายถึง สุสานวัดดอน หมายถึง การถูกฝังเป็นผีไม่มีญาติอยู่ในสุสาน ดังที่ตัวหนังสือ ได้พบคำกลอนสลักไว้ที่สุสานจั้งซัวเต็ง วัดดอนมีใจความดังนี้

“เคยล่องผ่านน้ำดำ เคยกินน้ำขม
ความในใจอันเต็มอุระไหลไปกับสายน้ำ
หวังจะเป็นเจ้าสัว ไม่สามารถกลับสู่แผ่นดินเกิด
เมื่อแก่ลงก็ฝังกระดูกที่จั้งซัว”³⁵

ในสมัยกรุงธนบุรี พ่อค้าชาวจีนแต้จิ๋วที่ได้ทำการค้าและมีความสัมพันธ์กับราชสำนักไทย ได้แก่ อ่องไห่หลู่ (Ong Lai-hu) และบุตรคนโตของอ่องไห่หลู่ ชื่อ มั่วเส่ง (Mua Seng) ได้รับใช้พระเจ้าตากสินด้วยความจงรักภักดี ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงอภัยพานิช มีสิทธิส่งเรือสำเภา 10-15 ลำไปค้ากับกวางตุ้งในนามกษัตริย์ไทย และมีสิทธิต่อเรือได้เอง บุตรอีกคนชื่อ จินเรื่อง³⁶ เป็นเศรษฐีอยู่เมืองจันทบุรี ส่วนหลิน หู่ (Lin Ngou) หรือ หลิน ่ว (Lin Wu) เป็นคนแซ่เดียวกับแม่สีของพระเจ้าตากสิน ก็ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระพิไชยวารี รับผิดชอบเรือเรือสำเภาหลวง ส่วนจิน กุน เป็นหลานชายของอ่อง เฮงฉวน และบุตรของจินก๊วย แต่ได้ลาออกไปทำการค้า

โดยปกติ คหบดีชาวจีนที่มาค้าขายและปักหลักในไทยจะถูกเรียกว่า “เจ้าสัว” ซึ่งเป็นคำมาจากภาษาฮกเกี้ยนว่า โจ้ซาน แปลว่า คนร่ำรวย ใจบุญสุนทาน³⁷ คำนี้ต่อมากลายเป็น “เจ้สัว” คือ เศรษฐีจีนที่ประสบความสำเร็จในเมืองไทย มีความสัมพันธ์กับราชสำนัก ส่วนใหญ่พวกเขายังคงไว้ผมเปียและแต่งกายแบบจีน แม้จะได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์แล้ว คหบดีแต้จิ๋วที่สำคัญคนหนึ่งคือ จินก๊วยรับราชการมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี เป็นผู้รับผิดชอบการค้าสำเภา ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลบ้านคลองโรงช้าง ราชบุรี มีบุตรชื่อ กุน ได้รับราชการจนเป็นเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์(กุน) ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่แม่กลองสมุทรสงคราม ครั้นมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์สนิทสนมกับพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า ได้รับราชการมาถึงสมัยรัชกาลที่ 2 จึงถึงแก่อสัญกรรม เป็นต้นสกุล “รัตนสกุล” ซึ่งสืบเชื้อสายกันต่อมาห้าชั่วอายุ จึงถึงพันโทอร่าม รัตนกุลเสรีเรืองฤทธิ์³⁸

เหตุจูงใจที่ทำให้ชาวแต้จิ๋วอพยพเข้ามาไทยในช่วง พ.ศ.2310-2393 ซึ่งในงานเขียนของ วัลย์ วิชา บุรุษรัตนพันธุ์ และ สุภาวดี จันทวานิช เรื่อง “ชาวจีนแต้จิ๋วในสภาพสังคมไทยสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น” เรียกว่า การอพยพพระลอกที่หนึ่งนี้ มีสาเหตุจูงใจหลายประการ คือ การที่สังคมไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ทำให้ชาวไทยไม่มีความรังเกียจผู้อื่น ขณะเดียวกันพุทธศาสนาก็มีความสัมพันธ์กับระบบการปกครองอย่างแน่นแฟ้น เป็นแหล่งที่มาของความชอบธรรมในการปกครอง และเป็นหลักในคนในสังคมเห็นว่า ผู้มีบุญ มีธรรมะ แม้จะไม่ได้เกิดอยู่ในราชวงศ์ ก็อาจผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาปกครองได้ เท่ากับเป็นการสร้างความรู้สึกละเมียดเลี้ยวในชาติกำเนิดของคน สภาพสังคมเช่นนี้เอื้อต่อการย้ายถิ่นของชาวจีนให้เข้ามาพึ่งพาอาศัยและเลือกเป็นที่ทำมาหากิน³⁹

สาเหตุที่ชาวจีนแต้จิ๋วกลายเป็นกลุ่มคนที่มีอำนาจมากที่สุดเมื่อเทียบกับคนจีนภาษาอื่นในเมืองไทย สกีนเนอร์ ได้วิเคราะห์ไว้ดังนี้

ประการแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2310-2325 พระเจ้ากรุงธนบุรีเป็นคนแต้จิ๋ว จึงมีการส่งเสริมการอพยพมายังสยาม และเนื่องจากเมืองหลวงในเวลานั้นอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ด้วยการสนับสนุนจากพระองค์ท่านได้ทำให้ชาวแต้จิ๋วเริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานยังกรุงเทพฯ และกรุงเทพฯ ก็กลายเป็นศูนย์กลางเมืองที่สำคัญในเวลาต่อมาในการตั้งถิ่นฐานของชาวแต้จิ๋ว

ประการที่สอง กลุ่มบุคคลชั้นสูงของไทยได้มีความร่วมมือกับนักเดินเรือและพ่อค้าชาวจีนในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ชาวแต้จิ๋วจึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณมากกว่ากลุ่มภาษาพูดอื่น ๆ ในการทำความรู้จักมักคุ้นและร่วมทำงานกับขุนนางไทย โดยเฉพาะความร่วมมือของชาวแต้จิ๋วและไทยในการค้ากับจีน ตลอดรัชกาลที่ 3 มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนความเจริญทางการค้าของกรุงเทพฯ กับเมืองท่าเฉา-โจว

ประการที่สาม ชาวแต้จิ๋วมีความชำนาญพิเศษในด้านการเกษตร ทำให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตรขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของไทย และภาคกลางตอนล่าง อ้อยได้กลายเป็นพืชการค้าที่สำคัญ และมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นในปี พ.ศ.2403 นอกจากนี้ยังมีน้ำตาล พริกไทย และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่น ๆ ที่ชาวจีนปลูกในภาคกลางของไทย

ชาวแต้จิ๋วในภาคใหญ่ก็เช่นกัน ปัจจุบันถือว่าเป็นกลุ่มใหญ่ (ในยุคแรกของการสร้างเมืองภาคใหญ่ กลุ่มคนส่วนใหญ่มักเป็นชาวฮากกาที่มากับเจียกซีและสายสัมพันธ์กับบิดาของฉีกิมหยง ซึ่งมาจาก อินโดนีเซีย แต่มีกิจการในธุรกิจข้ามชาติเช่นกัวลาลัมเปอร์ สงขลา อย่างไรก็ตามมีกลุ่มอาชีพอื่นด้วยที่ไม่ได้ผูกขาดอยู่กับตระกูลใหญ่) เป็นคนจีนกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งที่มีอาชีพค้าขายเป็นหลัก

โดยมากมีอาชีพค้าขายของชำ หรือรุ่นพ่อของนายชาญ ลีลาภรณ์ มีอาชีพทำโรงพิมพ์ และเปิดโรงพิมพ์รุ่นแรก ๆ ของเมืองหาดใหญ่ คือ โรงพิมพ์ไทยนำ บริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 1 ปัจจุบันนายกสมาคมของห้าสมาคมคนจีน คือคนแต่จิวเช่นกัน

6. ขาวกวางตุ้ง

ขาวกวางตุ้ง ในบรรดากลุ่มชาวจีนในมณฑลกวางตุ้ง ภาษากวางตุ้งเป็น “แบบที่รักษาคูณสมบัติที่สำคัญของจีนโบราณไว้ได้อย่างดีที่สุด”⁴⁰ ขาวกวางตุ้งเป็นกลุ่มภาษาพูดที่ใหญ่ที่สุดในจีนตอนใต้ปัจจุบันนี้ ขาวกวางตุ้งรวมกันอยู่อย่างหนาแน่นแถบปากแม่น้ำเวสต์ และแม่น้ำเพิร์ล เรียกตนเองว่า กว้างโจว-ฝู การอพยพมายังไทยของขาวกวางตุ้งมีมากในช่วงใกล้สิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่อการอพยพผ่านฮ่องกงและหมาเก๊า เพื่อไปยังเปรู กิวบา สหรัฐอเมริกา หมู่เกาะฮาวาย ออสเตรเลีย และประเทศที่อยู่ไกล ๆ อื่น ๆ ประสบกับกฎเกณฑ์และข้อห้ามอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาวกวางตุ้งอพยพมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือหนานยาง เพิ่มมากขึ้น⁴¹

ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในหมู่คนจีนเป็นเรื่องที่ต้องนำมาพิจารณาด้วย เพราะความเป็นหมู่บ้านเดียวกัน หมายถึง ร่วมแซ่เดียวกัน และยังหมายถึงตระกูลแซ่ประจำหมู่บ้าน รวมทั้งชาติพันธุ์ที่เขาสังกัดด้วย จากการที่ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลที่เมืองจิน ฌ หมู่บ้านแซ่หงาน เมืองลงอาน มณฑลฟูเจี้ยน ซึ่งได้รับการดูแลจากเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ประจำหมู่บ้าน จึงเข้าใจสายธารของการอพยพคนในหมู่บ้านตระกูลแซ่ มีสกุลเดียวกันหมด ความเป็นหมู่บ้านในความหมายนี้ จึงถูกนิยามตามแซ่ที่ตนถือครองอยู่ และหมายถึงท้องที่ที่ตนสังกัด และชาติพันธุ์ที่ตนเอง อ้างอิงการนำของคนจีนคนนั้นจึงมีสูง เพราะถูกร้อยรัดด้วยการควบคุมทางสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างเหนียวแน่นได้รับ

จากคนจีนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆดังกล่าวที่อพยพมาทำงานเมืองไทยและดูช่องทางเพื่อตั้งหลักแหล่ง โดยทั่วไปคนทั่วไปมักคิดว่าคนจีนอยู่ที่ไหน การค้าก็กักที่นั่น เสื้อผ้าหมอนใบก็สามารถตั้งตัวได้เหมือนกันทั่วโลก หรือไม่คนจีน คือยิวแห่งบูรพาทิศ เป็นนายทุนผู้ทุจริต เมื่อเรานำวาทกรรมที่ผลิตภาพตายตัวเช่นนั้นออกมาพิจารณา และตรวจสอบกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ เรากลับพบว่าเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่ที่มีความสำคัญมากต่อธรรมชาติของชุมชนแต่ละแห่งที่มีทั้งเงื่อนไขที่เอื้อเชิงโครงสร้างที่เอื้อให้คนจีนผู้อพยพสามารถสร้างตัวตนที่หาดใหญ่ได้ ขณะเดียวกัน เงื่อนไขส่วนบุคคลที่เขาเป็นผู้สร้างแต่กำหนดเอื้อให้เขาเข้าไปในช่องของโอกาสที่เปิดไว้ได้ ในทางกลับกันก็มีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่ยับยั้ง บังคับ ควบคุมคนจีนไว้ เงื่อนไขส่วนบุคคลขณะนั้น มีผลทำให้เขา แก้ปัญหา

ข้อจำกัดนั้นไม่ได้หรือไม่ได้ ทั้งหมดของความสัมพันธ์ที่เขาสร้างมานั้น เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ของ คน ที่มีต่อโอกาสและข้อจำกัด ทั้งระดับโครงสร้างและบุคคล ในการทำมาหากิน นอกเหนือจาก ชีวิตทางเศรษฐกิจแล้ว ชีวิตทางสังคมและสุขภาพ คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ การให้การศึกษาแก่บุตร และธิดาของพวกเขา ใครจะเป็นผู้ดูแล การรวมกลุ่มตั้งสมาคม (รวมความหมายในอดีตสมาคม ออกมาในรูปแบบไม่เป็นทางการ สมาคมในอดีตมีความเหนียวแน่นมาก แม้จะยังไม่ได้รับการจดทะเบียน ยอมรับจากกติการัฐ ต่างจากการก่อตั้งสมาคมจีนในแต่ละกลุ่มภาษา การช่วยเหลือกันของชาวจีน อัน เป็นวัฒนธรรมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

7.2 ระบบการควบคุมคนจีนของไทย

นับตั้งแต่อดีตที่คนจีนเริ่มอพยพเข้ามาเป็นแรงงานในประเทศไทย และเพิ่มจำนวนมากขึ้น ประเทศไทยจึงได้ออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมคนจีน ในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา จำนวนชาวจีนใน สังคมไทยได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น และกระจัดกระจายไปอยู่ตามหัวเมืองต่าง ๆ ตำแหน่งผู้ปกครองชาว จีน อันประกอบด้วย นายอำเภอจีน จางวางจีน หรือจางวางอำเภอจีน ปลัดจีน และกงสุลจีนในบังคับ สยาม โดยจะได้อธิบายอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ⁴² เช่นหลวงโซฎีกราชเป็นตำแหน่งหน้าที่ เฉพาะในราชธานีเท่านั้น⁴³ นายอำเภอจีน เป็นขุนนางระดับล่างในระบบราชการไทยที่สังกัดกรมท่า ซ้าย มีหน้าที่ช่วยเหลือหลวงโซฎีกราช ในการควบคุมดูแลชาวจีน ⁴⁴ มีนายอำเภอจีนเข้ารับบางคน ได้รับพระราชทานยศเป็น “ขุน” หรือ “หลวง” ซึ่งมีอยู่ไม่มากนัก ⁴⁵ จางวางจีนหรือจางวางอำเภอจีน นอกจากตำแหน่งนายอำเภอจีนแล้ว เอกสารชั้นต้นในสมัยรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 ยังได้กล่าวถึง ตำแหน่ง “จางวางจีน” และ “จางวางอำเภอจีน” ด้วย จางวางจีนมีขอบข่ายอำนาจหน้าที่เหมือน นายอำเภอจีนทุกประการ ต่างกันเล็กน้อยที่ว่า จางวางอำเภอจีนมักได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์ สูงกว่านายอำเภอจีน เนื่องจากรับผิดชอบควบคุมดูแลชาวจีนในท้องถิ่นที่กว้างใหญ่กว่า และท้องถิ่นที่ จางวางจีนรับผิดชอบจะมีชาวจีนอาศัยอยู่ไม่หนาแน่น เช่น แขวงเมืองชัยนาท อุทัยธานี เมืองสรรบุรี ⁴⁶

ก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 ในหัวเมืองที่มีชาวจีนไปตั้งถิ่นฐานอยู่กันมาก เช่น นครสวรรค์ จะเข่งเทรา ภูเก็ต รัฐบาลจะแต่งตั้งนายอำเภอจีนหลายคนเป็นผู้ควบคุมดูแลชาวจีนตามกลุ่มภาษา ศาสนา สภาพภูมิศาสตร์ หรือการรวมกลุ่มทางสังคม ถ้าเป็นหัวเมืองที่มีชาวจีนไปตั้งหลักแหล่งอยู่ ตามสมควร แต่ไม่หนาแน่นมาก เช่น เชียงแตง อุทัยธานี เมืองสรรบุรี ปราณบุรี รัฐบาลอาจแต่งตั้ง นายอำเภอจีนเพียงคนเดียว ทำหน้าที่ควบคุมดูแลชาวจีนทุกกลุ่มภาษาในเมืองนั้น หรืออาจแต่งตั้ง จางวางอำเภอจีน ถ้าท้องถิ่นที่ชาวจีนไปตั้งถิ่นฐานอยู่กินอาณาบริเวณกว้างพอสมควร ดังนั้น ทุก ท้องที่มีชาวจีนไปอาศัยอยู่ รัฐบาลจะแต่งตั้งผู้ปกครองชาวจีนไปควบคุมดูแลคนเหล่านั้น ⁴⁷ ปลัดจีน

เป็นหัวหน้าของพวกนายอำเภอจีนปลัดจีนและนายอำเภอจีนที่รัฐบาลแต่งตั้งขึ้นนี้เรียกรวมกันว่า “กรมการจีน” ⁴⁸ ปลัดจีนซึ่งเป็นผู้ที่มีตำแหน่งและฐานะสูงสุดในหมู่กรมการจีนนั้น ⁴⁹ มีอำนาจหน้าที่ด้านการควบคุมดูแล การพิจารณาคดีความ และการให้ความช่วยเหลือแก่ชาวจีนในด้านต่าง ๆ เหมือนดังเช่นนายอำเภอจีน ต่างกันเพียงว่า ปลัดจีนมีอำนาจกว้างขวางครอบคลุมทั่วทั้งเมือง ในขณะที่นายอำเภอจีนรับผิดชอบเฉพาะในกลุ่มภาษา กลุ่มศาสนา กลุ่มสังคม หรือในท้องถิ่นของตน นอกจากนั้น ในการพิจารณาคดีความทั่วไปเกี่ยวกับชาวจีน ปลัดจีนมีอำนาจมากกว่า เช่น ในคดีความวิวาทเล็ก ๆ น้อย ๆ ของชาวจีน นายอำเภอจีนจะพิจารณาในชั้นประนีประนอมยอมความแก่กันเท่านั้น แต่ปลัดจีนมีอำนาจพิจารณาตัดสินถึงขั้นปรับสินไหมพินัย เพียงแต่ว่า เมื่อพิจารณาแล้วจะต้องแจ้งความบังคับพร้อมทั้งเจ้าเมืองกรมการ อีกประการหนึ่ง ในหัวเมืองที่มีปลัดจีน ปลัดจีนมีอำนาจกว้างขวางครอบคลุมทั่วทั้งเมือง ในขณะที่นายอำเภอจีนรับผิดชอบเฉพาะในกลุ่มภาษา กลุ่มศาสนา กลุ่มสังคม หรือในท้องถิ่นของตน นอกจากนั้น ในการพิจารณาคดีความทั่วไปเกี่ยวกับชาวจีน ปลัดจีนมีอำนาจมากกว่า ⁵⁰ ถ้าตำแหน่งเจ้าเมืองว่างลงและกรมการไทยที่เป็นผู้ใหญ่ไปราชการที่อื่น ปลัดจีนก็จะเป็นผู้รักษาราชการแทนเจ้าเมือง ดังเช่น หลวงวิสุทธิจันทา ปลัดจีนเมืองฉะเชิงเทรา เคยเป็นผู้ว่าราชการเมืองฉะเชิงเทราในช่วงเวลาสั้น ๆ ระยะเวลาหนึ่งใน พ.ศ.2407 ⁵¹

อย่างไรก็ตาม ลักษณะการควบคุมคนจีนของชุมชนขนาดใหญ่จะแตกต่าง ไปจากที่กล่าวถึงข้างบน เนื่องจาก ชุมชนคนจีนขนาดใหญ่ก่อตัว ขึ้นมาหลังมีการยกเลิกกฏระเบียบต่างๆแล้ว ตำแหน่งนายอำเภอจีน ปลัดจีนซึ่งเรียกรวมกันว่า “กรมการจีน” ได้ยกเลิกในสมัยรัชกาลที่ 5 หลังการปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาค ⁵² แรงกดดันจากอังกฤษ ดึงคนจีนเข้ามาอยู่ในบังคับของอังกฤษ ทำให้รัฐต้องดึงชาวจีนให้อยู่ในบังคับของไทยเหมือนเดิมนับแต่รัชกาลที่ 4 ไม่ผละไปพึ่งพาอำนาจของตะวันตก ปัญหาเรื่องชาวจีนซึ่งเป็นคนต่างด้าวประสบความยุ่งยากเมื่อเกิดคดีความฟ้องร้องกันในศาล เป็นเรื่องที่รัฐบาลตระหนักดี และพยายามหาทางแก้ไขตลอดมา นายอำเภอจีน จางวางอำเภอจีน และปลัดจีนซึ่งรัฐบาลแต่งตั้งขึ้นนั้น ล้วนแล้วแต่ได้รับมอบอำนาจให้พิจารณาคดีความทั่วไปของชาวจีน ⁵³ รวมทั้งให้ขุนนางเหล่านี้ช่วยดำเนินการฟ้องร้องคดีความ ⁵⁴

กติกาชุดใหม่ที่ใช้ควบคุมคนจีนรวมทั้งเอื้อประโยชน์ให้คนจีน ภายใต้การปฏิรูประบบราชการในรูปแบบมณฑลนั้น อยู่นอกเหนืองานวิจัยชิ้นนี้ อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่ารัฐไทยพยายามปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นกัน เนื่องจากมีหลักฐานว่าคนจีน เข้าไปเป็นคนบังคับอังกฤษ ทำให้รัฐไทยขาดแรงงาน คนที่มีความชำนาญในทางการค้า พ่อค้าคนกลาง ทำเหมืองแร่ ยาง และค้าขายอื่นๆ (และในช่วงที่ทำวิจัย มีงานศพของคนจีนท่านหนึ่งที่เพิ่งเสียชีวิต ปรากฏว่าคนจีนท่านนี้มีสถานะเป็นคนในบังคับของอังกฤษ)

รัฐบาลเองตระหนักถึงความสำคัญของแรงงานจีน และแรงงานที่ต้องใช้ความชำนาญ เช่น แรงงานเหมือง งานทำสวนขนาดใหญ่ หลักฐานที่เห็นเป็นรูปธรรมคือการอนุญาตให้คนจีนจับจองที่ดินทำสวนยางได้ และประกาศอนุมัติในเวลาไม่นาน หากจับจองขอทำสวนยางขนาดใหญ่ मतต้องอนุมัติให้สำเร็จภายในหนึ่งเดือน อาจกล่าวได้ว่า คนจีนภาคใต้ตอนล่างที่เข้าทั้งสายจาก สิงคโปร์ อีโป ปีนัง และจากกรุงเทพ ต่างมีส่วนร่วมอย่างมากในการสร้างพื้นเมืองใหม่ของเมือง หรือพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นเมือง ให้แก่สยาม ภายใต้อิทธิพลของจีนกลาง และความเจริญที่เกิดขึ้นมีส่วนของแรงงานคนจีนเหล่านี้เป็นผู้ร่วมสร้าง ประวัติศาสตร์ของผู้คนเหล่านี้ บอกถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ให้แก่งานทางด้านวิชาการ งานบริหารเชิงสาธารณะต่างงานนโยบาย และแผนของรัฐที่ต้องเปิดงาน หรือทำโครงการที่เห็นคนเป็น กลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางของชุมชนของเจ้า รองรับการกระจายอำนาจ

รัฐต้องคิดการจัดการแบบหลายมิติ และการจัดการเชิงซ้อนที่เป็นระบบยิ่งขึ้น และเป็น

ภาพที่ 74 สมาคมและหาคใหญ่

ประโยชน์สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของพื้นที่ เพราะดินแดนชายขอบ หรือชายแดนของรัฐแห่งนี้ คือตัวอย่างของการให้ความหมายของชุมชน สังคมเกินขอบเขตการปกครอง แต่เป็นนิยามชุมชนในระบบความสัมพันธ์ที่ข้ามพรมแดนทั้งในทางชีวิตเศรษฐกิจ ชีวิตทางวัฒนธรรม และการผสมผสานทางสายโลหิต พวกเขาผู้คนที่นี้ ไปมาหาสู่กันมาก่อนแล้วก่อนรถไฟจะมา รถไฟจึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพาหาคใหญ่เข้าสู่ความเจริญอย่างรวดเร็ว บนฐานสายสัมพันธ์ข้ามชาติของกลุ่มคนจีนที่กล่าวมาทั้งหมด คนจีนเหล่านั้นเรียนรู้ที่

ยอมรับ และจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ ท่ามกลางอำนาจรัฐไทย และท้องถิ่น กลุ่มคนมุสลิม แขก และคนต่างชาติอื่น หาคใหญ่จึงดำรงอยู่ได้และขยายตัวได้เร็ว เพราะความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชีวิตทุกแง่มุมเป็นฐานที่สำคัญของการก่อร่างสร้างเมือง การดำรงอยู่และขยายตัวของเมืองหาคใหญ่ ท่ามกลางความเป็นชุมชนเมืองนั้น เขายังคงรักษาตัวตนของความเป็นจีนแต่ละกลุ่ม แต่ละสายการค้า ซึ่งแตกต่างจากที่เราเห็นหาคใหญ่ในภาพปัจจุบัน

7.3 สมาคมจีนในหาดใหญ่: การก่อเกิด พัฒนาการ: รอยต่อของจีนแต่ละสายรากบนแผ่นดินใหม่

จากพัฒนาการของเมืองหาดใหญ่และประวัติความเป็นมา เรื่องราวของตัวละครต่างๆที่เต็มล้นให้หาดใหญ่กลายเป็นเมืองที่มีเนื้อในของความเจริญกระจุกอยู่บริเวณควนน้ำทาว แผลสายหลักสายสำคัญบริเวณนิพัทธ์อุทิศ 1 2 และ 3 ซึ่งเป็นเนื้อในที่คนเจกเช่นขุนนิพัทธ์จินนกร ชิกิมหยงและบุคคลสำคัญอื่น ๆ ของเมืองหาดใหญ่ซึ่งได้เริ่มต้นไว้ ทั้งในรูปของผลประโยชน์ทางธุรกิจ และการกุศลอื่นๆ เช่น บริจาคที่ดินเพื่อสร้างสาธารณกุศล อาทิ โรงพยาบาลหาดใหญ่ สุสานบ้านพรุ สมาคมคนชราอนาถา ได้เป็นจุดเริ่มต้นของการริเริ่มแนวคิดสวัสดิการชุมชนในเขตเมืองหาดใหญ่ และการรวมตัวในรูปของสมาคมภาษา

ภาพที่ 75 แสดงคณะสมาคมคนจีนทั้งห้าสมาคมเข้าร่วมรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถในคราวเยี่ยมพสกนิกรที่เมืองหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2502

ท่ามกลางความแตกต่างทางชาติพันธุ์ของความเป็นจีนในบริบทของรัฐไทยทั้งในระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ คนจีนเหล่านี้รวมกลุ่มยึดโยงกันบนความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม เพศ วัยฐานะ ได้อย่างไร คนจีนกลุ่มนี้บ้างร่วมกลุ่มล่าปากยากเข็ญ ทำงานร่วมชีวิตมาด้วยกัน และสร้างสายสัมพันธ์ของตนเองขยายออกไป รวมทั้งดึงดูดคนอื่นให้อพยพเข้ามาทำงานและอยู่อาศัยที่หาดใหญ่มากขึ้น เราจะลองศึกษาประเด็นเรื่องผู้คน กลุ่มชาติพันธุ์ และแนวคอยในการจัดสวัสดิการ ผ่านในรูปการรวมกลุ่มองค์กรของสมาคมคนจีนในหาดใหญ่ ที่มีบทบาทสำคัญ มีดังต่อไปนี้

ศุภิมา นฤมล วงศ์สุภาพ คนจีน และ แนวคิดสวัสดิการสังคมของคนจีนหาดใหญ่ยุคหลังการสร้างทางรถไฟ

เข้ามาอยู่ประมาณ 9-10 คน ต่อมาได้รับการบริจาคที่ดินเพิ่มจากนายหลี่เสียงและนายชีกิมหยง หรือ ชุนนิพัทธ์ จินนคร เป็นผู้บริจาคที่ดินเหล่านี้มาเพื่อเลี้ยงดูคนชราอนาถา ที่ไม่มีญาติพี่น้อง มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ไม่มีโรคติดต่อ ไม่เป็นอันตรายเกรง จึงได้สร้างบ้านพักเป็นตึกให้มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อรองรับกับจำนวนคนชราที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน

ภาพที่ 79 นายชีกิมหยงและนางละม้าย ฉัยยากุล ผู้บริจาคที่ดินคนสำคัญของหาดใหญ่ เป็นผู้ร่วมบริจาค และก่อตั้งมูลนิธิจงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถาด้วย

ก่อนการก่อตั้งเป็นมูลนิธิจงฮั่ว สงเคราะห์คนชราอนาถานั้น เดิมทีมีลักษณะ เป็นการรวมตัวกันเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2475 เนื่องจากในอดีตกาลมีคนชราเร่ร่อนในอำเภอ หาดใหญ่ และยังไม่มีหน่วยงานใดที่เข้ามา รองรับ ซึ่งในขณะนั้นเป็นช่วงที่ประเทศจีนมี

ปัญหาภายในประเทศอันเนื่องมาจากการปฏิวัติ การปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังเป็นช่วง ที่ประเทศญี่ปุ่นบุกเข้ามาประเทศจีน ด้วยเหตุนี้

ชาวจีนจึงอพยพลี้ภัยจากจีนแผ่นดินใหญ่เข้ามาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยที่ชาวจีนส่วนหนึ่งนั้นได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย หลังจากที่ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยแล้ว ชาวจีนส่วนหนึ่งก็ได้ทำมาหากินจนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และได้ตั้งหลักปักฐานในประเทศไทย แต่สำหรับบางคนก็ไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพจึงกลับประเทศไป แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถกลับไปได้และยังคงอาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งพวกเขาไม่มีงานทำ บางคนก็ไปเป็นกรรมกร เมื่อคนเหล่านี้มีอายุมากขึ้นก็ไม่ใช่ที่ต้องการของตลาดแรงงาน จึงเกิดภาวะว่างงานขึ้น ทำให้พวกเขาเหล่านั้นกลายเป็นคนขอทาน บางคนต้องนอนข้างทางเพราะไม่มีที่อยู่อาศัย ชาวจีนที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพและมีจิตเมตตาจึงได้รวมตัวกันและรับคนเหล่านี้เข้ามาอยู่ในความดูแล ให้ที่อยู่อาศัย อาหาร และเงินแก่พวกเขาเหล่านั้น ซึ่งในระยะเริ่มต้นนั้น เงินที่นำมาใช้เลี้ยงดูคนชราเหล่านี้เป็นเงินที่ได้มาจากการเรียไรจากชาวบ้าน โดยการจัดเก็บเงินค่าบำรุงเป็นรายเดือนจากร้านค้าทุกร้าน จนสามารถมีทุนในการหุงหาอาหารให้กับคนชราและผู้ป่วยได้ด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2460 ชุนนิพัทธ์จินนคร หรือนายเจียกชี ได้นุกเบิกถางป่าและบริจาคที่ดินส่วนหนึ่งให้สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของคนชราเหล่านี้ แต่เมื่อมีที่ให้สำหรับคนชราอยู่อาศัยแล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องมีผู้ดูแลที่ดินผืนนี้ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2490 ชุมชนภาษาจีนต่าง ๆ 5 ภาษา อันได้แก่

แต้จิ๋ว กวางตุ้ง ฮากกา สกเกี้ยน และไหหลำ ได้รวมตัวกันขึ้นมา ซึ่งต่อมาชุมชนต่างๆ เหล่านี้ได้พัฒนาจนกลายมาเป็นสมาคมจีนทั้ง 5 สมาคม ดังนั้นสถานสงเคราะห์คนชราอนาถาแห่งนี้จึงตั้งอยู่ภายใต้การดูแลของ 5 สมาคมจีนดังกล่าว ซึ่งอยู่ในรูปแบบของ มูลนิธิที่มีชื่อว่าโรงพยาบาลสงเคราะห์คนชราจฮั่ว เป็นสถานสงเคราะห์คนชราชาวจีนแห่งแรกและมีเพียงแห่งเดียวของอำเภอหาดใหญ่ อีกทั้งยังเป็นสถานที่ตั้งศพบำเพ็ญกุศลของชาวจีนแคะโดยส่วนใหญ่มาจนทุกวันนี้ ซึ่งในปัจจุบันมูลนิธิแห่งนี้มีชื่อว่า “มูลนิธิจฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา” และตั้งอยู่ เลขที่ 184 ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

โดยการจัดสร้างที่อยู่อาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่ม ให้แก่ชาวจีนที่ตกยาก สภาพความเป็นอยู่ในระยะแรกจัดว่าลำบาก เมื่อมีคนเสียชีวิตก็จะฝังแบบอนาถา ไม่มีพิธีรีตอง ถ้าไม่สบายก็ส่งโรงพยาบาลของรัฐซึ่งขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์หรือบางครั้งไม่มียารักษาก็ต้องนอนรอวันตายหรือไม่ก็หันไปพึ่งยาจีนโบราณ สภาพความเป็นอยู่ในระยะหลังก็ดีขึ้นเป็นลำดับเนื่องจากมีชื่อเสียงได้รับเงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา และการบริหารงานที่ใช้เงินอย่างประหยัด จึงได้เปลี่ยนเป็นมูลนิธิจฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ก่อสร้างตึกที่พักคนชราใหม่ การตั้งมูลนิธิเริ่มแรกยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิอย่างสมบูรณ์ เพราะบุคลากรยังไม่พร้อมที่จะดำเนินงาน จนเวลาล่วงเลยมาพอสมควรแก่การจัดตั้งมูลนิธิ กลุ่มชาวจีน 5 สมาคม ซึ่งประกอบด้วย กวางตุ้ง สกเกี้ยน ไหหลำ แคะ และแต้จิ๋ว เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งจดทะเบียนตามกฎหมายจนกลายเป็น มูลนิธิอย่างเป็นทางการในชื่อของมูลนิธิจฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา⁵⁶

ในอดีตให้สมาคมจีน 5 สมาคม เป็นผู้รับรอง ในปัจจุบันกว้างขวางไปถึงประชาสงเคราะห์จังหวัด โรงพยาบาล สถานีนอนามัย หรือส่วนราชการต่างๆ หรือ องค์กรเอกชน มูลนิธิต่างๆ เพื่อรองรับปัญหาสังคมไทย นั่นก็เกิดจากปัญหาครอบครัวที่เกิดความแตกแยกหรือไม่มีคนดูแล ในอดีตมีแต่คนต่างด้าวมาจากประเทศจีน ไม่มีครอบครัวมาจริงๆ แต่ปัจจุบันปัญหาเหล่านั้นได้หมดไป มีมูลนิธิเพื่อรองรับปัญหานี้แทนปัญหาในอดีต ปัจจุบันถือประชาสงเคราะห์เป็นหลัก เมื่อมีคนชราคนไหนตกทุกข์ได้ยาก ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีที่กินสำหรับหลบนอนสามารถจะไปหาประชาสงเคราะห์และให้ประชาสงเคราะห์แนะนำที่มูลนิธิ ผ่านประชาสงเคราะห์เพื่อสอบถามประวัติเพียงเล็กน้อย อาจจะได้ประวัติที่ชัดเจนหรือไม่ชัดเจนก็แล้วแต่ถือว่าประชาสงเคราะห์ได้ช่วยรับรองขั้นหนึ่ง หรือช่วยแนะนำขั้นหนึ่ง หมายถึง ช่วยแนะนำอุปนิสัย ไม่ได้หมายความว่ารับรองจะต้องเสียค่าใช้จ่าย เพียงแต่รับรองอุปนิสัย ไม่ได้เป็นคนกะกะเกร คัมสุรา ทะเลาะดบตีกัน ทางมูลนิธิจะเอาคนแก่ที่ไม่ใกล้ฝั่งจริงๆ มาอยู่กับกินอย่างเดียว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาท ข้อสำคัญต้องไม่มีโรคติดต่อ ถ้าที่โรคติดต่อ

จำเป็นต้องส่งตัวไปทางโรงพยาบาลรักษาตัวให้หายก่อน มูลนิธิแห่งนี้อาศัยความศรัทธาจากปัจจุบันนี้ เรียกได้ว่าจากมหาชน จากพ่อค้าแม่ค้า ประชาชนทั่วไป เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจ นักการเมือง ฯลฯ เท่าที่เขารู้และเขาสามารถมาบริจาคได้ และนอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ชาวสิงคโปร์ มาเลเซีย หรือชาวบ้านทั่วไป ถ้าเกิดใครจะมาบริจาค มาบริจาคได้ทุกเวลา จะเป็น บริจาคค่าอาหาร บริจาคข้าวสาร บริจาคโลหิต หรืออะไรก็ได้แล้วแต่ และมูลนิธิก็อยู่ตัวได้มาตลอดก็ ด้วยความศรัทธาจากมหาชน ซึ่งทางมูลนิธิก็ทำงานอย่างจริงจัง ไม่ใช่เอาชื่อคนเก่ามาอ้าง เพื่อจะเอาเงิน ในปัจจุบันปัญหาชาวเงินอพยพได้หมดไปเนื่องจากการเมืองภายในประเทศที่สงบลงและความคิดเรื่อง ความเป็นคอมมิวนิสต์หมดไป แต่ปัญหาคนชราอนาถาในเมืองไทยกลับเพิ่มขึ้นเรื่อยๆเนื่องจากสภาพ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเน้นพัฒนาการทางเศรษฐกิจมากกว่าสังคม เป็นสังคมวัตถุนิยม สาเหตุของการ ทอดทิ้งคนชราจึงเกิดขึ้น เช่น ไปหางานทำในเมืองใหญ่หรือต่างประเทศ อัตราการหย่าร้างที่สูงขึ้น มองข้ามความสำคัญของคนชรา เป็นต้น ทำให้สถานสงเคราะห์ฯปัจจุบันได้รับคนชราที่เป็นคนไทย เข้ามาดูแลช่วยเหลือทดแทนคนจีนอย่างในอดีต ซึ่งนับว่าเป็นการช่วยลดปัญหาทางเหลือสังคมได้เป็น อย่างดี

นอกเหนือจากตัวอาคารมูลนิธิซึ่งเป็นที่พักอาศัยของคนชราแล้ว ยังมีสถานที่สำคัญที่ สมควรแก่การกล่าวถึงคือ ศาลพระภูมิเจ้าที่ ฼าปนกิจสถาน และสุสานบ้านพรุ ซึ่งเป็นสถานที่ สุดท้ายของชีวิตคนจีนทั้งที่มีญาติและไม่มีญาติ

ศาลพระภูมิเจ้าที่

ชาวจีนเรียกกันว่า “เป๊ะ กง” เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำหรับ มูลนิธิแห่งนี้ คือ เป็นที่พึ่งพาทาง ใจ และเป็น สิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ที่ คຸ້มครองมูลนิธิแห่งนี้มานาน เพราะเมื่อมีเหตุทะเลาะวิวาท หรือมีเหตุร้ายแรงอันใดเกิดขึ้น ภายในมูลนิธิ คนที่อยู่อาศัยอยู่ก็ จะมานบนานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ ช่วยคຸ້มครอง ดูแลรักษา สำหรับ คนที่จะมาตั้งศพที่฼าปนกิจศาลา ก็จะมาไหว้เพื่อขออนุญาตก่อน

ภาพที่ 80 บรรยากาศภายในมูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา

ถ้าจะให้เปรียบเทียบแล้ว เป๊ะก่งก็เหมือนศาลพระภูมิที่อยู่ตามบ้านของคนทั่วไป ซึ่งบ้านทุกบ้านจะต้องมีเจ้าที่ไว้ดูแล ปกปักษ์รักษาและคุ้มครองบ้านเรือน⁵⁷

ศาลาฉาปนกิจศาลา

เป็นสถานที่สำหรับจัดพิธีงานศพไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนจีนก็สามารถมาจัดงานศพที่นี่ได้ ตัวศาลาตั้งอยู่ติดกับสถานสงเคราะห์คนชรา แต่เดิมนั้นทางมูลนิธิไม่เก็บค่าใช้จ่ายใด ๆ แต่ภายหลังได้

มีการเก็บเงินซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนของค่าน้ำค่าไฟ รวมแล้วเป็นเงิน 200 บาทต่อวัน ซึ่งเงินที่ทางมูลนิธิได้รับถือเป็นส่วนเดียวกับเงินที่ได้รับการบริจาค⁵⁸

ภาพที่ 81 ด้านหน้าของฉาปนกิจศาลา ภายในมูลนิธิจึงอัฐสงเคราะห์คนชราอนาเป็นสถานที่จัดงานศพของคนชราในมูลนิธิและคนภายนอกที่มาขอใช้สถานที่

สุสานบ้านพรุ

สืบเนื่องมาจากการทำเหมือง ที่หมู่บ้านวังพา ในปี พ.ศ.2457-58 มีคนงานจีนล้มตายด้วยโรคไข้ป่าเป็นจำนวนมาก จึงต้องนำผู้คนเหล่านี้ไปฝังที่ป่าช้าของชุมชนชาวไทย ที่มีบ้านเรือนมาแต่เก่าก่อนแล้ว ซึ่งปัจจุบันคือ โรงพยาบาลหาดใหญ่ ขุนนิพัทธ์จินนครเล็งเห็นความแออัดของป่าช้า สุสานเป็นที่สำคัญสำหรับบรรพชนคนจีน ท่านจึงบริจาคที่ดิน เป็นที่ดินจับจองอยู่ติดกับป่าช้าอยู่แปลงหนึ่ง จึงยกที่ดินให้กับสุขาภิบาลตำบล เป็นจำนวน 2 ไร่ เพื่อขยายพื้นที่ของป่าช้าและช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้นี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2458 เป็นต้นมา

สุสานบ้านพรุในยุคนั้นยังไม่เป็นที่นิยมของชุมชนชาวจีนนัก เพราะมีระยะทางที่ไกลจากชุมชนมาก ผู้คนจึงคงนิยมนำศพไปฝังที่ป่าช้าแห่งเก่าจนถึงปี พ.ศ. 2500 เทศบาลอำเภอหาดใหญ่ได้ทำการล้างป่าช้า จึงหันกลับมาใช้สุสานบ้านพรุจนถึงปัจจุบัน

ต่อมาท่านขุนนิพัทธ์จีนนครเห็นว่า สุสานบ้านพรุจำเป็นต้องมีผู้ดูแลและจัดการ จึงได้มอบให้กับมูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถาไว้เป็นผู้ดูแลนับแต่นั้นเป็นต้นมา⁵⁹

นอกจากนี้คนจีนหาดใหญ่ จากอดีตมีการให้ความหมายของสถานที่นี้แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือในอดีตเมื่อมีคนจีนต่างด้าวเสียชีวิต โดยปกติลูกหลานที่พอมีฐานะบ้างจะพาศพกลับบ้านบนแผ่นดินแม่ หรือแต่สำหรับพวกที่ฐานะยากจน ไม่มีญาติไม่สามารถนำศพกลับคืนสู่มาตุภูมิได้ ต่างมาที่ศาลาและสุสานคนอนาถาแห่งนี้ จากอดีตสู่ปัจจุบันความหมายของพื้นที่นี้ได้เปลี่ยนไปแล้ว สุสานนี้กลับกลายเป็นสถานที่ที่คนจีนพลัดถิ่นยึดโยงชีวิต และจิตวิญญาณของเขานี้ และกลายเป็นสุสานบรรพชนคนจีนหาดใหญ่ที่ใหญ่ที่สุดของภาคใต้ ส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นคนหาดใหญ่ ที่นี้เป็นสถานที่ที่ไม่มีชั้นวรรณะ คนจีนที่สิ้นชีวิตแล้วล้วนแล้วแต่มาฝังที่สุสานแห่งนี้ เมื่อครั้งที่ผู้วิจัยได้เกียรติรับเชิญไปในงานพระราชทานดินฝังศพคุณกั จิระนคร บุตรชายของขุนนิพัทธ์จีนนคร จึงเข้าใจว่าสุสานที่เรียงรายอยู่มากมายหลายหมื่นศพ บนเนื้อที่ร้อยละ 43 นี้ คือบ้านของพวกเขา บนพื้นดินหาดใหญ่ที่คนจีน ชื่อเจียกี้ซี มอบให้ มิใช่บ้านของเขานบนแผ่นดินจีนอีกต่อไปแล้ว

2. สมาคมจีนแคะหรือฮากกา

ภาพที่ 82 สมาคมฮากกา ปัจจุบันตั้งอยู่ ณ เลขที่ 43 ถนนชู้ทิส อำเภอหาดใหญ่

เริ่มจากนักแสดงโชคผู้กล้าหาญ ตระกูลลีหรือชี สองพี่น้องเป็นผู้มีความรู้ คงแก่เรียน และมีความสามารถพิเศษในการเรียนรู้ภาษาต่างชาติได้ไวมาก ได้เดินทางโดยเรือใบมาตั้งรกรากอยู่ที่ประเทศอินโดนีเซีย ประสบความสำเร็จ

ในธุรกิจการค้าก่อสร้าง และค้าขายเป็นอย่างมาก จนถึงขั้นเป็นนักธุรกิจข้ามชาติ พูดและเขียนภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว มีสาขาอยู่ที่กัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย และที่สงขลา มีนามว่า ลีจื้ออิง และลียิซัน ทั้งสองได้ทำสัญญารับเหมาก่อสร้างทางและวางรางรถไฟสายใต้ โดยเริ่มจากอำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไปจดชายแดนภาคใต้ที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

การก่อสร้างดำเนินไปถึงชุมทางทุ่งสง ซึ่งเป็นช่วงที่ภูมิประเทศเป็นภูเขา และป่ารกชัฏ ไข้ป่า ชุกชุม หนึ่งในสมัยนั้นเครื่องมือเครื่องใช้ในการก่อสร้างก็ยังล้าหลัง จำต้องใช้แรงงานคนเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตรงช่วงอุโมงค์เขาชุมทอง เดิมที่รับเหมาขุดเจาะโดยบริษัทฟมารินของชาวอังกฤษ โดยไม่ทราบเหตุผล ได้ละงานกลางคัน ยิ่งเพิ่มความยากและความหนักใจให้สองพี่น้องตระกูลจิ เพราะต้องรับช่วงขุดเจาะอุโมงค์เขาชุมทองต่อจากบริษัทฟมาริน แต่ยังโชคดีที่ได้รับนายเจียกี้ชี และ นายเหลียงชัยมาเป็นหัวหน้าผู้คุมงานก่อสร้าง งานขุดเจาะอุโมงค์จึงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และ เจียกี้ชีผู้ฉายแววผู้นำและนักพัฒนา ก็คือขุนนิพัทธ์จินนกร ผู้ครอบครองและบริจาคที่ดิน ตัดถนนสาย สำคัญของเมืองหาดใหญ่ในยุคต่อมา

เมื่อผู้นำเมืองหาดใหญ่เป็นชาวจีนแคะ ทำให้ชาวจีนที่มาอาศัยอยู่หาดใหญ่จำนวนมากเป็นชาวแคะ ถึงกับว่ายุคหนึ่งพ่อค้าและร้านค้าใหญ่ๆ น้อยต่าง ๆ ซึ่งเป็นชาวจีนภาษาอื่นต้องใช้ภาษาจีนแคะ เป็นสื่อทางการค้าจึงจะพูดคุยกันรู้เรื่อง พ่อค้าชาวจีนแคะจึงเห็นควรก่อตั้งสมาคมชนเผ่าของตนเองขึ้นมา

ภาพที่ 83 บริเวณด้านหน้าของสมาคมฮากกา ยังเป็นสถานที่ ออกกำลังกายในยามเช้าของชาวจีนแคะ

โดยประสานกับสมาคมจีนแคะแห่งประเทศไทยที่กรุงเทพฯ ผู้ที่เป็นตัวตั้งตัวดันดัดดัน ๆ คือ ขุนนิพัทธ์จินนกร และพรรคพวก โดยได้รับคำแนะนำระบบและกฎข้อบังคับต่าง ๆ จากสมาคมจีนแคะแห่งประเทศไทย ซึ่งก่อตั้งขึ้นที่กรุงเทพฯ ซึ่งนำร่องโดยตระกูลฉ่ำ และนายชีวี่เจี้ยน หรือที่ชาวแต้จิ๋วเรียกว่า กูส่วยเกียง และพรรคพวก

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2490 มีการจัดประชุมขึ้น ประกอบด้วยคณะกรรมการ 15 ท่าน ได้แก่ นายกี จิระนคร (บุตรชายของท่านเจียกี้ชี (ขุนนิพัทธ์จินนกร)) นายจูงยุยชิง นายหลิวชานชู นายหวังจื้อเสียง (บิดาของนายบรรจง ว่องไวเลิศ อดีตหัวหน้าทีมชาตินาฬิกาสเกตบอล) นายวินปู้หยิง นายเลี้ยวอี้เสียง นายสิ่มูชิง นายสงจินคัง นายหวังสงหยู นายเหว่ยเยอะเฟย นายหลี่หูเหวิน นายลีจื้อหมิง นายหลานเหลียนชิง นายหยางเหวินฝ่า นายฉีเว่ยเจา (เศรษฐีสวนยางพารา มีที่สวนอยู่ในครอบครองนับหมื่นไร่) ทั้ง 15 ท่านได้ร่วมกันร่างนโยบาย และขั้นตอนต่างๆ ในการก่อตั้งสมาคมจีนแคะ จนกระทั่งในปีเดียวกัน คือ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2490 ก็ได้ประกาศอย่างเป็นทางการ

ทางการในการก่อตั้งสมาคมจีนแคะและคัดเลือกกำหนดตัวบุคคลให้รับผิดชอบหน้าที่ตามตำแหน่งที่วางนโยบายไว้ ประธานสมาคมได้แก่ นายจูงยู่ชิง รองประธานนายหลิวชานซู หัวหน้าฝ่ายธุรการ นายเกี จิระนคร สมุห์บัญชี นายสงจินคัง รองสมุห์บัญชี นายหวังจื้อเสียง เลขานุการ นายฉีเว่ยเจา รองเลขานุการ นายเยี่ยเว่ยเหวิน ประธานสัมพันธ์ นายหยางเหวินผา นายหลี่หู่เหวิน คณะกรรมการ นายเวินปู้หิง นายเลี้ยวเหยียนเจ้า นายหวังสงหยู นายสิ่มูชิง นายเลี้ยวอี้เสียง นายเหว่ยเยอะเฟย นายหลินฮั่นหิง รวม 22 คน และประธานอาวุโสคือ ขุนนิพัทธ์จินนคร

วัตถุประสงค์ของสมาคม คือ สมานไมตรีและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน จัดการการกุศลและสาธารณประโยชน์ ส่งเสริมวัฒนธรรม การศึกษา การกีฬา และจัดงานการดนตรี ช่วยเหลืองานมรดก ประกอบกิจอื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของชาวจีนแคะ อันชอบด้วยกฎหมายและไม่เกี่ยวกับการเมืองใด ๆ

เสี่ยวหยวนเจา อายุ 82 ปี อดีตนายกสมาคมจีนแคะหาดใหญ่ ได้ย้อนถึงความทรงจำในช่วง 50 ปีของตนว่า เมื่อเขาอายุได้ 32 ปี มีการประชุมตั้งกรรมการสมาคมสมัยแรก เขาได้รับเลือกเป็นกรรมการสมาคมคนหนึ่งและได้เข้าร่วมงานของสมาคม และทำให้สมาคมได้เจริญเติบโต

เสี่ยวหยวนเจา เกิดที่เกาะโมกิวริส ฮากกานิคมอังกฤษ ตั้งแต่เด็กได้รับการศึกษาแบบอังกฤษ ตั้งแต่เด็กได้รับการศึกษาแบบอังกฤษ-ฝรั่งเศส เมื่ออายุ 16 ปี พ่อแม่ส่งกลับประเทศจีน ที่อำเภอเหมยเซี่ยน มณฑลกว่างตู่ เพื่อให้รับการศึกษาตามขนบธรรมเนียมจีน เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมอายุ 19 ปี เดินทางมาไทยพร้อมกับชาวบ้านในหมู่บ้านเดียวกัน แรก ๆ ช่วยทำงานอยู่ที่ร้านค้าของเสี่ยวเหว่ยเถ้า ซึ่งเป็นพี่เขย และพี่เขยคนนี้นี่เองทำงานในร้านค้าที่หาดใหญ่ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง จักรพรรดินิยมญี่ปุ่นก่อสงครามโลกครั้งที่สอง รุกรานจีนและยึดครองเอเชียอาคเนย์ เมื่อเขาอายุ 26 ปี หลังสงครามเอเชียมหาบูรพาสงบลง เขาจึงตัดสินใจไปกักหลักซื้อทรัพย์สินที่หาดใหญ่ เมื่อราวปี พ.ศ.2490

ช่วงต้นการสถาปนาสมาคมฮากกา สถานที่ตั้งสมาคมที่ประชุมก็ยังไม่สมบูรณ์ พรรคพวกเพื่อนฝูงจึงมักมาขอยืมห้อง 4 ห้องในบ้านของเขาเป็นที่ประชุมซึ่งเขาก็นิดใจเป็นอย่างมาก ผู้อาวุโสจูงยู่ชิง ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมตั้งแต่ปี พ.ศ.2490-2501 รวมระยะเวลา 11 ปี จากสมัยที่ 1-16 ท่านได้เสียสละวิ่งเต้นอย่างอดทน ทำงานเพื่อสมาชิกของสมาคมอย่างแท้จริง

ในช่วงปี พ.ศ. 2490 นี้เอง หลังสมาคมได้ตั้งขึ้นท่านก็ได้พยายามผลักดันอย่างขยันขันแข็งทั้งเงินและอุทิศหยาดเหงื่อแรงกาย จนทำให้พื้นที่ 900 ตารางเมตร สร้างขึ้นเป็นอาคาร 2 ชั้น ท่านจงยั้ง ได้เสียดสละอุทิศตัวเพื่อสมาชิก รับใช้ชาวฮากกา เป็นแบบฉบับที่น่าศึกษาเอาเยี่ยงอย่าง

ต่อจากนั้นในสมัยที่ 17-21 สี่ลุยซางได้เป็นผู้นำต่อ แต่หลังจากท่านรับตำแหน่งเพียง 4 ปี เขาเองก็มีปัญหาส่วนตัวที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดกับท่านผู้นำ จึงคิดจะล้างมือตั้งแต่บัดนั้น แต่หลังจากที่ท่านสี่ลุยซางปฏิเสธตำแหน่งหลังหมดวาระที่ 21 แล้ว จึงเกิดภาวะไร้ผู้นำสมาคม หรือเรียกกันว่า *กลุ่มมังกรไร้เสียง* สถานการณ์ช่วงเวลานั้น ราคาขายตกต่ำอย่างรุนแรง การค้าไม่ดีมาก ไม่มีใครคิดจะรับตำแหน่งนายกหรือแม้กระทั่งรองนายกของสมาคมเลย แต่เป็นไปไม่ได้ที่สมาคมฮากกาจะไร้ซึ่งผู้นำ จึงมีกรรมการวัยหนุ่มหลายคนมาขอร้องไห้ขอรับตำแหน่งนายกสมาคมคนต่อไป ในที่สุดเสี่ยวหยวนเจาก็ไม่อาจอดทนต่อแรงชักจูงของคนรุ่นใหม่ได้ จึงตัดสินใจรับตำแหน่งในปี พ.ศ.2512 เป็นนายกสมาคมสมัยที่ 22

แต่การที่จะฟื้นฟูสมาคมฮากกาขึ้นมาใหม่นั้น จำเป็นต้องสร้างอาคารตัวสมาคมขึ้นมาใหม่ด้วย เพื่อที่จะระดมเงินทุนในการก่อสร้าง เสี่ยวหยวนเจาจึงตัดสินใจไปหาทุนยังต่างประเทศ และเวียนขอบริจาคจากนักธุรกิจเชื้อสายจีนชาวสิงคโปร์ มาเลเซีย รวมทั้งขอเงินบริจาคที่กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ รวมทั้งชาวฮากกาในหาคใหญ่ที่ให้ความสนับสนุนอย่างเต็มที่ จนในที่สุดก็บรรลุภารกิจ สร้างสมาคมใหม่และตัวเขาเองได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกสมาคมสมัยที่ 23,24,25,26 ต่อเนื่องมาสมัยละ 2 ปี รวมเป็น 10 ปี และเกษียณตนเองเมื่อปี พ.ศ.2521 จากนั้นมาเสี่ยวหยวนเจา ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกกิตติมศักดิ์ตลอดชีพ (อ่านรายละเอียดได้จากแผนภาพเรื่องราว ความเป็นมาของสมาคมฮากกาแห่งประเทศไทย หาคใหญ่ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง บรรพชนฮากกา

ปัจจุบันสมาคมฮากกา ปัจจุบันตั้งอยู่ ณ เลขที่ 43 ถนนจีอุทิส อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา⁶⁰

แผนภาพที่ 7 แสดงเรื่องราว ความเป็นมาของสมาคมฮากกาแห่งประเทศไทย หาดใหญ่ระหว่าง สงครามโลกครั้งที่สอง บรรพชนฮากกา โดย ลีอี้ซัน⁶¹

เจียกี้ (เซซื่อ) รับเหมาก่อสร้างทางรถไฟสายใต้ให้รัฐบาลไทย และมีการ เชิญพรรคพวกชาวฮากกาหลายคนมาร่วมงานทำรถไฟสายใต้สำเร็จ บรรพชนชาวฮาก กามาตั้งหลักที่หาดใหญ่ นักทำเหมือง ค้าขาย เกษตรกร เป็นผลให้ชาวฮากกา คส. 1947 สมาคมฮากกาแห่งประเทศไทย (อดีตคือสมาคมใหม่จีนโพ้นทะเลชาวฮากกาแห่ง ประเทศไทย) เพื่อขยายสมาชิกขยายองค์กร จึงดำริให้ตั้งสำนักงานธุรการแต่ละ จังหวัดดังนี้ บรรพชนชาวฮากกาจึงได้ก่อตั้งคณะกรรมการเตรียมการ (ถงเสียน) คน ฮากการ่วมถิ่นแห่งหาดใหญ่ 9 มี.ค. 1947 15 คน เป็นกรรมการเตรียมการ ต่อมาในปี เดียวกัน 16 ส.ค. ประกาศสถาปนาสมาคมชาวฮากกาแห่งหาดใหญ่ สยาม (เซียนโหล เฮสายเคอะซูโฮยกวน) มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสมัยแรก 37 คน นายก สมาคม จงยู่ซิง เป็นนายกิตติมศักดิ์ ตลอดชีพเป็นถึง 16 สมัย มี (เจียกี้) (เกียนซื่อจาง) เป็น ผู้อำนวยการใหญ่ฝ่ายจัดการสมัยแรก (เซซื่อ) (ต่อ)

อดีตนายกสมาคม

ความทรงจำในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาของข้าพเจ้า เดียวนี้ข้าพเจ้า (เลี้ยวหวนเจา) อายุ 82 ปี เมื่อก่อนสมาคมฮากกาหาดใหญ่ จุติขึ้น ผมอายุ 32 ปี ตั้งกรรมการสมาคมสมัยแรก ผมเป็นกรรมการคนหนึ่งผมเข้าร่วมงานอย่างกระตือรือร้น ทั้งพยายามให้สมาคมได้รับการเจริญเติบโต ผมเกิด เกาะโมควิรีส ฮากกานิคมอังกฤษ ตั้งแต่เด็กได้รับการศึกษาแบบอังกฤษ – ฝรั่งเศส อายุ 16 ปี พ่อแม่ส่งกลับไปประเทศจีน อ.เหมียนเซียน มณฑลกว๋างตุ้ง เพื่อให้รับการศึกษาตามขนบธรรมเนียมจีน เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมอายุ 19 ปี เดินทางมาไทยพร้อมกับชาวบ้านในหมู่บ้านเดียวกัน แรก ๆ ช่วยทำงานอยู่ที่ร้านค้า คุณเชียวเหว่ยเถ้า ซึ่งเป็นพี่เขยทำงานในร้านค้าที่หาดใหญ่ ค.ศ. 1941 จักรพรรดินิยมญี่ปุ่นก่อสงครามโลกครั้งที่ 2 รุกรานจีนและยึดครองเอเชียอาคเนย์ อายุ 26 ปี ผม เสาะหาแสวงหาการพัฒนาตนเองออกไปทำมาหากิน ต้องมานะพยายามประกอบการค้าปลีก มีเงินสะสมบ้าง ค.ศ. 1945 ญี่ปุ่นยอมแพ้ชาวจีนสำนักทั่วโลกยินดีปรีดา ต่างเห็นว่า ช่วงเวลาแห่งความทุกข์ยากผ่านไป แล้ว เราจะมีชีวิตอย่างสันติ จึงมาปักหลักซื้อทรัพย์สินที่หาดใหญ่ ปี ค.ศ. 1947

ช่วงต้นการสถาปนาสมาคมฮากกา สถานที่ตั้งสมาคมที่ประชุมก็ยังไม่สมบูรณ์ จึงมักจะมาเยี่ยมห้อง/บ้าน 4 ห้อง ของผมเป็นสถานที่ประชุม ผมรู้สึกที่สามารถให้การรับใช้ชาวฮากกาในหาดใหญ่ตลอดจนสมาคมของตนเอง จึงมีความยินดีอย่างยิ่ง ท่านผู้อาวุโส จุงย่งซิง ดำรงตำแหน่ง นายกสมาคม 1947 - 1958 ระยะเวลา 11 ปี จากสมัยที่ 1 – 16 (ระยะแรกไม่ได้มีการกำหนดอย่างชัดเจน ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง) ท่านได้เสียสละวิ่งเต้นอย่างอดทน ทำงานเพื่อสมาชิกของสมาคม ท่านคือผู้อาวุโสที่หายากยิ่งของชาวฮากกาอย่างแท้จริง เป็นผู้นำชาวจีนโพ้นทะเล ของชาวฮากกาภาคใต้แห่งประเทศไทย

ค.ศ. 1949 มีการลงมือก่อสร้างสมาคมท่านได้พยายามผลักดันอย่างขยันทั้งเงินและแรงอุทิศหัวใจกับเลือด (เหงาดเหงื่อแรงกาย) จนทำให้พื้นที่ 900 ตารางเมตร สร้างขึ้นเป็นอาคาร 2 ชั้น แห่งนี้ (ที่เห็นอยู่ในวันนี้ คือสมาคมที่ก่อสร้างใหม่ในยุคที่ผมเป็นนายก) ท่านจงยู่ซิง ได้เสียสละอุทิศตัวเพื่อสมาชิก รับใช้ชาวฮากกา เป็นแบบฉบับ พึงศึกษาเป็นเยี่ยงอย่างจาก ค.ศ. 195- - 1968

ถึงสมัยที่ 17 – 21 ช่วงเวลา 10 ปี ท่านผู้อาวุโส สี่ลู่ซาง เป็นผู้นำต่อ (แซ่เดียวกับซิง) 4 ปี หลัง (สมัย 20 – 21) ข้าพเจ้ามีปัญหาส่วนตัวก่อเกิดความเข้าใจผิดกันจึงได้ลาออกจากคณะกรรมการเดิมที่คิดว่าจะล้างมือตั้งแต่บัดนั้น สนใจแต่กิจการของตนเอง หลังจากท่านสี่ลู่ซาง หมดวาระการดำรงตำแหน่งสมัยที่ 21 เนื่องจากปัญหาสุขภาพ ท่านจึงปฏิเสธตำแหน่งสมาคมเกิดปัญหาขึ้นช่วงสั้น ๆ (ต่อ)

กลุ่มมั่งกรไร้เสียง (ไม่มีหัวหน้า) สถานการณ์ตอนนั้น ราคาขาคดต่ำรุนแรง การค้าไม่ดีมาก ฐานะทางเศรษฐกิจจากภาคใหญ่ในวันตกต่ำ ยากหาโครมาดำรงตำแหน่งกรรมการของสมาคม ส่วนนายกกับรองนายก ยิ่งหายาก แต่เป็นไปไม่ได้ที่สมาคมซึ่งเป็นที่รวมศูนย์ของชาวฮากกาจะไม่มีผู้นำเลย จึงมีกรรมการหนุ่ม ๆ กลุ่มหนึ่งที่รักสมาคมที่ฉลาดเข้าใจสถานการณ์ พวกเขาเห็นว่ากิจการสมาคมต้องมีการปฏิรูปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมาคมนี้เป็นแหล่งที่พึ่งพาของชาวฮากกาในภาคใหญ่ และต้องเหนียวดีงหัวใจ จิตใจของชาวฮากกาส่วนใหญ่ กลับมาให้ได้ การจะทำเช่นนี้ได้ก็ต้องเชิญนายเลี้ยวหยวนเจา ออกมาช่วยเหลือให้ได้ ทางเขาจึงมาหาข้าพเจ้าครั้งแล้วครั้งเล่า ข้าพเจ้ากลับไปครั้งแล้วครั้งเล่า ในที่สุดไม่สามารถทนต่อแรงชักจูงของพวกเขาได้ ในที่สุดก็ใจอ่อน จึงได้เสนอเงื่อนไขบางอย่างในการกลับมาดำรงตำแหน่ง ได้รับการเห็นชอบจากพวกเขา จนปี ค.ศ. 1969 จึงรับดำรงตำแหน่งนายกสมาคมสมัยที่ 22 ขึ้นฟู แต่การฟื้นฟูเกียรติภูมิชื่อเสียงของฮากกาได้นั้น จะต้องสร้างสมาคมขึ้นใหม่ เพื่อระดมเงินทุนในการก่อสร้าง ตัดสินใจเดินทางออกนอกประเทศ และเวียนขอบริจาคที่สิงคโปร์ มาเลเซีย รวมทั้งขอเงินบริจาคที่กรุงเทพฯกับเชียงใหม่ รวมทั้งชาวฮากกาในภาคใหญ่ ที่ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ จนในที่สุดก็บรรลุภารกิจ สร้างสมาคมใหม่และดำรงตำแหน่งเป็นนายกฯ สมัยต่อมา 23, 24, 25, 26 ต่อเนื่องสมัยละ 2 ปี รวม 10 ปี ค.ศ. 1978 ปลดเกษียณตัวเอง หลังจากนั้นได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกกิตติมศักดิ์ตลอดชีพ และในการเป็นนายกสมาคม 10 ปีเต็ม บางคนอาจตั้งคำถามว่า ท่านทำงานได้อะไรให้กับสังคมและสมาคมนี้บ้าง

ข้าพเจ้าจึงสรุปผลงานดังนี้

1. ได้สร้างสมาคมชาวฮากกาแห่งภาคใหญ่จากสมาคมที่สร้างด้วยไม้กระดานเก่า ๆ กลายเป็นสมาคมที่ความโอฬารตระการตาสง่างาม
2. ดำเนินการจดทะเบียนกับรัฐบาลเป็นสมาคมที่ถูกกฎหมาย
3. ได้ซื้อที่ดินเพิ่มขึ้น ที่ติดกับศาลเจ้ากวนตี้ อีก 1 ฝั่ง
4. ดำเนินการเปลี่ยนแปลงสิทธิในที่ดินของสมาคมซึ่งเดิมอยู่ภายใต้การดูแลของส่วนบุคคล ให้เป็นของสมาคมและโอนมอบให้มูลนิธิการกุศลลงเงินเป็นผู้ดูแลตลอดไป
5. ปฏิรูปกิจการของสมาคม ปรับปรุง จัดตั้งแผนกทะเบียนราษฎร์ (อายุสมาชิก) เพื่อส่งเสริมสวัสดิการชาวฮากกาอยู่ร่วมถิ่นให้มากขึ้น

จัดตั้งการศึกษาภาษาจีน สอนภาษาจีนให้กับลูกหลานของสมาชิกโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน รวมทั้งจัดตั้งทุนการศึกษาให้ลูกหลานมีผลการเรียนดีเด่น ส่วนงานทางด้านอื่น ๆ มิจำเป็นต้องแจกแจงรายละเอียด ข้าพเจ้าเห็นว่า การเป็นนายกฯ ความรับผิดชอบใหญ่หลวง ระหว่างข้าพเจ้าเป็นนายกฯ การจัดการเรื่องราวต่าง ๆ จึงยึดเอาผลประโยชน์ของชาว ฮากกาเป็นที่ตั้ง ให้ความยุติธรรม อย่างตรงไปตรงมา

“ผู้นำชาวจีนโพ้นทะเล มิควรมีความเห็นแก่ตนเอง

มิควรอ้างส่วนรวมมาแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว”

16 ส.ค. 1997

แปล: ถวัลย์ วงศ์สุภาพ

3. มุลินธิมิตรภาพสามัคคี : แหล่งพักพิงของคนในชุมชนตั้งแต่เกิด จน ตาย

มุลินธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซี่ยเซียงต้ง) ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2499 โดยชาวจีน 4 คน ซึ่งอพยพมาจากเมืองจีน เพื่อมาตั้งรกรากที่หาดใหญ่ พวกเขาทั้ง 4 มีงานประจำทำ หลังจากเลิกงานก็ได้มีการนัดพบปะพูดคุย และร่วมเล่นดนตรีเพื่อเป็นการผ่อนคลาย ในวันตรุษจีนของทุกๆ ปี พวกเขาได้เล่นดนตรีเพื่อขอรับเงินบริจาค เมื่อรวบรวมเงินได้จำนวนหนึ่งแล้ว จึงได้จัดตั้งชมรมดนตรีจีนขึ้น ต่อมาสมาชิกของชมรมมีมากขึ้น ทั้งชาวไทยและชาวจีน ทางชมรมมีแนวคิดที่จะสร้างอาคารเพื่อเป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยได้รับบริจาคที่ดินจาก นาย ไคเกีย แซ่เอี้ยว (นามสกุลปัจจุบัน เอี้ยววงศ์เจริญ) เป็นจำนวน 1 ไร่ 3 งาน 25 ตารางวา (แต่เดิมเป็นทุ่งนา) ชาวบ้านในบริเวณนั้นก็ได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างอาคาร บ้านใดมีวัสดุก่อสร้างชนิดใดก็นำมาบริจาค จนได้อาคารก่อสร้างที่เสร็จสมบูรณ์ ได้มีความคิดที่จะสร้างศาลเจ้าขึ้นมา ในตอนแรกเริ่มมี 10 คน ได้เริ่มจัดหาเงินและได้รับบริจาคที่ดินจากชาวสงขลา ประมาณ 3-4 ไร่ และกลุ่มคน 10 คน ได้ไปขอทำบุญเรียไรที่เรียกว่า “ไปเจีย” คือ การไปเล่นดนตรีอวยพรตามบ้าน ตามงานต่าง ๆ ซึ่งนักดนตรีจีนจะมีวิธีทำบุญเรียไรพิเศษ เริ่มทำงานมีเงินพอที่จะก่อสร้าง โดยการไปซื้อวัสดุอุปกรณ์เช่น อิฐ ปูน เป็นต้น แล้วเกณฑ์คนมาเริ่มก่อสร้าง ช่วยกันสร้างศาลในธรรมเนียมจีนในสมัยดั้งเดิม ไม่ได้เริ่มที่จะนำพระพุทธรูปมาไว้ตั้งแต่โบราณจะมีการตั้งป้ายชื่อ สมัยก่อนไม่มีรูปภาพ ไม้ป้ายชื่อ และพัฒนาจนมีการวาดรูปโดยคนที่ฝีมือ โครงสร้างของศาลเจ้าในมุลินธิทำด้วยไม้ไผ่ มีการปรับปรุงบูรณะมาเรื่อย ๆ โดยกลุ่มคนรุ่นแรกและเพื่อนก็มาช่วยกันตามความถนัด กลุ่มนักดนตรีเป็นคนในเมือง ที่ดินเริ่มแรกได้มาจากการบริจาคของคนนอก หลังจากนั้นก็มีการจัดซื้อและบริจาคตามความศรัทธามาช่วยสร้างจนสำเร็จ

ภาพที่ 84 บริเวณด้านหน้าของมุลินธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซี่ยเซียงต้ง)

หลักการของมุลินธิท่งเซี่ยเซียงต้งคล้ายคลึงกับมุลินธิปอเต็กต้งที่กรุงเทพฯ เป็นเครือข่ายที่คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หน้าที่หลักของมุลินธิ คือ การออกไปช่วยทำงานเก็บศพ ฟังศพ มีการจ้างเผาศพ มีหน่วยศพเคลื่อนที่ หน่วยเก็บศพส่วนใหญ่จะเป็นอาสาสมัคร ที่เซียงต้งจะล้างป่าช้า 5 ปีต่อครั้ง

โดยเฉพาะศพไร้ญาติ เนื่องจากเซียงต้งได้ซื้อที่ไว้แล้วซึ่งมีศพฝังอยู่ จึงขุดขึ้นมาทำพิธีอุทิศส่วนกุศล และเผา เพื่อจะได้ฝังศพที่เพิ่งตายต่อไป

ภาพที่ 85 อาคารภายในมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียงเซียงต้ง)

เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิท่งเซียงเซียงต้ง เป็นคนแต่จิวเสียเป็นส่วนใหญ่ คนฮกเกี้ยนมีน้อย ไม่มีคนไหหลำ ความจริงเซียงต้ง เป็นของส่วนรวม แต่เนื่องจากคนแต่จิวส่วนใหญ่จะอยู่ที่เซียงต้งเอง อยู่ไปไม่ได้ทะเลาะวิวาทกัน ก็ไม่ไปไหนกันเอง คนไหหลำ ฮกเกี้ยน กวางตุ้งเมื่อตายจะ ตั้งศพที่อนาถา แต่คนแต่จิวจะตั้งศพที่เซียงต้ง เป็น การแยกกันเอง ไม่มีการทะเลาะวิวาทกัน⁶²

เนื่องด้วยชาวจีนกลุ่มนี้มีความรู้สึกสำนึกในบุญคุณของแผ่นดินไทย ที่ให้พวกเขาได้อาศัยอยู่ และเป็นแหล่งทำมาหากิน แม้จะไม่ใช่ว่าแผ่นดินเกิดของตน จึงมีความคิดที่จะจัดตั้งมูลนิธิเพื่อทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม ประกอบกับพวกเขามีความศรัทธาในพระภิกษุได้สองใจวซือ เพื่อเป็นประธานและเป็นศูนย์รวมจิตใจของมูลนิธิ

ภาพที่ 86 คณะกรรมการมูลนิธิ มิตรภาพสามัคคีเดินทางไปเยี่ยมประเทศจีน

มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียงเซียงต้ง) ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2499 โดยผู้มีจิตศรัทธากลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีนายบันฮ้วน แซ่โชว เป็นประธานกรรมการ ผู้ก่อตั้ง ต่อมาปี พ.ศ.2501 นายบันฮ้วน แซ่โชว และคณะกรรมการผู้ก่อตั้ง ได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียงเซียงต้ง) จนแล้วเสร็จ จึงได้มีมติตั้งคณะกรรมการบริหาร และได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการโดยมีนายเล้าเผ่าเซ่ง แซ่เล้า ได้เลือกเป็นประธานกรรมการบริหารมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียงเซียงต้ง) สมัย

ศุภิมา นฤมล วงศ์สุภาพ คนจีน และ แนวคิดสวัสดิการสังคมของคนจีนขนาดใหญ่ยุคหลังการสร้างทางรถไฟ

ที่ 1 โดยมีคณะกรรมการอีก 22 ท่าน ร่วมใจบริหารมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2501-2511

- ปี พ.ศ.2511-2535 นายอู่แสง สุนทรเจริญนนท์ ได้รับเลือกเป็นประธาน กรรมการบริหารมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) สมัยที่ 6 – สมัยที่ 15
- ปี พ.ศ.2535-2539 นายยรรยง เลาหวิริยะกุล ได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการบริหาร มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) สมัยที่ 16
- ปี พ.ศ.2539-2543 นายวันชัย ลีละศิธร ได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการบริหารมูลนิธิ มิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) สมัยที่ 17
- ปี พ.ศ.2543-2547 นายวันชัย ลีละศิธร ได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการบริหารมูลนิธิ มิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ต่ออีกเป็นสมัยที่ 18

ภาพที่ 87 พิธีเปิดมูลนิธิมิตรภาพ
สามัคคี ในปี พ.ศ.2499

มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ได้ยื่นขอจดทะเบียนก่อตั้งมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ต่อกระทรวงมหาดไทย และได้รับอนุญาตโดยสมบูรณ์จากกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2504 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อจัดตั้งสถานที่สักการบูชา

ในศาลเจ้าของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) มีองค์หลวงปู่ได้สงโจวซือ (อากง) เป็นประธานของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) พร้อมกันนี้ยังมีเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว , สกเด็กแปะกง , หลวงพ่อโต พระสังฆาย เป็นต้น ให้ประชาชนที่มีจิตศรัทธาเลื่อมใส ได้สักการะบูชาด้วย

2. เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ

มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) จะออกช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย และวาทภัย (โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา) โดยถ้าเกิดภัยที่ไหน มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) จะออกสำรวจ และให้การช่วยเหลือเบื้องต้นทันที

3. เพื่อเก็บศพไม่มีญาติไปฌาปนกิจ หรือฝังที่สุสานของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง)

มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ได้จัดหน่วยกู้ภัย และหน่วยกู้ภัยได้นำบริการตลอด 24 ชั่วโมง ในพื้นที่ จ. สงขลา และใกล้เคียง ได้ช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุไม่ว่าทางน้ำ หรือบนท้องถนน นำส่งโรงพยาบาล ถ้ามีผู้เสียชีวิตที่ไม่มีญาติ มูลนิธิก็จะนำไปประกอบพิธีทางศาสนาต่อไป

ปัจจุบันมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ได้จัดตั้งศูนย์วิทยุกู้ภัยในนาม “มิตรภาพ” ซึ่งมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ได้รับอนุญาตให้ติดตั้งสถานีเครือข่ายรับ-ส่งวิทยุ มีกำลัง 45 วัตต์ รัศมีทำการไกล 45 กิโลเมตร ชุดกู้ภัย และผู้ที่มีวิทยุสามารถประสานงาน และแจ้งเหตุเข้ามายังศูนย์ “มิตรภาพ” ได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง และได้จัดหน่วยกู้ชีพร่วมกับโรงพยาบาลหาดใหญ่ ช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุและอื่น ๆ ด้วย

4. เพื่อส่งเสริมการศึกษา แก่เยาวชนและผู้มีรายได้น้อย

มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาของเยาวชน จึงได้สนับสนุนการศึกษาแก่เยาวชนของชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าในการศึกษาเล่าเรียน เพื่ออนาคตจะได้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพในการดำรงชีวิต ต่อครอบครัว ต่อสังคม และต่อประเทศชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น มูลนิธิได้จัดโครงการมอบทุนการศึกษาประจำปี แก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในเขต จ. สงขลา

5. เพื่อจัดสร้างโรงพยาบาล

ประมาณเดือนตุลาคม 2518 มูลนิธิได้จัดสร้างสถานพยาบาลชื่อ “คลินิกท่งเซียเซี่ยงตึ้ง” ตั้งอยู่ถนนสุภสารรังสรรค์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เนื่องจากมีสถิติรับผู้ป่วยมากขึ้นแต่ขีดความสามารถมีจำกัด จึงต้องขยายกิจการออกไป

ในปี พ.ศ. 2518 มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) จึงได้วางโครงการขยาย และจัดขึ้นเป็นโรงพยาบาลอาคาร 5 ชั้น ขนาด 56 เตียง โดยได้รับความร่วมมือจากผู้มีจิตศรัทธา สนับสนุนต่อโครงการนี้ จึงผลักดันให้โรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ถือกำเนิดขึ้นมาในปี พ.ศ. 2525

เมื่อวันเสาร์ที่ 16 กรกฎาคม 2526 ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (สมัยนั้น) พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ให้เกียรติมาเป็นประธาน ในพิธีเปิดอาคารใหม่ 5 ชั้น ของโรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ซึ่งได้บริการรักษาผู้ป่วยที่มีรายได้น้อย (ไม่จำกัดเชื้อชาติ และศาสนา) โดยไม่ได้หวังผลกำไร

ปัจจุบัน มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เปิดศูนย์สุขภาพช่องปากชุมชนเมือง ซึ่งตั้งอยู่ที่บริเวณ โรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ได้เปิดบริการขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจากคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้จัดส่งทันตแพทย์ และเจ้าหน้าที่มาดำเนินงาน

6. เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี

มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) มีคณะศาสนพิธี (พุทธมหายาน) เพื่อดำเนินการทำบุญในด้านศาสนาพุทธตามประเพณีต่าง ๆ และมีคณะคนตรี (จีน) เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมในด้านดนตรีของจีน

7. จัดให้มีศาลาฌาปนกิจ (ศาลาตั้งศพ)

เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับงานศพสมาชิกของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) จึงได้จัดให้มีศาลาฌาปนกิจ เพื่อจัดพิธีศพตามประเพณีให้แก่สมาชิกที่ล่วงลับไปแล้ว

8. ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองใด ๆ

เครือข่ายของมูลนิธิ

มูลนิธิในเครือของหลวงปู่ได้สงโงวชื่อในประเทศไทยมีหลายร้อยแห่ง แต่สำหรับทางภาคใต้ มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี(ท่งเซียเซี่ยงต้ง) ได้จัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรก โดยพุทธศาสนิกชนชาว อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา และต่อมาได้มีการจัดตั้งองค์กรมูลนิธิในเครือข่ายของหลวงปู่ได้สงโงวชื่อในภาคใต้อีกมากมาย

มูลนิธิ ลือเซี่ยงต้ง (ศาลเจ้าแม่ลิ้มโกเหนี่ยว) จ.ยะลา	มูลนิธิ ชือเซี่ยงต้ง อ.เบตง จ.ยะลา
มูลนิธิ กุศลสถาน (บ้านเด็กเซี่ยงต้ง) จ.ตรัง	มูลนิธิ เมตตาธรรม (ลือเด็กเซี่ยงต้ง) จ.นราธิวาส
มูลนิธิ กุศลศรัทธา (เอียงเด็กเซี่ยงต้ง) จ.สุราษฎร์ธานี	มูลนิธิ เมตตาสงเคราะห์ (อินเด็กเซี่ยงต้ง) อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
มูลนิธิ ชุมพรการกุศล (ลิบเด็กเซี่ยงต้ง) จ.ชุมพร	มูลนิธิ การกุศลสงเคราะห์ (สกเด็กเซี่ยงต้ง) บ้านส้อง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
มูลนิธิ ร่วมบำเพ็ญการกุศล (ท่งเด็กเซี่ยงต้ง) จ.ปัตตานี	มูลนิธิ สงเคราะห์ฌาปนกิจ อ.ตันหยงมัส จ.นราธิวาส

(ส่วนทางภาคอื่นๆของประเทศไทย ยังมีองค์กรมูลนิธิในเครือของหลวงปู่ได้สงโงวชื่ออีกนับร้อยแห่ง)

ซึ่งใน 14 จังหวัดภาคใต้นี้ มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี เป็นศูนย์กลางของมูลนิธิในเครือทั้งหมด หากหน่วยย่อยมีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ ก็สามารถติดต่อประสานมายังมูลนิธิท่งเซียเซี่ยงต้งที่หาดใหญ่ได้ โดยจะมีการประกาศขออาสาสมัครไปยังศูนย์ต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป

ตารางที่ 11 คณะกรรมการมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงต้ง) รุ่นที่ 18

ประธานคณะกรรมการ	หัวหน้าฝ่ายปฏิคม
นายวันชัย สี่ละศิธร	นายบรรจง โมทนัยชาติ
รองประธาน	รองหัวหน้าฝ่ายปฏิคม
นาย ธีรชัย จารูเรืองโรจน์	นายสุธี เตชะอังกูร
นาย อรุณชัย ศิริมหาชัย	นายโอภาส วรรณภาสชัยยา
นาย วิบูลย์ พงศ์สิริวรกุล	ฝ่ายตรวจสอบบัญชี
นายวิชัย ธรรมโสภิต	นายพนพล โลหะนาวกุล
นายอรุณ แซ่ฮ้ง	นายสุรินทร์ วัฒนวนิชกิจ
นายพิพัฒน์ อารยานุมาศ	หัวหน้าฝ่ายศาลากการกุศล
นายวิวัฒน์ โมทนัยชาติ	นายถาวร จิตโกศล
นายประวิทย์ จรูญศิริเสถียร	
นายสมชัย จอมเกตุ	

นายฉัฐสกล ขงเกียรติไพบูลย์ นายสมชาย พิทักษ์บุตร นายธรรมบุญ โกวิทยา นายนิมิต ชัยจิรัชกุล เลขานุการฝ่ายจีน นายซัมปิง แซ่เตียว นายจ๊กเซ่ง แซ่ลี้ม นายสุรศักดิ์ วาสพวงศ์ ประธานโรงพยาบาล นายวันชัย ถิลาศศิธร รองประธานโรงพยาบาล นายธนพล พิทยาเจริญพงศ์ นายอเนก วิสัยชนม์ นายเจริญ เหล่าเทพพิทักษ์ นายฉัฐสกล ขงเกียรติไพบูลย์ นายวิชัย ธรรมโสภิต นายเทพณรงค์ วิริยะกุล ดร. ประพนธ์ โกวิทยา นายเจริญชัย ชิวศรีรุ่งเรือง นายกฤษณ์ อารยานุมาศ นายบุญศิริ ธรรมศิริพงษ์ เลขานุการฝ่ายไทย นายสายัณห์ แก้วเอี่ยม นายเทพณรงค์ วิริยะกุล พ.อ. ฉัฐพล สวรรธรรักษ์กุล นายเฉลิมเกียรติ เจริญวิศาล หัวหน้าฝ่ายธุรการ นายนิกร คงคาเมธากุล รองหัวหน้าฝ่ายธุรการ นายวิบูลย์ ลุ่มปีประเสริฐกุล นายมีง ชินกิจการ นายไพโรจน์ ไชยสุขทักษิณ	รองหัวหน้าฝ่ายศาลาการกุศล นายบุญเอก ศิริสุภศิริ หัวหน้าฝ่ายพิธีฌาปนกิจ นายสมยศ สุขศิริวัฒน์ รองหัวหน้าฝ่ายฌาปนกิจ นายศุภกร ว่องปฏิพันธ์ หัวหน้าฝ่ายศาสนพิธี นายชัยฤทธิ์ ปรีเปรมไพศาล รองหัวหน้าฝ่ายศาสนพิธี นายสุวัตร เฉลิมเมธากุล หัวหน้าฝ่ายดนตรี นายสุชัย แซ่ตั้ง รองหัวหน้าฝ่ายดนตรี นายลุ่นฮวง แซ่โชว หัวหน้าฝ่ายแรงงานสงเคราะห์ผู้ภัย นายนิพนธ์ ปุราวัฒน์กุล รองหัวหน้าฝ่ายแรงงานสงเคราะห์ผู้ภัย นายสุรศักดิ์ อภินวาวารกุล นายกิตติชัย ธรรมศิรินาช หัวหน้าฝ่ายสงเคราะห์สาธารณภัย นายนิพัชร ชีววัฒนาพงศ์ รองหัวหน้าฝ่ายสงเคราะห์สาธารณภัย นายสุชาติ อนุรักษเกียรติ นายชวลิต จารุโรจน์จิศา
--	--

เนื่องจากมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) เป็นสำนักงานใหญ่ของศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางภาคใต้จึงเป็นศูนย์กลางประสานงานต่างๆในเขตภาคใต้ คุณสมหมายเลขาอนุการหน่วยกู้ภัยเล่าว่า หากเกิดเหตุการณ์ที่เกินกว่าหน่วยกู้ภัยในเขตนั้นๆ จะทำได้ก็จะติดต่อมาทางสำนักงานใหญ่เพื่อขอกำลังช่วยเหลือ ทางศูนย์ก็จะประสานต่อไปยังมูลนิธิต่างๆ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไป นอกจากนั้นแล้วทางมูลนิธิยังจัดการเกี่ยวกับงานพิธีล้างป่าช้าของศพไม่มีญาติของมูลนิธิทั่วภาคใต้ในเรื่องของการจัดลำดับความเหมาะสมว่ามูลนิธิใดจะจัดก่อนหรือหลัง เนื่องจากการล้างป่าช้าจะจัดอย่างยิ่งใหญ่เพราะถือว่าเป็นงานมหากุศล มูลนิธิต่างๆจากทั่วประเทศจะมาร่วมกัน ซึ่งจะเป็นอีกหนทางหนึ่งในการรวบรวมเงินทำบุญเข้ามูลนิธิ ดังนั้นในแต่ละปีจึงไม่มีการจัดซ้ำกัน ไม่เฉพาะมูลนิธิจากภาคอื่นที่มาร่วมงานแต่มูลนิธิจากภาคใต้ก็ขึ้นไปร่วมงานกับภาคอื่นอยู่เป็นประจำเช่นกัน คุณสมหมายยังเล่าเพิ่มเติมว่ามูลนิธิใหญ่ๆในประเทศไทยจะแบ่งเป็น “ ตึ้ง “ กับ “ เกาะ “ (เป็นคำลงท้ายชื่อมูลนิธิ เช่น ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ซึ่ง “ ตึ้ง “ จะนับถือ พระ (พระพุทธเจ้า) แต่ “ เกาะ “ จะนับถือเซียน แต่ ทั้งสองก็ต่างมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการช่วยเหลือสังคม ดังนั้นถ้า “ ตึ้ง “ มีงาน “ เกาะ “ ก็จะเข้ามาช่วย ในทางกลับกันถ้า “ เกาะ “ มีงาน “ ตึ้ง “ ก็จะช่วยเหลือเช่นกัน แสดงให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริงมันมาจาก...ศูนยวิทย์กู้ภัย

ความรู้สึกของผู้ทำงานสาธารณกุศล

พิพัฒน์ ปุราวัฒนากุล ได้ให้ข้อมูลพวกเราเกี่ยวกับผลการปฏิบัติหน้าที่ของชุดกู้ภัยตั้งแต่ปี 2543 จนถึงเดือน ส.ค. 2546 ทำให้พวกเราทราบว่าเหตุการณ์ส่วนใหญ่จะเป็นอุบัติเหตุรถชน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทุกปี เป็นที่น่าสังเกตว่าของบางอย่างมีประโยชน์แต่หากใช้ในทางที่ผิดก็อาจเกิดโทษได้เช่นกัน อย่างกรณีรถมอเตอร์ไซค์ช่วยอำนวยความสะดวกสบายแต่หากนำไปใช้เพื่อแข่งความเร็วกันก็อาจเป็นอันตรายได้ ชีวิตแต่ละชีวิตกว่าจะได้มาช่างลำบากนัก และกว่าที่จะเติบโตใหญ่ก็ต้องใช้เวลานาน ผู้เป็นพ่อเป็นแม่ต้องทะนุถนอมเลี้ยงดูมาด้วยความยากลำบาก แต่คนที่เป็ลูกก่อนนั้นก็ทำอะไรลงไปทำไมไม่คิดถึงท่านบ้างละ นอกจากนี้ก็ยังมีเหตุฆ่าตัวตาย ทำร้ายร่างกายกันบ้าง ซึ่งแสดงถึงความเลื่อมที่ กำลังเพิ่มขึ้นของสังคม พวกเราได้มีโอกาสดูภาพถ่ายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (เก็บไว้เป็นหลักฐานเผื่อมีญาติมาติดต่อ) ช่างเป็นภาพที่หดหู่ยิ่งนัก ทำให้นึกขึ้นว่าก่อนตายจะสวหรือหล่อปานใด แต่หากตายไปทุกคนต่างเหมือนกันเหลือแค่ซากที่ไร้ซึ่งจิตวิญญาณ อาจจะต่างกันที่ การกระทำตลอดชีวิตก่อนที่จะตาย หากทำความดีไว้ก็จะเป็นที่ชื่นชมของคนอื่น แต่หากทำสิ่งชั่วร้ายไว้ก็จะได้รับการประณามจากสังคม เหตุร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นงานหลักของหน่วยกู้ภัยที่จะต้องเข้าไปเพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ หรือหากมีผู้เสียชีวิตก็จะเข้าไปเก็บศพ เมื่อดูจากข้อมูลแล้วแต่ละวันแล้วจะเฉลี่ยแล้ววันละ 2-3 เหตุ ก็นับว่ามากเมื่อเทียบกับความเป็นจริงที่น่าจะไม่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้สูญเสียทรัพยากรมนุษย์อันจะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปอนาคต

ทุนการศึกษา

มูลนิธิท่งเซียเซี่ยงตึ้ง ได้เป็นส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนในเขตจังหวัดสงขลา ในแต่ละปีทางมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ได้มีกองทุนเพื่อมอบให้เป็น

ทุนการศึกษาต่อนักเรียนที่เรียนดีแต่ฐานะยากจน ทุนละ 1,500 บาท จำนวน 300 ทุน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป โดยผู้ที่ขอรับทุนการศึกษาต้องมีผลการเรียนไม่ต่ำกว่า 3.00 และมีฐานะยากจน และทุนเหล่านี้เป็นทุนที่ให้เปล่า ไม่มีข้อผูกมัดใดๆ รายปีต่อปี แสดงให้เห็นว่าเป็นการให้ประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทน

ภาพที่ 88 กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง)

ผู้ขอรับทุนการศึกษาต้องยื่นสำเนาทะเบียนบ้าน ใบแสดงผลการเรียน และรูปถ่ายขาว-ดำ จำนวน 2 รูป การมอบทุนการศึกษาจะจัดขึ้นประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี โดยมีนายอำเภอเมืองหาดใหญ่เป็นผู้มอบให้ อย่างไรก็ตาม ทางมูลนิธิไม่ได้พิจารณาให้ทุนการศึกษาเฉพาะลูกหลานชาวจีนเท่านั้น หากแต่ผู้ใดมีฐานะยากจน และมีความเพียรที่จะศึกษาต่อ ก็จะสนับสนุนโดยไม่เกี่ยงเชื้อชาติหรือศาสนา ซึ่งก็เป็นอีกทางหนึ่งที่ทำให้สถาบันการศึกษาของสังคมคงอยู่ต่อไป

ชมรมดนตรี

การรวมกลุ่มครั้งแรกของคณะผู้ก่อตั้งมูลนิธิท่งเซียเซี่ยงตึ้ง คือการเล่นดนตรีด้วยกันดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นดนตรีเป็นสิ่งที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์และจิตใจ จากเครื่องเล่นดนตรีจำนวน 4 ชิ้น ก็ได้ขยายมาเป็นวงดนตรีขนาดใหญ่ขึ้น และได้สืบทอดศิลปะในการเล่นดนตรีแต่ละชนิดสู่ชาวจันทันถิ่นมา

ภาพที่ 89-90 กิจกรรมของชมรมดนตรีจีนที่มูลนิธิภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง)

จากการให้สัมภาษณ์ของ คุณศรัณย์ หอเที่ยงธรรม สมาชิกท่านหนึ่งของมูลนิธิท่งเซียเซี่ยง-ตึ้ง และเขาเป็นนักดนตรีคนหนึ่งของชมรมดนตรีจีนที่มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) เขาเล่าว่า ในวัยเด็กเขาได้เข้ามาวิ่งเล่นในบริเวณมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) แห่งนี้ บางครั้งก็ได้ยินเสียงดนตรีจีนแว่วมาจากผู้เฒ่าที่กำลังซ้อมดนตรีในห้องดนตรีจีน ทำให้เกิดความคุ้นเคยกับเสียงดนตรีจีน เกิดความชอบจึงได้ลองไปหัดซ้อม เพื่อร่วมวงด้วย จนกระทั่งเขามีความชำนาญในการเล่นเครื่องดนตรีจีนทุกชนิด

สมาชิกของวงดนตรีจีน มีอิสระในการซ้อม ขึ้นอยู่กับเวลาว่างของแต่ละคน และทุกบ่ายของวันอาทิตย์จะมีการซ้อมรวมกันเพื่อความพร้อมเพรียง และเมื่อถึงเทศกาลสำคัญของจีน วงดนตรีจีนก็จะออกแสดงการดนตรีร่วมกับขบวนแห่ของมูลนิธิ และร่วมในพิธีกรรมต่าง ๆ ด้วย

การรับบริจาค

มูลนิธิท่งเซี่ยเซี่ยงต้ง เป็นศูนย์รับบริจาคแห่งหนึ่ง โดยจะรับบริจาคยาและอุปกรณ์เวชภัณฑ์ น้ำมันตะเกียง โลงศพ และในรูปของเงินบริจาค ซึ่งผู้ที่มาบริจาคในแต่ละอย่างก็จะมี ความเชื่อของคนต่างกันไป ดังนี้

1. ยาและอุปกรณ์เวชภัณฑ์ มีความเชื่อว่าจะไม่มีโรคภัย ไข้เจ็บ อันตรายทั้งปวงจะไม่มี และมีบารมีที่ดี โดยเวชภัณฑ์ที่ได้รับบริจาคจะนำไปมอบให้โรงพยาบาลมูลนิธิท่งเซี่ยเซี่ยงต้งต่อไป เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายของโรงพยาบาลในการช่วยเหลือผู้ป่วยที่มีฐานะยากจน
2. น้ำมันตะเกียง เชื่อกันว่าเป็นการจุดแสงสว่างในการดำเนินชีวิตต่อไป ผู้ที่สิ้นหวังหรือมีทุกข์เนื่องจากปัญหาชีวิตรูปแบบต่างๆ มักจะทำบุญด้วยวิธีนี้มากที่สุด ด้วยเชื่อกันว่าอนาคตจะสดใสเนื่องจากมีแสงทองส่องทาง น้ำมันที่ได้จะนำไปใส่ในตะเกียงเทียน ในที่สักการะพระได้สงใจ ซื่อ
3. โลงศพ เชื่อกันว่าเป็นการต่ออายุ ยืดอายุให้นานขึ้นเป็นความเชื่อในการสะเดาะเคราะห์อีกวิธีหนึ่ง โลงที่รับบริจาคมีราคา 300 บาท โดยจะนำไปบรรจุศพไว้ญาติที่ทางหน่วยกู้ภัยของมูลนิธิได้ช่วยไว้ โดยจะมีการทำพิธีทางศาสนาให้ พร้อมกับนำไปฝังที่สุสานบ้านพรุดต่อไป
4. เงินบริจาค มีความเชื่อว่าฐานะของผู้บริจาคจะดีขึ้น มีเงินไหลมาเทมา และทำกิจการไม่ติดขัด ทางมูลนิธิจะนำเงินส่วนนี้ไปช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ ตามโอกาส

ไม่มีใครพิสูจน์ได้ว่าผู้บริจาคจะสมหวังดังต้องการหรือไม่ แต่การบริจาคให้กับมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซี่ยเซี่ยงต้ง) นั้นเป็นการสร้างกุศลอันใหญ่หลวง ให้ผู้ที่ยากไร้หลายคนมีโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้น

ภาพที่ 91-92 เหตุการณ์น้ำท่วมเมืองฮาดใหญ่

ศาสนพิธี

ทางศาสนพิธีของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี มีหลายงานด้วยกัน เช่น วันตรุษจีน ซึ่งเป็นวันปีใหม่ของชาวจีน จะมีพิธีกรรมทั้งหมด 4 วัน คือ ชิวอิก ชิวหยี่ ชิวซา และชิวสี่ ทางมูลนิธิมิตรภาพสามัคคีก็จัดให้มีการทำบุญ สะเดาะเคราะห์ การกินเจ และไหว้เจ้า การสะเดาะเคราะห์เป็นความเชื่อหนึ่งของ

ภาพที่ 93 การแสดงเชดสิงโตในวันตรุษจีน ของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซี่ยเซียงตั้ง)

ชาวจีน ที่ว่า จะทำให้ผู้ทำการสะเดาะเคราะห์หมดทุกข์หมดโศก และเริ่มต้นปีใหม่ด้วยความสดใส การสะเดาะเคราะห์จะทำโดย ทางมูลนิธิจะมีผู้นำสวดมนต์เป็นภาษาจีน แล้วเดินเวียนรอบมูลนิธิเพื่อไหว้พระตามตำแหน่งต่างๆ ในมูลนิธิสามารถพบ ผู้ตามก็คอยเดินตาม จะมีจุดตำแหน่งที่มีการตั้งบาตรพระไว้ เมื่อเดินผ่านก็หยอดเหรียญใส่ลงไปบาตร ในระหว่างที่เดินจะสวดมนต์ไปเรื่อย ๆ

และตามความเชื่อของชาวจีนอีกอย่างคือ วันตรุษจีน ซึ่งเป็นวันปีใหม่ของชาวไทยเชื้อสายจีน จะนิยมไหว้พระ สามองค์เพื่อความเป็นสิริมงคล คือ องค์พระไต่สงโจวซือ เจ้าพ่อเสือ และ หลวงพ่อโต วัดพนัญเชิง ซึ่งในมูลนิธิเองก็มี องค์พระไต่สงโจวซือ และหลวงพ่โต จึงมีผู้คนมากราบไหว้มากเป็นพิเศษในวันตรุษจีน

เดิมทีทางมูลนิธิจัดให้มีการแห่มังกร เชดสิงโตในวันตรุษจีน แห่รอบเมืองหาดใหญ่ ซึ่งเป็นสิงโต และมังกรที่ทางมูลนิธิจัดทำขึ้นมาเอง แต่ต่อมาหลังจากนั้นมูลนิธิก็ประสบกับปัญหาการควบคุมผู้ที่มาเป็นคนเชดสิงโต และแห่มังกร เพราะบางคนกลายเป็นอาชญากร จึงล้มเลิกการแห่มังกรไป แต่ทางมูลนิธิก็มีการจ้างขบวนแห่มังกร จากจังหวัด นครสวรรค์มา แต่ด้วยค่าใช้จ่ายที่สูงมากทางมูลนิธิจึงไม่สามารถจัดพิธีกรรมนี้ขึ้นได้ทุกปี

ภาพที่ 94 พระพุทธรูปพระมหาเถระได้สงโงวซือ

การกินเจ เนื่องจาก สมัยที่มูลนิธิมิตรภาพสามัคคียังไม่มี การก่อตั้งโรงพยาบาลนั้น พื้นที่ที่เป็นโรงพยาบาลในปัจจุบันเคยเป็นโรงเจมาก่อน เมื่อโรงเจบริจาคที่ดินส่วนนี้ให้กับทางมูลนิธิ มูลนิธิจึงจัดเก็บรักษาป่ายของโรงเจไว้ และสร้างโรงเจเล็กๆไว้ทางด้านหลังของศาลเจ้าองค์ได้สงโงวซือ และได้เก็บรักษาป่ายวิญญูณที่เคยตั้งไว้ในโรงเจดังกล่าว มาตั้งไว้ที่นี่ด้วย เมื่อมีเทศกาลตรุษจีน หรือเทศกาลที่สำคัญต่างๆ ทางมูลนิธิก็จัดให้มีการกินเจ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ เป็นเวลาประมาณ 7 วัน ทางมูลนิธิไม่จัดให้มีการกินเจในเทศกาลกินเจใน เดือนตุลาคม เพราะเมื่อโรงเจของทางมูลนิธิเปิดให้บริการ จะมีผู้คนมารับประทานอาหารเจกันมาก อาจทำให้ร้านค้าที่ขายอาหารเจต้องได้รับความเดือดร้อน และอาจทำให้มูลนิธิ

ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากชาวบ้านได้ แต่ในเทศกาลสำคัญอื่นๆ ที่โรงเจให้บริการอาหารเจโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย จะมีผู้คนมารับประทานอาหารเจด้วยกันมากมายโดยไม่แบ่งแยกชนชั้น วรณะ ซึ่งจะมีทั้งผู้ที่วิกลจริต จนถึงระดับเศรษฐี มีทั้งคนไทย คนจีน และคนอิสลาม ส่วนเรื่องของการทรงเจ้า หรือเข้าทรง ทางมูลนิธิไม่ได้จัดให้มีการกระทำการดังกล่าวเนื่องจาก มูลนิธินับถือพระ แต่การเข้าทรงเป็นการนับถือเซียน ทางมูลนิธิมีการจัดการลุยไฟ เนื่องจากมีความเชื่อว่า การเดินลุยไฟเป็นการชำระความสกปรกออกไป ตามคำบอกเล่าของนายศรัณย์ ผู้มีประสบการณ์ในการเดินลุยไฟกล่าวว่า การเดินลุยไฟนั้นผู้เดินก็จะรู้สึกร้อนเป็นธรรมดา แต่จะร้อนมากหรือร้อนน้อยก็ตามขึ้นอยู่กับความศรัทธาของแต่ละคน ที่มีต่อองค์พระได้สงโงวซือ ซึ่งตนก็เคยอยู่เสมว่าองค์พระได้สงโงวซือจะช่วยบรรเทาความร้อน และความเจ็บปวดนั้น

เดือน เจ็ดของจีนจะมีเทศกาลโปรยกระดาษ ซึ่งมีพิธีกรรมเดิมก็คือ จะมีการโปรยแผ่นกระดาษ ซึ่งตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมแผ่นเล็กๆ ที่เรียกว่า ดิ้ว แล้วผู้มาร่วมพิธีก็จะไปเก็บ (คล้ายๆกับการชิงเปรต ของชาวไทย) ในกระดาษแผ่นนั้นก็จะเขียนไว้ว่าจะได้อะไร ผู้ที่สามารถหยิบได้ก็จะนำกระดาษแผ่นนั้นไปแลกเป็นของรางวัลกับทางมูลนิธิ แต่ในปัจจุบันเนื่องจากได้มีผู้ให้ความสนใจและมาร่วมงานพิธีนี้เป็นจำนวนมากขึ้น ทางมูลนิธิจึงจัดให้มีของรางวัลต่างๆ อย่างเพียงพอสำหรับผู้มาร่วม แต่ก็ยังดำรงไว้ซึ่งประเพณีเดิม กล่าวคือ ยังมีการโปรยดิ้ว แต่ผู้ที่แย่งดิ้วไม่ได้ก็สามารถไปรับของรางวัลได้เช่นเดียวกัน

ประมาณเดือนกันยายนของทุกปีจะมีวันที่เจ้าออกเยี่ยมบ้าน โดยอัญเชิญพระได้สงใจซื้อ รวมทั้งพระจีนอีกหลายรูปที่ชาวจีนนับถือ ออกเดินร่วมกับขบวนแห่ เพื่อเยี่ยมบ้านของผู้ที่สรีรภาพทั่วเทศบาลนครหาดใหญ่ บ้านหลังใดที่ต้องการให้พระเข้าบ้านต้องตั้งโต๊ะบูชา พร้อมอาหารคาวหวานที่หน้าบ้านเพื่ออัญเชิญพระเข้าบ้าน เพื่อความเป็นสิริมงคลของบ้านและผู้อยู่อาศัย

ทางมูลนิธิจัดให้มีการบริการเช่าสถานที่จัดงานศพแบบจีน พิธีศพแบบจีนนั้นจะมีความแตกต่างจากแบบไทยมาก กล่าวคือ พิธีศพแบบจีนจะมีพิธีการเดินกงเต็ก ก็จะมีผู้นำสวดมนต์เป็นภาษาจีน 1 คน เดินนำให้ลูกหลานของผู้เสียชีวิตเดินตาม จะมีเครื่องประกอบจังหวะ ประกอบกับการสวดมนต์นั้นด้วย มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง และสิ่งของเครื่องใช้ที่ทำมาจากกระดาษ ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวจีนที่ว่าผู้ตายจะได้้นำเอาไปใช้เมื่อตายไปแล้ว การแต่งกายของลูกหลานที่มาในพิธีศพนั้นก็ต้องแต่งกายแตกต่างกัน เช่น ถ้าเป็นลูกของผู้ตายก็ต้องแต่งตัวด้วยเสื้อผ้ากระสอบ สะใภ้แต่งกายด้วยชุดสีดำ เขยต้องแต่งด้วยชุดสีขาว หลานแต่งด้วยชุดสีขาว เหลนแต่งด้วยชุดสีแดง โหล่นแต่งด้วยชุดสีเหลือง แต่เรื่องของการแต่งกายนี้ก็ขึ้นอยู่กับญาติของผู้เสียชีวิต เช่นบางคนอาจแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีขาว ดำ ธรรมดาแต่อาจติดผ้ากระสอบไว้ที่แขน ส่วนพิธีการเดินกงเต็กทางมูลนิธิจะจัดแบบแต่จิว คือจะมีการเดินส่งวิญญาณบนเจดีย์ เดินข้ามสะพานถ้าผู้ตายเป็นผู้หญิงก็อาจจะมีการจัดพิธีกินนํ้านมแม่เพิ่มมาอีกทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับญาติของผู้เสียชีวิต ซึ่งจะแตกต่างกับแบบจีนแคะ เช่น จีนแคะจะมีการวิ่งไล่ล้อมจับแม่ชีด้วย

ทางมูลนิธิก็มีพิธีกรรมอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า พิธีสู้กิ ซึ่งพิธีนี้จะจัดขึ้นเมื่อทางมูลนิธิประสบกับปัญหา หรือมีเรื่องอยากซักถามต่อองค์พระไต้สัจโจวซือ เชื่อกันว่า ไม้สู้กิที่เป็นไม้รูปตัววี (V) เป็นไม้ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรมนี้จะกระทำโดยการ จัดให้มีผู้ถือไม้ 2 คน จับไม้สู้กิคนละข้าง และจะมีผู้มาช่วยกันสวดมนต์เป็นภาษาจีน เพื่ออัญเชิญ องค์พระไต้สัจโจวซือมาช่วยในการตัดสินใจปัญหานั้นๆ โดยที่เชื่อกันว่า เมื่อองค์พระไต้สัจโจวซือมาช่วยไม้จะขยับและเขียนเป็นอักษรภาษาจีนโบราณทีละตัว เมื่อเขียนเสร็จ 1 ตัวไม้ก็จะเคาะ 1 ครั้ง คนรอบๆ ที่มาร่วมกันสวดมนต์ก็จะช่วยกันอ่าน หากอ่านถูกไม้ก็จะเคาะอีกครั้ง การตอบปัญหาขององค์พระไต้สัจโจวซือนี้จะตอบมาเป็นกลอน ซึ่งคำตอบที่แท้จริงอาจแฝงอยู่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของกลอนนั้นๆ การเขียนกลอนของจีนจะเขียนจากบนลงล่าง จากซ้ายไปขวา แต่องค์พระไต้สัจโจวซือจะบอกในตอนท้ายว่าให้อ่านอย่างไร เช่นอ่านเพียงบรรทัดใด หรือไปในทิศทางใด ซึ่งตามคำบอกเล่าของนายศรัณย์ หอเที่ยงธรรม ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มีประสบการณ์การจับไม้สู้กิกล่าวว่าในแต่ละปีทางมูลนิธิจะมีกลอนจากองค์พระไต้สัจโจวซือมากมาย กลอนที่เห็นตามจุดต่างๆ ในมูลนิธินั้นล้วนมาจากองค์ไต้สัจโจวซือทั้งสิ้น

ในแต่ละปีมูลนิธิต่างๆ ที่นับถือองค์พระไต้สัจโจวซือทั่วทั้ง 14 จังหวัดในภาคใต้ จะจัดให้มีพิธีการล้างป่าช้าขึ้น เหตุที่ต้องจัดให้มีพิธีการนี้ก็เพราะว่า ศพไร้ญาติที่ทางมูลนิธิจัดฝังไว้มีเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ พื้นที่ที่จัดไว้ไม่เพียงพอ ซึ่งที่ฝังศพของทางมูลนิธิไม่สามารถขยายได้เนื่องจากกฎหมาย หรือกฎเทศบาลต่างๆ ที่ฝังศพของทางมูลนิธิมีตรภาพสามัคคี อำเภอหาดใหญ่ อยู่ที่ ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ การจัดงานล้างป่าช้าจะมี

ภาพที่ 95 ภาพสุสานของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี ที่ตำบล บ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่

เพียงมูลนิธิเดียวเท่านั้นที่จะจัดใน 1 ปีเพราะงานนี้ถือได้ว่าเป็นงานใหญ่มาก หากมูลนิธิแห่งใดแห่งหนึ่ง จัดงานนี้ขึ้นแล้ว ทางมูลนิธิอื่นๆตามจังหวัดต่างๆ ก็ต้องเข้าร่วมด้วย ซึ่งจะกินเวลาประมาณ 1-2 เดือน ผู้เข้าร่วมในพิธีที่มาจากต่างจังหวัดก็จำเป็นที่จะต้องจากบ้าน จากครอบครัวมาช่วยในพิธีนี้ ซึ่งทุกคนทำด้วยความเต็มใจ ตามคำบอกเล่าของนายสมหมาย สุขศิริวัฒน์กล่าวว่า เพราะพวกตนเชื่อว่าการช่วยงานในพิธีกรรมนี้ถือได้ว่าเป็นมหากุศลที่ยิ่งใหญ่กว่าการได้บวช พิธีนี้จะดำเนินการโดยการขุดศพไร้ญาติขึ้นมา ส่วนหนึ่งนำไปเผา ส่วนหนึ่งนำไปลอยอังคาร

ทางมูลนิธิมิตรภาพสามัคคีก็มีโรงพยาบาลซึ่งให้บริการรักษาพยาบาลในราคาถูก และไม่คิดค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี

เสียงจากคนในชุมชนขนาดใหญ่

นางสุภา แซ่เฮง อายุเกือบ 40 ปี

แม่ค้าขายน้ำชาชาวจีนไหหลำ เล่าให้ฟังว่า เธอมาขายน้ำชาที่นี้เกือบ 20 ปีแล้ว แม้ว่ารายได้ที่ขายได้นั้นจะน้อยนิด แต่ก็สามารถเลี้ยงครอบครัวให้พอกินไปได้ ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนที่ทำงานที่มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (เท่งเซ็งเซียงตึง) คนที่มาทำบุญหรือสักการะพระได้ส่งใจซื้อ คุณสุภา สามารถพูดภาษาจีนได้ บ่อยครั้งจึงได้สนทนากับชาวมลายูซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ที่มาทำบุญ โดยเฉพาะเวลางานฌาปนกิจ เธอก็มีรายได้จากการขายน้ำชาเพิ่มขึ้น เธอมีความเห็นว่าญาติของผู้ตายมักจะอยู่ในอารมณ์แบบเดียวกัน เธอจึงมีโอกาสช่วยพูดปลอบโยนให้พวกเขาคลายเศร้า คลายเหงาได้ในบางครั้ง ร้านเล็กๆ ของเธอเสมือนสภากาแฟของคนชราในคอนบ่าย ที่มักจะมานั่งเสวนากันในทุกๆ เรื่อง จึงทำให้เธอรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมชาวจีนในหาดใหญ่อยู่เสมอ ในตอนท้ายเธอกล่าวว่าแม้ที่นี้จะไม่ทำให้เธอร่ำรวย แต่ก็เป็นที่ที่เธอสามารถมีชีวิตที่ดีได้ ผู้คนก็มีความเอื้ออาทรต่อกัน เธอจึงไม่เคยที่จะย้ายไปขายน้ำชาที่อื่น และเธอยังได้ช่วยกู้ภัยในอุบัติเหตุบางครั้ง ความรู้สึกสบายใจเช่นที่มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (เท่งเซ็งเซียงตึง) แห่งนี้คงจะหาได้ยากหากไปทำงานที่อื่น

นายศรัณย์ หอเที่ยงธรรม อายุ 30 ปีเศษ

มีอาชีพประจำและซื้อขายหลักทรัพย์ กล่าวว่า ครอบครัวตนผูกพันกับมูลนิธิแห่งนี้มาตั้งแต่รุ่นพ่อ ตนจึงรู้จักสนิทสนมกับผู้คนที่นี่และรู้เรื่องราวต่างๆ เป็นอย่างดี ตนมาช่วยงานมูลนิธิเป็นครั้งคราวเช่น พิธีผู้กิ(เป็นผู้ถือไม้ผู้กิ) พิธีลุยไฟ(เป็นผู้เดินลุยไฟ) ที่เข้ามาช่วยงานตรงจุดนี้ก็เพราะว่าชอบและอยากทำ รวมทั้งความศรัทธาที่มีต่อองค์พระได้ส่งใจซื้อ

ความรู้สึกของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยกู้ภัยของมูลนิธิท่งเซียงเซียงตึง

คนที่มาทำงานจะสมัครใจมา และต้องการทำด้วยใจรักมากกว่า เนื่องจากไม่มีเงินเดือนให้ แต่ละคนก็จะมิงงานประจำที่ทำมันคงกันอยู่แล้ว แล้วเอาเวลาว่างมาช่วยงานที่มูลนิธิ ท่านทำงานมาประมาณ 10 ปีแล้ว ขอบข่ายของงานคือช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุทั้งทางบกและทางน้ำ หากได้รับแจ้งเหตุ ทางหน่วยกู้ภัยซึ่งมีเวรทั้งหมด 3 ชุด ชุดกู้ภัยกลางวัน 1 ชุด ชุดกู้ภัยกลางคืน 2 ชุด ก็จะไปทำการช่วยเหลือทันที ถ้ามีคนบาดเจ็บก็จะนำส่งโรงพยาบาลหาดใหญ่ เพราะปัจจุบันทางมูลนิธิได้ร่วมมือกับศูนย์รันทร กรุงเทพมหานคร ซึ่งตั้งอยู่ที่โรงพยาบาลหาดใหญ่ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ อย่างไรก็ตามทางหน่วยกู้ภัยจะพิจารณานำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด หรือตามแต่ผู้บาดเจ็บต้องการ หากผู้ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตแล้ว จะติดต่อให้ญาติมารับ หากไม่คนมาติดต่อก็จะตั้งศพไว้ที่โรงพยาบาลเป็นเวลา 7 วัน แล้วนำศพไปฝังที่สุสานของมูลนิธิ ประมาณ 10 ปีจะมีการล้างป่าช้า เนื่องจากสุสานของมูลนิธิมีจำกัดและเต็มเร็ว แม้ศพจะจมในทะเลหรือประสบอุทกภัยก็มีหน่วยกู้ภัยทางน้ำเก็บศพขึ้นมาได้ โดยเฉพาะเมื่อคราวเกิดอุทกภัยครั้งรุนแรงที่สุดที่แหลมตะลุมพุก จ. นครศรีธรรมราช ท่านก็ได้ไปกับมูลนิธิเพื่อช่วยเก็บศพที่จมอยู่ใต้น้ำ และแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ประชาชนที่เดือดร้อน โดยในระยะแรกเริ่มนั้นทางมูลนิธิท่งเซียงเซียงตึงมีบทบาทช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั่วภาคได้ แต่ปัจจุบันได้มีการขยายเครือข่ายหน่วยงานให้ความช่วยเหลือไปหลายจังหวัด แต่ที่หาดใหญ่จะเป็นหน่วยงานใหญ่ และเป็นศูนย์ประสานงานกับจังหวัดอื่น เมื่อคุณวิศิษฐ์ได้เล่าถึงงานที่เขาทำแล้ว ท่านก็เล่าประวัติการก่อตั้งมูลนิธิที่สืบทอดแนวปฏิบัติมาจากหลวงปู่ได้ส่งใจซื้อให้ฟังอีกด้วย

โรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง)

โรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี เป็นกิจการสาธารณกุศลของมูลนิธิท่งเซียเซี่ยงตึ้ง หาดใหญ่ จัดตั้งเมื่อ ตุลาคม พ.ศ. 2518 ณ ถนนสุภสารรังสรรค์ มีชื่อว่า “คลินิกท่งเซียเซี่ยงตึ้ง” ตั้งขึ้นโดยการริเริ่มของคณะกรรมการมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี โดยเริ่มแรกเพียงแค่อำเภอสถานพยาบาลขนาดเล็ก ไม่มีเตียงผู้ป่วยไว้ค้างคืน ต่อมาได้สร้างอาคาร 5 ชั้น เพื่อให้เป็นโรงพยาบาลที่สามารถให้บริการแก่ผู้ป่วยมากขึ้น ทั้งนี้เงินที่สร้างโรงพยาบาลล้วนแต่ได้รับบริจาคจากประชาชนทั้งสิ้น เป็นจำนวนเงิน 13,300,000 บาท และผู้มีจิตศรัทธาอุทิศที่ดินเป็นสถานที่ก่อสร้างจำนวน 2 ราย คือ

1. นางซุ่น พัดโน มอบที่ดินจำนวน 53.8 ตารางวา
2. นายอิงเลียบ แซ่เจียม มอบที่ดินจำนวน 53.8 ตารางวา

ภาพที่ 96 โรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพ
สามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง)

ภาพที่ 97 พิธีเปิดคลินิกมูลนิธิท่งเซียเซี่ยงตึ้ง

เนื่องจากมีสถิติผู้ป่วยมากขึ้น และขีดความสามารถมีจำกัดจึงต้องขยายกิจการออกไปในปี พ.ศ. 2521 คณะกรรมการมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) จึงได้วางโครงการขยาย และจัดขึ้นเป็นโรงพยาบาล ขนาด 56 เตียง โดยได้รับความร่วมมือจากผู้มีจิตศรัทธา สนับสนุนต่อโครงการนี้ จึงผลักดันให้โรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) ถือกำเนิดขึ้นมาในปี พ.ศ. 2525 มีนายวันชัย ลีละศิธร เป็นประธานกรรมการก่อสร้างโรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี ได้ทำการก่อสร้างเสร็จสิ้นลงเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2524 และได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขให้จัดตั้งและดำเนินได้เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2526 และมีนายแพทย์ธงชัย ภูมิบ่อพลับ เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี โรงพยาบาลได้ทำพิธีเปิดตึกใหม่เมื่อวันเสาร์ที่ 16 กรกฎาคม ปี พ.ศ. 2526 ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดอาคารใหม่ 5 ชั้น ของโรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี ย่อมนำมาซึ่งความปิติยินดี และเป็นมงคลอย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล ตลอดจนกรรมการของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) และประชาชนผู้มีส่วนร่วมในการสร้างโรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง)

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี

เนื่องจาก ภายในเขตเมืองหาดใหญ่ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ แม้ว่าจะมีโรงพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขอยู่แล้ว แต่ก็ต้องให้บริการกับประชาชนที่ไปให้บริการอย่างคับคั่งได้ในจำนวนจำกัด ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังคงขอรับบริการจากคลินิกเอกชน ซึ่งต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง ทางมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือชุมชนอยู่แล้ว จึงได้ลงมติให้สร้างโรงพยาบาลของมูลนิธิฯ ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะแบ่งเบาภาระของทางราชการตามกำลังเงินเท่าที่จะสามารถกระทำได้

นโยบายหลักของโรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี มีดังนี้

1. ให้บริการด้านการรักษาพยาบาล ป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชนทั่วไปทุกชั้นวรรณะ ทุกเชื้อชาติ ศาสนา ไม่ว่ายากดีมีจนโดยเสมอหน้ากัน โดยเฉพาะผู้ที่ยากไร้อนาถา ให้ดีที่สุดเท่าที่ กำลังความสามารถอันจำกัดที่มีอยู่ของโรงพยาบาล และจะรักษาชีวิตผู้ป่วยเป็นสำคัญ ปัญหาเรื่องอื่นเอาไว้พิจารณาภายหลัง หากผู้ป่วยฉุกเฉินทางโรงพยาบาลจะให้การรักษาทันที
2. โรงพยาบาลจะไม่หาผลประโยชน์เพื่อเป็นกำลังทางเศรษฐกิจ หากต้องการเพียงเพื่อให้โรงพยาบาลสามารถเลี้ยงตัวเอง หรือเพื่อขยายบริการให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งจะให้สวัสดิการที่พอสมควรแก่เจ้าหน้าที่พนักงานของโรงพยาบาล
3. เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลทุกคนจะต้องบริการต้อนรับผู้ป่วย และผู้มาติดต่อด้วย อธิษฐานอันเป็นมิตรภาพ ต้องหลีกเลี่ยงการมีปากเสียงกับผู้มาติดต่อ และมีความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะ ให้ถือเมตตาธรรมและขันติธรรมเป็นที่ตั้ง พยายามตั้งใจทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง และเพื่อชื่อเสียงของโรงพยาบาล การมีปากเสียงกับผู้มาติดต่อหรือระหว่างเจ้าหน้าที่ด้วยกันถือว่าเป็นข้อบกพร่องร้ายแรง

สัมภาษณ์เจ้าแก้งแสง

เจ้าแก้งแสง อพยพมาจากเมืองจีนมาอยู่เมืองไทยเมื่ออายุประมาณ 20 ปี ขณะนี้อยู่เมืองไทยมาเป็นเวลา 60 กว่าปีแล้ว มีพี่น้อง 3 คน คือพี่ชาย 1 คน ซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว ส่วนพี่ชายคนรองอยู่ที่อำเภอบางปลาหมี่ จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนท่านเป็นน้องชายคนเล็ก ท่านเคยเป็นรองประธานมูลนิธิท่งเซียเซี่ยงตึ้ง 5 ปี จึงลาออก เป็นนายกสมาคมแต่เจ้าหาดใหญ่ และเป็นสมาชิกชมรมไลออนเป็นเวลา 30 กว่าปี

ท่านได้ช่วยเหลือสังคมมากมาย เช่น บริจาคเงินเพื่อสมทบทุนสร้าง โรงพยาบาล ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง 100,000 บาท เมื่อสมัยเริ่มก่อตั้งโรงพยาบาล บริจาคเงินสร้างโรงเรียนศรีนคร และ โรงพยาบาลสงขลา นครินทร์ ให้ทุนการศึกษาแก่นักวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นทุนกึ่งแสงสว่างจำนวนเงิน 4 ล้านบาท นอกจากนี้ยังได้บริจาคแก่อื่นๆอีกกว่า 20 ล้านบาท

ท่านบอกว่าการทำงานบริจาคเงินมากมายมีใช้เพื่อกุศลให้ตนเองมีสุขภาพแข็งแรง หรือ ร่ำรวยยิ่งขึ้น แต่ท่านต้องการบริจาคเพื่อช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะคนจน เพราะท่านก็เคยเป็นคนจนที่ต้องสร้างเนื้อสร้างตัวมาด้วยความขยันหมั่นเพียร เมื่อท่านมีฐานะร่ำรวยแล้วก็ควรช่วยเหลือสังคมบ้าง และช่วยกันพัฒนาเมืองไทยโดยไม่แบ่งแยกไทย-จีนเพราะทุกคนเป็นพี่น้องกันควรช่วยเหลือกัน ท่านบอกว่าปัจจุบันใช้ชีวิตแบบสมถะไม่ฟุ้งเฟ้อ ดังนั้นจึงยังมีเงินมาบริจาคให้สังคม ท่านยังเล่าประวัติของ โรงพยาบาลท่งเซียเซี่ยงตึ้ง ให้เราได้ทราบดังนี้

โรงพยาบาลนี้ก่อตั้งขึ้นได้เพราะมูลนิธิท่งเซียเซี่ยงตึ้งซึ่งเจ้าแก้งแสง เป็นรองประธานมูลนิธิในขณะนั้น ท่านได้มีแนวความคิดที่จะช่วยเหลือคนยากจน โดยท่านเสนอแนวคิดว่าจะเปิดคลินิกเพื่อรักษาผู้ป่วยไม่ว่าจะรวยหรือจน แต่จะเน้นไปที่คนจน คือถึงแม้จะไม่มีเงินก็มารักษาได้ฟรี เมื่อเจ้าแก้งแสงเสนอความคิดและได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกมูลนิธิแล้ว จึงตั้งคลินิกเป็นห้องแถวขนาด 2 คูหาชั้นที่หัวมุมถนนศุภสารรังสรรค์ และแพทย์คนแรกคือคุณหมอลี้ แซ่ตั้ง ซึ่งเป็นคนที่ทำงานดีมาก รักษาโรคเก่ง มีคนไข้มารับการรักษาวันละหลายสิบคน ต่อมาทางราชการได้ส่งแพทย์จาก อ.เมืองสงขลา และ อ.หาดใหญ่มาอีก 5 คน แต่ต่อมาหมอทั้ง 5 คนก็ขอย้าย ส่วนคุณหมอลี้ก็ขอย้ายกลับไปศึกษาต่อที่กรุงเทพมหานคร และเพื่อคุณแม่และพี่สาว แต่ทางมูลนิธิก็สามารถขอแพทย์จากที่อื่นมาช่วยรักษาคนไข้ที่คลินิกได้ เมื่อคนไข้มีมากขึ้น เจ้าแก้งแสงจึงเสนอความคิดขอขยายคลินิกเป็นโรงพยาบาล โดยได้ขอรับบริจาคและได้เงินบริจาคจำนวนมากพอสมควร ซึ่งผู้บริจาคส่วนใหญ่คือคนจีน ส่วนที่ดินได้รับบริจาคมาจากชาวหาดใหญ่คนหนึ่งและคนแซ่เจียม ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 600,000 บาท มีพื้นที่ประมาณ 1 ไร่เศษ ในการก่อสร้างก็มีปัญหาบ้างเล็กน้อยคือการรับเหมาดอกกันเป็นทอดๆทำให้การก่อสร้างเป็นไปอย่างล่าช้า

เมื่อสร้างโรงพยาบาลแล้วเสร็จ ได้ทำพิธีขอซื้อโรงพยาบาลจากเทพเจ้าไฉฮวงกงซึ่งเป็นเทพเจ้าที่มูลนิธิหลายแห่งให้การเคารพบูชาเพราะถือเป็นเทพเจ้าที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ

ภาพที่ 98 ภาพกิจกรรม การให้บริการ และการสังเคราะห์ให้แก่ชุมชนขนาดใหญ่ของโรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ทุ่งเชียรเชิงตั้ง)

กิจกรรมสังคมสงเคราะห์ ที่เลื่องชื่อของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง คือ ประเพณีทิ้งกระจาด เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ดวงวิญญาณที่ล่วงลับ และสืบทอดวัฒนธรรมงานบุญให้ทานที่มีผู้คนจากทั่วสารทิศมาร่วมรับแจกสิ่งของ ในแต่ละปีจะแจกจ่ายข้าวสาร และเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ประชาชนจำนวนมาก

พิธีสะเดาะเคราะห์ โดยมีองค์หลวงปู่ไต้ฮงโจ้วชื่อ เป็นองค์ประธานคอยปกป้องรักษา คຸ້ມครองผู้ศรัทธา ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง ซึ่งในงานประเพณีสะเดาะเคราะห์ประจำปี ทางมูลนิธิฯ ได้มอบของมงคลแก่ผู้ร่วมพิธีสะเดาะเคราะห์ได้แก่ วัตถุมงคล (พระเหรียญ) ไม้บูชาตัวป้องกันภัย ผ้ายันต์หลวงปู่ฯ ใส่กรอบติดหน้าบ้าน หรือติดตัวป้องกันภัยพิบัติ ยันต์กระดาษหลวงปู่ฯ เผาทำน้ำมันดีด้ม เป็นสิริมงคลทั้งครอบครัว .เหรียญบาทเป็นเงินขวัญถุง หรือไว้ในลิ้นชัก ลาภผลพูนทวี ข้าวสารใส่ป่นในภาชนะ(โอ่งข้าวสาร) เพิ่มพูนตลอดปี ส้มและเทียน บูชาพระเจ้าที่ เป็นนมหามงคลแก่ครอบครัว ขายดี ขายคล่อง⁶³ พิธีกรรมและวัตถุสิ่งบูชาต่างๆ ต่างหมายถึงการสร้างความหมาย การสร้างสัญลักษณ์ ที่ผสมผสานความเป็นจีน –ไทยได้ดี ที่กลุ่มคนจีนหาดใหญ่สร้างและบริโภคสัญลักษณ์ที่เขาสร้างเพื่อตอบสนองสำนึกภายในของการดำรงชีวิต และอยู่รอดร่วมกัน การยอมรับการสร้างบารมี ซึ่งเป็นฐานสำคัญที่ยึดโยงคนจีนในหาดใหญ่และคนอื่นๆ รวมทั้งคนจีนและนักท่องเที่ยว จากที่อื่นอีกด้วย

4. สมาคมไหหลำภาคใต้

ไปเลิน แซ่หยิน⁶⁴ ผู้จัดการสมาคมไหหลำภาคใต้ กล่าวว่า สมาคมแห่งนี้ก่อตั้งมานานกว่า 40-50 ปี มีผู้ร่วมก่อตั้งจำนวน 5 คนคือ นายหยุนฟ่งเชียน ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมคนแรก นายหลิงเทียนเฟอ นายฟู่ยี่ฉี นายฉ่ายปิ่งดิง นายฟู่ผิงเต้า ในอดีตสมาคมแห่งนี้ใช้ชื่อว่า สมาคมชาวจีนไหหลำแห่งอำเภอหาดใหญ่ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น สมาคมไหหลำภาคใต้

ภาพที่ 99 บริเวณด้านหน้าของสมาคมไหหลำแห่งภาคใต้

สาเหตุที่นำไปสู่การก่อตั้งสมาคมแห่งนี้คือ เพื่อให้ชาวจีนภาษาไหหลำจะได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน และเมื่อมีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน จึงมีแนวคิดในการจัดตั้งสมาคมขึ้น โดยการรวมกลุ่มกันจัดหาทุนทรัพย์เพื่อจัดซื้อที่ดินก่อสร้างสมาคมขึ้น ออกแบบก่อสร้างโดย นายเจริญ ลิมสกุล อาชีพสถาปนิก อดีตอุปนายกสมาคมแห่งนี้ ซึ่งมีเชื้อสายจีนไหหลำ ภายในตัวอาคาร ได้อัญเชิญรูปจำลองเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวจีนไหหลำ มาประดิษฐานไว้ ปัจจุบันศูนย์กลางของสมาคมตั้งอยู่บนถนนธรรมญูวิถิ มีสมาชิกประมาณสองร้อยกว่าคน⁶⁵

5. สมาคมฮกเกี้ยนแห่งจังหวัดสงขลา

จากการให้สัมภาษณ์ของอวิรุทธิ์ วัลลภาภิรมย์⁶⁶ ผู้จัดการสมาคมฮกเกี้ยนแห่งจังหวัดสงขลาคนปัจจุบัน กล่าวว่า สมาคมแห่งนี้ก่อตั้งมาประมาณ 30 กว่าปี ในอดีตมีที่ทำการตั้งอยู่บริเวณถนนแสงจันทร์

ภาพที่ 100 สมาคมฮกเกี้ยนแห่งจังหวัดสงขลา

การก่อตั้งสมาคมแห่งนี้เพื่อให้ชาวฮกเกี้ยนที่กระจัดกระจายอยู่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ มีการรวมตัวกันเพื่อพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลข่าวสารต่างๆ ตลอดจนติดตามความเคลื่อนไหวของชาวจีนฮกเกี้ยนด้วยกัน เช่น บางคนยังมีชีวิตอยู่ บางคนอพยพกลับเมืองจีน หรือย้ายภูมิลำเนา และบ้างก็เสียชีวิตลง เพื่อจะได้ทำการช่วยเหลือกันต่อไป ผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมครั้งแรกมีประมาณ 6 คน ได้แก่ นายอ่องซิมฮก ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมคนแรก นายเนียวบุนดิน นายหลี่เซ่งโป นายเซียวซุยโห นายฮอไหล แซ่ฉั่ว นายชีไคว แซ่ฉั่ว เป็นต้น⁶⁷

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์นายกรรชิต ฐานิสโร⁶⁸ พบว่า รูปแบบและโครงสร้างในการจัดองค์กรของสมาคมจีนเป็นการจัดโครงสร้างที่กระทัดรัด เหมาะสมกับงาน หรือเหมาะสมกับภารกิจที่ดำเนินการแบ่งงานกันทำตามที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ และหมุนเวียนสลับตำแหน่ง หน้าที่ ตัวบุคคล ตั้งแต่ระดับบริหารจนถึงระดับปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้มีการผูกขาด และแอบแฝงผลประโยชน์ได้ และเพื่อเป็นการฝึกบุคลากรและพัฒนาองค์กรควบคู่กันไป ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือ ไว้วางใจจากกลุ่มสมาชิก มีความเสียสละ ซื่อสัตย์⁶⁹

6. สมาคมแต้จิ๋วหาดใหญ่

ภาพที่ 101 ทางเข้าสมาคมแต้จิ๋วหาดใหญ่

ภาพที่ 102 สมาคมแต้จิ๋วหาดใหญ่

มีที่ทำการตั้งอยู่บนถนนแสงอาทิตย์ มีโรงเรียนที่อยู่ในความดูแลของสมาคมแต้จิ๋วหาดใหญ่คือ โรงเรียนกอบกาญจน์ศึกษา ต่อมาโรงเรียนมีนักเรียนเพิ่มขึ้นจึงได้ขยับขยายพื้นที่โดยการซื้อที่ดินประมาณ 11 ไร่ บริเวณถนนเพชรเกษม ซอย 14 มีผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมที่สำคัญได้แก่ นายหมาชานเมา ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมคนแรก นายชื้อเกีย แซ่จิ๋ว นายหงถึงเงิน เป็นต้น สำหรับ

นายกังส์แสง ศรีสวัสดิ์นุภาพ อดีตนายกสมาคมแต้จิ๋วหาดใหญ่ เป็นผู้ที่ให้การสนับสนุน และจัดหาทุนดำเนินการก่อสร้างจำนวน 8 แสนบาท ปัจจุบันศูนย์กลางของสมาคมตั้งอยู่บนถนนเพชรเกษม ซอย 14 นายกสมาคมคนปัจจุบัน คือ นายนิคม ปรีชาวีรกุล มีสมาชิกประมาณห้าร้อยกว่าคน

นับตั้งแต่มีการก่อตั้งโรงเรียนกอบกาญจน์ศึกษาเป็นต้นมา โรงเรียนได้มีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนมาตลอด ด้วยขนาดของโรงเรียนที่ใหญ่ขึ้น และนโยบายด้านการศึกษาที่เปิดกว้างขึ้นในปัจจุบัน ทำให้ภาษาจีนจัดเป็นหลักสูตรที่ต้องศึกษาหลักสูตรหนึ่งในโรงเรียนกอบกาญจน์ศึกษา ในปัจจุบัน โรงเรียนได้สอนภาษาจีนตั้งแต่ชั้นอนุบาลเพื่อที่จะให้นักเรียนได้รู้จักภาษาจีนเป็นการปูพื้นฐานในระยะแรก ปัจจุบันนี้โรงเรียนมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,300 กว่าคน มีครูอาจารย์ทั้งไทยและจีน รวม 65 คน⁷⁰

7. สมาคมรวมมิตร(ป็นชั้นชัก) หาดใหญ่

ภาพที่ 103 ด้านหน้าสมาคมรวมมิตร
(ป็นชั้นชัก) หาดใหญ่ บริเวณถนนหอยมุกข์
หาดใหญ่

ชาวป็นชั้นชัก หมายถึง ชาวจีนและหรือฮากกาที่มีถิ่นที่อยู่ระหว่างจีนแต่จีวกับเหมยเซียน ภาษาป็นชั้นชักจึงมีสำเนียงก้ำกึ่งระหว่างภาษาจีนและ กับภาษาจีนแต่จีวผสมผสานกัน จึงกลายป็น เอกลักษณ์ของชาวจีนป็นชั้นชัก

ภาพที่ 104 กรรมการสมาคมรวมมิตร(ป็นชั้นชัก) หาดใหญ่
ชุดปัจจุบัน

มูลเหตุของการจัดตั้งสมาคม เพื่อต้องการให้มีการรวมกลุ่มกันในหมู่ของชาวจีนป็นชั้นชัก มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะช่วยเหลือกันระหว่างคนกลุ่มภาษาเดียวกัน อีกประการหนึ่งจะได้มีสถานที่ทำการของชาวจีนป็นชั้นชัก และเชื่อมความสัมพันธ์กันโดยไม่แยกแยะเรื่องฐานะ ซึ่งมีคำบรรยายวิถีชีวิตของชาวป็นชั้นชักที่อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย อย่างเห็นภาพอย่างชัดเจนว่า

รอบข้างมองไปทางไหนไม่มีญาติมิตร ไม่ว่าที่แห่งหนตำบลใด
ไม่ว่ากิจการใด ๆ ก็เป็นได้ฟ้าของคนภาษาอื่นแทบทั้งหมด
การที่พวกเขาจะทำกิจการค้าใด ๆ โดยพื้นฐานแล้วจะต้องมี
ชื่อเสียงและเครดิต แต่จากความเป็นจริงแล้วพวกเขาทั้งหลายไม่มีเลย
ทำให้ต้องเดินทางไปสู่ต่างจังหวัดยี่ด้ออาชีพทำไร่ ทำเกษตร จนกระทั่งประเทศไทย
เกิดการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม
ใช้นโยบายกีดกันและขับไล่คนจีน ออกกฎประกาศเขตหวงห้าม
ถิ่นที่อยู่ทำมาหากินของชาวจีนชั้นซีกเกือบทั้งหมด ถูกคำสั่งจำกัด
ทำให้ทุกคนต้องกระจัดกระจาย หลบหนีไปทั่วทუნหนแห่งสุดแต่ใจจะพาไป⁷¹

โดยอุปนิสัยแล้ว ชาวจีนชั้นซีกมีความสามัคคีกลมเกลียว รักพวกพ้องหมู่คณะเป็นจุดสำคัญ
แม้แต่การจัดสวัสดิการสังคม ย่อมไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะเป็นความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น ดังนั้นการคิด
จัดตั้งสมาคม องค์กรจึงเป็นเรื่องยากลำบาก แต่ในต้นปี พ.ศ.2519 ในวันเทศกาลหยวนเซียว มีแกนนำ
สำคัญอาทิ นายเจริญ ศิริวงศ์ไพศาล นายสันติ บุญทริกพรพันธุ์ นายฟอง สนิชทิยากร นายเกรียง โลห์
เจริญวนิช และเพื่อน ๆ อีก 10 กว่าคน ได้ช่วยกันจัดหาทุนทรัพย์จัดซื้อที่ดินก่อสร้างสมาคม จนเมื่อ
พ.ศ.2521 สมาคมก่อสร้างแล้วเสร็จ และทำพิธีเปิด เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2523 โดยมีนายหงเหว่ย
แซ่หลี่ ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมคนแรก

ปัจจุบันสมาคมมีศูนย์กลางตั้งอยู่บนถนนหอยมุกข์ นายกสมาคมคนปัจจุบันคือ นายสว่าง
ธรรมสิทธิ์สมบูรณ์ มีสมาชิกประมาณหนึ่งร้อยกว่าคน⁷²

8. สมาคมก่วงสือแห่งหาดใหญ่

สมาคมแห่งนี้ก่อตั้งมานานกว่ายี่สิบปี จดทะเบียน
ถูกต้องเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.2517 มูลเหตุของการ
ก่อตั้งสมาคมแห่งนี้สืบเนื่องมาจากชาวจีนก่วงสือด้วยกัน
และพูดภาษาเดียวกัน จะได้พบปะสังสรรค์ช่วยเหลือซึ่งกัน
และกัน โดยมีนายซุ่ยหมั่น แซ่เหอ ดำรงตำแหน่งนายก

ภาพที่ 105 สมาคมก่วงสือแห่งหาดใหญ่

สมาคมคนแรก

ปัจจุบันศูนย์กลางของสมาคมตั้งอยู่บนถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 นายกสมาคมคนปัจจุบันคือ นายบุญชัย วิจิรอนันต์ มีสมาชิกประมาณ 80 กว่าคน

9. สมาคมสตรีประสานมิตรหาดใหญ่

สมาคมแห่งนี้ก่อตั้งมานานกว่าสามสิบปี จัดทะเบียนถูกต้องเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2529

มูลเหตุของการก่อตั้งสมาคมแห่งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สตรีในท้องถิ่นเมืองหาดใหญ่ ได้มาพบปะสังสรรค์และร่วมกันทำกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีนางเหมยจิน แซ่จวง เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้ง

ภาพที่ 106 ด้านหน้าของสมาคมสตรีประสานมิตรหาดใหญ่

ปัจจุบันศูนย์กลางของสมาคมตั้งอยู่ในอาคารเดียวกันกับสมาคมदैจิวหาดใหญ่ แต่สามารถติดต่อได้ที่มูลนิธิจิงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา นายกสมาคมปัจจุบันคือ นางชุติมา กุบุรัตน์ มีสมาชิกประมาณหนึ่งร้อยหกสิบคน

ภาพที่ 107 การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นคณะกรรมการและสมาชิกของสมาคมสตรีประสานมิตรหาดใหญ่

นางชุตีมา คุนบุรัตน์ เล่าว่า

“ได้เข้าร่วมงานกับสมาคมสตรีประสานมิตรหาดใหญ่ โดยเพื่อนรุ่นพี่มาชักชวน ซึ่งในช่วงเวลานั้นผู้หญิงรุ่นพี่ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งรวมตัวกัน 20-30 คน ในสมัยนั้นไทยรับรองได้หัวนไม่รับเงินแดง คนที่มาชักชวนเป็นมาตามกงสุลของไต้หวัน เมื่อมาชักชวนและเธอ ปฏิเสธว่าไม่ว่างไปเข้าร่วมหลายครั้งหลายหน สุดท้ายเธอก็จึงบอกสามีว่า จะออกไปร่วมกิจกรรมเพียงครั้งเดียว แต่ด้วยความที่อายุน้อยและปฏิเสธคนไม่เป็น เธอจึงได้กลายเป็นเลขฯ ฝ่ายภาษาไทยของชมรม ซึ่งความจริงแล้วก็ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเลย แต่ทำกิจกรรมที่นี้มาจนติดพันกันถึง 3 ปี หลังจากนั้นก็ดำรงตำแหน่งเหรียญกฐิน การเงินทำบัญชีมาโดยตลอด จากนั้นก็เป็นอุปนายกอีก 6 ปี และได้รับเลือกให้เป็นนายกสมาคมมาจนถึงปัจจุบัน “

กิจกรรมที่ทำส่วนใหญ่คือ งานด้านสาธารณกุศล เนื่องจากสมาคมสตรีประสานมิตร หลังจากก่อตั้งไม่นานก็ได้เข้าร่วมอยู่ในมูลนิธิช่วยผู้ประสบภัยภาคใต้ และได้มีโอกาสรู้จักสานสัมพันธ์กับสมาคมพ่อค้าในหาดใหญ่ ต้องรู้จักนายกฯ และอุปนายกของ 13 สมาคม และร่วมกันรับผิดชอบในการเคลื่อนไหวทั้งงานสมาคมและกิจกรรมของส่วนราชการ ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของ นางชุตีมา คุนบุรัตน์

มีความรักในสมาคมมาก และรักทุกคนที่เป็นสมาชิกด้วย
ครั้งแรกที่เข้าไปคือ ปี พ.ศ.2531 พอเข้าไปรุ่งขึ้นปีที่ 2 เขาก็เริ่มก่อตั้ง
โรงเรียนศรีนคร ซึ่งถูกปิดไปนานกว่า 40 กว่าปี ประธานที่ปรึกษาสมาคมถามว่า
ช่วยหนึ่งห้องเรียนได้มั๊ย ขณะนั้นเงินกองกลางของสมาคมมีอยู่แค่แสนกว่าบาท
เราก็พยายามรับ อีกไม่นานถึงวันสตรีสากล เราก็มาปรึกษาระหว่างคณะกรรมการ
ว่าจะเอาอย่างไร เราจึงคิดจะหาทุนตกลงว่าจะร้องเพลงในงานวันสตรีสากล
แต่ละคนไปหาสปอนเซอร์ของตัวเอง เราหาญาติสนิทติดต่อกันคนนั้นคนนี้
ในคืนฉลองวันสตรีสากล ในปี พ.ศ.2539 คืนเดียวเราได้เงินมาเกือบ 2 ล้าน
เราก็ทำต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ คิดว่าเราได้ไม่ต่ำกว่า 5-6 ล้านบาท⁷³

10. มุณิธิศิริธรรม(เต็กเซียนถ่อง) หาดใหญ่

จดทะเบียนถูกต้องเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2519 มูลเหตุของการก่อตั้งมุณิธิสืบเนื่องมาจากชาวจีนแคะ ส่วนใหญ่ที่มีความเลื่อมใสต่อองค์เทพท่ามกุงหย่า โดยมีนายฉ่อย แซ่จุง นายเปลี่ยน แซ่จอง นายฮั่นหยุน แซ่ลิ้ม นายหน้าเซียง แซ่ฮับ นายคิว แซ่ลี นายหลี่คุย แซ่ลี นายซือฝ่า แซ่เลียง นายซาง แซ่ลิว นายฮอน แซ่ลิ้ม นายฝืด แซ่แท่น นายชินฟู แซ่จิ่ว นายเกี่ยมหมื่น แซ่ผิง เป็นแกนนำคนสำคัญในการก่อตั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2506 มีนายชี้วหมื่น แซ่แท่น ดำรงตำแหน่งประธานมุณิธิคนแรก และจากการขายที่ดินส่วนหนึ่งในราคาถูกของนายชีกิมหยง นางละม้าย ฉัยยากุล ให้กับมุณิธิศิริธรรม (เต็กเซียนถ่อง) หาดใหญ่ ประธานมุณิธิคนปัจจุบัน คือ นายเฮ่าฮุ้น แซ่ฮุย มีสำนักงานตั้งอยู่บนถนนละม้ายสงเคราะห์ ซอย 1⁷⁴

11. มุณิธิเทิดถิถิมิตรภาพการศึกษาและการกุศลหาดใหญ่

มุณิธิแห่งนี้ก่อตั้งมาเป็นเวลานานกว่าสามสิบปี จดทะเบียนถูกต้องเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2514 มูลเหตุของการก่อตั้งมาเป็นเวลานานเพื่อต้องการให้เป็นศูนย์รวมของศาสนาและลัทธิ คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ ภายในมุณิธิเป็นที่ประดิษฐานของรูปจำลององค์พระโพธิสัตว์กวนอิม เขียนจิ้ง หลวงปู่ได้สงโวจื่อ สำหรับผู้ที่เป็นแกนนำสำคัญในการก่อตั้งมุณิธิ คือ นายปิติ ชวพงษ์ อดีตสมาชิกสภาเทศบาลนครหาดใหญ่ และบริจาคที่ดินภายใต้การนำของนายเฮงเต็ง แซ่ตั้ง ต่อมาทางมุณิธิมีนโยบายที่จะสร้างโรงเรียนอนุบาลขึ้นเพื่อเป็นสถานศึกษาของเยาวชนต่อไป ประธานมุณิธิคนปัจจุบันคือ นายทักษิณ ดันติพิมลพันธ์ มีสำนักงานตั้งอยู่บนถนนราษฎร์อุทิศ

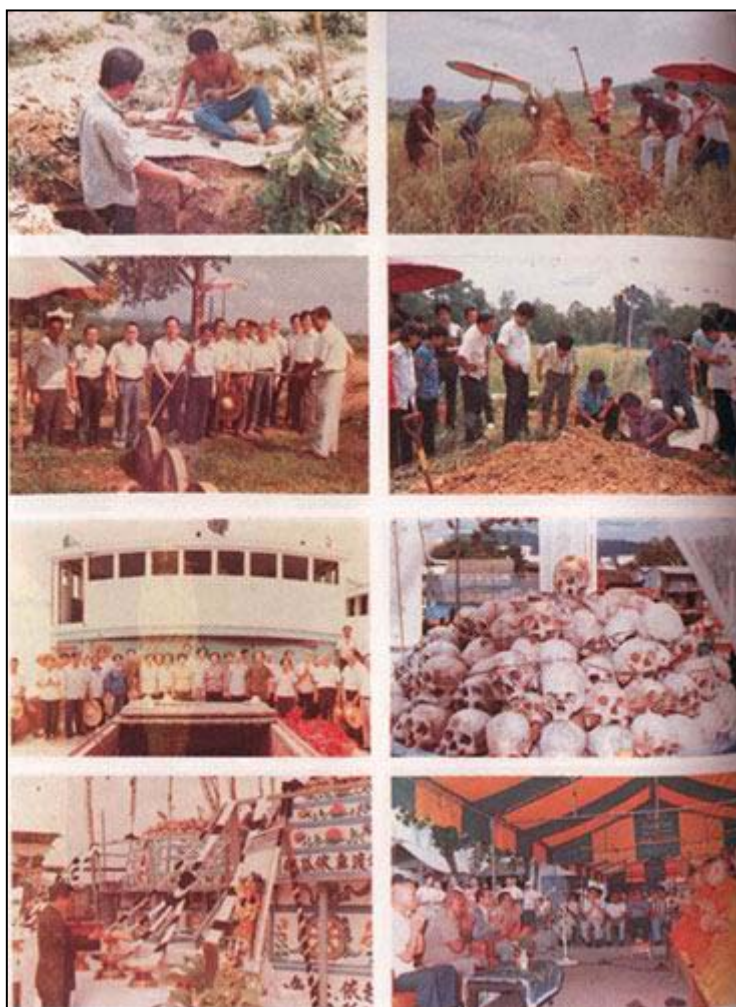
12. มุณิธิมงคลธรรมสงเคราะห์ประชาหาดใหญ่

จดทะเบียนอย่างถูกต้องเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2514 มูลเหตุของการก่อตั้งมุณิธิสืบเนื่องมาจากในอดีตที่ดินแห่งนี้ซึ่งเป็นที่ตั้งของมุณิธิในอดีตเป็นที่รกร้างว่างเปล่ามีชาวบ้านทำแปลงสวนผักเสียส่วนหนึ่ง ภายในบริเวณแห่งนี้ จะมีศาลพระภูมิเจ้าที่หรือที่คนจีนเรียกว่า “เป๊าะกง” เป็นที่สิงสถิตของเจ้าพ่อกำเที่ยงได้ดี ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงต่างมีความเชื่อและศรัทธาต่อองค์เจ้าพ่อ จึงคิดรวมตัวกันรวบรวมทุนทรัพย์จัดซื้อที่ดินก่อตั้งมุณิธิขึ้น มีนายเอี้ยว แซ่จิ่ว เป็นแกนนำสำคัญ โดยซื้อที่ดินจากนายนะ สุวรรณวงศ์ บิดาของนายเคร่ง สุวรรณวงศ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลหาดใหญ่คน

ปัจจุบัน ซึ่งเป็นผู้ที่ขายที่ดินส่วนหนึ่งให้ในราคาถูก และเข้าร่วมเป็นผู้ก่อตั้งมูลนิธิในสมัยนั้นด้วย เมื่อมูลนิธิก่อสร้างเสร็จ คณะกรรมการมูลนิธิได้ทำพิธีอัญเชิญองค์เจ้าพ่อกำเพ็ญใต้ตึมาประดิษฐานไว้ เพื่อให้เป็นที่เคารพสักการะของบุคคลทั่วไป ประธานมูลนิธิคนปัจจุบันคือ นายณรงค์ รัตนโสมภณ ภาควัย มีสำนักงานตั้งอยู่บนถนนราษฎร์ยินดี⁷⁵

สมพร เดชแก้วภักดี วิเคราะห์บทบาทด้านศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมของสมาคมชาวจีน ในหาดใหญ่ ดังต่อไปนี้

1. ประเพณีแห่พระสะเดาะเคราะห์ มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) จัดให้มีเป็นประจำทุกปี ประเพณีดังกล่าวเป็นประเพณีที่จัดสืบทอดกันมาตั้งแต่เริ่มสร้างมูลนิธิจนกระทั่งปัจจุบัน ประมาณ 30 กว่าปี จัดให้มีขึ้นตรงกับวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีน หรือที่เรียกกันว่า วันตรุษจีน ประมาณ เดือนมกราคมหรือกุมภาพันธ์(ตามปีปฏิทินจีน) กิจกรรมหลักคือ คณะกรรมการมูลนิธิตลอดจนผู้มีจิต

ศรัทธาทั่วไปจะพร้อมใจกันถือศีล รับประทานเจตลอดเวลาที่มีการจัดงาน เพื่อถวายแด่พระมหาเถระได้สองโจวซือ และจัดให้มีพิธีบูชาพระมหาเถระได้สองโจวซือ ซึ่งเป็นองค์พระประจำมูลนิธิแห่งนี้ เพราะมีความเชื่อว่า องค์พระจะช่วยขจัดปัดเป่าทุกข์ภัยของราษฎรที่เดือดร้อน ให้มีความสุขร่มเย็นปราศจากทุกข์ จากนั้นจะมีการทำพิธีสะเดาะเคราะห์เพื่อความเป็นสิริมงคลกับตนเองและครอบครัว และมีพิธีอัญเชิญองค์เทพทุกศาลเจ้าในเมืองหาดใหญ่ มาชุมนุมอัญเชิญประทับเกี้ยวเคลื่อนขบวนแห่ไปรอบเมืองหาดใหญ่ และทำพิธีลุยไฟ⁷⁶

ภาพที่ 108 กิจกรรมของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง)

ประเพณีนี้ถือว่า เป็นประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จะมีผู้มีจิตศรัทธาหลังไหลกันมาร่วมงานบุญครั้งนี้มากมาย โดยร่วมกันบริจาคเงินเพื่อการสาธารณกุศลด้านต่าง ๆ จำนวนเงินที่ได้รับจากการบริจาคทางมูลนิธิจะมาทำประโยชน์ด้านต่าง ๆ เช่น บริจาคสมทบเข้ากองทุนโรงพยาบาลในเครือ คือ โรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) เพื่อใช้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในกิจการของโรงพยาบาล เช่น การจัดซื้อเวชภัณฑ์ การจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ สำหรับใช้ในการรักษาพยาบาล เป็นต้น การสมทบเข้ากองทุนเพื่อช่วยเหลือด้านการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ที่ประสบปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น ผู้ประสบปัญหาด้านอภิศักยภาพ อุทกภัย วาตภัย เป็นต้น ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือหน่วยงานภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ที่ขอรับการสนับสนุนมา

สำหรับประเพณีทิ้งกระจาด โดยมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) และมูลนิธิเทิดทูนมิตรภาพการศึกษาและการกุศลหาดใหญ่ จัดให้มีขึ้นเป็นประจำทุกปี⁷⁷ จัดให้มีขึ้นประมาณเดือน 7 (ตามปีปฏิทินจีน) ซึ่งตรงกับเดือน 9 ของไทย ประเพณีทิ้งกระจาดจะมีลักษณะคล้ายประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบทางภาคใต้ของไทย วัดอุประสงค์ก็เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้กับดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ และดวงวิญญาณที่ไร้ญาติ

พิธีจะเริ่มขึ้นในช่วงเช้าด้วยการทำพิธีเซ่นไหว้ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษด้วยอาหารหวานคาว เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบุพการี ช่วงบ่ายจะมีพิธีสวดมนต์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ดวงวิญญาณไร้ญาติ

เหตุผลที่เรียกว่า ทิ้งกระจาดหรือเทกระจาดนั้น เนื่องจากในอดีตจะมีการทิ้งของกินและเสื้อผ้าลงมาจากหอทิ้งกระจาด ประเพณีทิ้งกระจาดถือเป็นประเพณีที่สนุกสนานและได้มีการทำบุญร่วมกันก่อให้เกิดความสุข และความสามัคคีขึ้นทั้งชาวไทยและชาวจีน⁷⁸

ประเพณีที่เห็นถึงการกลืนกลายระหว่างความเป็นไทย-จีนคือ ประเพณีสงกรานต์ ตรงกับวันที่ 13 เมษายนของทุกปี เป็นประเพณีที่ชาวไทยถือปฏิบัติมาช้านานเช่นกัน โดยจังหวัดสงขลา ร่วมกับเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นเจ้าภาพร่วมกัน เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้กับดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ และดวงวิญญาณไร้ญาติดังกล่าว โดยองค์กรทั้ง 13 แห่งมีส่วนร่วมในแง่ของ การประสานความร่วมมือ โดยกระจายข่าวไปยังคณะกรรมการ-สมาชิกของสมาคม มูลนิธิในเครือ เพื่อเข้าร่วมงานโดยพร้อมเพรียงกัน นอกจากนั้น ยังส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม และมีการรับงานในส่วนที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบมาถือปฏิบัติเช่น การจัดรถขบวนแห่ของห้างร้านที่เป็นตัวแทน การประสานงานอำนวยความสะดวกระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน เป็นต้น สำหรับขั้นตอนการจัดประเพณี

สงกรานต์ พิธีจะเริ่มขึ้นในช่วงเช้าวันที่ 13 เมษายน ซึ่งถือเป็นปีใหม่ของชาวไทย จะมีการทำบุญตักบาตรร่วมกัน จากนั้นจะมีขบวนรถที่ตกแต่งไว้อย่างสวยงาม ทั้งของหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรห้างร้านเอกชนให้ความร่วมมือ ขบวนรถที่ตกแต่งไว้จะเคลื่อนขบวนไปรวมกันที่บริเวณงานถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 ใจกลางเมืองหาดใหญ่ ประธานในพิธีกล่าวเปิดงาน พร้อมเชิญชวนให้ประชาชนร่วมสนุกสนานด้วยการละเล่นสาดน้ำ

นอกจากประเพณีสงกรานต์แล้ว ยังมีประเพณีที่สำคัญอีกคือ .ประเพณีทอดกฐิน จัดขึ้นประมาณเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ของทุกปี ถึงแม้จะเป็นประเพณีของชาวไทย แต่ชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ก็เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว⁷⁹ โดยเบญจวรรณ โล่ห์พัฒนกิจ⁸⁰ ผู้จัดการสมาคมสตรีประสานมิตร และทำหน้าที่ไม่เฉพาะแต่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เท่านั้น ยังร่วมให้ความช่วยเหลืออำเภอ จังหวัด หน่วยงานนอกพื้นที่ที่ขอความร่วมมือมา ดังต่อไปนี้ มีบทบาทเรื่องการประสานงานกระจายข่าวไปยังสมาคม และมูลนิธิจีนทั้ง 13 แห่ง คณะกรรมการสมาชิกและมูลนิธิแต่ละแห่ง จะร่วมกันบริจาคทุนทรัพย์ตามจิตศรัทธา และรวบรวมเงินส่งมายังเจ้าหน้าที่ ซึ่งทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในด้านนี้ เมื่อถึงกำหนดวันงาน สมาคม และมูลนิธิจีนจะส่งตัวแทนเข้าร่วมงานประเพณีทอดกฐิน ซึ่งอาจจะมาร่วมเป็นหมู่คณะ ครอบครัว หรือรายบุคคล ทั้งนี้แล้วแต่ความสะดวก หรือให้ความร่วมมือเรื่องอาหาร เพื่อร่วมงานบุญดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังมีงานประเพณีที่เกี่ยวกับวัฏจักรของชีวิต ดังต่อไปนี้

1. ประเพณีจัดรำลึกวันคล้ายวันเกิดให้กับผู้อาวุโส โดยจะมีการเตรียมงานของคณะกรรมการสมาชิก มีการปักษ์หาหรือเพื่อจัดงาน การเตรียมสถานที่ ในอดีตการจัดงานมักนิยมใช้อาคารหอประชุมของสมาคมหรือมูลนิธิ เช่น สมาคมฮากกาหาดใหญ่ สมาคมรวมมิตร (ป็นชั้นซัก) หาดใหญ่ สมาคมไพล่ภาคใต้ เป็นต้น เพราะมีบริเวณกว้างขวาง ปัจจุบันจะปรับเปลี่ยนเป็นห้องประชุมของโรงแรมในตัวเมืองหาดใหญ่ เนื่องจากความสะดวกเรื่องการจัดเตรียมอาหาร ในวันงานจะมีการเชิญแขกผู้มีเกียรติทั้งสมาคมและมูลนิธิมาร่วมพบปะสังสรรค์ อวยพร มอบของขวัญ และร่วมกันบริจาคทุนทรัพย์ให้เจ้าภาพ จากนั้นมีการรับประทานอาหารร่วมกัน และขับร้องเพลงจีน การละเล่นต่าง ๆ ที่คณะผู้จัดงานเตรียมมา เมื่อผู้อาวุโสกล่าวขอบคุณก็จะมีการมอบของขวัญหรือเงินที่ได้รับมาเข้าสมทบกองทุน เพื่อร่วมทำกิจกรรมสาธารณกุศลต่อไป พิธีแซ่ฮิดเป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญโดยเฉพาะกับบุคคลที่มีอายุครบ 60 ปีหรือ 5 รอบ เป็นการแสดงถึงความบรรลุการเป็นคนอย่างสมบูรณ์ เพราะได้ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ เกือบทุกด้าน ถือเป็นผู้มีภูมิปัญญาสูงทั้งในระดับชุมชนและครอบครัวเมื่อถึงเวลาฉลอง นอกจากจะมีสมาชิกในครอบครัวแล้ว คนในชุมชนจะร่วมพิธีฉลองเพื่อรับรู้ความเป็นผู้มีอาวุโสด้วย⁸¹

2. ประเพณีแต่งงาน สมาคมและมูลนิธิจีนที่สามารถอำนวยความสะดวกในเรื่องการจัดงาน ประเพณีแต่งงาน โดยอำนวยความสะดวกเรื่องการให้บริการสถานที่ มีสมาคมและมูลนิธิดังนี้ คือ สมาคมฮากกาหาดใหญ่ สมาคมรวมมิตร(ป็นขันชัก) หาดใหญ่ สมาคมไหหลำภาคใต้ สมาคมเต๋จิว หาดใหญ่ สมาคมศิษย์เก่าศรีนคร มูลนิธิเทิดทูนจิตรภาพการศึกษาและการกุศลหาดใหญ่ ในอดีตยังมี สมาคมก๋วงสัวแห่งหาดใหญ่ สมาคมฮกเกี้ยนแห่งจังหวัดสงขลา และมูลนิธิมงคลธรรมสงเคราะห์ ประชาหาดใหญ่ ให้บริการเรื่องสถานที่ เพราะจำนวนคนมีไม่มากเหมือนในปัจจุบัน นอกจากนี้ สมาคมและมูลนิธิบางแห่งจะอำนวยความสะดวกเรื่องการให้บริการยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ในการจัดงาน เช่น สมาคมรวมมิตร(ป็นขันชัก) หาดใหญ่ มูลนิธิศิริธรรม(เต็กเซียนถ้อง) หาดใหญ่ เป็นต้น อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องครัว โต๊ะ เก้าอี้ เต้นท์ เป็นต้น

สำหรับผู้ที่มาขอรับบริการเรื่องสถานที่และอุปกรณ์การจัดงาน จะเป็นบุตรหลาน คณะกรรมการ สมาชิกและสมาคมและมูลนิธิจีนทั้ง 13 แห่ง และบุคคลภายนอกทั่วไป กรณีของคู่บ่าวสาวที่เป็นคณะกรรมการ สมาชิกของสมาคมและมูลนิธิจีนทั้ง 13 แห่ง จะมีการร่วมกันจัดหาของขวัญ มอบให้คู่บ่าวสาว อาจมอบเป็นเงินหรือสิ่งของเครื่องใช้ตามความเหมาะสม และส่งตัวแทนเข้าร่วมงานประเพณีดังกล่าว

3. ประเพณีงานศพ องค์การที่เข้ามามีบทบาทโดยตรง คือ มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตัง) และมูลนิธิจงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา มูลนิธิทั้งสองแห่งร่วมให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก เรื่องสถานที่ตั้งศพเพื่อบำเพ็ญกุศล ตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้ในงานศพ คนงานสำหรับช่วยงาน

จะเห็นได้ว่า บทบาทด้านศาสนาประเพณี และวัฒนธรรมของสมาคมและมูลนิธิจีนทั้ง 13 แห่ง ในประเด็นของการส่งเสริมประเพณีตามนักขัตฤกษ์ เช่น ประเพณีแห่พระสะเดาะเคราะห์ ประเพณีทิ้งกระจาด เป็นต้น การส่งเสริมประเพณีตามวัฏจักรชีวิต เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีงานศพ เป็นต้น ทำให้สมาคมและมูลนิธิจีนที่เป็นแกนนำสำคัญ โดยมีสมาคมและมูลนิธิในเครือร่วมให้การส่งเสริม สนับสนุนมีบทบาทที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง การมีบทบาทในเรื่องของการร่วมกันจัดงานประเพณี สามารถสืบทอด อนุรักษ์ ตลอดจนการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมที่ดึกดำบรรพ์ให้คงอยู่สืบไปจึงทำให้เกิดความรักและหวงแหนในความเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่ที่มีอายุยาวนานกว่า 2000 ปี

ประการที่สอง การมีบทบาทในเรื่องของผู้เป็นสื่อกลางที่ดี ให้ความร่วมมือประสานงานทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ และหรือองค์กรเอกชนด้วยกัน กลุ่มองค์กรดังกล่าวจะเข้ามามีบทบาทในเรื่องของการรับรู้และให้ข้อมูลข่าวสารแก่กัน ตลอดจนให้การสนับสนุนในเรื่องทุนทรัพย์

ประการที่สาม การมีบทบาทในเรื่องของการรวมกลุ่มกัน เพื่อจัดงานประเพณี หรือปฏิบัติกิจกรรมทางสังคม อันเป็นการรวมพลังที่ยิ่งใหญ่ของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ สะท้อนให้เห็นคุณค่าในเรื่องของการเสียสละ ความสามัคคี จึงทำให้กลุ่มองค์กรทั้ง 13 แห่งประสบความสำเร็จ

7.4 แนวคิดการจัดสวัสดิการชุมชนของคนจีน

ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในหมู่คนจีน มีนัยยะจำเป็นที่ต้องถอดรหัสหมาย เพราะหมายถึง ชั้นของความสัมพันธ์ที่ร้อยรัดคนจีนในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันเข้าด้วยกันด้วยระบบการควบคุมทางสังคมที่มีความซับซ้อน วิธีคิดของคนจีนและคนไทยในเรื่องตระกูล และแนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านจึงแตกต่างกัน ในแง่ของความหมายและระดับเข้มข้นของเครื่องมือในการร้อยรัดและควบคุมทางสังคม ความคิดเรื่องตระกูลแซ่ หรือคนหมู่บ้านเดียวกัน คนชาติพันธุ์เดียวกัน จากการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสหลายท่าน ท่านคิดว่า ตระกูลแซ่ หมายถึงตระกูลแซ่ประจำหมู่บ้านด้วย

จากการที่ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลที่เมืองจีน ณ หมู่บ้านแซ่หงาน เมืองถงอาน มณฑลฟูเจี้ยน จึงเข้าใจสายธารของการอพยพคนในหมู่บ้านตระกูลแซ่ มีสกุลเดียวกันหมด ความเป็นหมู่บ้านในความหมายนี้ จึงถูกนิยามตามแซ่ที่ตนถือครองอยู่ และหมายถึงท้องที่ที่ตนสังกัด และชาติพันธุ์ที่ตนเองยึดถืออยู่ และยึดโยงตนเองไว้กับชุมชนและสังคมนั้นๆ คนจีนพลัดถิ่น (diaspora) หรือกล่าวอีกแบบ คือผู้อพยพ นั้น ได้แบกพาความคิดค่านิยม ธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมความเป็นจีนจากประเทศจีนมาด้วย และมาปลูกให้เติบโตบนพื้นที่คนจีนที่หาดใหญ่ (transnationality) อำนาจการนำของคนจีนคนนั้นจึงมีสูง เพราะถูกร้อยรัดด้วยการควบคุมทางสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลในหมู่เดียวกันจึงกลายเป็นเรื่องทางสังคมในหมู่คนจีน คุณจึงเป็นโครงข่ายนิรภัยทางสังคมที่รองรับคนที่เปราะบางในชีวิต คนอ่อนแอที่ต้องได้รับการดูแล และเด็กต้องได้รับการถ่ายทอดธรรมเนียมค่านิยมความรู้ในการดำรงชีวิต เพื่อให้ชุมชนอยู่รอดได้

แนวคิดในการจัดสวัสดิการคนจีนโดยเฉพาะในอดีต ยังคงเป็นเรื่องของการให้การสงเคราะห์บนฐานคิดความเชื่อที่กำกับแต่ละกลุ่มหรือเทพเจ้าแต่ละองค์ที่พวกเขานับถือ เราพบว่า เงื่อนไขสำคัญของการก่อรูปองค์กรคนจีนในหาดใหญ่อันหนึ่งก็คือ ความต่อเนื่องของการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรต่างๆของคนจีนจากส่วนกลาง ขยายตัวและเกื้อหนุนให้คนจีนในภูมิภาคก่อตั้งขึ้นได้ ความเป็นพี่น้องคนจีนจึงไปไกลเกินกว่าเขตจังหวัด แต่ยึดโยงไว้ด้วยความเป็นสังกัดแห่งชาติพันธุ์เดียวกัน แนวคิดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญคือแนวคิดเกี่ยวกับการสงเคราะห์ หรือการให้เปล่า ตกทุกข์ได้ยาก ไร้ญาติ ขาดมิตร ขากไร้ แนวคิดสวัสดิการชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ดดยเฉพาะเรื่องสุขภาพอนามัย ซึ่งทางคนจีนหาดใหญ่ ได้จัดตั้งมูลนิธิทั้งเขียนเขียนตั้งมาให้บริการประชาชน ก่อนที่โรงพยาบาลหาดใหญ่จะมาถึง ในปี พ.ศ. 2501 แนวคิดสวัสดิการทางด้านการศึกษา การจัดตั้งโรงเรียนบนฐานของการมีส่วนร่วมของคนหลายกลุ่มไม่ใช่แค่เพียงคนใดคนหนึ่งหรือผู้มีอำนาจ กลุ่มสามคนเหล่าไม่ได้ก่อเกิดมาง่ายๆ หรือรักษาให้มันดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน เรื่องราวของการก่อเกิดสมาคม และกิจการเกี่ยวกับสวัสดิการทั้งปวง จึงต้องใช้พลังและงบประมาณสูงมากในการรักษาให้มันดำรงอยู่ หรือพออยู่ได้ งานวิจัยชิ้นนี้จึงได้ศึกษา การก่อสร้างโรงเรียน การดับสูญการรื้อสร้างใหม่อยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ทำไม่ได้จากคนๆเดียว นับเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจยิ่งสำหรับคนที่ต้องการหาคำตอบลึกขึ้น

7.4.1 แนวคิดสวัสดิการการสงเคราะห์

บทบาทประการสำคัญอย่างหนึ่งของสมาคมจีนซึ่งเป็นที่รับทราบกันดีคือ บทบาทด้านการสังคมสงเคราะห์ ในการใช้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาด้านต่าง ๆ เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระด้านนี้ของรัฐบาล มูลนิธิที่มีบทบาทสำคัญคือ มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี และมูลนิธิจิงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพที่ 109 ที่ตั้งของมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี
(ท่งเขียนเขียนตั้ง)

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยไฟไหม้ น้ำท่วม ภัยธรรมชาติ มูลนิธิมิตรภาพสามัคคีจะออกให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้านต่าง ๆ ทั้งใน นอกพื้นที่ ที่ขอรับความช่วยเหลือมา และทำหน้าที่ประสานงานกับมูลนิธิร่วมกตัญญู มูลนิธิช่วยเหลือผู้ประสบภัยของกรุงเทพฯ องค์การทั้ง 13 แห่ง หน่วยกู้ภัย 14 จังหวัดภาคใต้ อาสาสมัครหน่วยกู้ภัยของจังหวัดสงขลา ออกช่วยเหลือประชาชนโดยการสำรวจความเสียหาย จากนั้นก็ร่วมสมทบทุนโดยการบริจาคทุนทรัพย์ร่วมกันขององค์กรต่าง ๆ ตามกำลังศรัทธา เพื่อนำมาช่วยเหลือผู้ประสบภัย และนำข้าวสาร อาหารกระป๋อง⁸² เครื่องครัว น้ำดื่ม เพื่อแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า

การช่วยเหลือเด็กและคนชราอนาถา ด้านที่อยู่อาศัย อาหาร และการรักษาพยาบาล ปัจจุบันเป็นหน้าที่ของมูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ในการให้ที่พักและอาหารสามมื้อแก่คนชราที่ไร้ญาติขาดมิตร ส่วนกรณีของเด็กจรจัดในอดีต มูลนิธิมิตรภาพสามัคคีเคยให้ความช่วยเหลือ แต่ปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว

การช่วยเหลือด้านการบำเพ็ญกุศล โดยการฝัง การเก็บศพไร้ญาติ คือ มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี

และมูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

ภาพที่ 110 กิจกรรมทางด้านส่งเสริมการศึกษาของสมาคมจีน

7.4.2 แนวคิดสวัสดิการด้านสาธารณสุข

บทบาทด้านการสาธารณสุข ขององค์กรชาวจีนในเมืองหาดใหญ่คือ การก่อตั้งโรงพยาบาล มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี ซึ่งก่อตั้งมานาน 20 กว่าปีแล้ว เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยไม่จำกัดชนชั้น โดยวันชัย ลีละศิริธ ⁸³ ประธานโรงพยาบาลมิตรภาพสามัคคี กล่าวว่า โรงพยาบาลแห่งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประชาชนเรื่องการรักษาพยาบาล ให้การบริการโดยไม่คิดมูลค่า และต่อมาเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2501 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงานด้านนี้อย่างเป็นทางการ มีนายเหยา คาย เจีย นายหวางหยี่ นายหลี่เถิงเซิน เป็นแกนนำสำคัญในการจัดสร้างโรงพยาบาล ⁸⁴

ปัจจุบันโรงพยาบาลมิตรภาพสามัคคี ตั้งอยู่ที่ถนนแสงศรี ซอย 8 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีนายแพทย์จำลอง บ่อเกิด ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ มีแพทย์ประจำโรงพยาบาล 6 คน พยาบาลจำนวน 20 คน ผู้ช่วยพยาบาล 50 คน เจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ จำนวน 60 คน อาคารที่ทำการโรงพยาบาลเป็นตึกสูง 5 ชั้น จำนวน 1 หลัง เดียวก่อนใช้จำนวน 60 เดียว ⁸⁵

7.4.3 แนวคิดสวัสดิการด้านการศึกษา

สำหรับบทบาททางการศึกษา คนจีนหาดใหญ่ได้จัดการการศึกษาให้แก่คนในชุมชนของตนก่อนที่รัฐจะจัดตั้ง เกิดจากการบริจาคที่ดิน ของผู้นำสำคัญดังที่กล่าวแล้ว ในการก่อตั้งโรงเรียนจีน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในยุคนั้นเป็นที่ทราบกันว่า เดิมทีมีโรงเรียนจีนสามโรงเรียน แต่เนื่องจากประสบกับการขาดทุนในการบริหารจัดการ จึงเหลือโรงเรียนเพียงโรงเรียนเดียว คือ โรงเรียนจงฝายฉิน (หรือ ศรีนครในปัจจุบัน) สมาคมจีนหาดใหญ่ที่มีบทบาทในการก่อตั้งโรงเรียน คือ โรงเรียนกอบกาญจน์ศึกษา ที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของสมาคมแต่จังหวัดใหญ่ แต่ในแง่ของการสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมจีนแล้ว หอระลึกซุนยัดเซิน หรือหอสมุดประชาชน เป็นสถานที่สอนภาษาจีนให้แก่คนทั่วไป ทั้งนักเรียน นักศึกษา และคนทำงาน โดยนายชัย ดันติวุฒิปงศ์ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหอสมุดแห่งนี้ว่า เดิมเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น และสร้างขึ้นโดยการรวมตัวของประชาชนที่มีเชื้อสายจีน โดยที่ดินดังกล่าวนี้ได้รับการบริจาคจากซิกิมหยง เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และเป็นศูนย์รวมในการพบปะสังสรรค์กันของชาวจีนโดยไม่แยกกลุ่มภาษาในเมืองหาดใหญ่ แต่ต่อมาได้มีการรื้อถอนอาคารเดิม และสร้างขึ้นมาใหม่โดยการสนับสนุนของนายเกร่ง สุวรรณวงศ์ อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลนครหาดใหญ่ ปัจจุบันหอสมุดแห่งนี้จึงมีพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดการประชุมหรือจัดงานสังสรรค์ทั่วไป ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

ในอดีตกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นไปที่การพบปะสังสรรค์ของประชาชนเชื้อสายจีนได้หวัน และมีการสอนภาษาจีนโดยไม่คิดค่าเล่าเรียน เพราะรัฐบาลได้หวันคอยช่วยเหลือและให้การสนับสนุน

แต่ในปัจจุบัน รัฐบาลได้หวันไม่ได้ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาด้านการเมือง ทำให้หอสมุดชุมชนยัดเขินขาดรายได้มาบำรุงและดำเนินงาน ทำให้ต้องมีการเก็บค่าเล่าเรียนจากนักเรียนที่มาเรียนภาษาจีน การจัดงานสังสรรค์และกิจกรรมต่าง ๆ ก็ลดน้อยลงไปด้วย กิจกรรมส่วนใหญ่ซึ่งจัดขึ้นในปัจจุบันนั้นจะเป็นการจัดขึ้นเนื่องในโอกาสวันสำคัญเท่านั้น เช่น วันชาติของจีน วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น⁸⁶

7.5 พัฒนาการของโรงเรียนศรีนคร หรือโรงเรียนจงฝายจินในอดีต

กรณีของโรงเรียนศรีนคร ซึ่งเป็นกรณีโรงเรียนราษฎร์สอนภาษาจีนแห่งเมืองหาดใหญ่ และเป็นแห่งเดียวที่ยังคงดำเนินการสอนอยู่เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน นั้นถูกปิดไปเป็นเวลายาวนานตามสถานการณ์ทางการเมือง เจื้อนไชเซิงโครงสร้างของการเมืองขณะนั้น ได้ปิดล้อมคนจีนในหาดใหญ่ กรณีเช่นนี้ไม่แตกต่างจากโรงเรียนราษฎร์สอนภาษาจีนในทุกจังหวัดของประเทศไทย ซึ่งมีประวัติศาสตร์บอกเล่าถึงผลกระทบจากนโยบายการศึกษาของรัฐบาลไทยที่มีต่อลูกหลานชาวจีนโพ้นทะเล ดังที่สกินเนอร์ จี.วิลเลียม ได้วิเคราะห์ว่า รัฐบาลไทยได้ควบคุมและจำกัดการเกิดและการดำรงอยู่ของโรงเรียนจีนในประเทศไทยอย่างหนักหน่วง โดยออกเป็นพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนซึ่งประกาศใช้ในเดือนมกราคม พ.ศ.2464 พระราชบัญญัติฉบับนี้และกฎกระทรวงที่ออกในภายหลัง กำหนดให้โรงเรียนทั้งหมดที่ตั้งขึ้นโดยคนต่างด้าว จะต้องไปขึ้นทะเบียนที่กระทรวงศึกษาธิการ ครูใหญ่ของโรงเรียนเหล่านี้จะต้องมีการศึกษาถึงระดับที่กระทรวงกำหนด⁸⁷ไว้สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครูที่เป็นต่างด้าวทั้งหมดจะต้องเรียนภาษาไทย และต้องสอบภาษาไทยได้ภายในเวลาหนึ่งปีครึ่ง หลังจากที่เข้าทำการสอนและจะต้องทำการสอนภาษาไทยอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง⁸⁸ ซึ่งสร้างความตระหนกตกใจในหมู่ชาวจีน มีการประท้วงและปลุกปั่นขึ้นในหน้าหนังสือพิมพ์จีน อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้เป็นไปอย่างหละหลวมในทางปฏิบัติ จนกระทั่งในปี พ.ศ.2475 ผลของกฎหมายฉบับนี้จึงได้จำกัดการขยายตัวทางการศึกษาของคนจีนในเขตจังหวัดรอบนอก

การก่อสร้าง “โรงเรียนจงฮวายินวิน” (พ.ศ.2467 ถึง พ.ศ.2477)

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในยุคนั้นเป็นที่ทราบกันว่า เดิมทีมีโรงเรียนจีนสามโรงเรียน แต่เนื่องจากประสบกับการขาดทุนในการบริหารจัดการ จึงเหลือโรงเรียนเพียงโรงเรียนเดียว คือ โรงเรียนจงฮวายินวิน (หรือ ศรีนครในปัจจุบัน) โดยมีประวัติความเป็นมาดังนี้

ในปี พ.ศ.2466 ชีกิมหยง คหบดีใจบุญผู้ต้นตระกูล “ฉัทยากุล” ได้อุทิศเนื้อที่ประมาณ 1,000 ตารางเมตร ซึ่งตั้งอยู่บนทางแยกของถนนธรรมานุญูวิถิ ตัดกับถนนเสน่หานุสรณ์ ให้กับชาวหาดใหญ่ เพื่อใช้เป็นสถานศึกษา ในระยะเริ่มแรกได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 1 คณะเพื่อทำหน้าที่ดำเนินการ จัดตั้งโรงเรียนที่มีชื่อว่า “โรงเรียนจงฮวายินวิน” ได้เปิดทำการสอนตั้งแต่ปี พ.ศ.2467 เป็นต้นมา และได้หยุดทำการสอนในปี พ.ศ.2477

ภาพที่ 111 ภาพโรงเรียน นักเรียน ครูของโรงเรียน จงฮวายินวิน ปี พ.ศ.2470

ภาพที่ 112 ภาพโรงเรียนจงฮวายฉวิน ในปี พ.ศ. 2472

โรงเรียนจงฮวายฉวิน ยุค พ.ศ.2478 จนถึงปี พ.ศ.2481

ต่อมาในปี พ.ศ.2478 ขุนนิพัทธ์จินนทร ร่วมกับคณะกรรมการได้ทำการเปิดสอนใหม่อีกครั้งหนึ่งจนถึงปี พ.ศ.2481 ก็ถูกทางราชการสั่งปิดและหยุดทำการสอนพร้อมโรงเรียนอื่น ๆ ที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาจีนควบคู่กับภาษาไทย รวมเวลา 3 ปี

จากโรงเรียนจงฮวายฉวิน สู่ “จุฬายี๋ยเสี้ยว

ต่อมาในปี พ.ศ.2481 บรรดาศิษย์เก่าจุฬายี๋ยได้ดำเนินการให้มีการสอนขึ้นใหม่ เป็นการสอนในลักษณะภาคค่ำ แทนเรียกชื่อโรงเรียนว่า “จุฬายี๋ยเสี้ยว” ทั้งนี้เพราะพ.ศ. 2481ช่วงเวลานั้นได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้เกิดปัญหาคอมมิวนิสต์จีนเกิดขึ้นรัฐบาลจึงมีนโยบายให้สั่งปิดโรงเรียนทุกโรงในประเทศที่เปิดสอนภาษาจีน เนื่องจากรัฐบาลเกรงว่าจะเป็นการสนับสนุนคอมมิวนิสต์จีน

กระทั่งปลายปี พ.ศ.2489 ทางโรงเรียนจุฬาเยี่ยเสี้ยว ได้เปลี่ยนการสอนจากภาคค่ำมาเป็นเวลา กลางวัน (ภาคปกติ) เช่นเดียวกับที่เคยสอนมาในอดีต สถาบันการศึกษาแห่งนี้เริ่มเป็นที่นิยมของ ประชาชนชาวหาดใหญ่และจังหวัดใกล้เคียง

จาก “จุฬาเยี่ยเสี้ยว” สู่วิทยาลัยศรีนคร บณณนธรรมานุวัติ (ปี พ.ศ.2488-2496)

เนื่องจากที่ตั้งของโรงเรียนมีสภาพคับแคบ ต่อมาในปี พ.ศ.2488 ชีภิรมยง ได้อุทิศที่ดินอีก แปลงหนึ่ง มีเนื้อที่ 17 ไร่ 3 งานเศษ ให้เป็นสถานที่จัดสร้างอาคารเรียนแห่งใหม่ ตั้งอยู่บนถนน ธรรมานุวัติ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนศรีนครในปัจจุบัน โดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างระยะแรกนี้ ทั้งสิ้นกว่า 55 ล้านบาท มีบุคลากรที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้อุทิศให้เป็นผู้รับมอบ และดูแลรักษา ที่ดินแปลงนี้ในนามของชาวหาดใหญ่ คือ นายกี จิระนคร นายเอกศักดิ์ องค์กรสกุล และนายเชิงจือ ลือ ประเสริฐ ต่อมาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโรงเรียนขึ้นมาคณะหนึ่ง ประกอบด้วยตัวแทนจาก สมาคมต่าง ๆ 5 สมาคมด้วยกันคือ สมาคมแต้จิ๋ว สมาคมชกเกียน สมาคมไหหลำ สมาคมกว๋องสิ่ว และ สมาคมเคะ โดยมีนายเอกศักดิ์ องค์กรสกุล เป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการดังกล่าวได้ดำเนินการ ก่อสร้างอาคารตึกชั้นเดียว มีห้องเรียนจำนวน 30 ห้องเรียน และเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนศรีนคร” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา⁸⁹

17 ปีของการปิดโรงเรียนจากนโยบายชาตินิยมความมั่นคงแห่งรัฐและการขัดแย้งภายใน

มูลเหตุความขัดแย้งในหมู่นักจีนส่วนหนึ่งมาจากนโยบายชาตินิยมของรัฐ

มูลเหตุของความยุ่งยากในการจัดการศึกษาของชาวจีนในประเทศไทย ซึ่งเกิดขึ้นหลังการ ปฏิวัติ 2475 เพราะรัฐบาลในระบบการปกครองแบบใหม่ต้องการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาใน โรงเรียนแบบไทย จึงได้ประกาศนโยบายทางการศึกษา เมื่อเดือนมีนาคม 2476 ซึ่งเน้นหนักในคุณค่า ต่าง ๆ ของชาติ ข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับได้ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกใน กรุงเทพฯ และการตรวจตราโรงเรียนจีนก็ได้เข้มงวดกวัดขึ้นขึ้นเป็นอย่างยิ่งโดยไม่มีการผ่อนปรน โดย กำหนดให้โรงเรียนจีนทั่วประเทศสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ และสอนได้อย่างมากไม่ เกินสัปดาห์ละ 7 ชั่วโมง โรงเรียนจีนจึงต้องปรับวิธีการโดยเลือกรับเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี หรือเกินกว่า 14 ปีขึ้นไปมาเรียนในโรงเรียน เพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ มีรายงานว่า ระหว่างเดือน มีนาคม 2476 ถึงเดือนสิงหาคม 2478 มีโรงเรียนจีนถูกสั่งปิดเพราะ ปฏิบัติผิดกฎหมายถึง 79 โรงเรียน⁹⁰ หลายโรงเรียนเป็นโรงเรียนจีนเพียงแห่งเดียวที่อยู่ในเมืองหรือชุมชนนั้น ๆ การบังคับใช้กฎหมายได้ ผ่อนคลายลงในปี พ.ศ.2479

แรงบีบจากรัฐบาลไทย และความไม่แน่นอนของการปฏิวัติการปกครองในประเทศจีนในยุค 1911 มาจนถึง 1949 มีผลอย่างมาก ทำให้ลูกหลานจีนในหาดใหญ่ จำเป็นต้องส่งลูกไปเรียนยังต่างประเทศ สายเส้นที่ส่งลูกไปคือ ปีนัง สิงคโปร์ ดังที่ลูกหลานหาดใหญ่ต่างจับกันมาเป็นรุ่นๆ อีกสายหนึ่งคือ ใต้หวัน ฮองกง หรือไต้หวันพ่อแม่ที่เกิดในเมืองจีน ถ้าสามารถทำได้ก็จะส่งลูกหลานของตน โดยเฉพาะลูกชายกลับไปศึกษาที่ถิ่นฐานบ้านเกิดเดิมของตนในประเทศจีน โดยเฉพาะคนจีนทางภาคใต้ของไทย โรงเรียนจีนที่สิงคโปร์และป็นังก็ดึงดูดใจไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังปี พ.ศ.2476 ลูกหลานของพวกเสรีรัฐถูกส่งไปเข้าโรงเรียนจีนในมลายูและฮองกงเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี

ปี พ.ศ.2496 โรงเรียนถูกสั่งปิดเพราะทำผิดกฎระเบียบการสอนภาษาต่างประเทศหลังจากที่โรงเรียนศรีนครได้เปิดทำการขึ้นอีกครั้ง ประมาณ 7 – 8 ปี ก็ได้ปิดโรงเรียนอีกครั้งเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารของโรงเรียนอย่างรุนแรงเพราะผลประโยชน์ทำให้นักเรียนไม่พอใจ และเกิดการประท้วงของกลุ่มนักเรียนเกิดขึ้น ทางรัฐบาลจึงสั่งถอนใบอนุญาตและสั่งปิดโรงเรียนอีกครั้ง การสั่งปิดครั้งนี้เป็นระยะเวลานานถึง 17 ปี

โรงเรียนศรีนครได้ถูกปิดตายเป็นระยะเวลานานถึง 17 ปี ขณะที่โรงเรียนปิดตายนั้น โรงเรียนก็กลายเป็นที่รกร้าง จนกลายเป็นแหล่งศูนย์รวมของบุคคลหลาย ๆ ประเภทที่มาอาศัยอยู่ ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด และยังเป็นแหล่งสื่อกุศลของพวกมิจฉาชีพอีกด้วย บรรดานักเรียนก็ต้องย้ายโรงเรียน หรือไม่ก็ต้องหยุดเรียนกะทันหัน เมื่อโรงเรียนศรีนครปิดลง

ยุคของการรื้อฟื้นโรงเรียนคนจีน กับความขัดแย้งในหมู่คนจีนกรณีพิพาทเรื่องที่ดิน

ภาพที่ 113 ภาพรูปปั้น ของชีกิมหยง และนางละม้าย ฉัยยกุล ผู้บริจาคที่ดิน ให้โรงเรียนศรีนคร หน้า โรงเรียน ฝั่งถนนธรรมานุญาติ

ในปี พ.ศ.2513 นายปิติ ชวพงษ์ มีฐานะเป็นที่ปรึกษาสมาคมศิษย์เก่าศรีนคร นายเพ็ญ ลีลาภรณ์ เป็นนายกสมาคมศิษย์เก่า และนายก จิระนคร เป็นประธานการศึกษาของสมาคมศิษย์เก่า รวมทั้งศิษย์เก่าทั้งหมด ได้เชิญนายกสมาคมจีนกว่า 10 แห่งของหาดใหญ่ (ซึ่งรวมทั้งนายกสมาคมจีนทั้ง 5 อันมีสมาคมเคะ เต้จิว ฮกเกี้ยน ไหหลำ และกว๋องสิ่ว) และทายาทกองมรดกมาร่วมกันปรึกษาหารือเรื่องการจะเปิดโรงเรียนศรีนครอีกครั้ง รวมทั้งการจัดหาทุนเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมห้องเรียน ฝ่ายที่เห็นชอบด้วยจากผู้ที่เกี่ยวข้องประชุมทั้งหมดมี ทายาท กองมรดก นายกสมาคมทั้ง 5 และคณะศิษย์เก่า จึงลงมติจัดตั้งกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อการประสานงานทางด้านนี้โดยเฉพาะ ส่วนการหาทุนรอนมาฟื้นฟูโรงเรียน ศิษย์เก่ามีมติให้ออกประกาศว่า มีความประสงค์จะให้เช่าที่ดินของโรงเรียนจงสาวเพื่อสร้างตึกแถวสามชั้น และจะเรียกเก็บค่าเช่าและค่าบำรุงตามสมควร

และในปีเดียวกันนี้ นายเพ็ญ ลีลาภรณ์ นายปิติ ชวพงษ์ และนายก จิระนคร ได้เข้าพบศึกษาธิการอำเภอหาดใหญ่ เพื่อหารือเรื่องการขอเปิดโรงเรียนสอนภาษาจีน การดำเนินการในขั้นแรกไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากทางการไม่มีนโยบายให้โรงเรียนที่ถูกสั่งปิดแล้วเปิดทำการสอนใหม่อีก แต่โชคดีที่นายสนธิ สัตยาบุษย์ ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอหาดใหญ่ ได้แนะนำให้ไปซื้อกิจการของโรงเรียนไชยยันต์ ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่ที่บ้านทุ่งลุง ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จึงได้ย้ายคณะครูและนักเรียนมาเปิดทำการสอนที่หาดใหญ่ หลังจากที่ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนศรีนครแล้ว ได้ทำการเปิดสอนในภาคเรียนที่สองของปีการศึกษา 2513 พร้อมทั้งจัดรถรับส่งแก่ครูและนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ทุ่งลุงทุกวันทำการ⁹¹

บันทึกภาพความทรงจำแห่งโรงเรียนศรีนครที่จะกล่าวต่อไปนับจากนี้ คือ เรื่องราวความขัดแย้งระหว่างฝ่ายของนายก จิระนคร และฝ่ายของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนจาก 5 สมาคมตระกูลภาษา เพื่อบอกเล่าให้คนในสังคม ได้รำลึกถึงความยากลำบากในการต่อสู้กับอำนาจจากรัฐส่วนกลางที่มีนโยบายต่อคนจีน และความเข้าใจต่อกัน ความเข้มแข็งในความสัมพันธ์ของกลุ่มคนจีนเองในการรักษาโรงเรียนไว้เพื่อให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์และสืบทอดเจตนารมณ์ต่อไป

จากการบันทึกของนายก จิระนคร พบว่า เมื่อนายก จิระนคร เป็นเจ้าของโรงเรียนตามกฎหมาย เนื่องจากเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดิน นายก จึงทำหนังสือมอบอำนาจให้กับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนในสมัยนั้น ขึ้นมาฉบับหนึ่งเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2513 มีใจความว่า “มอบอำนาจและสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของคืนให้กับคณะกรรมการดูแลทรัพย์สิน หรือเมื่อมูลนิธิศึกษากิมหยงมิตรภาพเพื่อการศึกษาหาดใหญ่จดทะเบียนเรียบร้อยแล้ว “

ในปีเดียวกันนั้น นายปิติ กำลังดำเนินการขอจดทะเบียนมูลนิธิกิมหยงมิตรภาพเพื่อการศึกษา อยู่ ซึ่งคณะกรรมการบริหารโรงเรียนในสมัยนั้นและนายที่ต่างมีความเห็นและจุดยืนเดียวกันว่า มูลนิธิฯ เท่านั้นคือ เจ้าของที่ดินที่แท้จริงของโรงเรียน มิใช่สมาคมใดสมาคมหนึ่ง จึงได้มีการจัดตั้ง มูลนิธิขึ้นมา

มูลนิธิกิมหยงมิตรภาพเพื่อการศึกษา มีนายที่เป็นผู้ร่วมก่อตั้งด้วยคนหนึ่ง และเป็นกรรมการ ชุติแรกด้วย แต่เมื่อมูลนิธิฯ นี้ได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทายาทกองมรดกไม่เห็นชอบด้วยเนื่องจากไม่ได้ใช้ชื่อเต็มของผู้ยกที่ดินให้ นั่นคือ ตกคำว่า “ชี” ไป นายปิติ ชวพงษ์ จึงไปขออนุญาตเปลี่ยนชื่อมูลนิธิใหม่เป็น มูลนิธิเทศกิมมิตรภาพการศึกษาและการกุศลหาดีใหญ่ แต่เมื่อเปลี่ยนชื่อใหม่แล้ว คณะกรรมการบริหารโรงเรียนกลับไม่ยอมรับ เพราะมีคำว่า “กุศล “ ซึ่งมีศาลเจ้าเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จึงเป็นอันว่า ยังไม่มีการโอนที่ดินเข้าเป็นของมูลนิธิฯ

ภาพที่ 114 ภาพอาคาร โรงเรียนศรีนครในอดีต

ในปี พ.ศ.2519 นายเพ็ญ ติลาภรณ์ ได้ถึงแก่กรรมลง

ในปี พ.ศ.2522 นายก็ได้ยุติการเป็นผู้บริหารโรงเรียนศรีนคร คงมีแต่สมาคมศิษย์เก่าเป็นผู้บริหาร นายก็ทำหน้าที่เป็นเพียงเจ้าของโรงเรียน เช่นชื่อในการเบิกเงินอุดหนุน การแต่งตั้งครูและส่งรายงานเท่านั้น

และในปีเดียวกันนี้เอง นายเซ่งจือ ลือประเสริฐ ได้ถึงแก่กรรมลง จึงเหลือผู้รับโอนที่ดินเพียงสองคนคือ นายเอกศักดิ์ อังค์สกุล ซึ่งขณะนั้นอายุ 73 ปีแล้ว ได้ปรารภกับนายก็ว่า ควรจะตั้งมูลนิธิขึ้นมา เพื่อโอนที่ดินโรงเรียนให้เป็นของมูลนิธิให้เสร็จสิ้น จึงได้แจ้งให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนทราบว่า ผู้รับโอนจะตั้งมูลนิธิขึ้นมาซึ่งจะมีนายเอกศักดิ์ นายประนอม (ผู้แทนนายเซ่งจือ ลือประเสริฐ นายช่อง ฉัยยากุล ทายาทกองมรดก นายก็ และนายอรรถพล จิระนคร บุตรชายนายก็ เป็นผู้ร่วมก่อตั้งมูลนิธิศูนย์การศึกษาชีกิมหยง หาดใหญ่ และได้ยื่นขอจดทะเบียนเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2523) ต่อจากนั้นก็มีการพิพาทเกี่ยวกับที่ดินโรงเรียนศรีนคร โดยกลุ่ม 5 สมาคมได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2527⁹²

การก่อตั้งมูลนิธิโรงเรียนศรีนครหาดใหญ่ และการยุติความขัดแย้งในหมู่คนจีน

ภาพที่ 115 ภาพนายนิคม ปรีชาวีรกุล

การก่อตั้งมูลนิธิโรงเรียนศรีนครหาดใหญ่ กำเนิดขึ้นส่วนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันความคิดในการพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานโรงเรียนจีนเป็นสิ่งที่ทุกคนเห็นร่วมกัน ในการดำเนินการเพื่อโอนชื่อที่ดินที่ตั้งโรงเรียนศรีนคร ให้แก่ 5 สมาคมนั้น คณะกรรมการบริหารโรงเรียนได้ปรึกษาหารือกับตัวแทนผู้รับโอนเดิมมาโดยตลอด แต่โอกาสดังกล่าวก็ยังไม่เอื้ออำนวย จนกระทั่ง นายนิคม ปรีชาวีรกุล ได้เข้ารับตำแหน่งนายกสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนศรีนคร และอุปนายกแต่จังหวัดใหญ่ และในปี พ.ศ. 2526 เข้าดำรงตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการบริหารโรงเรียน (ประธานกรรมการ นายช่อง ฉัยยากุล มีปัญหาสุขภาพไม่สมบูรณ์ จึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่) ได้เล็งเห็นว่าอาคาร

ห้องเรียน มีสภาพชำรุดทรุดโทรม ไม่ปลอดภัยกับครูและนักเรียน อาคารล้าสมัย ควรจะมีการปรับปรุงสร้างอาคารใหม่จึงได้หารือกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนจาก 5 สมาคม มีมติเห็นชอบทำโครงการเพื่อหาทุนบริจาค แต่ติดปัญหาซื้อที่ดินยังมีได้โอนให้ 5 สมาคม เกรงว่าจะไม่ได้รับการสนับสนุนเงินบริจาคจากผู้มีจิตกุศลทั่วไป จึงพร้อมด้วยนายกสมาคมทั้ง 5 สมาคมในขณะนั้น ได้แก่ นายแสงชัย ชัยพัฒนาการ นายสุรินทร์ ศรีเลิศล้ำวาณิช นายกลิน จิโรจสินธุ์ นายสุข แซ่เจีย และนายอู่ย๋กุนฮอง แซ่อู่ย๋ ขอความเห็นชอบจากทายาทนายชีกิมหยง จึงได้เข้าปรึกษาหารือกับนายกั จิระนกร นางประนอม น้องสาวนายเซ่งจือ ลือประเสริฐ และนายอรรถการ บุตรชายนายเอกศักดิ์ องค์กรสกุล เพื่อขอโอนซื้อให้แก่ 5 สมาคม จะได้พัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้บริจาคที่ดินแล้วยังเป็นการส่งเสริมการศึกษาบุตรกุลธิดาชาวหาดใหญ่ เยาวชนในอนาคตของชาติ ซึ่งเป็นความตั้งใจอย่างบริสุทธิ์ของคณะกรรมการ ด้วยความพยายามประสานงานอย่างต่อเนื่อง

เรื่องราวความขัดแย้งครั้งนี้จบลงในปี พ.ศ.2528 เมื่อ 5 สมาคมฯ ออกมาขอร้องให้นายกเทศมนตรีเมืองหาดใหญ่ นายเกร่ง สุวรรณวงศ์ (ตำแหน่งในสมัยนั้น) ให้มาเป็น ตัวแทนรับมอบอำนาจจากนายกั จิระนกร เพื่อเป็นเจ้าของโรงเรียนศรีนคร และได้รับความอนุเคราะห์จากนายกั จิระนกร ในการมอบโอนที่ดินในส่วนชื่อของท่านให้กับ 5 สมาคมฯ เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2529 เป็นรายแรก ทำหนังสือมอบอำนาจให้ นายเกร่ง สุวรรณวงศ์ นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่เป็นตัวแทนท่าน เพื่อทำการโอนที่ดินเฉพาะส่วนของท่านให้ 5 สมาคม แต่เนื่องจากค่าโอนและภาษีสูงมาก นายนิคม ปรีชาวีรกุลจึงได้ขอคำปรึกษาจากผู้ว่าราชการจังหวัด ท่านอัยการจังหวัด ท่านสรรพากรจังหวัด และส่วนราชการต่าง ๆ ได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน จึงได้ร่วมกับนายกสมาคมทั้ง 5 ทำหนังสืออุทธรณ์ต่อทางราชการ อุทธรณ์ราคาประเมินทุนทรัพย์เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม และได้รับการพิจารณาจากทางราชการ จึงได้ดำเนินการจดทะเบียนกันที่กรมที่ดินจังหวัด โดยนายเกร่ง สุวรรณวงศ์ ลงนามแทน นายกั จิระนกร ส่วน นายนิคม

ปรีชาวีรกุล นายสุรินทร์ ศรีเลิศล้ำวาณิช นายกลิน จิโรจสินธุ์ นายสุข แซ่เจีย และนายอู่ย๋กุนฮอง แซ่อู่ย๋ ลงนามรับให้แทนสมาคมทั้ง 5 เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2529

ภาพที่ 116 ภาพกลุ่มคนจีนหาดใหญ่ผู้มีอุปการคุณต่อโรงเรียนศรีนคร

ภาพที่ 117-119 ภาพพิธีเปิดอาคารเรียนหลังใหม่
โรงเรียนศรีนคร โดย ฯพณฯ ท่าน พลเอกเปรม
คินสุลนันทน์

เมื่อปี พ.ศ. 2530 นายนิคม ปรีชาวีรกุล ได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการบริหารโรงเรียน ได้ทำโครงการเพื่อหาทุนบริจาคสร้างอาคารเรียนใหม่ โดยจัดตั้งคณะกรรมการก่อสร้างโรงเรียนศรีนคร วางแผนงานทั้งหมดไว้เพื่อพัฒนาศรีนคร มุ่งมั่นขัดเกลาเยาวชน จะให้ศรีนครเป็นโรงเรียนมีคุณภาพแห่งหนึ่งของภาคใต้ จึงจำต้องให้โรงเรียนศรีนครจกเป็นมูลนิธิ

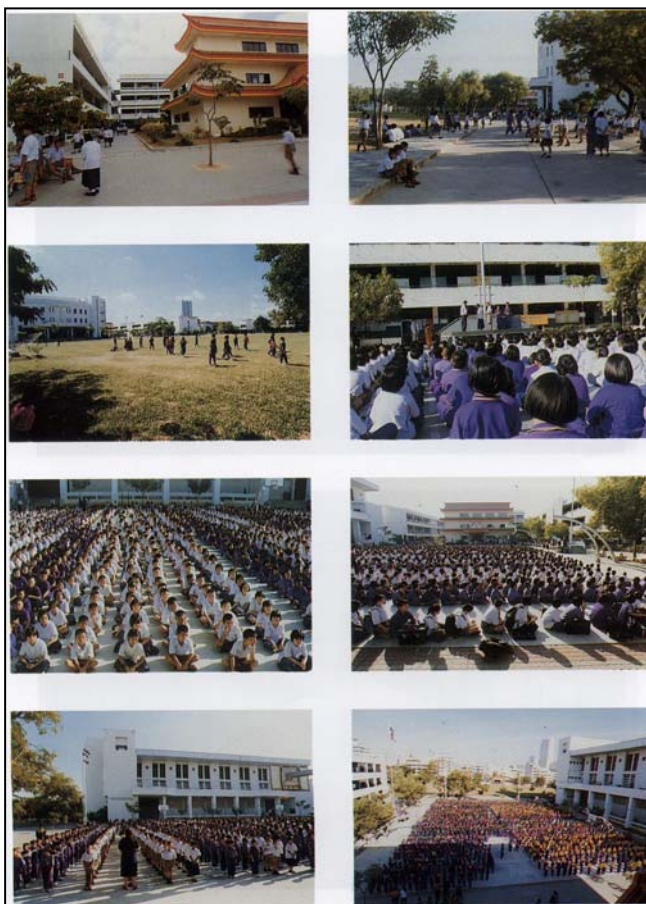
จะนั้นในปี พ.ศ. 2534 นายกสมาคมทั้ง 5 ในขณะนั้น ได้แก่ นายนิคม ปรีชาวีรกุล, นายอัสกล ชนลาภานันท์, นายสงัด ดีเป็นธรรม, นายสุย แซ่เจีย และ นายลียัดเซง แซ่ลี ร่วมกับตัวแทนผู้รับโอนเดิม ทั้ง 3 ท่าน และตัวแทนสมาคมศิษย์เก่าศรีนคร รวมเป็น 9 คน ยื่นขอจดทะเบียนเป็นมูลนิธิ และโอนที่ดินให้อยู่ในการดูแลของมูลนิธิ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2534 นับว่าเป็นข่าวดีของชาวหาดใหญ่

ภาพที่ 120 ภาพคุณนายกังสัแสง ศรีสวัสดิ์นุภาพ คนจีนผู้มี
บทบาทสำคัญต่อชุมชนคนจีนหาดใหญ่

ภาพที่ 121 ภาพกิจกรรมของมูลนิธิฯ
ครูและนักเรียนโรงเรียนศรีนคร

การก่อตั้งมูลนิธิประสบผลสำเร็จ
ในคราวนี้ ได้รับความช่วยเหลือและ
สนับสนุนอย่างมากจากนายเกร่ง สุวรรณ
วงศ์ นายกำสัแสง ศรีสวัสดิ์นุภาพ⁹³
นายวันชัย ลีระศิธร นายกี จิระนคร
นางประนอม ลือประเสริฐ, นายอรรถ
การ องค์สกุล นายเลี้ยวเย็นเจา นาย
เกรียง โลหะเจริญวานิช นางชุติมา คุน
รัตน์, คณะกรรมการชมรมสมาคมและ
มูลนิธิขนาดใหญ่ และท่านผู้มีจิตกุศลเพื่อ
การศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
โรงเรียนศรีนคร จะได้รับการสนับสนุน
จากทุกระดับของสังคม เพื่อให้โรงเรียนศรีนครมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนในการพัฒนาด้าน
การศึกษา เฉกเช่นอดีตเมื่อ 40 กว่าปีก่อน

การดำเนินการเรื่องจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน การก่อตั้งมูลนิธิและได้ส่งผลให้งาน
สร้างอาคารใหม่ของโรงเรียน ได้ประสบความสำเร็จอย่างราบรื่นและสมบูรณ์ ก็ได้อาศัยความร่วมมือ
และความตั้งใจอย่างบริสุทธิ์ของกรรมการทั้ง 5 สมาคมทุกสมัย และบุคคลทุกระดับของสังคมที่มีจิต
อันเป็นกุศลต่อโรงเรียนศรีนคร

ปัจจุบันนี้โรงเรียนศรีนคร ได้ทำการจดทะเบียนเป็นมูลนิธิโรงเรียนศรีนครขนาดใหญ่
บริหารงานโดยคณะกรรมการจาก 5 สมาคมเช่นเดิม มีนายนิคม ปรีชาวิรุฑ เป็นประธานมูลนิธิ และ
นายเกร่ง สุวรรณวงศ์ เป็นผู้รับใบอนุญาตของโรงเรียน โรงเรียนประกอบด้วยอาคารทั้งหมด 4 อาคาร
เป็นอาคารหอประชุมที่โอ่อ่ามีขนาดมาตรฐาน 1 หลัง อาคารเรียนอนุบาลชั้นเดียว 1 หลัง และอาคาร
เรียนประถม – มัธยมศึกษาปีที่ 3

คุณทิพย์ภา จิระนคร เป็นผู้จัดการ นายภายิต เหล่าสุวรรณ เป็นครูใหญ่ มีนักเรียนชาย-หญิง จำนวน 2,800 คน ครู-อาจารย์ จำนวน 136 คน เจ้าหน้าที่-พนักงาน จำนวน 45 คน สื่อการเรียนการสอนมีคอมพิวเตอร์ จำนวน 90 เครื่อง

ภาพที่ 123 ภาพอาคารใหม่ของโรงเรียนศรีนคร

李更生圖書館

อาคารใหม่ประกอบด้วย หอประชุมเอนกประสงค์ 3 ชั้น 1 หลัง อาคารเรียน 3 ชั้น 3 หลัง อาคารเรียนอนุบาล 4 ชั้น 1 หลัง อาคารเรียนอนุบาลชั้นเดียว 1 หลัง หอสมุด 3 ชั้น 1 หลัง สนามฟุตบอล ขนาดมาตรฐาน 1 สนาม สนาม บาสเกตบอล และวอลเลย์บอล จำนวน 2 สนาม โรงเรียนศรีนคร เป็นโรงเรียนเอกชนที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของเมืองหาดใหญ่ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

เอกชน ก่อตั้งขึ้นด้วยแรงศรัทธาและความร่วมมือร่วมใจของประชาชนชาวหาดใหญ่ โดยมีจุดประสงค์ที่จะให้เป็นสถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของคนไทยทั้งมวล สถานศึกษาแห่งนี้ นอกจากจะเปิดทำการสอนตามหลักสูตรสามัญของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังได้เปิดสอนภาษาจีนกลางควบคู่กับการสอนภาษาไทยและอังกฤษ ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

กล่าวได้ว่า แนวคิดสวัสดิการทางสังคมหรือการให้ความช่วยเหลือกันของชุมชนชาวจีนในเมืองหาดใหญ่ มีฐานรากมาจากความคิดของการรวมตัวเพื่อแสดงตัวตนของชาวจีนที่มีภาษาพูดกลุ่มภาษาเดียวกัน ตามมาด้วยการจัดกิจกรรมทางการกุศลร่วมกันในลักษณะต่าง ๆ ชุนนิพัทธ์จินนคร หรือเจ็กกีชี ถือว่าเป็นผู้บุกเบิกการรวมตัวกันของสมาคมฮากกาหรือจีนแคะ เป็นกลุ่มแรก ด้วยการชักชวนเพื่อนฝูงชาวฮากกาจากถิ่นอื่น ๆ เข้ามาช่วยกันทำงานสร้างทางรถไฟสายใต้ในสมัยรัชกาลที่ 5 และเมื่อบุกเบิกตัดถนนสามสายหลักแล้ว ชาวจีนที่ทำการค้าขายอยู่ในถนนสายหลักของเมืองหาดใหญ่ ได้มีการรวมกลุ่มพบปะกันในเวลาว่างเว้นจากการทำมาหากินตามปกติ และเกิดการรวมกลุ่มในรูปของสมาคมขึ้นมา ประกอบกับความเป็นผู้มีสายตายาวไกลของเจ็กกีชีที่เห็นปัญหาของชาวจีนโพ้นทะเลทั้งชาวแคะและกลุ่มภาษาอื่น ๆ ที่ไม่สามารถสร้างฐานะได้เท่าเทียมเสมอกัน การจัดสวัสดิการ

สงครามให้ในรูปของการบริจาคที่ดินเพื่อสร้างที่พักของคนชราอนาถา สุสานบ้านพรุ โรงเรียนเทศบาล 1 เืองเสียงสามัคคี โรงพยาบาลหาดใหญ่ และสนามกีฬาจิระนคร ถือเป็นก้าวแรก ๆ ของการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมกับคนทุกวัยและทุกระดับชั้นในเมืองหาดใหญ่

จากการศึกษาเอกสารและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ชุนนิพัทธ์จินนทร มีบทบาทในการประสานชาวจีนทุกกลุ่ม โดยเริ่มจากการเป็นที่ปรึกษาในการร่วมก่อตั้งสมาคมฮากกา ทำให้สมาคมฮากกาเป็นสมาคมแรก ๆ ของเมืองหาดใหญ่ และเป็นแบบอย่างที่ดีของสมาคมภาษาอื่น ๆ ที่เริ่มรวมตัวกันเป็นรูปเป็นร่างขึ้นในเวลาต่อมา ท่านเป็นพ่อค้าชาวจีนคนหนึ่งซึ่งมีบทบาทในการดำรงสร้างโรงเรียนศรีนครปัจจุบัน ให้เป็นโรงเรียนสอนภาษาจีนในเมืองหาดใหญ่ รวมทั้งการบริจาคที่ดินเพื่อสาธารณกุศล เป็นตัวอย่างอันดีให้ชาวจีนรุ่นต่อไปได้ระลึกถึง

จากคนจีนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆดังกล่าวที่อพยพมาทำงานเมืองไทยและดูช่องทางเพื่อตั้งหลักแหล่ง โดยทั่วไปคนทั่วไปมักคิดว่าคนจีนอยู่ที่ไหน การค้าก็คึกคักที่นั่น เสื้อผ้าหมอนใบก็สามารถตั้งตัวได้เหมือนกันทั่วโลก หรือไม่คนจีน คือยิวแห่งบูรพาทิศ เป็นนายทุนผู้ขูดรีด เมื่อเรานำวาทกรรมที่ผลิตภาพตายตัวเช่นนั้นออกมาพิจารณา และตรวจสอบกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ เรากลับพบว่าเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่มีความสำคัญมากต่อธรรมชาติของชุมชนแต่ละแห่งที่มีทั้งเงื่อนไขที่เอื้อเชิงโครงสร้าง ที่เอื้อให้คนจีนผู้อพยพสามารถสร้างตัวตนที่หาดใหญ่ได้ ขณะเดียวกัน เงื่อนไขส่วนบุคคลที่เขาเป็นผู้สร้างแต่กำหนดเอื้อให้เขาเข้าไปในช่องของโอกาสที่เปิดไว้ได้ ในทางกลับกันมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่ยับยั้ง บังคับ ควบคุมคนจีนไว้ เงื่อนไขส่วนบุคคลขณะนั้น มีผลทำให้เขา แก้ปัญหาข้อจำกัดนั้นไม่ได้หรือไม่ได้ ทั้งหมดของความสัมพันธ์ที่เขาสร้างมานั้น เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ของคน ที่มีต่อโอกาสและข้อจำกัด ทั้งระดับโครงสร้างและบุคคล ในการทำมาหากิน นอกเหนือจากชีวิตทางเศรษฐกิจแล้ว ชีวิตทางสังคมและสุขภาพ คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ การให้การศึกษาแก่บุตรและธิดาของพวกเขา ใครจะเป็นผู้ดูแล การรวมกลุ่มตั้งสมาคม (รวมความหมายในอดีตสมาคมออกมาในรูปไม่เป็นทางการ สมาคมในอดีตมีความเหนียวแน่นมาก แม้จะยังไม่ได้รับการจดทะเบียนยอมรับจากกติการัฐ ต่างมาการก่อตั้งสมาคมจีนในแต่ละกลุ่มภาษา การช่วยเหลือกันของชาวจีน อันเป็นวัฒนธรรมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

¹ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม (2529: 171)

² สกินเนอร์ จี.วิลเลียม (2529:173)

³ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม (2529:259)

⁴ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. พรณี นัตรพลรักษ์ และคณะ(แปล) มุลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ,2529.หน้า 37

⁵ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม(2529:51)

⁶ จากการสัมภาษณ์ อวิรุทธิ์ วัลลภาภิรมย์ เมื่อ 30 มีนาคม 2545 , ประสิทธิ์ ฟุ้งธรรมสาร 27 ธันวาคม 2544.

⁷ ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดสงขลา (ไม่ระบุปีพิมพ์ และสถานที่พิมพ์) หน้า 159.

⁸ ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดสงขลา (อ้างแล้ว: 161)

⁹ ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดสงขลา (อ้างแล้ว : 162)

¹⁰ สัมภาษณ์นางภาวนา แซ่โจ้ว อายุ 62 ปี อดีตหัวหน้าฝ่ายการเงิน บริษัทเด็กปีห้าง สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 56 ถนนตันรัตนกร อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2545. และดู เฟิง จ้าว หยง., มมป.มาจากกุ๊กกลายเป็นยักษ์ใหญ่ การต่อสู้ชีวิตของราชารุกิจยาง ลี อิน ต้อง . มปท.

¹¹ ดู YONG, C.F.Tan Kah Kee: The Making of an Oversea Chinese Legend. Singapore: Oxford University Press,1989 และ ข้อมูลจากมลิวรรณ รักษ์วงศ์ (2543: 150)

¹² สัมภาษณ์นายสงวน โสพร อายุ 57 ปี ที่สมาคมหอสมุดหอระลึกชุมชนยัดเซ็น ถนนชีอุทิส อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2545.

¹³ สัมภาษณ์นายอวิรุทธิ์ วัลลภาภิรมย์ อายุ 50 ปี ผู้จัดการสมาคมฮกเกี้ยน สัมภาษณ์ที่สมาคมฮกเกี้ยน ชั้น 11 ลิการ์ เคนท์พลาซ่า ถนนแสงจันทร์ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2545.

¹⁴ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม (อ้างแล้ว: 17)

¹⁵จากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา , เรื่อง ความเป็นมาของสมาคมฮกกา(จีนแคะ)”.ธันวาคม 2543 ถึง กันยายน 2544.

¹⁶ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น ถนนธรรมานุญูวิถิในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม

¹⁷ ปัจจุบันคือ ถนนนิพัทธ์อุทิส1,2 และ 3

¹⁸ ที่ จิระนคร “หนังสือที่ระลึกครบรอบ 80 ปี คุณพ่อที่ จิระนคร“ 2540 หน้า 11-13.

¹⁹ ปัจจุบันนายชิน สนองคุณวรคุณ หรือเต้าแก่นัน ได้เสียชีวิตแล้ว

²⁰ ท่านยังเรียก ฮับใหญ่ เช่นเดียวกับคนจีนยุคก่อนเรียก

²¹ สัมภาษณ์นางอึ้งสี แซ่เจี๋ย อายุ 77 ปี สัมภาษณ์ที่ร้านยีนดีศิลป์ ถนนสุภสารรังสรรค์ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ.2545.และเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เพิ่มเติม เรียบเรียงเรื่องราวของร้านไว้ให้ผู้คนได้ไปศึกษาต่อ ดังนี้

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ถ้าจะเอ่ยถึงร้านถ่ายภาพใน อ.หาดใหญ่ แล้ว ร้านหนึ่งที่อยู่กับชาวหาดใหญ่มานาน และเป็นที่รู้จักกันดี ตั้งแต่รุ่นปู่ รุ่นย่า จนถึงรุ่นหลาน ก็คงจะไม่พ้น “ร้านเจียคัลเลอร์เลป” หรือที่ชาวหาดใหญ่เรียกติดปากว่า “ร้านเจีย”หากจะนับเวลากันดูแล้ว ร้านเจีย กับหาดใหญ่ อยู่คู่กันมาเป็นเวลากว่า 30 ปีแล้ว โดยการก่อตั้งของ นายยีนดี สนองคุณวรกุล เมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยมีร้านเดิมที่เน้นการขายอุปกรณ์ถ่ายภาพ อุปกรณ์ขาวดำ เป็นหลัก แต่เนื่องด้วยการเจริญเติบโตของตัวเมืองหาดใหญ่เอง ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ก็ต้องพัฒนาตัวเองตามไปด้วย จึงเล็งเห็นว่าการจะพัฒนารุกิจด้านนี้ คงจะขยับขยายไปในด้านอื่นได้ไม่ดีเท่ากับการเปิดเป็นร้านถ่ายภาพครบวงจร ที่ไม่เพียงแต่

จะขายอุปกรณ์อย่างเดียว แต่จะรวมไปถึงการล้างอัดขยาย ถ่ายภาพด้วย แต่การพัฒนาหากจะทำให้สำเร็จลุล่วงได้ในคราวเดียวก็คงจะเป็นไปได้ยาก เช่นเดียวกับการพัฒนาของธุรกิจอื่น ๆ

อุปกรณ์เริ่มแรกที่พบ คือ การหาทำเลที่ตั้งร้าน ในเวลานั้นถ้าจะให้หนักถึงทำเลที่เหมาะสมจริง ๆ ในตัวเมืองหาดใหญ่ ก็คงจะเป็นย่านสายสาม แต่ที่ดินบริเวณนั้นมีราคาสูงมาก ทางร้านจึงจำเป็นต้องเลือกหาทำเลใหม่ จึงได้มาเช่าห้องแถว 1 ห้อง ซึ่งอยู่บนถนนศุภสารรังสรรค์ ใกล้กับตลาดกิมหยง มีพนักงานแรกเริ่ม 3 คน และได้เปิดดำเนินการมาจนถึงทุกวันนี้

เมื่อร้านเจียได้เปิดทำการในปีพ.ศ. 2518 ซึ่งทำการในห้องเช่า 1 ห้อง มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการด้านการทำแลปโดยเฉพาะ ทำอยู่ได้ประมาณ 3 ปี ร้านเจีย ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงร้านครั้งแรก โดยการลงทุนเปลี่ยนเครื่องมือที่มีอยู่เดิมเป็นระบบต่อเนื่อง ล้างอัดโดยไม่ใช้ห้องมืด ซึ่งถือเป็นการนำเข้าเครื่องมือทางด้านถ่ายภาพเครื่องแรกในต่างจังหวัด และเป็นเครื่องที่สองของประเทศไทย การลงทุนของร้านครั้งนี้ ถือเป็นความกล้าหาญอย่างมาก เพราะทุนที่ลงไปในตอนแรกเปิดร้านนั้นยังไม่ทันที่จะได้กำไรกลับมา

หลังจากนั้นเป็นต้นมา ทางร้านก็ได้มีการพัฒนากิจการออกไปเรื่อย ๆ คือ หลังตั้งกิจการ 10 ปี ก็ขยายห้องเช่าที่เช่าอยู่เดิมเพียง 1 ห้อง เป็น 2 ห้อง ซึ่งยังใช้วิธีเช่าอยู่ เพื่อป้องกันปัญหาทุนจม และจากเดิมที่ใช้เนื้อที่เพียงชั้นล่างชั้นเดียว ก็ใช้ทุกชั้นที่มีอยู่ เพื่อทำแลป เก็บของ ถ่ายภาพ จากเดิมที่มีพนักงานอยู่ 3 คน ก็เพิ่มเป็น 22 คน เพื่อช่วยด้านแลป และ 3 คน เพื่ออยู่ประจำเคาน์เตอร์ในร้าน จากกิจการที่มีอยู่เพียงสาขาเดียว ก็ขยายเพิ่มขึ้นอีก 2 ร้าน ซึ่งเป็นการบริหารโดยเครือญาติ ใช้วิธีแยกนโยบายบริหาร โดยทางร้านเจีย ถนนศุภสารรังสรรค์ จะเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายให้ และนอกจากนั้นยังมีการร่วมลงทุนกับทางกรุงเทพฯ เปิดเป็นร้านถ่ายภาพ “U photo” บนชั้น 5 ห้างลิการ์เด็นท์พลาซ่าอีกด้วย โดยทางร้านเจียจะเป็นผู้รับผิดชอบในด้านการล้างอัดดิจิทัล

²² สกินเนอร์ จี.วิลเลียม (2529: 40)

²³ สกินเนอร์ จี วิลเลียม (2529: 85) อ้างจาก Charles Gutzlaff, *Journal of Three Voyages along the Coast of China in 1831, 1832 and 1833, with Notices of Siam, Corea and the Loo-Choo Islands, to Which is Prefixed an Introductory Essay on the Policy, Religion, etc., of China*, by the Rev. W. Ellis, 3d ed. London: Thomas Ward and Co., 1840, p.72.

²⁴ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม (2529:85)

²⁵ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม(2529:88)

²⁶ มลิวรรณ รักษ์วงศ์ (2543:86) อ้างจาก อรัญ จิตะเสน , “เล่าเรื่องเมืองหาดใหญ่ตอนโครงสร้าง ความเจริญเติบโต” *หาดใหญ่วันนี้*, รัชนิพร เพชรพินิจ, บรรณาธิการ (สงขลา: ม.ป.ท., 2534) หน้า 18., สัมภาษณ์นายกี จิระนคร อดีตประธานสภาเทศบาลเมืองหาดใหญ่, สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 79/17 ถนนธรรมบุญวิถี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2538.

²⁷ สัมภาษณ์ นายอวิรุทธิ์ วัลลภาภิรมย์ ผู้จัดการสมาคมชกเกียน อายุ 50 ปี สัมภาษณ์ที่สมาคมชกเกียน ชั้น 11 ลิการ์เด็นท์พลาซ่า ถนนแสงจันทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2545.

²⁸ จากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา , “โรงแรมอานาน” เรื่อง ธันวาคม 2543 ถึง กันยายน 2544 หน้า 1-6.

²⁹ สัมภาษณ์ นายกลิน จิโรจน์สินธุ์ เลขานุการคณะกรรมการบริหารโรงเรียนศรีนคร อายุ 65 ปี ที่ร้านฉันทา ถนนชีอุทิศ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ.2545.

³⁰ ชาวแต่จื๋อตามที่ใช้กันที่นี่ไม่ควรจะตีความหมายว่า เป็นคนจากจังหวัดของ เจา-โจว เพราะตามขนาดของพลเมืองของจังหวัดก่อนนั้นประกอบด้วยพวกและ ส่วนพวกแต่จื๋อเป็นจำนวนมากอยู่กันตามแถบชายฝั่งทะเลของถู่-ฟง และไห่-ฟง มาจนถึงทางใต้ใน หุย-โจว อย่างไรก็ตาม พวกผู้อยู่ เจา-อัน ที่เข้ามาในกรุงเทพฯ นั้นก็เข้ามารวมกลุ่มอยู่กับพวกฮกเกี้ยนมากกว่าจะรวมอยู่กับพวกแต่จื๋อ .

³¹ สุรางค์ จันทวานิช และคณะ ชาวจีนแต่จื๋อในประเทศไทย และในภูมิภาคเดนมาร์กที่เจาซัน สมัยที่หนึ่ง ทำเรื่องจางหลิน (2310-2393) .2534.

³² สุรางค์ จันทวานิช “ถิ่นกำเนิดของชาวจีนแต่จื๋อในประเทศไทย “ อ้างแล้ว, หน้า 13.

³³ สุรางค์ จันทวานิช อ้างจาก สกินเนอร์ สังคมจีนในประเทศไทย :ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ . หน้า 68.

³⁴ สุรางค์ จันทวานิช อ้างจาก สกินเนอร์ เล่มเดียวกัน . น.88.

³⁵ สุรางค์ จันทวานิช อ้างจาก ต่วนลี่เซิง “ชาวจีนแต่จื๋อที่อพยพมายังไทยในระยะแรก” เส้นทางเศรษฐกิจฉบับพิเศษ คนจีนสองร้อยปีภายใต้พระบรมโพธิสมภาร 2525. หน้า 29.

³⁶ วัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธ์ และสุรางค์ จันทวานิช “ชาวจีนแต่จื๋อในสภาพสังคมไทยสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ ตอนต้น อ้างแล้ว, หน้า 103.

³⁷ วัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธ์ และสุรางค์ จันทวานิช (น.104) อ้างจาก Viraphol Sarasin , Tribute and Profit: Sino-Siamese Trade 1653-1853 (Cambridge : Council on East Asian Studies, Harvard University, 1977.

³⁸ วัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธ์ และสุรางค์ จันทวานิช (น.104) อ้างจาก อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเอกจรรยา รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ .21 ธันวาคม 2526.

³⁹ วัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธ์ และสุรางค์ จันทวานิช (เรื่องเดียวกัน : 105)

⁴⁰ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม(2529:37) อ้างจาก R.A.D.Forrest ,The Chinese Language .London : Faber and Faber ,1948 p.213.

⁴¹ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม (2529:51)

⁴² เป็นตำแหน่งขุนนางสูงสุดที่รับผิดชอบควบคุมดูแลชาวจีน

⁴³ G .William Skinner ได้กล่าวถึงตำแหน่งนายอำเภอจีนในสมัยอยุธยาไว้บ้างในหนังสือ Chinese Society in Thailand : An Analytical History .pp.13-14 โดยศึกษาจากหนังสือของวันวลิต เดอ ลาลูแบร์ และเดอ โชมองต์ นายอำเภอจีน เป็นขุนนางระดับล่างในระบบราชการไทยที่สังกัดกรมท่าซ้าย มีหน้าที่ช่วยเหลือหลวงไขฎีกา ในการควบคุมดูแลชาวจีน

⁴⁴ ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล “การควบคุมชาวจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนการปฏิรูปการปกครอง 2325-2435” ชาวจีนแต่จื๋อในประเทศไทย และในภูมิภาคเดนมาร์กที่เจาซัน สมัยที่หนึ่ง ทำเรื่องจางหลิน (2310-2393) .

ในสุรางค์ จันทวานิช และคณะ (บรรณาธิการ) 2534 , หน้า 120

เพื่อให้เกิดความกระจ่างขึ้น จึงขออธิบายเพิ่มเติมนี้ .เอกสารชิ้นต้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 ได้กล่าวในรายละเอียดว่า นายอำเภอจีน เป็นขุนนางระดับล่างในระบบราชการไทยที่สังกัดกรมท่าซ้าย มีหน้าที่

ช่วยเหลือหลวงโชฎิกราช ในการควบคุมดูแลชาวจีน นายอำเภอจีนที่ได้รับการแต่งตั้งถือว่าเป็นขุนนางในระบบราชการไทย และทำงานภายใต้การบังคับบัญชาของเจ้าเมือง รวมทั้งต้องรับการถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาพร้อมกับเจ้าเมืองกรมการปีละ 2 ครั้ง หน้าที่ของนายอำเภอจีนคือ การดูแลทุกข์สุข ประนีประนอมคดีความวิวาทเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้น แต่ถ้าเป็นคดีความแพ่งหรืออาญาจะต้องส่งตัวโจทก์จำเลยไปให้เจ้าเมืองและกรมการพิจารณาตัดสิน ในกรณีที่ชาวจีนมีคดีความกับกลุ่มชนอื่น ๆ นั้น ถ้าชาวจีนเป็นโจทก์ ก็ให้นายอำเภอจีนช่วยฟ้องร้องให้ แต่ถ้าชาวจีนเป็นจำเลย ก็ให้ควบคุมตัวนำมาส่งให้เจ้าเมืองกรมการ และในทั้งสองกรณี นายอำเภอจีนจะต้องไปนั่งฟังการพิจารณาคดีด้วย

นอกจากนั้น นายอำเภอจีนยังต้องรับผิดชอบต่อเจ้าเมืองกรมการในเรื่องการจัดทำบัญชีรายชื่อชาวจีนในท้องถิ่นที่ตนควบคุมดูแลว่า มีอยู่เท่าไร ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ไหน ประกอบอาชีพอะไร รวมทั้งนำชาวจีนเหล่านี้มาผูกบิ๋นข้อมือเมื่อถึงเวลาที่ทางการกำหนดไว้ ขณะเดียวกันต้องคอยดูแลไม่ให้ชาวจีนทำผิดกฎหมาย หน่วยงานสังกัดของนายอำเภอจีนคือ กรมพระกลาโหม กรมมหาดไทย หรือกรมพระคลัง ขึ้นอยู่กับว่า หัวเมืองนั้น ๆ อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกรมใด ส่วนหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งในแต่ละรัชสมัยยังมีความแตกต่างกันไป เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 3 มักพิจารณาแยกการแต่งตั้งนายอำเภอจีนตามกลุ่มภาษาถิ่นของชาวจีน ส่วนในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้นำเอาหลักเกณฑ์เรื่องการนับถือศาสนาของชาวจีนมาพิจารณาด้วย และในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้นำเอาหลักเกณฑ์เรื่องการรวมกลุ่มทางสังคมของชาวจีน และสภาพภูมิศาสตร์มาใช้พิจารณาในการแต่งตั้งนายอำเภอจีนด้วย

⁴⁵ สุวรรรัตน์ เลิศพานิชย์กุล ,เรื่องเดียวกัน หน้า 121 อธิบายเพิ่มเติมดังนี้ ในด้านบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอจีนนั้น อาทิ เจ้าภาษีนายอากร ชาวจีนที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีฐานะดี หรือชาวจีนที่เป็นบุตรหลานของขุนนางไทยเชื้อสายจีน รวมทั้งชาวจีนที่เป็นหัวหน้าสมาคมลับอั้งยี่ นายอำเภอจีน จะได้รับพระราชทานยศในระดับ “ขุน” หรือ “หลวง” ส่วนนายอำเภอจีนเข้ารับมรดกได้รับพระราชทานยศในระดับ “หมื่น” แต่ก็ นอกจากนั้น มีข้อน่าสังเกตว่า สารตราแต่งตั้งนายอำเภอจีนในสมัยรัชกาลที่ 3 มักเรียกตำแหน่งนายอำเภอจีนว่า “เจ้าภาษีนายอำเภอจีน” จึงมีความเป็นไปได้ว่า การปรับปรุงระบบการแต่งตั้งเจ้าภาษีนายอากรครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 3 นั้น นอกจากจุดประสงค์ทางเศรษฐกิจแล้ว น่าจะมีความเกี่ยวพันหรือมีจุดประสงค์ทางด้านปกครองควบคุมชาวจีนแอบแฝงอยู่ด้วย

⁴⁶ สุวรรรัตน์ เลิศพานิชย์กุล ,เรื่องเดียวกัน

อ้างอิง หอสมุดแห่งชาติ จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 เลขที่ 28 จ.ศ.1206 สารตราเจ้าพระยาจักรีถึงเมืองชัยนาท เรื่องตั้งอากรภูมิเป็นหลวงบำรุงพานิช และจดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 เลขที่ 4 จ.ศ.1227 ร่างสารตราถึงพระยาอุทัยธานีตั้งจีนน้อยเป็นหลวงพินิจภาษา จางวางอำเภอจีน เลขที่ 17 จ.ศ.1227 ร่างสารตราถึงเมืองสรบุรี เรื่องตั้งจีนชั่ว เป็นหลวงวิเศษพานิช จางวางอำเภอจีนเมืองสร เลขที่ 341 จ.ศ.1228 ร่างทราน้อยถึงเมืองเชียงแตง จำปาศักดิ์ แสนปาง .

⁴⁷ สุวรรรัตน์ เลิศพานิชย์กุล ,เรื่องเดียวกัน หน้า 122.

⁴⁸ สุวรรรัตน์ เลิศพานิชย์กุล (เรื่องเดียวกัน: 123) อ้างจาก หอสมุดแห่งชาติ จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 เลขที่ 37 จ.ศ.1225 ซึ่งกล่าวถึงการแต่งตั้งนายอำเภอจีนเข้ารับมรดก เมืองฉะเชิงเทรา เกี่ยวกับเรื่องกรมการจีนและฐานะของปลัดจีนไว้ว่า “สารตราเจ้าพระยาจักรีมาถึงพระเกรียงไกรกระบวนยุทธ ปลัดไทย หลวงวิสุทธิจีนชาติ ปลัดจีน กรมการเมือง

จะเชิงเถรา ... แต่ก่อนก็ได้มีตราโปรดตั้งหลวงวิสุทธิจีนชาติ ปลัดจีน ตั้งขุนศรีบริบูรณ์ ขุนวิจารณ์จีนจร เป็นนายอำเภอ ให้ว่ากล่าวจีนบรรดาอยู่ ณ แขวงเมืองจะเชิงเถรา ความแจ้งอยู่แล้ว ... แลให้จีนเหลียนจิว ผู้เป็นที่หมื่นพิจารณาคริสต์จีน(นายอำเภอจีนเข้ารีต) ฟังผู้บังคับบัญชา ผู้ว่าราชการเมือง แลพระเกรียงไกรกระบวนยุทธ หลวงวิสุทธิจีนชาติ ปลัด กรมการผู้ใหญ่...”

ปลัดจีน โดยปลัดจีนรับราชการภายใต้การบังคับบัญชาของเจ้าเมือง ปลัดจีนมักได้รับพระราชทานยศในระดับ “หลวง” และมีศักดินา 600-800 แต่มีปลัดจีนบางคนได้รับพระราชทานยศ ในชั้น “พระ” และมีศักดินา 600-1,000

⁴⁹ สุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล (เรื่องเดียวกัน: 123) อ้างจาก หอสมุดแห่งชาติ จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 เลขที่ 37 จ.ศ.1225 ซึ่งกล่าวถึงการแต่งตั้งนายอำเภอจีนเข้ารีต เมืองจะเชิงเถรา เกี่ยวกับเรื่องกรมการจีนและฐานะของปลัดจีนไว้ว่า “สารตราเจ้าพระยาจักรีมาถึงพระเกรียงไกรกระบวนยุทธ ปลัดไทย หลวงวิสุทธิจีนชาติ ปลัดจีน กรมการเมืองจะเชิงเถรา ... แต่ก่อนก็ได้มีตราโปรดตั้งหลวงวิสุทธิจีนชาติ ปลัดจีน ตั้งขุนศรีบริบูรณ์ ขุนวิจารณ์จีนจร เป็นนายอำเภอ ให้ว่ากล่าวจีนบรรดาอยู่ ณ แขวงเมืองจะเชิงเถรา ความแจ้งอยู่แล้ว ... แลให้จีนเหลียนจิว ผู้เป็นที่หมื่นพิจารณาคริสต์จีน(นายอำเภอจีนเข้ารีต) ฟังผู้บังคับบัญชา ผู้ว่าราชการเมือง แลพระเกรียงไกรกระบวนยุทธ หลวงวิสุทธิจีนชาติ ปลัด กรมการผู้ใหญ่...”

กรมการจีนมีหน้าที่ช่วยเจ้าเมืองควบคุมดูแลชาวจีนให้อยู่อย่างสงบเรียบร้อย ไม่ประพฤติดีกกฎหมายบ้านเมือง รวมทั้งช่วยเจ้าเมืองปราบปรามจีนที่เป็นโจรผู้ร้ายด้วย นอกจากนั้นกรมการจีนยังมีหน้าที่พิจารณาคดีความทั่วไปที่เกิดขึ้นในหมู่ชาวจีน ถ้าเป็นคดีความเพ่งความอาญาจะส่งมาให้เจ้าเมืองและกรมการไทยพิจารณา โดยกรมการจีนจะไปนั่งฟังการพิจารณาคดีด้วย หน้าที่อีกประการหนึ่งของกรมการจีนคือ การให้ความช่วยเหลือแก่ชาวจีนในเรื่องต่าง ๆ ที่ชาวจีนร้องเรียน และเป็นที่พักพิงของเจ้าเมืองในปัญหาที่เกี่ยวกับชาวจีน ด้วยเหตุนี้ในหัวเมืองที่มีชาวจีนไปตั้งหลักแหล่งอยู่มาก ขุนนางในระบบราชการที่รับผิดชอบทำหน้าที่บริหารบ้านเมืองจึงประกอบด้วย เจ้าเมือง กรมการไทย และกรมการจีน

⁵⁰ สุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล (เรื่องเดียวกัน : 123)

ปลัดจีนซึ่งเป็นผู้ที่มีตำแหน่งและฐานะสูงสุดในหมู่กรมการจีนนั้น มีอำนาจหน้าที่ด้านการควบคุมดูแลการพิจารณาคดีความ และการให้ความช่วยเหลือแก่ชาวจีนในด้านต่าง ๆ เหมือนดังเช่นนายอำเภอจีน ต่างกันเพียงว่า ปลัดจีนมีอำนาจกว้างขวางครอบคลุมทั่วทั้งเมือง ในขณะที่นายอำเภอจีนรับผิดชอบเฉพาะในกลุ่มภาษา กลุ่มศาสนา กลุ่มสังคม หรือในท้องถิ่นของตน นอกจากนั้น ในการพิจารณาคดีความทั่วไปเกี่ยวกับชาวจีน ปลัดจีนมีอำนาจมากกว่า เช่น ในคดีความวิวาทเล็ก ๆ น้อย ๆ ของชาวจีน นายอำเภอจีนจะพิจารณาในชั้นประนีประนอมยอมความแก่กันเท่านั้น แต่ปลัดจีนมีอำนาจพิจารณาคัดสินถึงขั้นปรับสินไหมพินัย เพียงแต่ว่า เมื่อพิจารณาแล้วจะต้องแจ้งความบังคับพร้อมทั้งเจ้าเมืองกรมการ อีกประการหนึ่ง ในหัวเมืองที่มีปลัดจีน

⁵¹ ใน พ.ศ.2406 พระพนมสารนรินทร์ เจ้าเมืองพนมสารคาม ทำความผิดเรื่องปกปิดไพร่ที่ปลอมลัก เรียกเอาเงินจากคนปลอมลักแล้วปล่อยไป และยังทำความผิดอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง จึงถูกถอดออกจากตำแหน่ง ร.4 ได้โปรดเกล้าฯ ให้หลวงบุรีพิทักษ์ ยกบัตรเมืองจะเชิงเถรา ไปรักษาการเป็นเจ้าเมืองชั่วคราว ต่อเมื่อพระกำแพงขุกกิดี ปลัดเมือง

จะเชิงเทรา กลับจากราชการทัพทางเขมรเมื่อไร ก็จะแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองพนมสารคาม รัชกาลที่ 4 ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระกำพูนศักดิ์เป็นที่พระพนมสารนรินทร์ เจ้าเมืองพนมสารคาม ในวันศุกร์ แรม 9 ค่ำ เดือน 3 จ.ศ.1227 (พ.ศ.2408)

ในปีเดียวกันนี้ (พ.ศ.2406) พระยาวิเศษฤาไชย เจ้าเมืองฉะเชิงเทรา กระทำความผิดต่อราชการหลายเรื่อง จึงถูกถอดออกจากตำแหน่งเจ้าเมือง รัชกาลที่ 4 ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีสุริยาภะ จางวางกรมม้า จากกรุงเทพฯ ขึ้นมารักษาการเป็นเจ้าเมืองชั่วคราว จนถึงปลาย พ.ศ.2407 (เดือน 4) รัชกาลที่ 4 จึงได้ทรงแต่งตั้งให้พระยาศรีสุริยาภะเป็นพระยาวิเศษฤาไชย เจ้าเมืองฉะเชิงเทรา หลวงวิสุทธิจันทน์จึงได้ว่าราชการเมืองฉะเชิงเทราแทนในบางระยะ ดังใบบอกถึงกรุงเทพฯ เรื่องชำระเงินอากรค่าน้ำที่ขึ้นต้นว่า “ข้าพเจ้าหลวงวิสุทธิจันทน์ ปลัดจีน ผู้ว่าราชการเมืองฉะเชิงเทรา...และกรรมการเมืองฉะเชิงเทรา” อนึ่ง ในสมัยรัชกาลที่ 3 เรียกตำแหน่งเจ้าเมืองว่า “เจ้าเมือง” แต่ในสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 เรียกว่า “ผู้ว่าราชการเมือง” บ้าง หรือ “ผู้สำเร็จราชการเมือง” บ้าง

⁵² สุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล (เรื่องเดียวกัน: 124) อ้างจาก กองจดหมายเหตุแห่งชาติ รัชกาลที่ 5 น.8.7/11 จินชอนอนุญาตตั้งสโมสรเกี่ยวกับเรื่องยกกรมทำชาขึ้นมาขึ้นกระทรวงนครบาล จดหมายเหตุพระยารัษฎาฯ วันที่ 29 กันยายน ร.ศ.128 ถึงเจ้าพระยามรราช เสนาบดีกระทรวงนครบาล หลังปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ยกเลิกตำแหน่งปลัดอำเภอจีน เมื่อยกเลิกไปแล้ว รัฐบาลได้ตั้งตำแหน่ง “กรมการพิเศษ” ขึ้นแทน กรมการพิเศษที่ตั้งขึ้นนี้มีฐานะต่ำกว่ากรมการจีน และมีอำนาจน้อยกว่าด้วย ในด้านฐานะ กรมการจีนเป็นตำแหน่งสัญญาบัตร ผู้ที่เป็นกรมการได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ส่วนกรมการพิเศษนั้นเป็นเพียงตำแหน่งประทวน ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าเมือง โดยผ่านความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย ในด้านอำนาจ กรมการจีนได้รับมอบหมายให้ปกครอง ควบคุมดูแล และพิจารณาคดีความทั่วไปของชาวจีน ส่วนกรมการพิเศษเป็นเพียงที่ปรึกษาของเจ้าเมือง ในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชาวจีน และช่วยปฏิบัติราชการบางประการตามคำสั่งของเจ้าเมืองเป็นคราว ๆ ไป ไม่มีอำนาจหน้าที่ทางด้านบริหารหรือพิจารณาคดีความแต่อย่างใด

อำนาจหน้าที่ของปลัดจีนซึ่งเริ่มต้นในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อมาถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มอำนาจมากขึ้น ในสมัยนี้รัฐบาลได้จัดตั้งศาลชำระคดีความจีน หรือศาลคดีจีนขึ้นใน พ.ศ.2411 เพื่อรับผิดชอบทำหน้าที่พิจารณาคดีความทั่วไปและคดีแพ่งเกี่ยวกับชาวจีนทั่วราชอาณาจักร รวมทั้งใช้ภาษาและจารีตประเพณีจีนในการพิจารณาชำระความด้วย ศาลคดีจีนที่ตั้งขึ้นนี้สังกัดกรมทำชา และมีผู้แทนของศาลคดีจีนไปประจำอยู่ตามหัวเมืองต่าง ๆ ที่มีชาวจีนตั้งถิ่นฐานอยู่มาก เพื่อทำหน้าที่ตัดสินคดีความทั่วไปและคดีแพ่งเกี่ยวกับชาวจีนในระดับหนึ่งก่อน ถ้าคดียังไม่สามารถยุติได้ จึงค่อยส่งสำนวนคดีความมาปรึกษาศาลคดีจีนในกรุงเทพฯ แต่ถ้าเป็นคดีความอาญาจะต้องส่งให้เจ้าเมืองกรมการพิจารณา และผู้แทนผู้ต้องหาไปนั่งฟังการพิจารณาคดีความด้วย เนื่องจากกรมทำชาซึ่งรับผิดชอบดูแลศาลคดีจีนนั้นเป็นกรมย่อยกรมหนึ่งในกรมใหญ่คือ กรมพระคลัง ดังนั้นเสนาบดีกรมพระคลังจึงเป็นผู้รับผิดชอบการแต่งตั้งผู้แทนของศาลคดีจีน หรือที่เรียกกันว่า “กงสุลจีนในบังคับสยาม” ตามหัวเมืองต่าง ๆ ที่มีชาวจีนตั้งหลักแหล่งอยู่ อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่า เฉพาะในช่วงระยะแรกที่ตั้งศาลคดีจีนเท่านั้น ที่มีการแต่งตั้งกงสุลจีนในบังคับสยามตามหัวเมืองต่าง ๆ หลายเมือง ในระยะหลังมีการแต่งตั้งน้อย โดยทั่วไปแล้ว รัฐบาลมักมอบหมายอำนาจหน้าที่ของผู้แทนศาลคดีจีนให้แก่ปลัดจีน ปลัดจีนในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงมีอำนาจหน้าที่มากกว่าปลัดจีนในสมัยรัชกาลที่ 4 ดังจะกล่าวรายละเอียดในตอนต่อไป

กงสุลจีนในบังคับสยาม การทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีและการค้า เปิดประเทศค้าขายกับตะวันตกใน สมัยรัชกาลที่ 4 นอกจากจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยแล้ว ยังมีผลกระทบต่อการศาลของไทยด้วย กล่าวคือ ทำให้เกิดสิทธิสภาพนอกอาณาเขตขึ้นภายในประเทศ และสิ่งที่ตามมาคือ การเกิดคนในบังคับของประเทศ ต่าง ๆ ทางตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอังกฤษและฝรั่งเศส ปรากฏว่า หลังจากการเปิดประเทศแล้ว ได้มีชาวจีน จำนวนหนึ่งอาศัยช่องโหว่ทางกฎหมายสมัครเข้าไปเป็นคนในบังคับของชาติตะวันตก โดยมุ่งหวังอิทธิสิทธิ์ทาง การศาลในเวลาที่เกิดคดีความต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ สังคมชาวจีนในประเทศไทยจึงเกิดกลุ่มชาวจีนในบังคับของชาติตะวันตก หรือ “จีนในร่มธง” เพิ่มขึ้นอีกกลุ่มหนึ่ง แต่ยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนชาวจีนที่ยังอยู่ในบังคับของรัฐบาล ไทย

⁵³ สุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล (เรื่องเดียวกัน: 126)

⁵⁴ สุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล (เรื่องเดียวกัน: 126) รัฐบาลในรัชสมัยรัชกาลที่ 4 ได้ตระหนักถึงความยุ่งยากต่าง ๆ ที่เกิด จากปัญหานี้ จึงพยายามคิดหาทางแก้ไข ดังชาวจีนให้อยู่ในบังคับของไทยเหมือนเดิม ไม่ผลไปพึ่งพาอำนาจของ ตะวันตก ปัญหาเรื่องชาวจีนซึ่งเป็นคนต่างด้าวประสบความยุ่งยากเมื่อเกิดคดีความฟ้องร้องกันในศาล เป็นเรื่องที่ รัฐบาลตระหนักดี และพยายามหาทางแก้ไขตลอดมา นายอำเภอจีน จางวางอำเภอจีน และปลัดจีนซึ่งรัฐบาลแต่งตั้ง ขึ้นนั้น ล้วนแล้วแต่ได้รับมอบอำนาจให้พิจารณาตัดสินความทั่วไปของชาวจีน รวมทั้งให้ขุนนางเหล่านี้ช่วยดำเนินการ ฟ้องร้องคดีความต่าง ๆ ให้ชาวจีนด้วย และไปฟังการพิจารณาตัดสินความต่าง ๆ เกี่ยวกับชาวจีน ทั้งในกรณีที่ เป็นโจทก์ และจำเลย ทำให้ชาวจีนรู้สึกว่าจะสามารถพึ่งพารัฐบาลได้อย่างเต็มที่ ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอำนาจของชาติตะวันตกแต่ ทีเดียว

⁵⁵ ข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา “มูลนิธิสงเคราะห์คนชราอนาถา” ธันวาคม 2543 ถึง กันยายน 2544 , หน้า 2.

⁵⁶ ข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา “มูลนิธิสงเคราะห์คนชราอนาถา” ธันวาคม 2543 ถึง กันยายน 2544 , หน้า 2-3.

⁵⁷ ข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา “มูลนิธิสงเคราะห์คนชราอนาถา”. เดือนตุลาคม 2544ถึง มีนาคม 2545, หน้า 36.

⁵⁸ ข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา “มูลนิธิสงเคราะห์คนชราอนาถา”. เดือนตุลาคม 2544ถึง มีนาคม 2545, หน้า 36.

⁵⁹ ข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา “มูลนิธิสงเคราะห์คนชราอนาถา”. เดือนตุลาคม 2544ถึง มีนาคม 2545, หน้า 10

⁶⁰ ข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา , เรื่อง ความเป็นมาของสมาคมฮากกา(จีนแคะ)”. ธันวาคม 2543 ถึง กันยายน 2544

⁶¹ เสี่ยวหยวนเจา ถอดความจากภาษาจีน โดยคุณฉวีลย์ วงศ์สุภาพ “ความเป็นมาของสมาคมฮากกาหาคไหญ่ ระหว่าง สงครามโลกครั้งที่สอง บรรพชนฮากกา สืบค้น “ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ.2540.

- ⁶² ข้อมูลการสัมภาษณ์ นายกังส์แสง ศรีสวัสดิ์ดิณภาพ อายุ 85 ปี หน้า 30-31.
- ⁶³ ข้อมูลการสัมภาษณ์ นายกังส์แสง ศรีสวัสดิ์ดิณภาพ อายุ 85 ปี หน้า : 24
- ⁶⁴ สมพร เดชแก้วภักดี สัมภาษณ์ นายไป่เงิน แซ่หยิน ที่สมาคมไหหลำภาคใต้ ถนนธรรมบุญวิถี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ.2541.
- ⁶⁵ สมพร เดชแก้วภักดี (2542:50)
- ⁶⁶ สมพร เดชแก้วภักดี สัมภาษณ์ อวิรุทธิ์ วัลลภาภิรมย์ ที่มูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2540.
- ⁶⁷ สมพร เดชแก้วภักดี (2542: 52)
- ⁶⁸ สมพร เดชแก้วภักดี สัมภาษณ์ ครรชิต ชูนิสโร ที่สำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ ถนนเพชรเกษม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ.2541.
- ⁶⁹ สมพร เดชแก้วภักดี (2542: 80)
- ⁷⁰ ข้อมูลการศึกษาสำรวจและทำกลุ่มสนทนา ประเด็น“พัฒนาการทางการศึกษาโรงเรียนกอบกาญจน์ศึกษา”ระหว่างเดือนตุลาคม 2544 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2545
- ⁷¹ ข้อมูลการศึกษาสำรวจและทำกลุ่มสนทนา ประเด็น“สมาคมรวมมิตรป็นขันชัก”ระหว่างเดือนตุลาคม 2544 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2545.
- ⁷² สมพร เดชแก้วภักดี (2542:53)
- ⁷³ ข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา “สมาคมสตรีประสานมิตรหาดใหญ่”.เดือนพฤศจิกายน พ.ศ 2544,
- ⁷⁴ สมพร เดชแก้วภักดี (2542:57)
- ⁷⁵ สมพร เดชแก้วภักดี (2542: 58-59)
- ⁷⁶ สมพร เดชแก้วภักดี (2542:114)
- ⁷⁷ สมพร เดชแก้วภักดี (2542:115)
- ⁷⁸ สมพร เดชแก้วภักดี (2542:116)
- ⁷⁹ สมพร เดชแก้วภักดี (2542:117)
- ⁸⁰ สมพร เดชแก้วภักดี สัมภาษณ์ เบญจวรรณ โล่ห์พัฒนกิจ ที่มูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2541.
- ⁸¹ สมพร เดชแก้วภักดี (2542:120)
- ⁸² สมพร เดชแก้วภักดี (2542: 169) สัมภาษณ์ นิพัชร ชีววัฒนาพงศ์ ที่บ้านเลขที่ 20/1 ถนนหอมหวล อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2541.
- ⁸³ สมพร เดชแก้วภักดี สัมภาษณ์ วันชัย ลีละศิริ ที่บ้านเลขที่ 1 ถนนลิพัฒนา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2542.
- ⁸⁴ สมพร เดชแก้วภักดี (2542:161)
- ⁸⁵ สมพร เดชแก้วภักดี (2541: 162)

⁸⁶ ข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา “หอสมุดชุมชนยัดเซ็น” ระหว่างเดือนกันยายน 2544 ถึงเดือนมกราคม 2545

⁸⁷ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม (2529:231)

⁸⁸ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม (2529: 232) อ้างจาก Hsiesh Yu-jung , Hsien -lo kuo-chin (C160)(Siam Gazetteer). Bangkok : Nan-hai t'ung -hsun-she, 1949, p.299.

⁸⁹ ข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์และทำกลุ่มสนทนา “กว่าจะเป็นโรงเรียนศรีนครในปัจจุบัน “ และผู้เฒ่าเล่าเรื่องชุมชนคนจีนหาดใหญ่. ธันวาคม 2544 ถึงเดือนเมษายน 2545

⁹⁰ สกินเนอร์ จี.วิลเลียม (2529:232-233) อ้างจาก Chen Chun-po , “Chinese Overseas.” In The Chinese Year Book 1935-36, p.438.

⁹¹ ที่ จิระนคร “ที่ระลึกครบรอบ 80 ปี คุณพ่อที่ จิระนคร” 2540, หน้า 19-20.

⁹² หัวข้อใหญ่การแถลงข่าวของ 5 สมาคมคือ 1)ปี พ.ศ.ที่ขออกโฉนดที่ดินโรงเรียน 2) ตั้งข้อสังเกตว่า เนื้อที่ดิน สก.1 เดิมขาดหายไป 3)ให้ข่าวว่าได้มอบหมายให้นายที่ไปจดทะเบียนมูลนิธิ 4)ไม่รับรู้เรื่องการก่อตั้งมูลนิธิศูนย์การศึกษาชกิมหยงมาก่อน และ 5)5 สมาคมคัดค้านการนำเอาทายาทมาเป็นกรรมการมูลนิธิ ดูรายละเอียดจาก ที่ จิระนคร “ที่ระลึกครบรอบ 80 ปี คุณพ่อที่ จิระนคร “ 2540.

⁹³ ประวัติย่อ นายกังส้งแสง ศรีสวัสดิ์นุภาพ

มหาบัณฑิตกังส้งแสง ศรีสวัสดิ์นุภาพ เกิดปี คศ. 1914 เป็นชาวเก๊กเฮี้ยว มณฑลทวนกวางตุ้ง เมื่ออายุประมาณ 8 ขวบ ได้ติดตามบิดามาเมืองไทย และเข้าสู่อาชีพค้าขายเมื่ออายุ 16 ปี เนื่องจากสมัยเยาว์วัยได้ฝึกฝนตนเองมาตลอด มุมานะรักความก้าวหน้า ต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ไม่ย่อท้อ ต่อมาในปี พ.ศ. 2485 ได้ร่วมกับมิตรสหาย 2 ท่าน เดินทางลงสู่ภาคใต้ที่อำเภอหาดใหญ่ ได้ร่วมทุนกันก่อตั้ง “ร้านบำรุงรักษา” จำหน่ายอุปกรณ์เครื่องเหล็ก กิจการการค้าได้เจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ จึงริเริ่มก่อตั้งธุรกิจส่วนตัวขึ้น ชื่อหัวหุ้นส่วน กังส้งแสง ในปี พ.ศ. 2499 ดำเนินธุรกิจจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องก่อสร้าง เนื่องจากกิจการดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง กิจการการค้าจึงเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว และนำความเจริญรุ่งเรือง มีชื่อเสียงอยู่ในแวดวงการค้าวัสดุก่อสร้างของภาคใต้

เนื่องจากธุรกิจการค้าประสบผลสำเร็จ ทำให้คิดประจําใจของท่านคือ “ได้จากสังคม ใช้นั่นสังคม” ได้รับการปฏิบัติเรื่อยมา ท่านอุทิศทั้งกำลังกายกำลังทรัพย์ให้กับสังคมมากมาย โดยเฉพาะ โรงเรียนศรีนคร โรงเรียนกอบกาญจน์ศึกษา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากแรกเริ่มจนบัดนี้ รวมทุนบริจาคของท่านมากกว่าสิบล้านบาท เช่น อาคารหอสมุดของโรงเรียนศรีนคร อาคารหอสมุดโรงเรียนกอบกาญจน์ศึกษา สร้างโดยทุนบริจาคส่วนตัวของท่าน และได้ขออนามของท่านมาเป็นชื่อหอสมุดกังส้งแสง

ท่านมหาบัณฑิตกังส้งแสง ท่านเป็นผู้นำอาวุโสของชนเชื้อสายจีน เป็นที่เคารพนับถือของผู้นำเชื้อสายจีนและบุคคลทั่วไป เมื่อตระหนักถึงคุณูปการของท่านที่มีต่อส่วนรวม ดังนั้น สมาคมและองค์กรและมูลนิธิต่างๆของหาดใหญ่หลายแห่ง จึงได้เรียนเชิญท่านให้ดำรงตำแหน่งกิตติมศักดิ์ และที่ปรึกษา อาทิเช่น ประธานกิตติมศักดิ์ถาวรของสมาคมแต่จิว มูลนิธิโรงเรียนศรีนคร มูลนิธิโรงเรียนกอบกาญจน์ นายกิตติมศักดิ์ถาวรของสมาคมรวมมิตรป็นชั้นชก สมาคมมิตรภาพสามัคคีหาดใหญ่(ทงเซียะเซียงตั้ง) ที่ปรึกษาสมาคมชมรมมูลนิธิหาดใหญ่ ที่ปรึกษาศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แม้อายุของท่านจะล่วงเลย 80 กว่าปี ก็ยังมีสุขภาพแข็งแรง อารมณ์แจ่มใส เดินเหินคล่องแคล่ว น้ำเสียงกังวาน โดยความเป็นจริงแล้ว ขณะนี้ ท่านน่าจะอยู่กับลูกหลานในครอบครัวที่สุขสมบูรณ์ทุกอย่าง แต่ท่านกลับไม่เป็นเช่นนั้น นอกจากท่านได้บริจาคทุนทรัพย์สำหรับการกุศลให้กับการพัฒนาด้านการศึกษาแล้ว ท่านยังออกเดินสายร่วมกับคณะกรรมการ เพื่อจัดหาทุนในการก่อสร้างอาคารเรียนอย่างค่อเนื่อง ทั้งให้ความสนใจดูแลงานก่อสร้างอาคารเรียนของโรงเรียนศรีนครเรื่อยมา ถือได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดี ความเอื้ออาทรและคุณธรรมการเสียสละของท่าน จะจารึกไว้เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำเชื้อสายจีน

นายกังส้งแสง ศรีสวัสดิ์นุภาพ ประธานกิตติมศักดิ์มูลนิธิโรงเรียนศรีนคร

หลังจากงานพิธีวางศิลาฤกษ์งานโครงการก่อสร้างอาคารเรียนใหม่ศรีนคร เมื่อปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา อาคารเรียนระดับอนุบาล หอประชุมใหญ่ความจุ 2000 คน สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล อาคารเรียนระดับประถม และอาคารเรียนระดับมัธยม 4 หลัง สิ่งก่อสร้างต่างๆเหล่านี้ได้ดำเนินการสร้างจนเสร็จสมบูรณ์มาตามลำดับ นักเรียนจากเดิมมีอยู่ประมาณ 600 คน เพิ่มมาเป็น 3000 คน เปลี่ยนรูปโฉมโรงเรียนเก่าแก่ทรุดโทรมล้ำสมัยมาเป็นโรงเรียนที่ทันสมัย มีอาคารเรียนหอประชุมที่ใหญ่โต เป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาวไทยเชื้อสายจีน เสมือนหนึ่งเป็นตัวแทนของชาวไทยเชื้อสายจีน

แต่เป็นที่น่าเสียดาย เรามีอาคารเรียนแบบมาตรฐานและสถานที่ใหญ่โต แต่ไม่มีห้องสมุด เป็นไปได้อย่างไร ปัจจุบันการศึกษาได้ปฏิรูปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ นักเรียนต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิเคราะห์หวัจยและสร้างผลงาน ดังนั้นปัจจัยสำคัญของการเรียนแบบนี้ก็คือ ห้องสมุด เพราะเป็นแหล่งของการค้นคว้าเป็นชุมทรัพย์ของปัญญา ดังนั้น ผมจึงได้ปรารภกับ คุณนิคม ปรีชาวีระกุล ควรสร้างห้องสมุดของโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็น คุณนิคมได้ตอบผมว่า “เขาเข้าใจ แต่เนื่องจากงบประมาณไม่มีเงินมากมายจะหาได้มาจากไหน นอกจากว่าท่านจะเป็นผู้รับภาระส่วนนี้ไป” คุณนิคมหมายถึงตัวผม ผมได้นำมาไตร่ตรองดูแล้วก็คิดว่าเงินเป็นของนอกกาย เกิดไม่พามา ตายไม่พาไป สู้เรากินสู้งสังคมเพื่อความสุขแก่คนรุ่นหลังจะดีกว่า

ดังนั้นอาคารหอสมุดกั๋งแสง ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบจีนก็ได้ก่อสร้างขึ้นพร้อมตกแต่งภายในใช้งบทุน ห้าล้านบาท ผมขอรับภาระคนเดียว

ภายใน นอกจากจะมีหนังสือตำราไทย – จีนแล้วผมยังทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานสำนักงานกฤษฎีกา สำนักราชเลขาธิการ ราชบัณฑิตยสถาน ขออนุเคราะห์หนังสือตำราแบบเรียนให้กับหอสมุดบางส่วน และกราบเรียน ฯพณฯ มาหลางซาน กงสุลใหญ่จีน ประจำจังหวัดสงขลาช่วยสรรหากลอนจีนเขียนด้วยภู่กันมาประดับทางเข้าเพื่อเป็นอนุสรณ์

บัดนี้ อาคารหอสมุดกั๋งแสงได้สร้างเสร็จสมบูรณ์ และได้กำหนดมงคลฤกษ์เปิดป้ายในวันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2542

ผมจึงขอวิงวอนนักเรียนศรีนครทุกคนจงขยันหมั่นเพียร ค้นคว้าหาความรู้และสร้างผลงานการเรียนดี สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนเพื่อตอบสนองต่อผู้มีจิตอันเป็นกุศลทุกท่านที่ให้การสนับสนุนต่อโรงเรียน

บุคลากรรวม

นายกวง แซ่ลี้ , สมาชิกสมาคมฮากกาหาดใหญ่ .สัมภาษณ์ที่สมาคมฮากกาหาดใหญ่ ถนนชีอุทิศ
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายกวิทย์ บุรณะพาณิชย์กิจ, อายุ 44 ปี.สัมภาษณ์ที่ร้านขายยาเทียนจีตั้ง 5/6-7 ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 16 และ 17 กุมภาพันธ์ 2544.

นายกสิณ จิโรจน์สินธุ์, อายุ 65 ปี. เลขานุการคณะกรรมการบริหารโรงเรียนศรีนคร ,สัมภาษณ์ที่
โรงเรียนศรีนคร เมื่อวันที่ 14, 21 มกราคม 2545 , 13 มีนาคม 2545 และ 1 สิงหาคม 2545.

นายกิมซ่าย แซ่ตั้ง, สัมภาษณ์ที่ศาลเจ้าเทียนเสียดี่ ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา,
เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544.

นายกิมเสียง แซ่ลี้, อายุ 81 ปี.อดีตนายกสมาคมฮกเกี้ยนจังหวัดสงขลา ,สัมภาษณ์ที่ห้างฮก เสง หั้น
ถนนรัตการ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ,เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2545.

โกแก้ว, สัมภาษณ์ที่ร้านโกแก้ว บ้านเลขที่ 88 ถนนชีอุทิศ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อ
วันที่ 8 มกราคม 2545.

นายกำจาย พาณิชย์ดำรงไกล (เรืองไมตรี), ผู้จัดการมูลนิธิจฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา, 184
ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายกำพล เรืองวามิช , สัมภาษณ์ที่สมาชิกฮากกาหาดใหญ่ ถนนชีอุทิศ อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา .

นายกังส์แสง ศรีสวัสดิ์นุภาพ, อายุ 85 ปี. ร้านกังแสงศรีสวัสดิ์ สัมภาษณ์ที่มูลนิธิท่งเซี่ยเซียงตั้ง
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2544.

นาย ขาว แก้วสุข อายุ 66 ปี คนบ้านบางหัก อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เดือน ตุลาคม 2544

นายขรรชัย แซ่ลี้, ศาลเจ้าเทียนเสียดี่ ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.
เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544.

คณานุฎ(พระครู) , รองเจ้าคณะอำเภอหาดใหญ่, วัดหงษ์ประดิษฐาราม อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา.

นายคล้าย ขอบแตง , อายุ 74 ปี .อดีตครูโรงเรียนวัดชลธารประสิทธิ์ (คูเต่า) ,โรงเรียนบ้านคลองหะ ,
โรงเรียนวัดคลองเรียน และอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองแงะ อ.สะเดา จังหวัดสงขลา,
สัมภาษณ์ที่ร้านกาแฟข้างถนนตรงข้ามวัดคลองเรียน เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2544.

นายเคร่ง สุวรรณวงศ์, อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองนครหาดใหญ่, อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด
สงขลา. เมื่อวันที่ 6 และวันที่ 7 มีนาคม และ วันที่ 8 มีนาคม 2544.

นางจาวรรณ ศิวะพรประสงค์ ,อายุ 40 ปี .เจ้าของร้านเอเชียวิทยุ,สัมภาษณ์ที่ร้านเอเชียวิทยุ
ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ,เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2544.

นางจินเหลียง แซ่อื้อ ,อายุ 55 ปี .คนชราในบ้านพักสงเคราะห์มูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา
 สัมภาษณ์ที่มูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด
 สงขลา.

นายเจริญ ลิมสกุล ,อายุ 64 ปี .อดีตอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ ภาควิชาการโยธา
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และอดีตสถาปนิกเทศบาลนครหาด
 ใหญ่ ที่คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เมื่อวันที่
 19 พฤศจิกายน พ.ศ.2544.

นายเจริญชัย คงดำเนิน ,อายุ 65 ปี. เจ้าของร้านหาดใหญ่ผ้าเบรค ,สัมภาษณ์ที่ร้านหาดใหญ่ผ้าเบรค
 ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา,เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2544.

นายเจริญชัย ชิวศรีรุ่งเรือง , สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 240/1 ถนนรัถการ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา .
 นางจำเนียร เอียดแก้ว ,อายุ 43 ปี .ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 137 ถนนแสงศรี ซอย 4
 เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2544

นายจูเหินยืน แซ่จ้อง อายุ 87 ปี บ้านเลขที่ 13 ซอย 1 ถนนสุขสารรังสรรค์ อำเภอหาดใหญ่
 จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2545

นายจำ ขุนเพชร อยู่บ้านเลขที่ 56/1 ตำบลคูหาใต้ หมู่ที่ 3 อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา
 สัมภาษณ์ เดือนตุลาคม 2544

นางฉือเจียน ,อายุ 61 ปี .สัมภาษณ์ที่สมาคมฮากกาหาดใหญ่ ถนนชีอุทิศ อำเภอหาดใหญ่
 จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2545.

นายเงินเหมียวจุง ,อายุ 71 ปี.ผู้จัดการสมาคมฮากกาหาดใหญ่ สัมภาษณ์ที่สมาคมฮากกา
 หาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 8-11 มกราคม พ.ศ. 2545.

นางแฉล้ม แสนพิพัฒน์ สมรสกับนายพูน แสนพิพัฒน์ คนบ้านบางทิง ตำบลปากกรอ จ.สงขลา
 สัมภาษณ์ เดือนมกราคม 2545.

นายชม เรืองมณี, 72 หมู่ที่ 1 ตำบลบางกล่ำ อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา.

นายชวลิต นิรัตติชัยสกุล ,อายุ 46 ปี อาชีพขายจิมจุ่ม สัมภาษณ์ที่ถนนชีอุทิศ อำเภอหาดใหญ่
 จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2545.

นายชาญ ลีลาภรณ์,อายุ 57 ปี, ประธานหอการค้าเขต 18 และที่ปรึกษานายอุทัย พิมพ์ใจชน
 ประธานรัฐสภา. สัมภาษณ์ที่โรงแรมคิงส์ ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1 อำเภอหาดใหญ่
 จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2544 และ 15 มกราคม พ.ศ. 2545.

นายชัย ต้นติวพิพงศ์, นายกสมาคมหอสมุนชั้นยัดเซน, 137 ถนนธรรมบุญวิถี อำเภอหาดใหญ่
 จังหวัดสงขลา.

นายชีวซึ้ง แซ่ต้ง, อายุ 70 ปี. ผู้ดูแลศาลเจ้าคนปัจจุบัน, ศาลเจ้าเทียนเส่งตี้ ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายดิเรก สฤกพฤกษ์, อายุ 55 ปี. เจ้าของร้านอาหารนกเขา สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 84/70-71
ถนนเอเชีย หมู่ที่ 7 ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. เมื่อวันที่ 15 และวันที่ 16
กุมภาพันธ์ และวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2544.

นายดี เพชรคง, เจ้าหน้าที่มูลนิธิจิ้งหรีดสงเคราะห์คนชราอนาถา สัมภาษณ์ที่มูลนิธิจิ้งหรีดสงเคราะห์
คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

ทิพย์วัลย์ ภาคสุวรรณ, ชีสเตอร์ครูใหญ่, โรงเรียนธิดานุเคราะห์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายทวีลาภ ปิดความดี, ครูโรงเรียนวัดหงส์ประดิษฐาราม, (โศกนพิทยานุสรณ์) (ชื่อเดิม
โรงเรียนประชาบาล เปิดสอนเมื่อ 1 ธันวาคม 2476) 895 ถนนเพชรเกษม อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา.

นายเทือง กาลชิโร, อายุ 54 ปี. เจ้าของร้านเทืองซ่อมประตูลอยน้, สัมภาษณ์ที่ร้านเทืองซ่อม
ประตูลอยน้ ถนนรัตนวิบูลย์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2544.

นางนวล ศรีสุวรรณ อายุ 82 ปี ตำบลทุ่งหมด อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา สัมภาษณ์ เดือน
มกราคม 2545

นางนิตยา ศรีयरรง, อายุ 65 ปี. เจ้าของร้านอาหาร สัมภาษณ์ที่ถนนแสงศรี ซอย 1 อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2544.

นายนิทัศน์ ยังธำรงค์จิรัส, อายุ 53 ปี, เจ้าของร้านกาแฟหย่องชิมหยัน, สัมภาษณ์ที่ร้านกาแฟ
หย่องชิมหยัน ถนนชีอุทิศ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2544.

นายนิพนธ์ จิระนคร, อายุ 48 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านที่ จิระนคร ซอย 1 ถนนราษฎร์ยินดี อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2544.

จำสืบเอก นุกูล มุนีสิริ, อายุ 68 ปี. กรรมการผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดบ้านจำ และประธาน
บริษัท ผลดาว จำกัด, สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 381-383 ถนนศุภสารรังสรรค์ อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม, 20 พฤศจิกายน 2544, 22 มกราคม และ
28 กุมภาพันธ์ 2545.

นางบัว แซ่เลียง, อายุ 70 ปี. คนชราในบ้านพักสงเคราะห์มูลนิธิจิ้งหรีดสงเคราะห์คนชราอนาถา
สัมภาษณ์ที่มูลนิธิจิ้งหรีดสงเคราะห์คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา.

นางเบญจวรรณ โล่ห์พัฒนกิจ ,เลขานุการมูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา สัมภาษณ์ที่มูลนิธิ
สงเคราะห์คนชราอนาถาหาดใหญ่ ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา .

นายบุญชัย แซ่เจียง , ผู้แปลภาษาจีน .

นางบุญญาเสนา เหลืองไพฑูรย์ ,เจ้าหน้าที่รับเงินบริจาคตามร้านค้ามูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชรา
อนาถา สัมภาษณ์ที่มูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายบุญมี บุญธรรม ,อายุ 50 ปี.เจ้าของบริษัท เป้งโฆษณา จำกัด,สัมภาษณ์ที่บริษัท เป้ง โฆษณา
จำกัด เลขที่ 2/10 ถนนศรีภูวนารถ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา,เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2544.

นางบุญเรือน พุทธประเสริฐ ,อายุ 68 ปี .คนชราในบ้านพักมูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา
สัมภาษณ์ที่มูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา.

นายบุญส่ง ชาติประดิษฐ์, เจ้าของร้านขายยาสมุนไพรรอช่วยซุนตึง, ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายบุญสม ชีวอิสระกุล ,ผู้แปลภาษาจีน .

นายบุญเอก ศรีสุกลี, รองหัวหน้าศาลาการกุศลมูลนิธิทั้งเซียเซียงตึง, อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา.

นางบุปผา ชโนมากรณ์ , อายุ 57 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านกั จิระนคร ซอย 1 ถนนราษฎร์ยินดี อำเภอ
หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา , เมื่อวันที่ 15 และ 16 พฤศจิกายน พ.ศ.2544.

นายประชุม เพ็งพันธุ์, อายุ 65 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 13 ซอย 2 ถนนนิพัทธ์รักดี อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2544.

นายประดับ ชัยสุข, อายุ 50 ปี.เจ้าของร้านขายข้าวแกง,สัมภาษณ์ที่สำนักงานบริษัทเหมืองแร่ลิ้ง
ถนนเพชรเกษม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา,เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2544.

นายประพัฒน์ วรภักดีกุล ,อายุ 64 ปี .สัมภาษณ์ที่หอรบเล็กห้องสมุดซุนยัดเซ็น ถนนชู้ทิส
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ,เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2545

นางประนอม ไชยกุล ,อายุ 65 ปี .คนชราในบ้านสงเคราะห์มูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา
สัมภาษณ์ที่มูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด
สงขลา.

นายประสิทธิ์ ฟุ้งธรรมสาร,อายุ 59 ปี .เจ้าของร้านเคซีเครื่องหนัง สัมภาษณ์ที่ร้านเคซีเครื่องหนัง
ถนนประชาธิปไตย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ,เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2544.

นางปราง บวชศรี ,อายุ 75 ปี .คนชราในบ้านพักมูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา สัมภาษณ์ที่
มูลนิธิจึงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา .

นายปราโมทย์ ย่งสกุล, อายุ 45 ปี. ร้านไม้ป้อ ถนนประชาคมย์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา,

เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2545.

พระครูปัญญาภิมินต์,เจ้าอาวาสวัดคลองเรียน. อายุ 80 ปี. สัมภาษณ์ที่วัดคลองเรียน อำเภอหาดใหญ่

จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 19 และ 20 กรกฎาคม 2544.

นายมนัส รัตนพันธ์, ตัวแทนขายยางสหกรณ์บ้านวังพา.

นายผล สาวโรจน์, อายุ 68 ปี. อดีตคนรับใช้บ้านขุนนิพัทธ์, สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 4

ตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2545 และ

10 พฤษภาคม 2545.

นางพรรณี นำเอกลาภ, อายุ 47 ปี. ร้านขายคิมซาร์สเวย ข้างโรงแรมไคมอนด์ อำเภอหาดใหญ่

จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 8 และ 18 กุมภาพันธ์ 2544.

นางพะเยา จันทร์เวช, อายุ 76 ปี. คนชราในบ้านพัคนิจิจิงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา สัมภาษณ์

ที่มูลนิธิจิงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

พระ, แม่ชี วัดมงคลเทพาราม (วัดปากน้ำ) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

พระพร้อม รพจิตรธรรมโม, อายุ 64 ปี. สัมภาษณ์ที่วัดคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา,

เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2544.

นางเพ็กเคียน แซ่ตัน, อายุ 82 ปี บ้านเลขที่ 13 ซอย 1 ถนนสุขสารรังสรรค์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด

สงขลา เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2545

นางภาวนา แซ่โจ้ว, อายุ 62 ปี, อดีตหัวหน้าฝ่ายการเงิน บริษัทเต็กปีห้าง, สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่

56 ถนนตันรัตนกร (ใกล้โรงแรมเอ็มเพอเรีย) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 23

มีนาคม 2545.

นายยุทธพล เอียดแก้ว, อายุ 42 ปี. อาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้า สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 137 ถนนแสง

ศรี ซอย 4 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2544.

นายลิ้ม เม็ง เมน, อายุ 83 ปี. สัมภาษณ์ที่สมาคมไหหลำภาคใต้ ถนนธรรมบุญวิถี

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2544.

เลขาธิการเจ้าอาวาสวัดหาดใหญ่ใน หรือวัดมหัตตมงคล หรือวัดท่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นางเล็ก ดาราเมือง, คนชราในมูลนิธิจิงฮั่วสงเคราะห์คนชราอนาถา สัมภาษณ์ที่มูลนิธิจิงฮั่ว

สงเคราะห์ชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นางสาวลักขมี จิระนคร, อายุ 54 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านกั จิระนคร ซอย 1 ถนนราษฎร์นัค อำเภอ

หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 และ 16 พฤศจิกายน 2544 .

นายวิชาญ วุฒิสันติกุล, สมาชิกสมาคมฮากกาหาดใหญ่ สัมภาษณ์ที่สมาคมฮากกาหาดใหญ่ ถนนชีอุทิศ

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายวิโชค ทองพงศ์, เจ้าหน้าที่หน่วยกู้ภัยมูลนิธิท่งเซียเซี่ยงตึ้ง, อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายวินิจ จินตนาศิริกุล, สมาชิกสมาคมแต่จัวหาดใหญ่ สัมภาษณ์ที่สมาคมแต่จัวหาดใหญ่

ถนนเพชรเกษม ซอย 14 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

เจ้าอาวาสวัดถาวราราม, วัดถาวราราม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายวีรชัย จุงสกุล, เจ้าของร้านโปจิน คัลเลอร์เซ็นเตอร์, สัมภาษณ์ที่ร้าน โปจิน คัลเลอร์เซ็นเตอร์

ถนนธรรมบุญวิถี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2544.

นางศิริวรรณ บุญแสง, ศูนย์วิจัยการยาง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. เมื่อวันที่ 24

กุมภาพันธ์ 2544.

นางสาวศรีอาพร, สัมภาษณ์ที่ร้านเย็นจิตต์ บ้านเลขที่ 136/4 ถนนธรรมบุญวิถี อำเภอหาดใหญ่

จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2545.

นายศักดิ์สิทธิ์ ทักษิณเจริญ, อายุ 33 ปี. ลูกเจ้าของโรงเจเด็กตัว หาดใหญ่, สัมภาษณ์ที่โรงเจเด็กตัว

หาดใหญ่ ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1 ซอย 3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่

20 ธันวาคม 2544.

นางสาวรินทร์ สุวรรณวงศ์, เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคลากร โรงเรียนศรีนคร, สัมภาษณ์ที่โรงเรียนศรีนคร

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายสงวน โสพร, อายุ 57 ปี. อดีตเจ้าของโรงยางสินไทย สัมภาษณ์ที่หอรกลีห์ห้องสมุดชุมชนยัดเซ็น

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2545.

นายสง่า หวังมุขกลาง, อายุ 60 ปี. ผู้ช่วยผู้จัดการสมาคมสกเกียนหาดใหญ่ สัมภาษณ์ที่สมาคม

สกเกียน ชั้น 11 ลีการ์เดนทพลาซ่า ถนนดวงจันทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา,

เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2545.

นางสมจิต ไมยกุล, ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ชุมชน โรงเรียนศรีนคร, สัมภาษณ์ที่โรงเรียนศรีนคร

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายสมพงศ์ ศุภวิริยะประเสริฐ, อายุ 38 ปี. ผู้จัดการสมาคมแต่จัวหาดใหญ่, สัมภาษณ์ที่สมาคม

แต่จัวหาดใหญ่ ซอย 14 ถนนเพชรเกษม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 17

ตุลาคม 2545.

นายสวิส เสนะกุล, หัวหน้าฝ่ายบริการตลาดกลาง, ศูนย์วิจัยการยาง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

สามเณรวัช มหิตพงษ์, วัดถาวราราม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

สามเณรวิโรจน์ หลวงโต, วัดถาวราราม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

คุณสุจิน พรหมรุ่งเรือง, หมู่บ้านเชิงเขา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2544.

นางสุชิง แซ่จั้ง, อายุ 63 ปี. เจ้าของร้านขายของชำพูลสิน สัมภาษณ์ที่ร้านพูลสิน ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2544.

นางสุปรียา เสนประคิษฐ์, อายุ 51 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านติดกับคิวดู้นครศรีธรรมราช ถนน

เพชรเกษม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2544.

นายสุรเชษฐ์ ไชยสุขทักษิณ ,อายุ 58 ปี. เจ้าของร้านเจริญยนต์มอเตอร์,สัมภาระที่ร้านเจริญยนต์มอเตอร์,ติดกับสำนักงานบริษัทเหมืองแร่ลิวง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2544.

นายสันติ แซ่ลิ่ม ,อายุ 50 ปี. เจ้าของร้าน ช.วัฒนา, สัมภาระที่ร้าน ช.วัฒนา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1 อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ,เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2544.

นายสันต ปรายญาปรี่อง ,อายุ 62 ปี .ผู้จัดการหอระลึกห้องสมุดชุมชนยัคเซิน สัมภาระที่หอระลึกห้องสมุดชุมชนยัคเซิน ถนนชีอุทิศ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2545.

นายเสถียร ราคาศิริ, หัวหน้างานถ่ายทอดเทคโนโลยี, ศูนย์วิจัยการยาง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. หลวงพี่ชัยมงคล วัดถาวราราม, อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายอนันต์ แซ่ห่อ ,อายุ 67 ปี สัมภาระที่สมาคมฮากกาหาดใหญ่ ถนนชีอุทิศ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ.2545.

นายแพทย์อนันต์ บุญโสภณ ,อายุ 64 ปี. สัมภาระที่คลินิกนครใน ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา , เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2544.

นางอมรรมาศ วิฑิยรรัตน์ ,อายุ 50 ปี. เจ้าของร้านขายข้าวแกง, สัมภาระที่บ้านติดถนนเพชรเกษม เยื้องกิโลตันนครศรีธรรมราช อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ,เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2544.

นายอวิรุทธิ์ วัลลภาภิรมย์, อายุ 50 ปี. สัมภาระที่สมาคมสกลเกี้ยน ถนนแสงจันทร์ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2545.

นางอำมย์ คชฤทธิ์ ,อายุ 45 ปี. แม่บ้านทำความสะอาดสมาคมไหหลำภาคใต้ ถนนธรรมบุญวิถี อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2544.

นายอาภรณ์ สุทธกรณ, อายุ 75 ปี. อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสมานคุณวิทยา สัมภาระที่วัดโคกสมานคุณ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2544.

นางอารีย์ แซ่ห่อ่ง ,อายุ 47 ปี .สัมภาระที่บ้านเลขที่ 300/24 ซอย 1 ถนนแสงศรี หลังธนาคารกรุงเทพจำกัด สาขานนเพชรเกษม อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2544.

นายอำ นิลเพชร อายุ 88 ปี เป็นชาวหาดใหญ่โดยกำเนิด อยู่บ้านเลขที่ 56/5 หมู่ที่ 2 ตำบลควนลัง อำเภอลาดใหญ่ สัมภาระ เดือนมกราคม 2545

นางอุดม มุ่งมั่น ,อายุ 69 ปี.คนชราในบ้านสงเคราะห์คนชรามูลนิธิจัวสงเคราะห์คนชราอนาถา สัมภาระที่มูลนิธิจัวสงเคราะห์คนชราอนาถา ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายอุทัย แก้วจันทร์ , เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนงาน โรงเรียนศรีนคร ,สัมภาระที่โรงเรียนศรีนคร อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

นายอิงจิง เลี้ยงพันธุ์เจริญ ,อายุ 66 ปี .สัมภาษณ์ที่หอระลึกห้องสมุดชุมชนยัคเซ่น ถนนชีอุทิส อำเภอ
หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ,เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2544

พระเอียนฮ้าว ,อายุ 62 ปี .เจ้าอาวาสวัดน๊อฉาง สัมภาษณ์ที่วัดน๊อฉาง ถนนสุขสารรังสรรค์ อำเภอ
หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ,เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2545.

นางอิงสี แซ่เจีย ,อายุ 77 ปี .สัมภาษณ์ที่ร้านอินดีศิลป์ ถนนสุขสารรังสรรค์ อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ.2545.

อธิการทอง (พระครูพิพัฒน์โชติ) อายุ 51 ปี เจ้าอาวาสวัดคอน ตำบลภูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
สัมภาษณ์ ในช่วงเดือน เมษายน 2544 ถึง เดือนมกราคม 2545.

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรธรณี, “คำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ดีบุกที่ 8/2537” นางสาวลักขมี จิระนคร
ต.ท่าหม่อไทร อ.จะนะ จ.สงขลา เนื้อที่ 450 ไร่. คำขอที่ 7/2537 ลงวันที่ 22 เม.ย. 2537
- กรมทรัพยากรธรณี, “คำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ดีบุกที่ 6/2537” นายกี จิระนคร
ต.วังใหญ่ อ.เทพา จ.สงขลา เนื้อที่ 1,202 ไร่. คำขอที่ 6/2537 ลงวันที่ 3 มี.ค. 2537
กองทัพอากาศที่ 4 ,2534. **50 ปีวีรไทย**. เนื่องในวาระครบ 50 ปี แห่งสงครามมหาเอเชียบูรพา. วันที่ 8
ธันวาคม 2534.
- เกื้อกูล ยืนยงอนันต์ , 2520. **การพัฒนาการคมนาคมทางบกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : หน่วยงานพิเศษ กรมการฝึกหัดครู.
- เกษียร เตชะพีระ, 2537. **ตลอดดลยมังกร**. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- เขตบำรุงทางหาดใหญ่, 2535. **ขอบเขตภารกิจ**. การรถไฟแห่งประเทศไทย.
- ขุนเสนานูวงศ์ศักดิ์ .2513. **ประวัติและงานของพระยารัษฎานุประดิษฐ์**. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช
- คณะกรรมการก่อสร้างโรงเรียนศรีนคร หาดใหญ่, 2542. **หนังสือที่ระลึกงานสร้างอาคารใหม่**.
โรงเรียนศรีนคร หาดใหญ่ พ.ศ. 2531-2542.
- คณิต บุญทศโร และคณะ, 2544. **สืบค้นต้นตระกูลหมื่นหาดใหญ่ยศเขตร์ (แสง พัฒโน)**.
หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ อาจารย์ผิน บุญทศโร. วันที่ 22 ตุลาคม 2544.
- จิระศักดิ์ ส่งศรี , “ปัญหาและอุปสรรคของการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่ ประจำปี
พ.ศ.2545” สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2544.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. **ระยะทางเสด็จพระราชดำเนินประพาสบกทางเรือ
รอบแหลมมลายู ร.ศ.109**.พระนคร : องค์การค้าคุรุสภา, 2507.
- ชาญ ลีลาภรณ์, **ธุรกิจโรงแรมในหาดใหญ่**, หนังสือที่ระลึกพิธีสถาปนาคณะกรรมการบริหาร
ปี 2529-2539. สมาคมโรงแรมหาดใหญ่สงขลา 18 กรกฎาคม 2529.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ และคณะ ,2537. **บทความประกอบการสัมมนาถึงศตวรรษธรรมศาสตร์ :**
2477-2527 เรื่องปัญหาการเขียนประวัติศาสตร์ผู้นำไทย . สถาบันไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ นุ่นทอง, 2520. “การปฏิรูปการปกครองมณฑลนครศรีธรรมราชในสมัยพระยาสุโขมวินัย
เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล (พ.ศ. 2439-2449)” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณรงค์ พ่วงพิศ, “ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนจีนในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว “**วารสารธรรมศาสตร์**. หน้า 1-2 .

- ดร.ณิ บุญภิบาล, 2532. “พัฒนาการทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา หลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 ถึง พ.ศ. 2530” รายงานการวิจัย. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2529. **การเมืองไทยในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, “ชาวจีน ปัจจัยสำคัญของความเปลี่ยนแปลง”, **ศิลปวัฒนธรรม**, ปีที่ 9 ฉบับที่ 4, 2531, หน้า 37-48.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2543. **ปากไก่และใบเรือ: ว่าด้วยการศึกษาประวัติศาสตร์-วรรณกรรมต้นรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2545. **ว่าด้วยการเมืองของประวัติศาสตร์และความทรงจำ**. กรุงเทพฯ : บริษัทพินเนส พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.
- นริศราวุธวงศ์, 2506. สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาและดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา. **สาส์นสมเด็จพระเลม 7. พระนคร : องค์การค้าคุรุสภา**.
- นิวัตร ต้นไพศาล, 2534. “บทบาทชาวจีนในหัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ. 2411 – 2475” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประยุทธ์ สิวายะวิโรจน์, “เปิดตำนานบิดาเมืองหาดใหญ่” **กรุงเทพธุรกิจภาคใต้ จดประกายทักษิณ**. วันจันทร์ที่ 10 ตุลาคม 2537.
- ประสาน ภัทรวัฒน์ แปล, 2530. “สาเหตุที่ชาวจีนอพยพไปอยู่ในเมืองไทยและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ”. **ศิลปวัฒนธรรม**. ปีที่ 8 ฉบับที่ 3. หน้า 112-120.
- เฟิง จ้าว หยง., มมป.ม จากกลีกลายเป็นยักษ์ใหญ่ การต่อสู้ชีวิตของราชารุกิจยาง ลี อิน ต้อง . มปท.
- รงทอง จันทรางศุ ,2537. “โฉมหน้าดินประวัติศาสตร์ของตระกูลหวังหลี่” ใน **งานศรี รัตนิน ดุจนาวกลางมหาสมุทร**. หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ สุวิทย์ หวังหลี่ ณ วัดเทพศิรินทราวาส วันเสาร์ที่ 8 ตุลาคม 2537. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้, 2544. **รายงานเศรษฐกิจและการเงินภาคใต้ปี 2544**. จัดทำโดย ส่วนวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ สงขลา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอส.ซี.วี .บิสซิเนสส์ หาดใหญ่ .
- ทรัพย์ากรธรณี, กรม, (ไม่ระบุปีพิมพ์). **ประวัติกกรมโลหะกิจอนุสรณ์วันสถาปนากรมโลหะกิจ ครบรอบ 72 ปี**. วันที่ 1 มกราคม 2506.
- ทรัพย์ากรธรณี, กรม, (ไม่ระบุปีพิมพ์). **จดหมายเหตุโลหะกิจ พ.ศ. 2503-2506**. (ไม่ระบุปีที่พิมพ์)
- ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม, 2534. “ความสัมพันธ์ระหว่างสงขลา กับต่างเมือง” **สงขลาศึกษา: ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสงขลา**. การสัมมนาทางวิชาการ 27-28 สิงหาคม พ.ศ.2534 สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

ฝ่ายการช่างโยธา, ขอบเขตภารกิจรับผิดชอบ กองบำรุงทางเขตภาคใหญ่ ฝ่ายการช่างโยธา.

การรถไฟแห่งประเทศไทย.

ฝ่ายบริหารทรัพย์สิน, (ไม่ระบุปีพิมพ์). โครงการพัฒนาย่านสถานี พัทลุง – สงขลา – หาดใหญ่.

ฝ่ายบริหารทรัพย์สิน การรถไฟแห่งประเทศไทย.

พรรณิ บัวเล็ก, 2528. วิเคราะห์นายทุนธนาคารพาณิชย์ของไทย. พ.ศ. 2475-2516, กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณิ อวนสกุล, 2522. “กิจการเหมืองแร่ดิบกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจภาคใต้ประเทศไทย

พ.ศ. 2411-2474” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกประวัติศาสตร์บัณฑิต

วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร, 2537. “ร่วมชง” กับ “ผูกปี้” ใน จำนงศรี รัตนิน ดุจนาวากลางมหาสมุทร.

หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ สุวิทย์ หวังหลือ ณ วัดเทพศิรินทราวาส วันเสาร์
ที่ 8 ตุลาคม 2537 . กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.

ไพรัช สุธารณ, 2534. ธรณีวิทยาแหล่งดิบและแร่หายากบริเวณจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้.

ฝ่ายสำรวจแร่ดิบและแร่พลอยได้ กองเศรษฐกิจธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี.

ภูวดล ทรงประเสริฐ, “ทุนจีนในภาคใต้: บทวิเคราะห์ยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์”. เศรษฐศาสตร์

การเมือง. ปีที่ 6 ฉบับ 32 ตุลาคม 2529- มีนาคม 2530. หน้า 89-106.

ภูวดล ทรงประเสริฐ. “พัฒนาการของนักธุรกิจสมัยใหม่ในภาคใต้” จดหมายข่าวสังคมศาสตร์,

ปี 11 ฉบับ 2-3 พฤศจิกายน 2531 - 1 เมษายน 2532. หน้า 175-181.

ภูวดล ทรงประเสริฐ, 2519. นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อคนจีนในประเทศไทย (พ.ศ. 2475-2500).

วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภูวดล ทรงประเสริฐ, 2529. วิวัฒนาการของทุนคนจีนในนครศรีธรรมราช. ประวัติศาสตร์และ

โบราณคดี นครศรีธรรมราช ชุดที่ 4, กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.

ภูวดล ทรงประเสริฐ, 2535. ทุนลิงคโปร้ : การผูกขาดยางพาราและดิบไทย. กรุงเทพฯ :

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

มลิวรรณ รักษ์วงศ์, 2541. “กำเนิดและพัฒนาการเมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2458-2484” วิทยานิพนธ์

ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไม่ระบุผู้แต่ง, (ไม่ระบุปีพิมพ์). การสร้างทางรถไฟสายต่างๆ. เอกสารการรถไฟแห่งประเทศไทย.

ไม่ระบุผู้แต่ง, 2519. ประวัติมงคลเทพาราม(วัดปากน้ำ) อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา. อนุสรณ์ในงาน

พิธีสมโภชน์ของวัดมงคลเทพาราม (วัดปากน้ำ) อ.หาดใหญ่ และทำบุญอายุพระอาจารย์แอบ
วธรรมโม ครบ 6 รอบ 11 เม.ย. 2519 : ไทยศิลป์.

ไม่ระบุผู้แต่ง, ไม่ระบุปีพิมพ์. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดสงขลา.

ไม่ระบุผู้แต่ง, ไม่ระบุปีพิมพ์. หนังสือที่ระลึกพิธีเปิดอนุสาวรีย์ขุนนิพัทธ์จันทน์. 1 กันยายน 2528.

(เอกสารอัดสำเนา)

ไม่ระบุผู้แต่ง, ไม่ระบุปีพิมพ์. หนังสือที่ระลึกพิธีสถาปนาคณะกรรมการบริหาร สมัยที่ 33.

สมาคมสหกรณ์แห่งจังหวัดสงขลา ประจำปี 2544-2546.

ไม่ระบุผู้แต่ง, 2544. อนุสรณ์คุณพ่อถิ จิระนคร. หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานดินฝังศพ นายถิ จิระนคร ณ สุสานบ้านพรุ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วันพฤหัสบดีที่ 9 สิงหาคม 2544.

ขงยุทธ ขว่น, 2543. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภาคใต้ ชุดโครงการวิจัยใน ศาสตราจารย์ดร.แถมสุข นุ่มนนท์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย

ขงยุทธ ขว่น, 2534. “อำนาจทางการเมืองในความสืบเนื่องบทบาททางการเมืองสงขลา ตั้งแต่กลางพุทธศตวรรษที่ 22 ถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 23” สงขลาศึกษา: ประวัติศาสตร์ และโบราณคดีเมืองสงขลา. การสัมมนาทางวิชาการ 27-28 สิงหาคม พ.ศ. 2534

สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

รัชนิ บุญโสภณ “ชมรมรวบรวมเรื่องเมืองหาดใหญ่” 10 กุมภาพันธ์ 2542 ใน พิชัย ศรีใส

พลิกเพิ่มประวัติศาสตร์เมืองหาดใหญ่ “ชื่อบ้านนามเมือง”. ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ

หาดใหญ่ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ชมรมรวบรวมเรื่องเมืองหาดใหญ่.

ลักขมี จิระนคร, 2528. สายสกุลจิระนคร (เชื้อสายขุนนิพัทธ์จันทน์) เจียกชี ตันตระกูลจิระนคร.

ลักขมี จิระนคร, “นิพัทธ์จันทน์ (เจียกชี) ขุน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 เล่ม 5.

(กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2529) หน้า 1785-1786.

วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2546. คือ “ฮากกา” คือ “จีนแคะ” .กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

วิจิต กาพกาญจน์, 2528. “นโยบายผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย”. วิทยานิพนธ์

อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริลักษณ์ ศักดิ์เกรียงไกร, 2523. ต้นกำเนิดชนชั้นนายทุนในประเทศไทย พ.ศ. 2398-2453. กรุงเทพฯ.

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล, 2524. “สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย พ.ศ. 2367-2453” วิทยานิพนธ์

อักษรศาสตร์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุลิมา นฤมล วงศ์สุภาพ (บรรณาธิการ), 2543. แนวทางการวิจัยเกี่ยวกับพลวัตการปรับตัวสังคม ภาคใต้. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุลิมา นฤมล วงศ์สุภาพ, 2544. สาวโยตระกูล “งานทวิ” แลวิถีและพลังมังกรใต้. กรุงเทพฯ

: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สกรรจ์ จันทรัตน์ และสงบ ส่งเมือง, 2532. การเริ่มต้นและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์.

โบราณคดีเมืองสงขลาเก่า.

- สกินเนอร์ จี วิลเลียม , 2529. **สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์**. พรณี ฉัตรพลรักษ์ และคณะ(แปล) กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สงบ ส่งเมือง, 2532. **วิวัฒนาการเขียนประวัติศาสตร์ภาคใต้**. ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. (เอกสารอัดสำเนา)
- สงบ ส่งเมือง, 2523. **รายงานการวิจัย การพัฒนาเมืองสงขลาในสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ 2310-2444**. สงขลา : โครงการบริการวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมคิด ศรีสิงห์, 2518. “การบริหารภาษีอากรในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” **ปริญญานิพนธ์** การศึกษามหาบัณฑิต แผนกประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพร เดชแก้วภักดี, 2542. “การจัดตั้งองค์กรและบทบาททางสังคมของสมาคมและมูลนิธิจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” **ปริญญานิพนธ์** ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สารูป ฤทธิ์ชู , 2534. “การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการค้าของเมืองสงขลาในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22-24” **สงขลาศึกษา : ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสงขลา**. การสัมมนาทางวิชาการ 27-28 สิงหาคม พ.ศ.2534 สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา.
- สุชาดา ดันตสุรฤกษ์, 2532. **โพยก้อน : การส่งเงินกลับประเทศชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย**. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาภัก จันทวานิช และคณะ, 2534. **ชาวจีนแต่จิวในประเทศไทยและในภูมิภาคอันดามันที่เจ้านครสมัยที่หนึ่ง ทำเรือจากหลิน (2310 – 2393)**. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิพร ลาภสุวรรณสกุล, 2536. “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองหาดใหญ่ : กำเนิดเมืองหาดใหญ่กับความเจริญเติบโตในระยะแรก” **รายงานวิชาประวัติศาสตร์** มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2534. “ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองสงขลา กับต่างเมืองที่ส่งผลต่อผู้คนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น” **สงขลาศึกษา: ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสงขลา**. การสัมมนาทางวิชาการ 27-28 สิงหาคม พ.ศ.2534 สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2539. **คราบน้ำตาบนทางชีวิตและงาน**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง .
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ , 2544. **จีนทักษิณ : วิถีและพลัง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, ไม่ระบุปีพิมพ์. **อนุสรณีย์ สุชาติ รัตนปราการ**. ไม่ระบุที่พิมพ์.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร , 2528. **เมืองใหญ่และรูปแบบที่ควรจะเป็น : การบริหารเทศบาลหาดใหญ่**. สำนักงานจังหวัดสงขลา, (ไม่ระบุปีพิมพ์). **ประวัตินครหาดใหญ่ส่วนภูมิภาค**. จังหวัดสงขลา.

เสี้ยวหยวนเจา ถอดความจากเอกสารภาษาจีน “ความเป็นมาของสมาคมฮากกาหาดใหญ่

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง บรรพชนฮากกา ลี้อี้ซัน“ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2540.

อดิสร หมวกพิมาย, (ไม่ระบุปี). การศึกษาประวัติศาสตร์เมือง การคมนาคมและการบริการ

ในประเทศไทย. รายงานผลการวิจัย ชุดโครงการประเมินสถานการณ์การศึกษาประวัติศาสตร์ไทย, สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อาทร พึ่งธรรมสาร (แปล), 2534. “วัฒนธรรมจีนที่มีต่อการก่อตัวของกรุงเทพฯ ในคริสต์วรรษที่ 19”.

วารสารธรรมศาสตร์. ปีที่ 17 ฉบับที่ 3. หน้า 62-83.

อุษณีย์ ทองลิ้มปี, 2537. “การศึกษาประวัติชื่อหมู่บ้านในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”.

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

เออนาน โค เด โซโต, ภัควดี วีระภาสพงษ์ (แปล), 2542. **เปลี่ยนเส้นทางเศรษฐกิจจากระบบการปฏิวัติที่มองไม่เห็นในโลกที่สาม**. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

เออีจิ มูราชิม่า , วรศักดิ์ มัทธโนบล (แปลและบรรณาธิการ ,2541), **การเมืองจีนสยาม : การเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ค.ศ.1924-1941**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539.

เอกสารจากกองจดหมายเหตุแห่งชาติ

จดหมายเหตุแห่งชาติ ,กอง. เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 5 . กระทรวงโยธาธิการ ร.5

ยธ. 5.2/7 เรื่องร่างพระราชหัตถเลขารัชกาลที่ 5 ถึงกรมหลวงเทวะวงศัวโรปกกรม์

(29 กันยายน ร.ศ.115)

จดหมายเหตุแห่งชาติ ,กอง. เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 5 . กระทรวงโยธาธิการ ร.5 ยธ.

5.5/24 เรื่องจะต่อทางรถไฟจากสายเพชรบุรีไปแหลมมลายู (28 กุมภาพันธ์ 124-21

กรกฎาคม 128).

จดหมายเหตุแห่งชาติ ,กอง.เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ 5 . กระทรวงมหาดไทย ร.5 ม.53/1

เรื่องจำนวนบ้านเรือนและวัดเมืองสงขลา ก่อน พ.ศ.2440.

จดหมายเหตุแห่งชาติ ,กอง.เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 7 . กระทรวงเกษตร ร.7 กษ.4.1/61

เรื่องนายวันเซ่ง สาคะรินทร์ ชาติไทย อายุ 38 ปี ยื่นเรื่องราวขอประทานบัตรทำเหมือง

ดีบุก อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (21 กุมภาพันธ์ –15 มีนาคม 2469).

จดหมายเหตุแห่งชาติ ,กอง.เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 7 . กระทรวงเกษตร ร.7 ม.5.13/75

เรื่องสภาพหาดใหญ่ กรุงเทพวรศัพท์ วันที่ 1 ตุลาคม 2479.

จดหมายเหตุแห่งชาติ ,กอง.เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 7 . กระทรวงเกษตร ร.7 ม.7.4/3

เรื่องสุขาภิบาลจังหวัดสงขลา (23 พฤษภาคม –25 กรกฎาคม 2471).

จดหมายเหตุแห่งชาติ,กอง.เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 7 . กระทรวงมหาดไทย ร. 7

ม.26ก/10 ข้าราชการจังหวัดสงขลา “เรื่องชุมทางหาดใหญ่” หนังสือพิมพ์เดลิเมล์ วันที่ 8

มีนาคม 2471.

จดหมายเหตุแห่งชาติ,กอง.เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 7 . กระทรวงมหาดไทย ร.7

ม.26.ก/10 เรื่องชุมทางหาดใหญ่ “การมหรสพ” เดลิเมล์ วันที่ 22 พฤษภาคม 2471.

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง.เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 7 . กระทรวงมหาดไทย ร.7ม.26.5

ก/10 “เรื่องสภาพหาดใหญ่” หนังสือพิมพ์เดลิเมล์ วันที่ 14 สิงหาคม 2471.

จดหมายเหตุแห่งชาติ,กอง.เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 7 . กระทรวงมหาดไทย ร.7 ม.26.5

ก./10 เรื่องจังหวัดสงขลา (3 พฤษภาคม 2471-28 กุมภาพันธ์ 2472).

จดหมายเหตุแห่งชาติ,กอง.เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 7.กระทรวงมหาดไทย ร.7ม.26.5

ก/10ข้าราชการจังหวัดสงขลา เรื่องมาตรการมสยดสยของ จินกฤตถูกคนร้ายจับเชือดคอด้วยมีดหมอ

เดลิเมล์ วันที่ 16 เมษายน 2472.

จดหมายเหตุแห่งชาติ,กอง.เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 7 .กระทรวงมหาดไทย ร.7 ม.26.5

ก/10 เรื่องญี่ปุ่น โศกเสียดชนถูกขโมย เดลิเมล์ วันที่ 22 พฤษภาคม 2472.

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง.ธ.สบ.2.4/10-12 แถบบันทึกเสียงส่วนบุคคลนายฉัตรทิพย์ นาถสุภา .

จำนวนบ้าน เรือน และวัดเมืองสงขลา ก่อน พ.ศ.2440 .ใน อนุสรณ์ สุชาติ รัตนปราการ ทายาท
ตระกูลรัตนปราการร่วมกับสถาบันทักษิณคดีศึกษา . ม.ป.ท., 2528.(จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในงาน
พระราชทานเพลิงศพ นายสุชาติ รัตนปราการ 28 มีนาคม 2528) .

คำกล่าวรายงานของ วิศวกรใหญ่ฝ่ายการช่างโยธาในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารสถานีสุมทางหาดใหญ่
เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2509 รายงานแก่ ผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย.

คำกล่าวตอบของผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย ในพิธีวางศิลาฤกษ์ อาคารสถานีสุมทางหาดใหญ่
ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2509 แก่ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ท่านสุภาพสตรี และท่านผู้
มีเกียรติทั้งหลายรายงานของผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย.

บทรายงานของผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยเนื่องในพิธีเปิดอาคารสถานีและโรงแรมหาดใหญ่
ณ วันพฤหัสบดีที่ 9 พฤษภาคม 2511 ซึ่งรายงานแก่ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงคมนาคม.

- Aihwa Ong , **Flexible Citizenship : The Cultural Logics of Transnationality.** 1999
- Amyot , Jacque .**The Chinese and the National Intergration in Southeast Asia** .Imstitute of Asian Studies ,Faculty of Political Science , Chulalongkorn University , 1972.
- Akhil Gupta and James Ferguson, **Culture Power Place : Explorations in Critical Anthropology,** Duke University Press Purnam and London,1997.
- Boonsanong punyodyana . **Chinese-Thai Differtial in Assimilation in Bangkok : An Exploratory Study** .Data Pater Number 79 .Cornell University Southeast Asia Program.Ithaca , 1971.
- Bronwen Walter, **Outsiders : Whiteness, Place and Irish Women.** London and new york : Routledge, 2001.
- Couhlin , Richard .**Double Identity : The Chinese in modern Thailand** . Hongkong : Hongkong University Press , 1960.
- Cushman ,Jennifer W. “The Chinese in Thailand” in **The Ethnic Chinese in the Asian States: Bibliographical Essays.**Leo Suryadinata (ed.) Singapore : Oxford University Press,1989.
- Cushman , Jennifer W .**Family and State : The Formation of A Sino-Thai Tin Mining Dynasty 1797-1932**
- Cyril Poster and Jurgen Zimmer (eds.) **Community Education in the Third World** .London and New York : Routledge,1992.
- Heng ,Pek Koon .**Chinese Politics in Malaysia A History of the Malaysia Chinese Association.** Singapore : Oxford University Press, 1988.
- Jame Midgley (ed.) .**Community Participation , Social Development and the State.** Methuen :London and New York , 1986.
- K.J.Anderson , “Cutural Hegemony and the Race –Definition Process in Chinatown , Vancouver : 1880-1980” **Social Geography : A Reader.**Chris Hamnett (ed). New york,1996.
- Krirkkiat Phipatserithan and Yoshihara , kunio .**Business Groups in Thailand.** Singapore ,1983.
- Laurence K.L.Siew , **Chinese Society in Rural Malaysia: A Local History of the Chinese in Titi , Jelevu** . Oxford University Press : Malaysia **1983**
- Leo Surtadinata .**Ethnic Chinese as Southeast Asian** . Singapore Institute of Southeast Asian Studies, Singapore 1997.
- Martha Nussbaum and Jonathan Glover(eds) .**Women , Culture and Development :A Study of Human capabilities** .A study prepared for World Institute for Development Economics

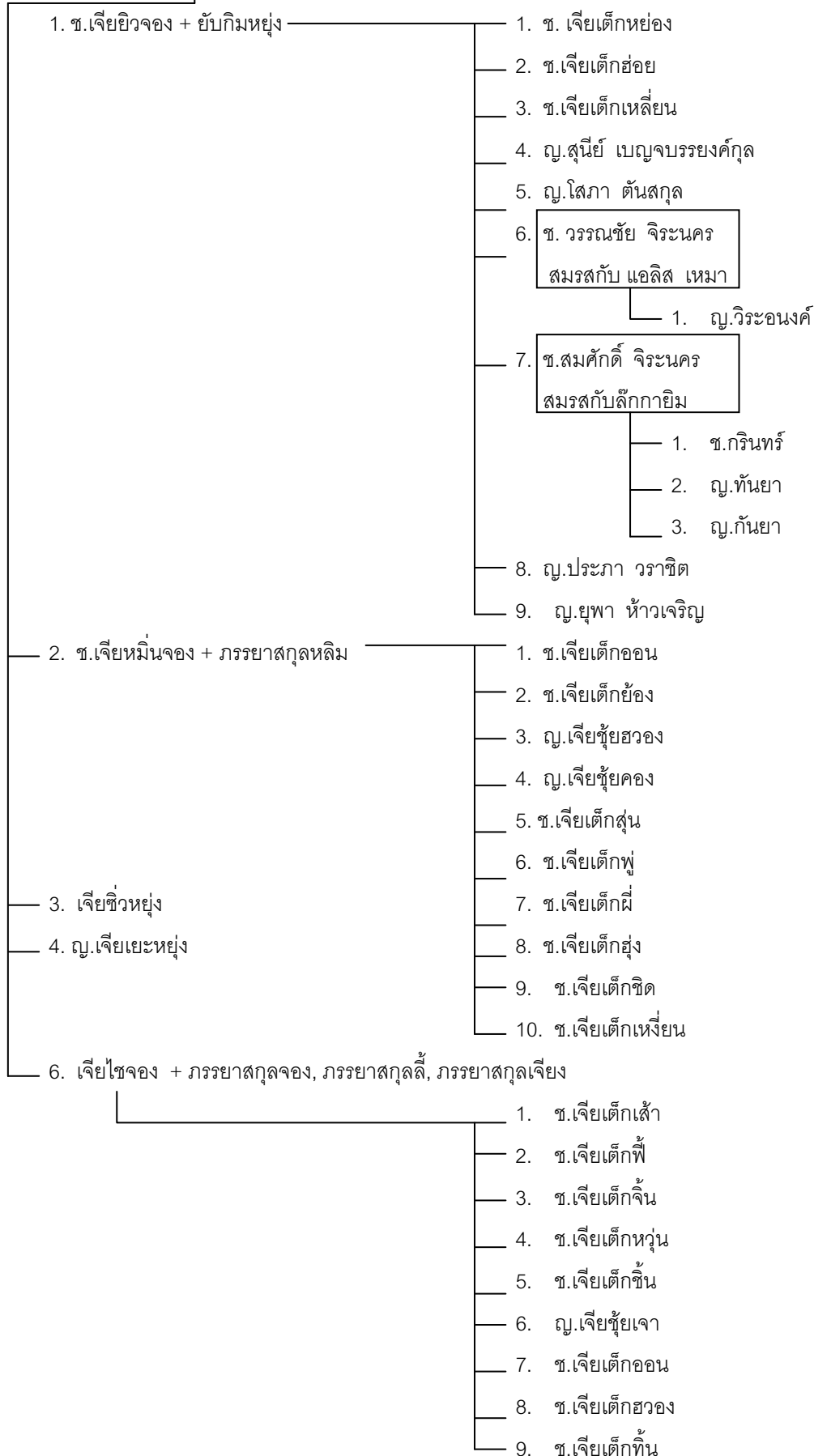
- Research (WIDER) of the United Nations University , Clarendon Press: Oxford 1995.
- Paul Knox. **Urban Social Geography an Introduction**.1995.
- Russell and Russell .**The Chinese in Thailand** .Kenneth Perry :London , 1973.
- Smadar Lavie and Ted Swedenburg “**Introduction: Displacement ,Diaspora and Geographies of Identity “ , Displacement ,Diaspora, and Geographies of Identity** 1996.
- Stephen Graham and Simon Marvin, **Telecommunications and the City : Electronic Spaces, Urban Places**, London and New York : Routledge, 1997.
- Susan J.Smith . “**Society, Space and Citizenship: A Human Geography for the ‘New times?’**”
Social Geography: A Reader. Chris Hamnett (ed.) New York ,1996.
- Yong, C.F. **Tan Kah Kee: The Making of an Oversea Chinese Legend**. Singapore :Oxford University Press, 1989.

ภาคผนวก

สายสกุลจิระนคร (เชื้อสายของพี่ชายขุนนิพัทธ์จิระนคร)¹

เจียผ่องแจน + ห่วงเด็กเฮียน

(พี่ชายคนโตของ ขุนนิพัทธ์จิระนคร)

สายสกุลจิระนคร (เชื้อสายของพี่ชายขุนนิพัทธ์จิระนคร)

(พี่ชายคนโตของขุนนิพัทธ์จิระนคร)

เจียฝ่องแจน + ห่วงเติกเฮียน

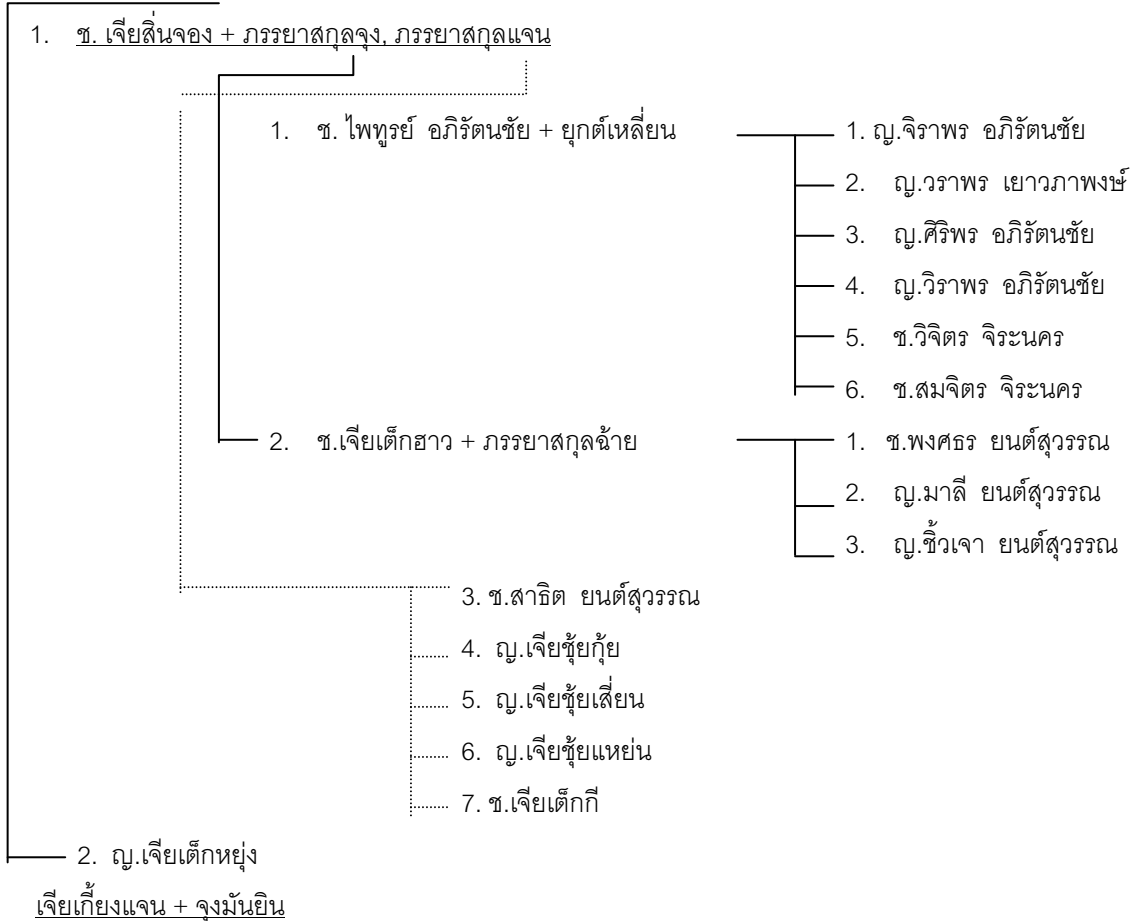
5. ญ.เจียห่วนหย่ง สมรสกับ นายแจนกี๋ฉ่อง

-
- 1. ข.เจียเติกคิ่น
 - 2. ข. แจนเติกจิ้น
 - 3. ญ.สมพิศ ชุติมาภรณ์
 - 4. ญ.สุจินต์ สัจญญานวงศ์สกุล
 - 5. ข.นิติ จิระนคร สมรสกับ นางเพ็ญพิมล เสาวธารพงศ์
 - 1. ญ.ชุติมา จิระนคร
 - 2. ญ.ปิยะพร จิระนคร
 - 6. ข.ประกิจ จิระนคร สมรสกับ นางอาภรณ์รัตน์ แซ่ตัน
 - 7. ญ. เจียชิงหย่ง
 - 8. ญ. เจียมีหย่ง

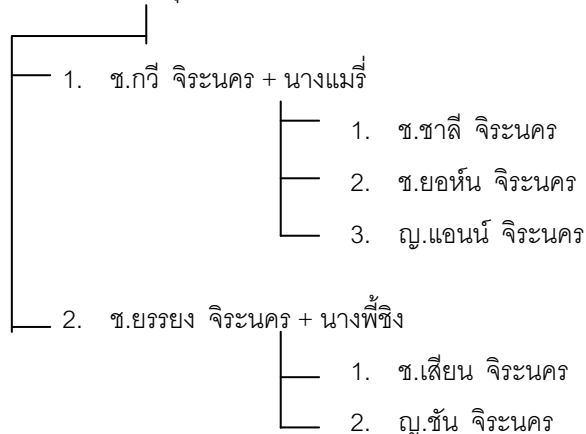
สายสกุลจิระนคร (เชื้อสายของพี่ชายขุนนิพัทธ์จิระนคร)

(พี่ชายคนที่สองของขุนนิพัทธ์จิระนคร)

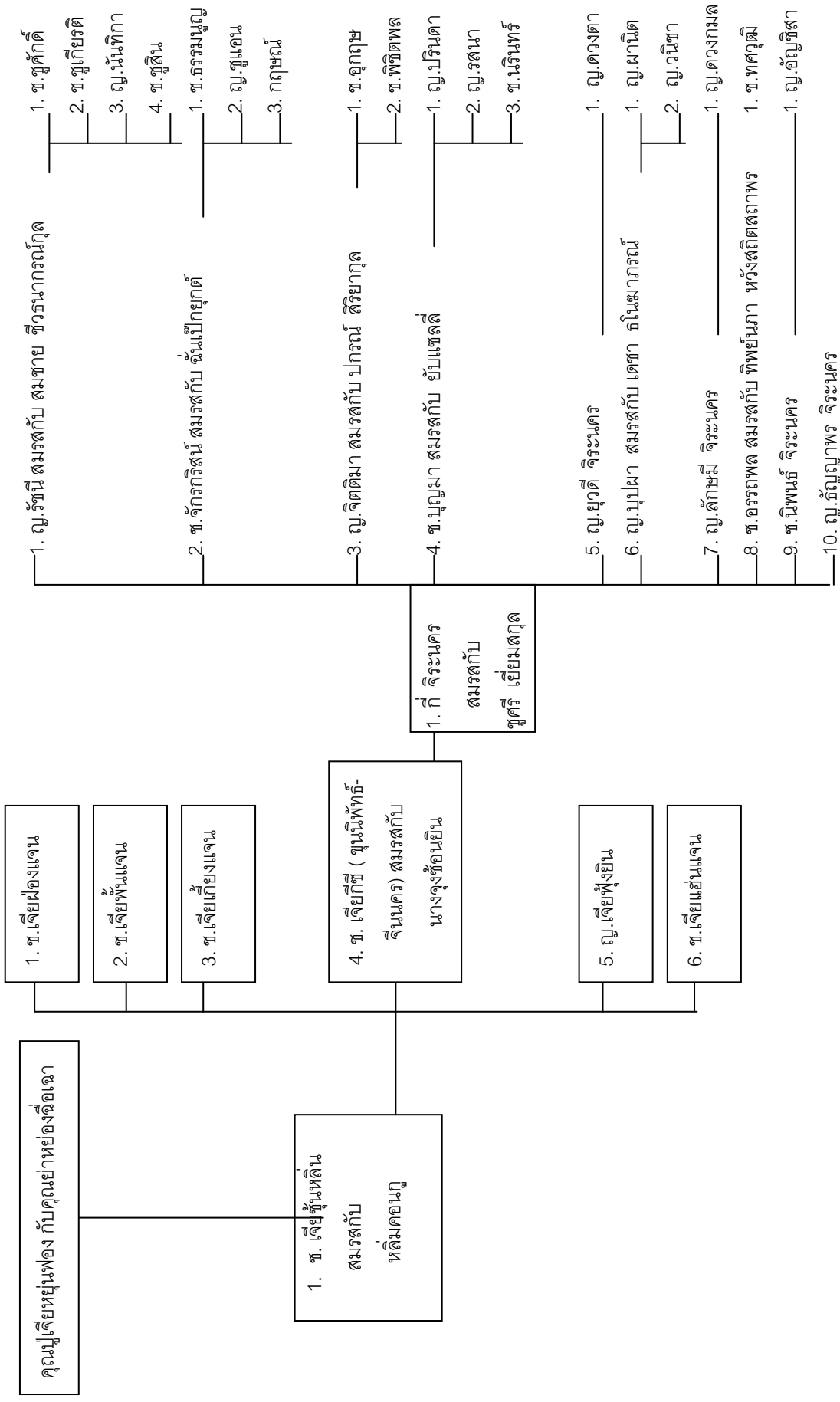
เจียพันแจน + ภรรยาสกุลลี

(พี่ชายคนที่สามของขุนนิพัทธ์จิระนคร)

¹ การจัดทำเรื่องผังสกุลของสายตระกูลจิระนคร นี้ได้จากเอกสารซึ่ง คุณ กี่ จิระนคร มอบให้แก่ผู้วิจัยในคราวที่ผู้วิจัยพา ศาสตราจารย์คนจีน จากมหาวิทยาลัยในประเทศจีนไปเยี่ยมท่านที่บ้าน ท่านใช้เวลาหลายสิบปีมากในการเก็บรวบรวมเป็นรูปเล่ม รวมทั้งได้เดินทางกลับไปสืบหาปูมบรรพชนของตระกูลแซ่ด้วย ผู้วิจัยได้นำมาใส่ไว้ท้ายบทเพื่อสืบทอดความตั้งใจของคุณกี่ จิระนคร และ เพื่อบันทึกเรื่องราวของประวัติศาสตร์สังคมของตระกูลจีน ตระกูลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อกำเนิด และพัฒนาการของเมืองหาดใหญ่ในอดีต เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้นำไปศึกษาต่อ หากมีความผิดพลาดในการพิมพ์ชื่อบุคคลในสายตระกูล ผู้วิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้

คุณปู่เจียหุ่มฟอง กับคุณย่าหย่องฮือเอฉา

1. ข.เจียผ่องแจน

2. ข.เจียพันแจน

3. ข.เจียเกียงแจน

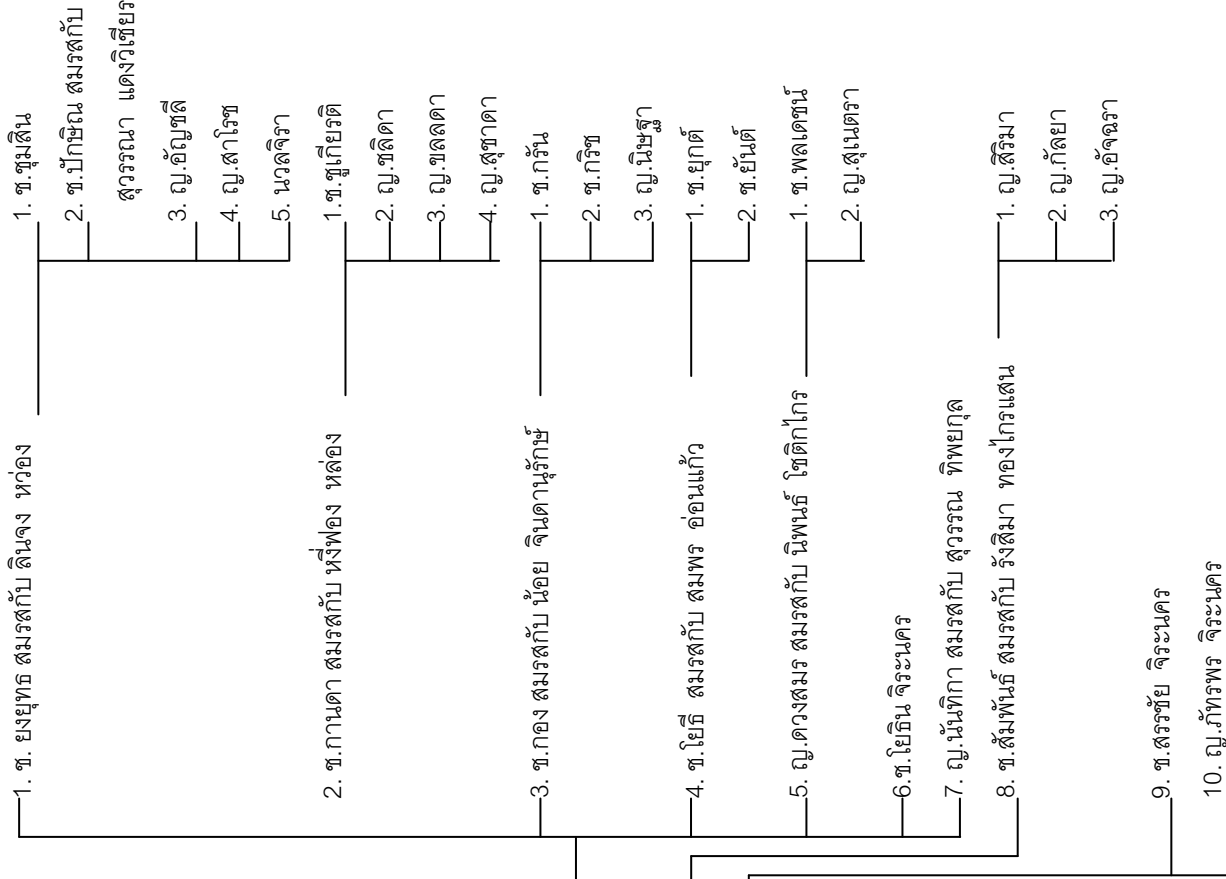
4. ข.เจียกัซ (ขุนนิพัทธ์-
จิ้นนคร) สมรสกับ
นางเลี่ยน แซ่ฮิว

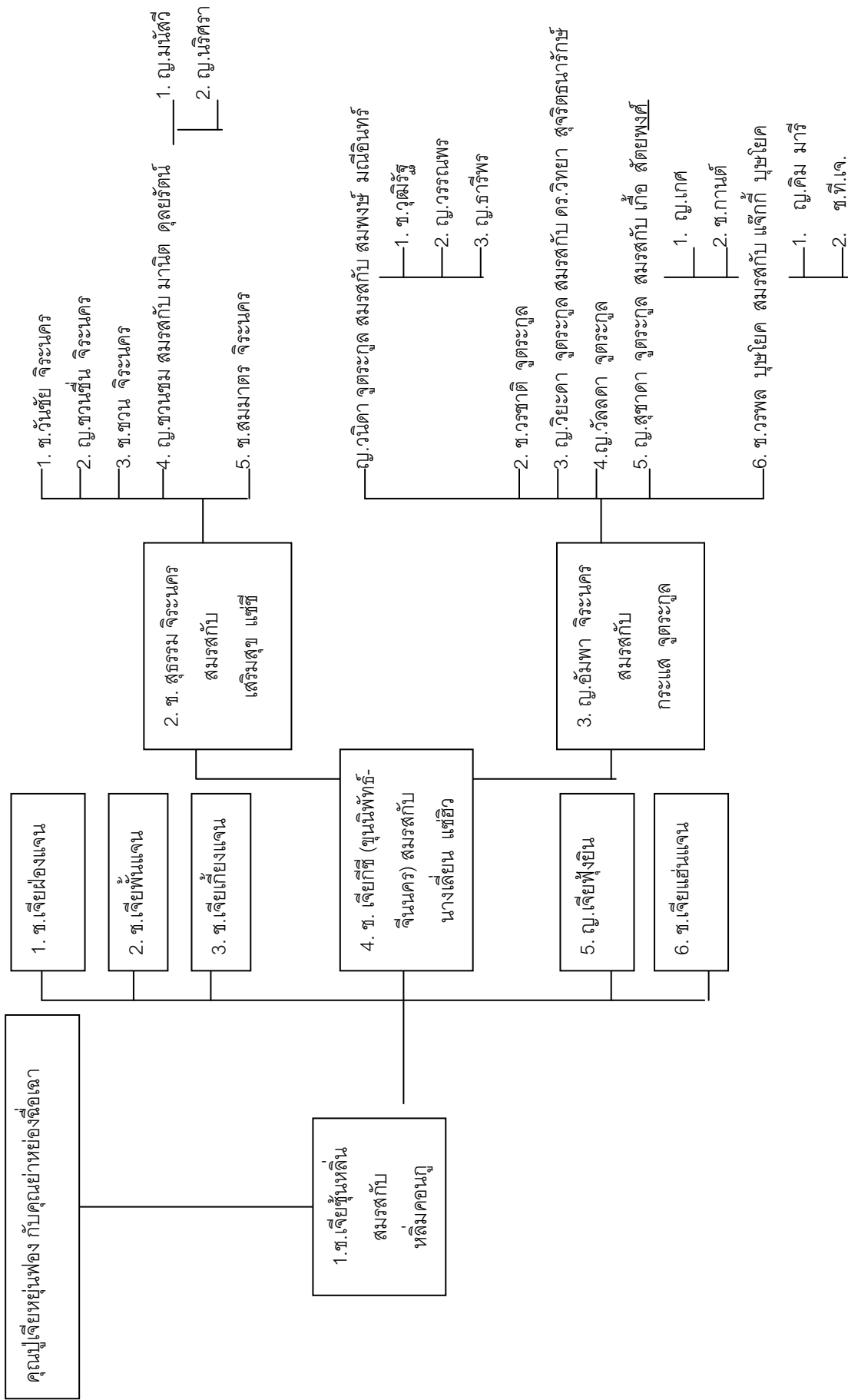
1. ข.เจียฮุ้น
สมรสกับหลิมคอนกู

1. สุกี๊ จิระนคร
สมรสกับ
นางกอบสุข แซ่ชี
วิล
เพ็ญศรี

5. ยู.เจียฟุ้งยีน

6. ข.เจียฮั่นแจน

คุณปู่เจียหย่นฟอง กับคุณย่าหย่งฮือเอา

1.เจียซุ่นหลิน
สมรสกับ
หลิมคองกู

1.เจียผ่องแจน

2.เจียพันแจน

3.เจียเกียงแจน

4.เจียกีชี(ขุนนิพัทธ์)
สมรสกับ
นางเลี่ยน แซ่ฮิว

5.เจียฟ่งยिन

6.เจียแฮ่นแจน

4.เจียเจิต จิระนคร
สมรสกับ
ยงเที่ยง แซ่เลี้ยว

5.จินตนา จิระนคร
สมรสกับ
ฉั่วเตี้ยดัด

- 1.เจียซาญ จิระนคร

2.ญ.ทัชวาล ชูจิตต์บุตร สมรสกับ ลัดดา เจริญ

3.ช.เรวัต ชูจิตต์บุตร สมรสกับ นางภาเพ็ญ

4.ช.บุญทวี ชูจิตต์บุตร สมรสกับลาวลย์ แซ่อู่

5.ช.สุนทร ชูจิตต์บุตร
- 1.ญ.ว่านฟ้า

2.ญ.สายรุ้ง

3.ช.รุ่งโรจน์

1.ญ.นิธรา

2.ช.นฤทธิ์

1.ช.อุฬิรัฐ

2.ญ.วรรณพร

3.ญ.ธารีพร

1.ญ.อดิสร ฉั่ว

2.ช.อดิพนธ์ จิระนคร สมรสกับ นางลัดดาวัลย์

3.ช.อดิศักดิ์ ฉั่ว สมรสกับ นางแผลลี

1.ณัฐวรรณ

1.ญ.ธีรินทร์

